

151612

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**BÜYÜKDERE NEKTAR BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Mimar Şerife TÜRK
(502001412)**

151612

**Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 26 Nisan 2004
Tezin Savunulduğu Tarih : 20 Mayıs 2004**

Tez Danışmanı : Yrd. Doç.Dr. Gülsün TANYELİ
Diğer Jüri Üyeleri Yrd. Doç.Dr. Deniz MAZLUM (İ.T.Ü.)
Doç.Dr. Nadide SEÇKİN (Y.T.Ü.)

[Signature]

[Signature]

[Signature]

MAYIS 2004

ÖNSÖZ

Endüstri yapılarının yaşatılması, bir fonksiyon verilerek kullanıma açılması oldukça güç bir iştir. Bir endüstri yapısı olarak kurul tarafından tescil edilen, ancak sonraki dönemler içerisinde farklı bir işlev verilmek istenen yapı önemli bir endüstri binası olarak belgelenmiş, şu anda barındırdığı bütün veriler tespit edilmiş ve çeşitli irdelemeler yapılarak yapının geleceğe aktarılması sağlanmıştır.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında değerli bilgileri ve sabrıyla bana yardımcı olan danışmanım Yrd. Doç. Dr. Gülsün Tanyeli'ye, her türlü konuda destek sağlayan İTÜ Mimarlık Fakültesi Restorasyon Anabilim Dalı Öğretim Üyelerine, desteğini ve ilgisini benden esirgemeyen Mimar Ahmet Berk'e, çalışmam süresince bana yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Deniz Mazlum'a, Araş. Gör. Zeynep Eres'e, Y. Mimar Tuğba Barlık'a, Araş. Gör. Mine Topçubaşı'na, Araş. Gör. İpek Durukan'a, Y. Mimar Gülhan Benli'ye ve ev arkadaşım Mimar Nevin Arslan'a teşekkürlerimi sunarım. Tez konusu olan yapıda uygun çalışma ortamını sağlayan, yapı hakkındaki duyarlılığı ile bana her türlü desteği veren Ünite Amiri Murat Arslan'a ve tüm Tekel Genel Müdürlüğü çalışanlarına, rölöve aşamasında benimle çalışan bütün arkadaşlarıma, anlayışını eksik etmeyip bana her zaman destek olan Mak. Müh. Şener Derin'e teşekkür ederim.

Tez çalışması döneminde olduğu gibi maddi ve manevi açıdan daima yanımda olan, bana güç veren aileme güven, sabır ve sevgileri için de sonsuz teşekkürler.

Mayıs 2004

Şerife Türk

İÇİNDEKİLER

ŞEKİL LİSTESİ	v
ÖZET	xi
SUMMARY	xii
1. GİRİŞ	1
2. BÜYÜKDERE VE TARİHÇESİ	3
2.1. Konum	3
2.2. Tarihsel Gelişim	3
2.3. Bölgedeki Önemli Anıtsal Yapılar	4
3. 19. YY 'DA BAŞLAYAN SANAYİLEŞME ÇABALARI VE ALKOLLÜ İÇKİ ÜRETİMİ OLARAK BİRA	7
3.1. 19.yy' dan Cumhuriyet'e Sanayinin Gelişimi	7
3.1.1. Bira Üretimi Yapan Özel Kuruluşlar	10
3.1.2. Bira Üretimi Yapan Kamu Kuruluşları ve Tekel	11
3.2. Bira Üretimi	12
3.2.1. Biranın Tarihsel Gelişimi	12
3.2.2. Bira Üretim Aşamaları	13
4. BÜYÜKDERE NEKTAR BİRA FABRİKASI	18
4.1. Konum	18
4.2. Tarihsel Gelişimi	18
4.3. Genel Tanım	20
4.4. Mimari Özellikler	21
4.4.1. Plan Özellikleri	21
4.4.2. Cephe Özellikleri	72
4.4.3. Yapı Bileşenleri	86
4.4.4. Stürüktürel Özellikler	89
4.5. Bozulmalar	91
4.5.1. Fonksiyon Değişikliklerinin Neden Olduğu Bozulmalar	91
4.5.2. Stürüktürel Bozulmalar	93
4.5.3. Malzeme Bozulmaları	94
5. RESTİTÜSYON	95
5.1. Plan Özellikleri Açısından Bomonti Bira Fabrikası İle Karşılaştırma	95
5.2. Cephe Özellikleri Açısından Bomonti Bira Fabrikası İle Karşılaştırma	96

5.3. Restitüsyon Kararları	97
6. RESTORASYON	101
6.1. Yapının Kullanımına İlişkin Öneriler	101
6.2. Yapının Onarımına İlişkin Fiziksel Müdahaleler	104
7. 40 NOLU PARSELDE BULUNAN YAPILARIN KORUNMASI ÖNERİSİ	109
7.1. Müdür Lojmanı	109
7.2. Tekel Kibrit Fabrikası Eski Binası	110
7.3. Ahşap Memur Lojmanı	112
8. SONUÇ	113
KAYNAKLAR	114
EKLER	
EK A: 349 Sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları İstanbul Bölge Kurulu Kararı	115
EK B: 1740 Sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları İstanbul Bölge Kurulu Kararı	116
EK C: Tekel Genel Müdürlüğü'nün yapmış olduğu rölöveden örnek	117
EK D: Bomonti Bira Fabrikası Rölövesi plan, kesit, cephe örneği	121
EK E: Nektar Bira Fabrikasında malt üretim şeması	123
EK F: Şekiller	124
ÖZGEÇMİŞ	274

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

Şekil A.	Bina ile ilgili haritalar ve eski fotoğraflar	
Şekil A1.	Büyükdere koyunu gösteren 1918 tarihli Nedjib Haritası (Atatürk Kitaplığı,1918).....	124
Şekil A2.	540 nolu adayı gösteren 1926 tarihli Rumeli Paftası (Atatürk Kitaplığı, 1926).....	125
Şekil A3.	1961 tarihinde Tekel tarafından yapılan vaziyet planı (Koçu,1961).....	126
Şekil A4.	1971 tarihinde yapılmış olan İmar Planı (Uygar, 1971).....	127
Şekil A5.	Binanın Güney batı (ön cephesi) cephesi (Kurul, 1984).....	128
Şekil A6.	Binanın Güney doğu (yan cephesi) cephesi (Kurul, 1984).....	129
Şekil A7.	Binanın Güney batı (ön cephesi) cephesi (Kurul, 1984).....	129
Şekil B.	Bira üretimine ilişkin fotoğraflar	
Şekil B1.	Malt üretim şeması (Türker, 1977)	130
Şekil B2.	Bira üretim şeması (Türker, 1977)	130
Şekil B3.	Havalandırma kanallı malt silosu kesiti (Türker, 1977).....	131
Şekil B4.	İki katlı malt fırını kesiti (Kunze, 1996)	131
Şekil B5.	Kaynatma kazanı (www.beerhistory.com).....	132
Şekil B6.	Kaynatma ve mayşeleme kazanı(www.beerhistory.com)	132
Şekil B7.	Fermantasyon tankları, Falstaff Brewing Company, Nebraska, USA (www.beerhistory.com).....	133
Şekil B8.	Bira dinlendirme tankları (www.beerhistory.com)	133
Şekil B9.	Yabancı fabrikalardan; Saltzman Bros. Brewery Co., Pennsylvania, 1904 (www.vdma.de).....	134
Şekil B10.	Yabancı fabrikalardan; Fred Sehring Brewing Company, Illinois, 1904 (www.vdma.de).....	134
Şekil B11.	Yabancı fabrikalardan; Park Brewing Company, Minnesota , 1904 (www.vdma.de)	134
Şekil B12.	Yabancı fabrikalardan; Brauerei Sinner, Karlsruhe, 1897 (Braun, 1987).....	135
Şekil B13.	Yabancı fabrikalardan; Brauerei Moninger, Karlsruhe, 1856 (Braun, 1987).....	135
Şekil B14.	Yabancı fabrikalardan; Aldersbacher Brauerei Museum, Lüneburg (www.brauereimuseum.de).....	136
Şekil B15.	Yabancı fabrikalardan; Aldersbacher Brauerei Museum, Lüneburg, iç mekân-kazanlar (www.brauereimuseum.de)	136
Şekil B16.	Yabancı fabrikalardan; Aldersbacher Brauerei Museum, Lüneburg,iç mekân-arpa elekleri (www.brauereimuseum.de).....	136
Şekil C.	Nektar Bira Fabrikası fotoğrafları	
Şekil C1.	Nektar Bira Fabrikası genel görünümü	137
Şekil C2.	Ön cephede saç levha ile kapatılmış pencereler, hasar gören pencereler ve kuzey batı cephesine eklenen saçak	137

Şekil C3.	Ön cephede suyun miktarını gösteren düzenek.....	138
Şekil C4.	Fabrikanın girişi için pencereden dönüştürülen kapı açıklığı	138
Şekil C5.	Ön cephede lojman, misafirhane ve fabrika girişi.....	139
Şekil C6.	Lojmanın salon pencereleri ve hasar gören denizlik.....	139
Şekil C7.	Ön cephede hasar gören silme ve dökülen sıvalar	140
Şekil C8.	Lojmanın (ZB05) giriş holündeki pencerenin dıştan görünümü.....	140
Şekil C9.	Kuzey batı(sol yan cephe) ve kuzey doğu(arka cephe) genel görünüm.....	141
Şekil C10.	Kuzey batı cephesine sonradan eklenmiş olan saçak	141
Şekil C11.	Özgün lamba ve donatısı ortaya çıkan kolon	142
Şekil C12.	Arka cephede kapatılan pencereler ve sıvası dökülen tuğlalar	142
Şekil C13.	Yapının kırma çatısı ve arka cephenin genel görünümü.....	143
Şekil C14.	Arka cephede zemin katta saç ile kapatılmış pencereler ve sağır olan siloların görünümü.....	143
Şekil C15.	Sonraki dönemde açılan pencere ve hasar gören kapının görünümü	144
Şekil C16.	Fırın olduğu düşünülen ve yapılan restorasyonda açılan pencerelerin görünümü.....	144
Şekil C17.	Beşinci katta dış etkilere olumsuz etkilenen silmenin durumu	145
Şekil C18.	Güney doğu ve güney batı cephelerinin görünüşü	145
Şekil C19.	Güney doğu cephesinin genel görünüşü.....	146
Şekil C20.	Zemin katta sonradan açılmış olan ahşap kapı ve pencere.....	146
Şekil C21.	Güney doğu cephesi altıncı ve beşinci kat silme detayı.....	147
Şekil C22.	Birinci katta hasar gören duvar yüzeyi.....	147
Şekil C23.	Bodrum kat (BB01) kazan dairesi genel görünüm.....	148
Şekil C24.	İçerisinde helezon bulunan duvar parçası	148
Şekil C25.	Helezonun duvar içindeki görünümü,	149
Şekil C26.	Mekân içerisindeki ahşap bölme	149
Şekil C27.	Kazan dairesine bağlantıyı sağlayan merdiven altına yapılmış açıklık	150
Şekil C28.	(BB03) mekânının demir giriş kapısı ve duvardaki I profillerin görünüşü	150
Şekil C29.	(BB03) mekanında kontrplak ile kapatılan pencere ve sıvası dökülen duvar yüzeyi	151
Şekil C30.	Depo olarak kullanılan (ZA02) mekânı genel görünümü	151
Şekil C31.	(ZB05) mekânındaki katlara çıkan merdiven.....	152
Şekil C32.	Hol duvarlarında görülen tuzlanma ve sıva bozulmaları	152
Şekil C33.	(1A02) mekânındaki arpa silolarının eğimli yüzeyleri ve döşemedeki platform	153
Şekil C34.	Dairesel platformların üzerinde tavanda bulunan kapaklar ve tavan girişleri.....	153
Şekil C35.	Siloların ağız bölümlerinin görünüşü.....	154
Şekil C36.	Doğraması sökülen pencerelerin görünüşü	154
Şekil C37.	Sonradan yapılan betonarme merdivenin görünüşü	155
Şekil C38.	(1B01) mekânındaki pencerenin görünüşü	155
Şekil C39.	(1B02) mekanındaki odalardan güney doğu cephesine bakan pencereler ve hasar gören duvar.....	156
Şekil C40.	(2A02) mekânından genel görünüm.....	156
Şekil C41.	(2A02) mekânında tavanda bulunan sonradan kapatılmış delik	157

Şekil C42.	Mekânın kalan son doğramalarından (P15) birinin görünüşü.....	157
Şekil C43.	(2B01) mekânının duvarlarında görülen sıva bozulmaları ve odadaki pencere.....	158
Şekil C44.	İkinci katın sahanlığından (2B05) mekânındaki pencerelerin görünüşü.....	158
Şekil C45.	(2B04) mekânındaki güney doğu cephesine bakan pencereler ve girişler.....	159
Şekil C46.	(3A02) mekânındaki eğik yüzeyli girişler bulunan mekânın genel görünüşü	159
Şekil C47.	Mekânın kuzey batı duvarına doğru bakış	160
Şekil C48.	Alt bölümleri sonradan kapatılan huni şeklindeki tavan.....	160
Şekil C49.	Doğramaları sökülen ve sadece boşlukları bulunan pencereler	161
Şekil C50.	Dördüncü kata çıkan sonradan yapılmış olan betonarme merdiven	161
Şekil C51.	(3A01) mekânından asansör boşluğunun bulunduğu bölüme bakış	162
Şekil C52.	(3B01) mekânının duvarlarında görülen bozulmalar ve mekânın penceresi.....	162
Şekil C53.	(3B04) mekânında güney doğu cephesine bakan pencereler	163
Şekil C54.	(3B04) mekânında duvarda bulunan dairesel profiller.....	163
Şekil C55.	(4A02) mekânındaki aşağıya doğru eğim verilmiş huni şeklindeki döşeme.....	164
Şekil C56.	Eğimli yüzeyin etrafında parapet gibi sadece donatıları kalmış olan duvar parçası	164
Şekil C57.	Restorasyon sırasında koparılmış olan giriş ve pencere boşluğu....	165
Şekil C58.	(4B05) mekânında döşemenin alt kotunda kalmış olan pencere.....	165
Şekil C59.	(4B04) mekânının güney doğu cephesindeki pencereleri	166
Şekil C60.	(4B04) mekânının duvarlarında bulunan I profiller ve sıvada görülen bozulmalar	166
Şekil C61.	(4B01) mekânının duvarlarında görülen yosunlanmalar.....	167
Şekil C62.	(4B02) mekânının güney doğu cephesindeki pencerelerin görünüşü ve duvarda oluşan sıva bozulmaları	167
Şekil C63.	(5A01) mekânında döşemede açılmış silo kapakları ve duvarda görülen bozulmalar.....	168
Şekil C64.	Mekânın hasar görmüş pencereleri ve tuğla ile örülen asansör boşluğunun duvarı	168
Şekil C65.	Dördüncü kata arpanın boşaltıldığı kapaklar ve ray (dekovil) hattı	169
Şekil C66.	Tavanda nervür girişlerinde su nedeniyle oluşmuş çatlak	169
Şekil C67.	Kuzeydoğu duvarındaki kapatılmış pencerelerin görünüşü.....	170
Şekil C68.	Güney batı duvarında görülen aşırı yosunlanma ve hasar gören pencere doğramalarının görünüşü	170
Şekil C69.	(5B05) mekânındaki eğik duvar ve pencereleri	171
Şekil C70.	(5B04) mekânındaki mutfak bölümünün giriş kapısı ve (5B05) mekânına doğru bakış.....	171
Şekil C71.	Mutfak penceresi ve duvarda görülen sıva bozulmaları.....	172
Şekil C72.	(5B02) mekânının çapraz tonozlu duvarın görünüşü	172
Şekil C73.	(5B02) mekânında düşey elevatör olduğu düşünülen duvar ve duvarda oluşan yosun tabakası.....	173
Şekil C74.	Mutfak mekânının tavanındaki nervür girişlerinde görülen yosun tabakası ve donatısı ortaya çıkan girişler	173
Şekil C75.	(6B02) mekânının penceresi ve aşırı derecede duvarlarda ve döşemede görülen yosun tabakası	174

Şekil C76.	(6B04) mekânında mutfak bölümündeki I profil duvardaki yosun tabakası.....	174
Şekil C77.	(6B04) mekânında hol bölümünde bulunan kolon ve I profil	175
Şekil C78.	(6B07) mekânında bulunan su deposunun görünüşü	175
Şekil D.	Arazi içerisindeki diğer yapılar	
Şekil D1.	Nektar Bira Fabrikası ve Kibrit Fabrikasının ana girişi	176
Şekil D2.	Nektar Bira Fabrikası ve eski Kibrit Fabrikasının genel görünümü	177
Şekil D3.	Eski Kibrit Fabrikasının ve kazan dairesinin genel görünüşü.....	177
Şekil D4.	Eski Kibrit Fabrikasının güney doğu cephesi	178
Şekil D5.	Eski Kibrit Fabrikasının kuzey batı cephesi, kapatılmış pencerelerin görünüşü.....	178
Şekil D6.	Eski Kibrit Fabrikasının kuzey doğu cephesi, çatının görünüşü....	179
Şekil D7.	Eski Kibrit Fabrikasının güney batı cephesi ve buhar odaları	179
Şekil D8.	Kibrit Fabrikasının Nektar Bira Fabrikası'ndan görünüşü.....	180
Şekil D9.	Eskiden kreş olarak kullanılan binanın ön cephesi	180
Şekil D10.	Şimdi memur lojmanı olarak kullanılan ahşap yapının giriş Cephesi ve sonradan eklenen rüzgârlıklar.....	181
Şekil D11.	Ahşap memur lojmanının arka cephesi	181
Şekil D12.	Tekel'in depolarının yönetiminin yapıldığı müdürlük binası	182
Şekil D13.	Tekel'in sonraki dönemde yaptığı ünite amirliği	182
Şekil D14.	Halâ kullanımda olan yemekhane binası.....	183
Şekil D15.	Fabrikanın çalıştığı dönemde kullanılan baca ve kazan dairesi	183
Şekil D16.	Baca ve kazan dairesi bağlantısının görünüşü.....	184
Şekil D17.	Üretilen kibritleri ya da tomrukları taşıyan eski dekovil hattı	184
Şekil D18.	Kârgir müdür lojmanının güney batı cephesi.....	185
Şekil D19.	Kârgir müdür lojmanının kuzey doğu cephesi	185
Şekil D20.	Kuzey doğu cephesi ve kapatılmış pencerelerin olduğu güney doğu cephesi.....	186
Şekil D21.	Sarmaşıklar içerisindeki kuzey batı cephesi.....	186
Şekil D22.	Kuzey doğu cephesinde pencerelerinin görünüşü.....	187
Şekil D23.	Güney doğu cephesindeki bodrum kat giriş kapısı ve pencereleri..	187
Şekil D24.	Giriş kapısı ve hasar görmüş korkuluğun görünüşü.....	188
Şekil D25.	Zemin kattan birinci kata çıkan ahşap merdivenin görünüşü.....	188
Şekil D26.	Zemin kat (Z07) Salon mekânının pencereleri.....	189
Şekil D27.	Sıvaları dökülen ve strüktürü ortaya çıkan bağdadi duvarlar.....	189
Şekil D28.	Birinci katta merdivenden çıkınca ulaşılan (106) Hol mekânı.....	190
Şekil D29.	Birinci kat (101) mekânı penceresi ve tavandaki delik.....	190
Şekil D30.	Birinci kat (105) mekânı kapısı ve ahşap dolapların görünüşü.....	191
Şekil D31.	Birinci kat (101) mekânı ahşap dolabın görünüşü	191
Şekil E.	Çizimler	
Şekil E1.	Vaziyet planı	192
Şekil E2.	Bodrum kat plan rölövesi	193
Şekil E3.	Bodrum kat plan rölövesi (ölçülü)	194
Şekil E4.	Zemin kat plan rölövesi.....	195
Şekil E5.	Zemin kat plan rölövesi (ölçülü)	196
Şekil E6.	Birinci kat plan rölövesi	197

Şekil E7.	Birinci kat plan rölövesi (ölçülü)	198
Şekil E8.	İkinci kat plan rölövesi	199
Şekil E9.	İkinci kat plan rölövesi (ölçülü)	200
Şekil E10.	Üçüncü kat plan rölövesi	201
Şekil E11.	Üçüncü kat plan rölövesi (ölçülü)	202
Şekil E12.	Dördüncü kat plan rölövesi	203
Şekil E13.	Dördüncü kat plan rölövesi (ölçülü)	204
Şekil E14.	Beşinci kat plan rölövesi	205
Şekil E15.	Beşinci kat plan rölövesi (ölçülü)	206
Şekil E16.	Altıncı kat plan rölövesi	207
Şekil E17.	Altıncı kat plan rölövesi (ölçülü)	208
Şekil E18.	Çatı planı	209
Şekil E19.	A-A kesiti rölövesi	210
Şekil E20.	B-B kesiti ve C-C kesiti rölövesi	211
Şekil E21.	Ön cephe (Güney batı Cephesi) rölövesi	212
Şekil E22.	Yan cepheler (Kuzey batı- Güney doğu Cephesi) rölövesi	213
Şekil E23.	Arka cephe (Kuzey doğu Cephesi) rölövesi	214
Şekil E24.	Bodrum kat planı, hasar tespit ve dönem analiz paftası	215
Şekil E25.	Zemin kat planı, hasar tespit ve dönem analiz paftası	216
Şekil E26.	Birinci kat planı, hasar tespit ve dönem analiz paftası	217
Şekil E27.	İkinci kat planı, hasar tespit ve dönem analiz paftası	218
Şekil E28.	Üçüncü kat planı, hasar tespit ve dönem analiz paftası	219
Şekil E29.	Dördüncü kat planı, hasar tespit ve dönem analiz paftası	220
Şekil E30.	Beşinci kat planı, hasar tespit ve dönem analiz paftası	221
Şekil E31.	Altıncı kat planı, hasar tespit ve dönem analiz paftası	222
Şekil E32.	A-A kesiti, hasar tespit ve dönem analiz paftası	223
Şekil E33.	B-B kesiti ve C-C kesiti, hasar tespit ve dönem analiz paftası	224
Şekil E34.	Ön cephe (Güney batı Cephesi), hasar tespit ve dönem analiz paftası	225
Şekil E35.	Yan cepheler (Kuzey batı- Güney doğu Cephesi), hasar tespit ve dönem analiz paftası	226
Şekil E36.	Arka cephe (Kuzey doğu Cephesi), hasar tespit ve dönem analiz paftası	227
Şekil E37.	Bodrum kat planı, restitüsyon önerisi	228
Şekil E38.	Zemin kat planı, restitüsyon önerisi	229
Şekil E39.	Birinci kat planı, restitüsyon önerisi	230
Şekil E40.	İkinci kat planı, restitüsyon önerisi	231
Şekil E41.	Üçüncü kat planı, restitüsyon önerisi	232
Şekil E42.	Dördüncü kat planı, restitüsyon önerisi	233
Şekil E43.	Beşinci kat planı, restitüsyon önerisi	234
Şekil E44.	Altıncı kat planı, restitüsyon önerisi	235
Şekil E45.	Çatı planı, restitüsyon önerisi	236
Şekil E46.	A-A kesiti, restitüsyon önerisi	237
Şekil E47.	B-B kesiti ve C-C kesiti, restitüsyon önerisi	238
Şekil E48.	Ön cephe (Güney batı Cephesi), restitüsyon önerisi	239
Şekil E49.	Yan cepheler (Kuzey batı- Güney doğu Cephesi), restitüsyon önerisi	240
Şekil E50.	Arka cephe (Kuzey doğu Cephesi), restitüsyon önerisi	241
Şekil E51.	Bodrum kat planı, restorasyon projesi	242
Şekil E52.	Zemin kat planı, restorasyon projesi	243

Şekil E53.	Birinci kat planı, restorasyon projesi.....	244
Şekil E54.	İkinci kat planı, restorasyon projesi	245
Şekil E55.	Üçüncü kat planı, restorasyon projesi	246
Şekil E56.	Dördüncü kat planı, restorasyon projesi.....	247
Şekil E57.	Beşinci kat planı, restorasyon projesi.....	248
Şekil E58.	Altıncı kat planı, restorasyon projesi.....	249
Şekil E59.	Çatı planı, restorasyon projesi.....	250
Şekil E60.	A-A kesiti, restorasyon projesi.....	251
Şekil E61.	B-B kesiti ve C-C kesiti, restorasyon projesi	252
Şekil E62.	D-D kesiti, restorasyon projesi.....	253
Şekil E63.	Ön cephe (Güney batı Cephesi), restorasyon projesi	254
Şekil E64.	Yan cepheler (Kuzey batı- Güney doğu Cephesi), restorasyon projesi.....	255
Şekil E65.	Arka cephe (Kuzey doğu Cephesi), restorasyon projesi	256
Şekil E66.	P15 ve P8 penceresi plan, kesit ve görünüş	257
Şekil E67.	Müdür Lojmanı, Bodrum kat plan rölövesi.....	258
Şekil E68.	Müdür Lojmanı, Bodrum kat plan rölövesi (ölçülü).....	259
Şekil E69.	Müdür Lojmanı, Zemin kat plan rölövesi	260
Şekil E70.	Müdür Lojmanı, Zemin kat plan rölövesi (ölçülü).....	261
Şekil E71.	Müdür Lojmanı, Birinci kat plan rölövesi.....	262
Şekil E72.	Müdür Lojmanı, Birinci kat plan rölövesi (ölçülü)	263
Şekil E73.	Müdür Lojmanı, Çatı planı.....	264
Şekil E74.	Müdür Lojmanı, A-A kesiti rölövesi.....	265
Şekil E75.	Müdür Lojmanı, B-B kesiti rölövesi	266
Şekil E76.	Müdür Lojmanı, Güney batı Cephesi rölövesi	267
Şekil E77.	Müdür Lojmanı, Güney doğu Cephesi rölövesi	268
Şekil E78.	Müdür Lojmanı, Kuzey batı Cephesi rölövesi	269
Şekil E79.	Müdür Lojmanı, Kuzey doğu Cephesi rölövesi	270
Şekil E80.	Müdür Lojmanı, P1-P4 penceresi plan, kesit ve görünüşü	271
Şekil E81.	Müdür Lojmanı, K1-K4-K5-K11 kapıları plan, kesit ve görünüş... 272	
Şekil E82.	Kibrit Fabrikası eski binası krokisi	273

BÜYÜKDERE NEKTAR BİRA FABRİKASI RESTORASYON PROJESİ

ÖZET

Bu çalışmada, Büyükdere semtinde yer alan ve 20. yüzyıl başında inşa edildiği bilinen Nektar Bira fabrikasının mevcut durumunun belgelenmesi, çeşitli tarihsel kaynaklar yardımıyla yapımından itibaren geçirdiği müdahalelerin saptanması ve son olarak da yeni fonksiyon önerisi getirilerek korunmasına katkıda bulunmak hedeflenmiştir.

Bu amaçla ilk olarak Büyükdere semti, Çayırbaşı mahallesi, 538 ada 40 parsel üzerindeki yapının inşa edildiği dönemdeki sosyo-ekonomik durum, tarihsel ve fiziksel koşullar ve bu koşulların günümüze değin gelişimi incelenmiştir. Çalışma kapsamında ayrıca binanın özgün işlevi bira üretimi hakkında da detaylı araştırmalar yapılmış, üretim süreci yapı biçimlenişi ile ilişkilendirilerek bina çözümlenmeye çalışılmıştır. Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde bira üretimi yapan kuruluşlara da değinen bu tezde yapı ile ilişkisi göz önüne alınarak Tekel'in tarihine de özetle yer verilmiştir.

Bina yapım tarihinden günümüze değin pek çok onarım görmüş, işlev değiştirmiştir. 1909 yılında yapılan tesiste, 1912 yılında Bomonti şirketi ile birleştirilinceye değin bira üretimi yapılmıştır. Yapı 1912- 1940 arası dönemde malt fabrikası olarak çalıştırılmıştır. Tekel'in mülkiyetine geçtikten 1985 yılına kadar arpa deposu olarak kullanılmış, 1985 yılında yapılan restorasyonla bir bölümü lojman olarak işlevlendirilmiş diğer bölüm olduğu gibi bırakılmıştır. Lojman projesi uygulanmış ancak, uygulama sonrasında kullanılmamıştır. Dış duvarları kargir olarak tuğladan yapılan binanın içinde çelik iskelet sistemin kullanıldığı ve 1912-1940 arasında bir tarihte, şu anda mevcut olan betonarme sistem ile değiştirildiği sanılmaktadır. Hem işlev hem de yapım sistemindeki değişiklikler hakkındaki bilgilerin yetersizliği restitüsyon aşamasında da sorunlara neden olmuştur. Bununla birlikte mevcut durumun belgelenmesi sürecinde edinilen bilgiler, aynı dönemde mevcut Şişli/ Bomonti bira fabrikasının işleyiş sistemi, malt üretim şeması ve kaynaklardan elde edilen bilgiler birleştirilerek malt döneminin restitüe edilmesine çalışılmıştır.

Çalışmanın son bölümü, yapının korunması, gelecek nesillere aktarılması amacıyla geliştirilen yeni kullanım önerisi hakkındadır. Bu amaçla yapıya iki farklı işlev verilmesi ve fabrika olarak kalan kısmının "Tekel Müzesi", lojman bölümünün ise "İçki Üretimi Araştırma Enstitüsü" olarak kullanılmasını tasarlanmıştır.

THE RESTORATION PROJECT OF BUYUKDERE NECTAR BREWERY

SUMMARY

In this research it is aimed to document the existing condition, of the Nectar Brewery which is situated at Büyükdere district and known as constructed at the beginning of the 20th century, to detect the interventions since its construction and finally to contribute to its conservation by a new proposal.

By this aim, first of all, socioeconomic, historic and physical condition of the construction era and development of this factors effecting the building situated on Büyükdere/ Çayırbaşı district 538/40 plot were analyzed. Furthermore detailed research about the authentic beer production function of the building and analysis of the building formation by comparing the production process has been done in the scope of this research. Beer production history of Tekel is also summarized in this thesis mentioning about the Otoman and Repuclic period of the beer production.

The building had many repair and functional change since its was constructed. The establishment was constructed in 1909 and it was used for beer production untill it was united to Bomonti company in 1912. It was operated as malt factory between 1912-1940. After it was owned by Tekel used as a storage of barley until 1985. At the same year some parts of the building refunctioned as a company dwelling and rest is left as it is. The project for the residential part was implemented but it was never used as a residence after the implementetion. It is predicted that the stell structure of the brick masonry building was replaced with the reinforced concrete system in the year between 1912-1940. Insufficient information about the changes both in function and construction system caused problems at the restitution stage. However the malt production period of the factory was tried to be restitued by the help of the collected information during the documentation and the restoration work, the production system of the Şişli/ Bomonti Brewery which was operated at the same years with the Nectar Brewery, malt production scheme and literature.

The final part of the research is about the restoration proposal of the building aiming the conservation of the building and its heritance to future generations. By this aim two different function was given to the building. The factory part is designed as “Tekel Museum” and the residential part is designed as “Research Institute of Brewery Production”.

1.GİRİŞ

Büyükdere’de Çayırbaşı Mahallesinde bulunan yapının yer aldığı 538 ada 40 nolu parsel üzerinde, dönemler içerisinde birçok yapılar yapılmış olsa da Nektar Bira Fabrikası uygulanan değişikliklere rağmen günümüze kadar ulaşmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde Büyükdere’nin tarihsel gelişimi, sosyal ve ekonomik durumu incelenmiş, bölgede bulunan önemli yapılar belirtilmiştir. 19 yy’dan Cumhuriyet’in ilk yıllarına kadar geçen sürede sanayinin durumu, alkollü içki üretimi irdelenmiş, dönemin ekonomik yapısı anlatılmaya çalışılmıştır. İstanbul’daki ilk bira fabrikasından günümüze kadar geçirilen aşamalar belirtilmiştir. Binanın daha iyi çözümlenebilmesi için bira ve malt üretiminin nasıl olduğu fotoğraflarla ve şekillerle anlatılmıştır.

Bina, Tekel’in mülkiyetinde olmasına rağmen Tekel Genel Müdürlüğü’nde yapılan araştırmalarda ve Tekel’in kendi arşivinde bina ile ilgili bilgi ve belge bulunamamıştır. Ancak depo şefi Mustafa Kesinkılıç ile yapılan görüşmelerde yapının işleyişi ve kullanımı ve parsel içindeki diğer yapılar hakkında bilgi sahibi olunmuştur.

Öncelikle yapının rölöve çalışmalarıyla bugünkü durumunun doğru olarak belgelenip, yapının ayrıntılı olarak tanımlanmasına çalışılmıştır. Binanın yüksekliği döşemeler yardımıyla, siloların yüksekliği ip yardımıyla bulunmuştur. Yapının 1/50 ölçekli, detaylı rölövesi çıkarılmış, yazı ve fotoğraflarla bu çizimler desteklenmiştir. Ulaşılan çeşitli tarihlerdeki haritalarla ada içerisindeki diğer yapıların sınıflaması yapılmıştır. Nektar Bira Fabrikası ile aynı dönemde yapıldığı düşünülen ve Müdür Lojmanı olarak bilinen yapının da rölöveleri hazırlanmış, fotoğraflarla belgelenmiştir. Kibrit Fabrikası’nın içine girilemediği için sadece dışarıdan ölçüleri alınarak kroki bazında belgelemesi yapılmıştır.

Çalışmanın üçüncü aşamasında, binanın geçirmiş olduğu köklü fonksiyon değişikliğinin neden olduğu hasarlar incelenmiş ve binadaki farklı dönemler analiz edilerek çizimlerle desteklenerek sunulmuştur.

Dördüncü aşamada, bir endüstri binası olarak binanın, İstanbul'da yapıldığı döneme en yakın örneği olan Bomonti Bira Fabrikası ile plan ve cephe özellikleri açısından benzer ve farklı yönleri incelenmiş, yapının işleyişi belirlenmeye çalışılmıştır. Binanın malt fabrikası olarak kullanıldığı dönem üzerinde çalışılmış; bina, malt üretim şemasıyla karşılaştırılarak çözümlenmiştir. Yapının kendi verilerine dayanarak, benzer bir örnek olan Bomonti Bira Fabrikası'nın işleyişi doğrultusunda ve kurulda bulunan fotoğraflara dayanarak restitüsyon projesi hazırlanmaya çalışılmıştır. Çağdaş teknoloji ile üretim yapan Efes Pilsen Bira Fabrikası da yerinde incelenmiş, burada çalışanların görüşleri de dikkate alınmıştır.

Son aşamada ise, elde edilen bütün bu veriler değerlendirilerek, yapının korunması, kullanılabilmesi için bir restorasyon önerisi hazırlanmıştır. Yapının ayakta kalmasını sağlamak amacıyla uygulanabilecek olan koruma teknik ve yöntemleri araştırılmıştır. Yapının geçirmiş olduğu başarısız restorasyon karşısında, tekrar kullanılabilir, içinde yaşanılabilir halde gelecek kuşaklara aktarılması amaçlanmıştır.

2. BÜYÜKDERE VE TARİHÇESİ

2.1. Konum

Büyükdere, Sarıyer ilçesinin bir mahallesi olup, Kireçburnu-Kefeliköy ile Sarıyer arasında yer alır. Semt Haciosman Bayırı'ndan inen yolun sahile ulaştığı Çayırbaşı'ndan kuzeye doğru uzanan, Büyükdere koyunun kuzeybatı sahilinde kurulmuştur (Aysu,1994:359)(Şekil E1)

2.2. Tarihsel Gelişimi

Büyükdere, Bizans döneminde Vathys Kalpos (Derin Körfez) ve Kalos Agros (Güzel Ülke) olarak adlandırılmıştır. Ayrıca Megaralıların Saros adına yaptırdığı mihrap nedeniyle Saros Körfezi olarak da bilinmektedir (Deleon,1998:47).

Yerleşme, Belgrad Ormanı'ndaki Valide Bendi'nin doğusundaki tepelerden doğan ve Kefeliköy' le Kalafatyeri arasından dökülen Bakla Deresi de denen Büyükdere çevresinde kurulmuştur. İstanbul'un fethinden sonraki ilk yüzyılda nasıl geliştiğine dair bir bilgi yoktur. Ancak Evliya Çelebi 17.yy'da bölgeyi bir dere içinde, ulu ağaçların bulunduğu eşi benzeri olmayan bir mesire olarak tasvir etmiştir. Aynı yüzyılda yaşamış Eremya Çelebi ise Büyükdere'nin padişahların ava çıktığı ve sonraları İstanbulluların da rağbet ettiği bir mesire olduğundan bahsetmektedir. Burada ağaç topluluklarının yoğun olduğundan da sıkça bahsedilmiştir (Şehsuvaroğlu,1986:80).

Osmanlı döneminde I. Abdülhamid'in kıyıyı takiben açtırdığı araba yolu, bu yerleşmenin o dönem ilgi görmesinin başlıca sebebi olmuştur. II. Abdülhamid zamanında açılan Şişli-Maslak yolu ile yabancı elçiliklerin dikkatini çekmiştir (Balci,1998:51).

Ayrıca 1828-1829'da ilk buharlı geminin, 1850'den sonra da Şirket-i Hayriye vapurlarının Boğaziçi'ne seferlere başlamasından sonra, diğer Boğaziçi köyleri gibi Büyükdere'ye de vapurların yanaşabileceği bir iskele yapılmıştır. İskele Meydanı ve

çevresinde oluşan yeni fonksiyonlar arazi kullanımına da değişiklikler getirmiştir (Aysu,1994:360).

Denizden ulaşımın kolaylaşmasıyla o dönemde bölgede birçok imalathane ve fabrika kurulmuştur. Fabrikaların içine kurulmuş olan raylı sistemle, gelen hammadde ve üretilen mallar rahatça iskeleye ulaştırılıp, gemilere yüklenmiştir. Ayrıca fabrikaların ve imalathanelerin ihtiyacı olan su bölgedeki Ezba ormanında bulunan depolardan kolaylıkla sağlanmıştır. Reşad Ekrem Koçu'nun yazdığına göre Çayırbaşı'nda, 1955'e kadar çalışmış olan 11 tuğla imalathanesi, 1909'da kurulmuş olan Büyükdere Nektar Bira Fabrikası, aynı arsada 1932' de kurulmuş Tekel Kibrit Fabrikası ve Topser Kiremit Fabrikası, Büyükdere'ye iş alanı açmış olan işletmelerdir (Koçu,1963:3241).

Önceleri Rumların yerleştiği Büyükdere'ye, 19.yy'dan sonra Ermeniler yerleşmeye başlamıştır. Yabancıların buraya yerleşmeleri, elçilik ve konsoloslukların Büyükdere çevresine dizilmeleri, 1757'de Fransa Elçisi Comte de Vergennes' in Büyükdere ve çevresinde yabancıların oturabilmesi için gerekli izni almasıyla başlamış, özellikle Fransızlar, Almanlar ve İtalyanlar daha çok Tarabya'yı tercih ederken, Ruslar Büyükdere'yi tercih etmişlerdir (Aysu,1994:360).

20. yy' a gelindiğinde, sahil boyunca yerleşen elçilikler, işyerleri, lokantalar ve imalathaneler nedeniyle Büyükdere önem kazanmış ve ulaşımın kolaylaşmasıyla kentle bütünleşmiş, sadece bir sayfiye yeri olmaktan çıkıp sürekli oturulan bir semt haline gelmiştir.

2.3.Bölgedeki Önemli Anıtsal Yapılar

18. yy sonu ve 19. yy başı Büyükdere'nin yeni binalarla süslendiği ve kalabalıklaştığı bir dönemdir.

Bölge Büyükdere ve Çayırbaşı isimlerinde iki mahalleye ayrılmıştır. Büyükdere mahallesinde 43 sokak, Çayırbaşı mahallesinde 11 sokak bulunmaktadır. Izgara sisteminde oluşan konut adaları kare ve dikdörtgen planlıdır.

Büyükdere daha çok gezi ve eğlence yeri olduğu için Türk ve azınlık dini yapıları küçük ve gösterişsiz olarak yapılmıştır.

- **Camiler**

Cezayirli Hasan Paşa Cami: Çayırbaşı mahallesinde bulunan cami, 16. yy'da yapılmıştır. Cerrah Mahmut Efendi Camii olarak da bilinir.

Karakethüda Cami: Büyükdere Cami olarak da bilinen cami, 18. yy.'da yapılmıştır. Sahilde yapılmış olan kazıklı yolun iç tarafındadır (Yazıcı,1993:113).

- **Kiliseler**

Ayia Paraskevi Rum Ortodoks Kilisesi: Bir yangında harap olan eski kilisenin yerine 1831'de yapılmıştır. Daha önce çan kulesi bulunmamakta olup 1949 yılında ilave edilmiştir. Danişment Sokak ile Mektep Sokaktan girilen kilisenin etrafında, Rum Mektebi, ahşap evler ve mezarlık bulunur.

Surp Bogos Ermeni Katolik Kilisesi: Kârgir olarak yapılan kilise, dört adet ahşap dükkanla beraber 1885'te açılmıştır. 2000'li yıllarda kilisenin önündeki dükkanlar yıkılmıştır.

La Nativita della Beata Vergine Maria Katolik Kilisesi: İtalyan Katolik Kilisesi olarak da bilinir. Kilise ve çevresindeki yapılardan oluşur.

Surp Hripsimyans Gregoryen Kilisesi: 19 yy.'da kârgir olarak yapılmıştır (Balci,1998:52).

- **Elçilikler**

Rusya Elçiliği: 18.yy'da kârgir olarak inşa edilen yapı günümüze ulaşan en erken tarihli elçilik binalarındandır. İspanyol Elçiliği ile aynı kıyı şeridindedir.

İspanya Elçiliği: 18. yy'da yapılan ahşap bir köşk olan yapı, iç süslemeleriyle ünlüdür (Deleon, 1998:47).

- **Diğer Yapılar**

Büyükdere Vapur İskelesi: Bostancı, Moda, Büyükdere vapur iskeleleri gibi, Sultan II. Abdülhamid döneminde yapılmıştır. İstanbul kıyılarının en geniş vapur iskelesi olan yapı, önünden kazıklı yol geçmesiyle iskele fonksiyonunu kaybetmiştir.

Sadberk Hanım Müzesi (Azaryan Yalısı): Azaryan Yalısı olarak da bilinir. 1950 yılında Vehbi Koç tarafından satın alınmış ve 1978'e kadar yazlık olarak

kullanılmıştır. Daha sonra müzeye dönüştürülen yapı 1980’de hizmete açılmıştır. Türk İslam Eserleri ve Arkeoloji olarak iki bölümden oluşmaktadır. Türk İslam Eserleri bölümü, birinci derece tarihi eser olarak tescil edilmiş ve aslına uygun restore edilmiştir. Arkeoloji Bölümüne Anıtlar Yüksek Kurulu’nun izniyle bir kat ilave edilmiştir.

Fuat Paşa Yalısı: 18.yy’ın sonlarına doğru inşa edilen bu yapı, Keçecizade Fuat Paşa Yalısı olarak da bilinmektedir. Fuat Paşa döneminden sonra birçok sahip değiştiren yalı, 1940’ların sonlarında yeniden ele alınmış, yapılan ilave ve tadilatlarla otel/pansiyon şeklinde kullanımına başlanmıştır. 1991’de bina tamamen yıktırılmış, aslına sadık kalınarak tekrar inşa edilmiş ve Hotel Fuat Paşa olarak kullanılmaya başlanmıştır (Yazıcı,1993:117).

3. 19. YY 'DA BAŞLAYAN SANAYİLEŞME ÇABALARI VE ALKOLLÜ İÇKİ ÜRETİMİ OLARAK BİRA

3.1. 19. yy'dan Cumhuriyet'e Sanayinin Gelişimi

19.yy'da birçok Avrupa devleti ağır sanayilerini kurmuş, çeşitli alanlarda uzmanlar yetiştirmiş, para ekonomisini oturtarak sanayi tipi kapitalizme geçişlerini tamamlamışken ancak 19. yy'ın son çeyreğinden itibaren Osmanlı'da bir ön sanayi gelişmeye başlamıştır.

Bir ülkede sanayi devriminden söz edebilmek için öncelikle ticari devrim, nüfus devrimi, tarım devrimi, ulaşım ve iletişimde devrimin gerçekleşmesi gerekir. Osmanlı toplumu tarım devrimini gerçekleştirememiş, küçük üreticilik yerini büyük toprak alanlarında çağdaş yöntemlerle üretilen tarıma bırakamamıştır. Nüfus devrimi de buna bağlı olarak oluşmamış, nüfus artışı küçük boyutlarda kalmıştır. Otoriter devlet yapısı, ona bağlı katmanlar, bireysel üretimi engellemiştir (Toprak,1985:1341).

Bu durumda Osmanlı sanayisinin gelişmesinden ve ilerlemesinden söz etmek oldukça zordur. Yerli sanayide görülen çöküntü ve gerileme, bazı Osmanlı padişahlarını sanayi alanında bir şeyler yapmaya zorlamıştır. Ancak 19. yy' da yapılan bu çalışmalar; bir bütün olarak ele alınmamış, sadece yeni makineler ithal etmek ve tesisler kurmanın ötesine gidememiştir (Giz,1968:25).

Bütün bu çalışmalar, yine de Türk sanayiindeki Batılılaşma hareketinin başlangıcı olarak Tanzimat'la beraber kabul edilmiştir. Bu konuda iki ayrı görüş vardır. Bazı tarihçiler Tanzimat'ın olumlu gelişmelerin nedeni olduğunu; para piyasalarının canlanmasını, yerli yatırımcılara yabancıya tanınan hakların yasalarla tanınmasını ve kâr için üretim anlayışının benimsenmesini sağladığını düşünmektedir.

Öte yandan, Tanzimat Fermanının sanayiye hiçbir olumlu etkisi olmadığı, hatta yerli üretimi öldürdüğü de ileri sürülmüştür. Zafer Toprak'ın "Osmanlı Devleti ve Sanayileşme Sorunu" makalesinde ise "Tanzimat Fermanı sonucu yabancı yatırımcılara tanınan geniş kapsamlı ayrıcalıkların, Osmanlı sanayisine olumsuz etkilerde bulunduğu, yerli sanayinin bu sebeplerden tamamen ortadan kalktığı" belirtilmiştir (Toprak,1985:1343).

19. yy'da sanayileşme hareketleri iki sürece ayrılmıştır. Birinci süreç, 1840-1860 yıllarını kapsayan ve devlet yatırımlarının ağırlıkta olduğu fabrikalaşma hareketi; ikinci süreç, Sultan Abdülaziz döneminde devletin daha ziyade destekleyici rolü üstlendiği ve özel teşebbüslerin geliştiği şirketleşme hareketi olarak kabul edilir (Martal,1999:279).

İlk süreçte, devletin ve özellikle de ordunun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla fabrikalar kurulmuş, mevcut olan fabrikalar ise modernize edilmiştir. Bu çalışmalar daha çok imalathane tarzı üretimi bir çatı altında toplamayı amaçlamıştır. Devlet yatırımlarına ilk örnek olan Fes(hane) Fabrikası, 1826'da kaldırılan yeniçeriliğin yerine gelen yeni Osmanlı ordusu "Asakir-i Mansure-i Muhammediye" için fes yapmak üzere kurulmuştur. Fabrika Cumhuriyet'e kadar bu amaçla kullanılmıştır. Bir diğer dokuma fabrikası olan Hereke Fabrikası ilk başta bir özel yatırım iken kısa sürede devlete devredilmiştir ve üretimin tamamını saraya ipekli dokuma yaparak gerçekleştirmiştir. Daha sonra İzmit'de aba, Beykoz'da deri fabrikaları kurulmuştur. Savaş sanayisi için III.Selim tarafından Tophane kompleksi içinde top, tüfek fabrikaları ve marangoz atölyeleri açılmıştır. Bir diğer önemli fabrika da Zeytinburnu'ndaki mermi, yardımcı metal aksam ve barut üreten fabrikadır. İzmir Kağıt Fabrikası, Paşabahçe Cam Fabrikası, Bogaziçi Çini Fabrikası gibi kuruluşlar da bu dönemdeki sanayileşme çabalarının önemli örneklerindendir (Martal,1999:281).

İkinci süreçte, 1860'dan sonra özellikle bilgi ve deneyim eksikliği, kötü işletmecilik, rekabet yetersizliği yüzünden birçok fabrika kapanmak zorunda kalmıştır. Bu durumun Osmanlı bütçesinde oluşturduğu açıklar ve o dönemde başlayan Kırım Savaşı devletçi sanayileşmenin terk edilmesine neden olmuştur. Bundan sonra Osmanlı yönetimi, özel teşebbüslere destek vermeyi ve daha çok düzenleyici bir etken olma görevini üstlenmiştir (Martal,1999:282).

Özellikle devletin karşısında hızlı bir şekilde üreyen özel teşebbüsler kurulmuştur. Maddi birikimleri sayesinde birçok yeni makine ve hammadde ithal edilmiş, sanayinin gelişmesi ve birçok fabrikada makineli üretime geçilmesi sağlanmıştır. Bu şirketler için bazı imtiyazlar bile belirlenmiştir: Örneğin bu şirketlere on iki yıl öncelik verilmiş, esnafın, usta, kalfa ve çırakların eğitilmesi için okullar açılmış, resmi dairelerin ihtiyacı olan ürünler bu şirketlerden alınmış, ithal edilecek mallardan vergi alınmamıştır. Bu özel teşebbüsler sayesinde sanayide görülen canlanma, çıkarılan yasalarla daha da teşvik edici duruma getirilmiştir. Ancak yabancı ürünlere olan talebin artması ve el emeğinin kaybolmaya başlaması ile Osmanlı devletinin iç pazarında bir çöküntü yaşanmaya başlanmıştır (Martal,1999:284).

II.Meşrutiyet'in ilanı ile iç gümrüklerin kaldırılması, 1909 ve özellikle 1913'te çıkarılan yasalarla sanayinin gelişmesi sağlanmıştır. Bu dönemde özel kuruluşlarla kamu kuruluşlarının işbirliğine dayalı sanayileşme çabaları görülmüştür (Kepenek,1989:1760).

1913'de kabul edilen "Teşvik-i Sanayi Kanun-u Muvakkatı" fabrikalara gerekli hammaddelerin, yurt içinde bulunmaması halinde ithalini gümrük ödemeksizin serbest bırakmıştır. Fabrikalara ana yol, liman ve demiryoluna bağlayan ara yolların yapımı ve bu yollarda kullanılacak taşıtların ithalinden gümrük alınmamıştır. Kanunun en önemli konusu, yerli alımlara öncelik verilmesidir. 1913 kanunu, 1927'de yayınlanan "Teşvik-i Sanayi Kanunu"na kadar yürürlükte kalmıştır (Toprak,1985:1352).

Erken Cmhuriyet'te iç ve dış gelişmelerle birlikte özel teşebbüslerin yerini kamu kuruluşlarının aldığı, devletçi sanayileşme süreci yaşanmaya başlamıştır. Devletçi sanayileşme ile temel tüketim mallarının yerli üretimle kullanılması sağlanmıştır. Böylece dış rekabete karşı korunan ve zaman içinde gelişen bir sanayi kurulmuştur. Kamu kaynaklarının kullanılmasıyla özellikle dış borçlanmaya gidilmeden ve ülke içinde herhangi bir mali krize yol açmayacak bir para ve maliye politikası benimsenmiştir.

Devletçilik politikasının somut düzeyde başlangıcı olarak, 1930'ların başında hazırlanan Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı kabul edilebilir Bu plan ile devletçi sanayileşmeye kesin bir öncelik verilmiştir. Bu dönemde iç ve dış borç yükü arttırılmamış ve gelir, tüketim mallarına konulan vergilerle sağlanmıştır. Yeni sanayi

tesisleri en ileri teknolojilerle kurulmuş, çok düşük bir maliyetle üretim sağlanmıştır. Bu da kamu kuruluşlarının sermaye birikimini arttırmıştır (Kepenek,1989:1765).

3.1.1. Bira Üretimi Yapan Özel Kuruluşlar

Özel sektöre bırakılan sanayi kollarından biri de alkollü içki üretimidir. Biraya ait ilk mevzuat 1847’de “arpa suyu” adıyla konmuştur (Doğruel,2000:123).

1868’de arpadan üretilen ve bira şeklinde tanımlanan içkiden vergi alınmış ve Bomonti civarında Cosmo isimli bir Rumun üst fermantasyonla bira imal ettiği küçük bir imalathane kurulmuştur (Elli Yılda Türk Sanayii, 1973:117).

1891’de Vasil adında bir Yunanlı Şişli’de yine üst fermantasyonla bira üretimi yapan küçük bir birahane açmıştır. Bomonti Bira Fabrikası’nın rekabetine dayanamayan Vasil, işletmesini kısa bir zaman sonra kapatmak zorunda kalmıştır (Yurt Ansiklopedisi,1983:3927).

Bira imalatı konusunda en önemli kuruluş, yabancı sermayeli “Bomonti Bira Fabrikası”dır. İsviçrelilerden Yahudi Bomonti Kardeşler tarafından 1888 senesinde yapımına başlanmış ve 1890 senesinde tamamlanmıştır. Feriköy’de kurulan bu tesiste büyük kapasiteli fabrikasyon bira üretimi gerçekleşmiştir (Tekel Genel Müdürlüğü Örgüt Rehberi,1979:5).

1908’e kadar sadece üst fermantasyon birası üretilirken, Bomonti Kardeşler tarafından ilave edilen soğuk hava tesisleriyle alt fermantasyon birası da elde edilmeye başlanmıştır (Elli Yılda Türk Sanayii,1973:117).

Bu çalışmanın konusu olan “Nektar Bira Fabrikası” 1909’da Büyükdere’de kurulmuş ve tek bira üreticisi olan Bomonti ile rekabete başlamıştır. Fabrika sadece 3 yıl üretim yapabilmiştir.

İki işletmenin rekabeti uzun sürmemiş ve 1912’de iki fabrika birleştirilerek “Bomonti-Nektar Bira Fabrikası” adını almıştır.1914’de Nektar’ın tesisleri Büyükdere’den Bomonti’ye taşınmıştır (Sandalcı,1997:8).

Bomonti Bira Fabrikasının kuruluşunu ve sonraki dönemleri “Geçmişten Günümüze Tekel” kitabında fabrika müdürü Besalet Ersanlı şöyle anlatmıştır: “... fabrika 1890 senesinde İsviçreli Bomonti adında bir zat tarafından kurulmuştur. Ve bilahare şirket

haline gelmiştir. 1909 senesinde Büyükdere’de Nektar isminde bir Yunanlının kurduğu bira fabrikasıyla, 1912 senesinde ortak oluyorlar ve fabrika ”Bomonti-Nektar” adı altında faaliyete devam ediyor. Aynı şirket 1912 senesinde İzmir’de “Aydın Bira Fabrikası” adı altında bir fabrika kuruyor. Ancak Bomonti Fabrikası malt ve birayı hazırlayacak tarzda yapıldığı halde, Aydın Bira Fabrikası İstanbul’ da yapılan maltları işleyecek tarzda yapılmıştır. 1938 senesi sonlarına doğru bunların kontratı bitiyor. Ve 1940 senesinin Şubat ayının sonunda İnhisarlar Umum Müdürlüğü alıyor.”

Bomonti Bira Fabrikasının resmi kuruluş tarihi 1905 ve sermayesi 8.8 milyar kuruş, Nektar Bira Şirketinin kuruluşu 1909 ve sermayesi 6.6 milyar kuruş olarak belirlenmiştir (Doğruel,2000:301).

Bu iki şirketten sonra Ankara’da “Milli Bira Fabrikası Osmanlı Anim Şirketi” kurulmuştur (Türk Ansiklopedisi,1975:430)

3.1.2. Bira Üretimi Yapan Kamu Kuruluşları

Cumhuriyet’in kuruluşuna kadar “Duyun-u Umumiye” idaresiyle yönetilen bira sanayi, 1926’da çıkarılan 790 sayılı “Meşrubat’ı Külliye Kanunu” ile devlet kontrolüne alınmıştır. Ancak Bomonti şirketinin 1938’e kadar işletilmesine izin verilmiş, 1940 senesinde tesislerini Tekel idaresine devretmiştir (Türk Ansiklopedisi,1975:427).

Tekel, tütün, alkollü içkiler ve tuz ile ilgili faaliyetleri bünyesinde barındıran kurumdur. Her biri ayrı konularda çalışan bu kuruluşların 1932 yılında birleştirilmeleri ile “İnhisarlar Umum Müdürlüğü” kurulmuş ve 1941 yılında “Tekel Genel Müdürlüğü” adını almıştır. Tütün, tuz, ispirto ve ispirotlu içkiler 1932’de, barut ve patlayıcı maddeler 1934’de, çay ve kahve 1942’de, kibrit 1946’da devlet tekeli altına alınmıştır (Tekel Genel Müdürlüğü Örgüt Rehberi,1979:11).

1933-1934 yıllarında Atatürk’ün direktifleriyle Atatürk Orman Çiftliği’nde “Ankara Bira Fabrikası” kurulmuş ve kurum 3697 sayılı kanunla 1939’da Tekel İdaresine devredilmiştir (Elli Yılda Türk Sanayii,1973:117). Ankara Bira Fabrikasının kuruluşu ve düşük alkollü içkilerin tüketiminin artırılması için 1930 ve 1940’lar da

büyük çabalar harcanmış, bira üretiminin hammaddesi olan arpanın geliştirilmesi için araştırmalar yapılmıştır (Doğruel, 2000:302).

Ankara Bira Fabrikasının kurulmasından birkaç yıl sonra, İzmir'deki Aydın Bira Fabrikası boşaltılmış, Bomonti Bira Fabrikasının da devlet fabrikaları arasına alınmasıyla Türkiye'nin bira ihtiyacı bu iki fabrika ile sağlanmıştır.1926 yılında yürürlüğe giren 790 sayılı kanunla ispiro ve ispirotlu içkiler üretimi, ithali ve satışı devlet tekeli altına alınmıştır.

1965 yılında özel sektöre de bira imal ve satış hakkı tanınmıştır. Artan bira talebi ve iki fabrikanın yetersiz kalması, özel sektörün ilgisini çekmiş ve 1969'da İzmir Tuborg, İstanbul Erciyes Biracılık ve Malt Sanayi A.Ş. ve İzmir Ege Biracılık ve Malt Sanayi A.Ş. kurulmuştur. 1972' de Tekel Yozgat Bira Fabrikasını açmıştır (Türk Ansiklopedisi,1975:427).

3.2. Bira Üretimi

Bira, arpanın çimlendirilip kurutulması ile elde edilen maltın su ile belirli şartlar altında mayşelenmesi ve şıranın şerbetçiotu ile kaynatılıp, alkol fermantasyonuna bırakılması ile oluşan, alkol ve CO₂ içeren bir içkidir (Türker, 1977:13).

3.2.1. Biranın Tarihsel Gelişimi

Biranın, Sümerliler ve eski Mısırlılar'dan beri yapıldığı tarihsel kaynaklardan bilinmektedir. İlk olarak Mezopotamya'da keşfedilmesinin sebebi ise, burada arpanın en çok yetişen ürün olmasıdır. Bira Hititliler zamanında Anadolu'da yapılmaya başlanmış ve bu tarihten sonra bira ekmekten sonra ikinci besin kaynağı olarak kullanılmıştır (Türker,1977:13).

Biranın yapım tekniğinin, biraz daha ekşi ve koyu kıvamlı olan ve Anadolu'da yaygın olarak içilen boza ile aynı olduğu bilinmektedir. Biranın ilk üretildiği dönemde, İstanbul'da müslüman mahallelerinde meyhane açılmasının yasaklanmasının yanında "Tatar Bozası" adlı % 2-7 oranında alkol içeren bir içecek de yasaklanmıştır (Yazıcıoğlu,1962:12)

3.2.2. Bira Üretim Aşamaları

İlk çağlarda bira mayalama, ekmek fırınlarında yapılan bir işlemdi; 14. yy'da ayrı bir alan olarak gelişti. Bu dönemde manastırlarda keşişler tarafından yapılırken, 18.yy'da Avrupa'da ve Kuzey Amerika'da büyük ölçekli olarak üretime başlandı.

Kuramsal olarak bira herhangi bir tahıl ya da patates gibi bir nişasta kaynağının, su içinde mayalanmasıyla yapılabilir. Ancak uygulama da en çok arpa kullanılır. Öteki tahıllar arpa maltına, maliyet düşürmek ya da bazen istenen tadı vermek için katılırlar. Bu amaçla kullanılan başlıca maddeler, pirinç, mısır, topyoka, soya fasulyesi ezmesi, maltlanmamış arpa ve değişik şekerlerdir (Akyurtlaklı,1997:8).

Biranın başlıca hammaddesi olan arpa olduğu gibi kullanılmaz. Bira yapmak için önce arpanın çimlendirilmesi ve sonra kurutulup, kavrulması gerekir. Çimlendirilip kurutulmuş arpaya "malt" denir. Arpa maltlanmadan kullanılmaz. Maltlama işlemi ise malt fabrikalarında yapılır. Arpa, denetimli koşullarda mayalanma için büyük önem taşıyan ve katalizör olarak görev yapan enzimleri üreteceği şekilde çimlendirilerek maltlanır (Türker, 1977:11).

• Malt Üretimi

Malt yapımı:

1. Arpanın hazırlanması ve temizlenmesi
2. Arpanın su alması
3. Çimlendirme
4. Kurutma ve kavurma olmak üzere başlıca dört evrede tamamlanır (Şekil B1).

1. Arpanın Hazırlanması ve Temizlenmesi: Fabrikalar ham maddelerini günlük değil, işlerinin aksamaması için birkaç aylık depo ederler. Arpalar ya eski usul olarak ambarlarda ya da silolarda depo edilir. Ambarlarda, arpalar 1 m kadar yükseklikte yığılır ve kuru havalarda zaman zaman kürekle alt üst edilir. Silo kelimesi Yunanca'dan İspanyolca'ya geçmiş ve "kuyu" anlamına gelen "sylos" kelimesinden dilimize gelmiştir. Silolar her biri 2-9 m genişliğinde, 10-23 m derinliğinde genellikle silindirik şeklinde yer üstü kuyularıdır. Çelik ve betondan yapılır. Silodaki arpaların sıcaklığı sık sık kontrol edilmelidir. Arpalar gerek siloya konurken gerek silo içerisinde saklanırken serin ve kuru olmalıdır. Havalandırma, arpaları bir kompartımandan diğerine nakletmek yoluyla yapılabilir. Alttan hava vermek yoluyla

havalandırmada yığının bazı kısımlarına hava gitmediğinden etkili olmamaktadır. Ancak havayı yığının bütün kısımlarına eşit olarak dağıtan silolar da yapılmaktadır (Türker,1977:85) (Şekil B3).

Temizlemede arpanın taşı, toprağı temizlenir. Taneleri iriliğine göre eleklerden geçirilerek sınıflandırılır. Sınıflandırma da üç kategoriye ayrılır ve ilk ikisi malt yapmada, üçüncüsü ise hayvan yemi olarak kullanılır. Sınıflandırma genellikle delikli metal silindirlerde yapılır (Türker,1977:91).

2. Arpanın su alması: Arpanın çimlendirilmesi için rutubet, sıcaklık ve oksijen gereklidir. Çimlenme esnasında suda çözünmüş mineraller gelişmekte olan arpaya nakledilir. Bu nedenle arpanın çimlenmesi için ıslatılması gerekir. Arpanın %40-45 arası suya ihtiyacı olduğundan beton veya metalden yapılmış büyük kaplarda arpanın cinsine göre 24-55 saat süreyle 13-16 °C de ıslatılır. Kaplarda toplam derinlik 3 m den fazla yapılmamalı, altta taneler çok sıkışmayacak şekilde olmalıdır. 100 kg arpa için 2.3 hektolitire hacim hesabıyla yapılır (Türker,1977:96).

3. Çimlendirme: Arpalar istenilen miktarda su aldıktan sonra çimlendirme yapılır. Çimlendirmenin amacı mayşelemede gerekli olan enzimlerin oluşması, çoğalmasıdır. Çimlendirme yere serme ve altı delikli yuvarlak veya dikdörtgen kaplarda olmak üzere başlıca iki şekilde yapılır. Yere serme metodu eski bir yöntemdir. 10-40 cm arası zemine serilerek çimlendirilir. 6-8 saatte bir tanelerin birbirine yapışmaması için karıştırılır. Arpanın serildiği zemin düz ve ıslatmadan kalan suların akabilmesi için hafif meyilli olmalıdır. Diğer yöntemde ise arpa kaplara alınır ve nemli hava üflenerek bekletilir. Gerekli hava miktarı yığın yüksekliğine bağlıdır. 7-11 gün süren bu evrede arpanın küflenmemesi, havanın daha kolay girmesi için arpa, helezon şeklindeki karıştırıcılarla sürekli karıştırılır. Çimlendirme sırasında taneden ince kökçükler ve filizler büyür. Bu durumdaki arpaya “yeşil malt” denir (Türker,1977:113).

4. Kurutma- kavurma: Yeşil maltın nem oranı % 1.5-2’ye ininceye kadar, 2-3 katlı fırınlarda yaklaşık olarak 12 saat kurutulur. Kurutma süresi malt çeşidine bağlıdır. Fırınlara tabanı deliklidir. Buradan gönderilen sıcak hava yeşil maltın içinden geçerek kurutma ve kavurmayı yapar. Bunun yapılaş amacı, çimlendirmeyi durdurmak ve yapılacak bira tipine göre malta karakteristik tat ve koku vermektir.

Fırınlr dört ke kule biçimi olup alt kısmında ocak vardır. Ocağın st kısmında kurutma ve kavurma odaları bulunur. Fırınlrın iki katlı olmasının sebebi yakıttan tasarruf içindir. Yeşil malt önce üst kata konur ve 24 saatte kurutulur. Kurutmanın süratı, yığının içinden geçen hava miktarına, yığının derinliğine, yeşil malttan uurulacak su miktarına bağlıdır. Isı kaybına mani olmak için kurutma ve kavurma fırınlarının duvarları 60-80 cm kalınlıkta yapılır. Kurutma ve kavurmada ya ocaktan çıkan gazlar doğrudan doğruya maltın içine sevk edilir veya genellikle yapıldığı gibi ocakta meydana gelen kızgın gazlar borular içinden geçirilerek boru etrafındaki hava ısıtılır ve bu sıcak hava kavurma odasına sevk edilir. Yakıt olarak kok, fuel oil v.s. kullanılır (Türker,1977:135) (ekil B4)

Fırından çıkan maltların siloya sevk edilmeden önce kkklerinin ve tozlarının ayrılması için eleklerle temizlenmesi gerekir. Elekten geçen malt bira imalinde hemen kullanılmaz. Çünkü ıranın süzülmesinde ve fermentasyonunda güçlük çıkarır, bulanıklık yapar. Malt tekrar silolara alınır ve yaklaşık olarak 4-6 hafta bekletilir. Bu döneme “olgunlaşma dönemi” denir (Türker,1977:141).

• Bira retimi

Bira yapımı:

1. Maltın ğtlmesi
2. Mayeleme
3. ıranın szlmesi
4. ıranın erbetiotu ile kaynatılması
5. ıranın soğutulması
6. Fermentasyon
7. Dinlendirme ve süzme
8. ieleme olmak üzere çeşitli evrelerde gerçekleşir (ekil B2).

1.Maltın ğtlmesi: Malt valsli değirmende öğütülür. Genelde bu öğütme işlemi bira fabrikasında olur. Silodan gelen malt elekten geçirilir ve tartılır. Öğütme, maltı sert dökme demirden yapılmış valsler (silindirler) arasından geçirmek yoluyla yapılır. Öğütme vals adedine göre ifade edilir (Türker,1974:154).

2. Mayeleme: Öğütülmüş malt kazanlarda 60-70° C de su ve başka maddelerle karıştırılarak kaynatılır ve maye haline getirilir. ıra elde edilmesi, bira fabrikasının kaynatma dairesinde yapılır. Bunun st katında öğütülen maltın kendi ağırlığı ile

mayşeleme kazanına akması için malt öğütme değirmenleri yerleştirilir. Genellikle bakırdan veya paslanmaz çelikten yapılan bu kazanlar alt bölümlerinden birbirleriyle bağlantılıdır ve içine bir karıştırıcı yerleştirilmiştir (Türker, 1974:169)(Şekil B5, B6)

Mayşeleme (şekerleme) sırasında enzimler malt nişastasını maltoz şekerine dönüştürür. Bu şekerin miktarı biranın alkol oranını belirler. Fiziksel ve kimyasal süreçler ile enzim etkinliği, biranın türünü ve niteliğini belirlediğinden, mayşeleme işlemini denetim altında gerçekleştirmek gerekir. Üst ve alt mayalandırma biralarının mayşeleme işlemleri birbirinden farklıdır. Üst mayalandırma biralarında mayşelenme oldukça hassas bir ısı denetimi gerektirir, bu işlem buharla ısıtılan ve sürekli belirli bir hızda karıştırılan büyük kazanlarda gerçekleştirilir. Alt mayalandırmada ise kullanılan malt daha kısa süre çimlendirilmiş arpadan elde edilir. Bu yüzden daha uzun mayşelemek gerekir. Bu durumda işlem değişik sıcaklık aşamalarında gerçekleştirilir (Kunze,1996:132-153).

3. Şıranın Süzülmesi: Şıra, süzme kazanına alınır ve küspesi ayrılır. Bu hayvan yemi olarak kullanılır. Süzme işleminde kazanların yanı sıra mayşe filtreleri de kullanılabilir (Türker,1974:169).

4. Şıranın şerbetçiotu ile kaynatılması: Mayşelendirmeden geçen şıra bir başka kazana alınır ve en azından iki saat boyunca, 70-75 °C de, şerbetçi otu vb. otlarla kaynatılır. Kaynatma şırayı sterilize eder ve tadını yumuşatır, içerisindeki proteinleri çökeltir. Şıra kaynatma kazanları, mayşeleme kazanlarına benzer. Bakırdan veya paslanmaz çelikten yapılır (Kunze,1996:132-153).

5. Şıranın soğutulması: Kaynatma bitince şıranın fermantasyona sevk edilmeden önce içindeki şerbetçi otunun ayrılması ve soğutulması gereklidir. Mayaların çalışabileceği uygun bir ortam haline getirilebilmesi için sıcaklığı 9-10 °C ye düşürülür. Şıra kapalı kaplar içerisinde soğutulur ve fermantasyona iletilir (Türker,1974:207).

6. Fermantasyon: Soğuk bir ortamda yaklaşık olarak 9-10° C'de mayalandırma havuzlarında veya tanklarda maya ve hava verilir. Bu evrede arpa şırası içindeki maltoz şekeri alkole dönüşür. 8-12 gün sonra maya dibe çöker, bira dinlendirme tanklarına alınır, CO₂ ayrıca ortaya çıkan bir başka bileşiktir. Fermantasyon kapları

fiçidan, metalden, betondan, paslanmaz çelikten ve alüminyumdan yapılır (Kunze,1996:132-153) (Şekil B7).

Mayalanma daha önce de belirtildiği gibi iki türdür. Alt mayalanmada biranın oluşumu sırasında ortaya çıkan fazla maya, aslında bir mantar türüdür, biranın dibine çöker. Üst mayalanmada ise maya yüzeye çıkar. Temel fark alt mayalandırma yönteminin diğerine göre daha uzun sürmesi ve daha düşük sıcaklıklarda gerçekleştiği için tesiste bir soğuk hava tesisatının bulunması gerekmesidir. Ayrıca bu yöntemle yapılan biranın mayalanmadan sonra birkaç ay bekletilmesi gerekmektedir. Bütün bunların yanında alt mayalandırma birası üst mayalandırma birasına göre daha çok sevilen bir türdür (Akyurtlaklı,1997:9).

7. Dinlendirme ve Süzme: Dinlendirme bira yapımında son safhadır. Ve biracılıkta ikinci fermantasyon da denir. Bira 25 gün dinlendirme tanklarında dinlendirilir. Tanklar genellikle alüminyum ve paslanmaz çelikten yapılır. Dinlendirilmiş bira iki tip filtreden süzülür. İlk filtrede içindeki yabancı maddeler, ikinci filtrede tadını bozan maddeler süzülür (Türker,1974:235) (Şekil B8).

8. Şişeleme: Son aşama olup bira şişelere doldurularak kasalara yerleştirilir.

4.BÜYÜKDERE NEKTAR BİRA FABRİKASI

4.1. Konum

Nektar Bira Fabrikası, Bogaziçi'nin Rumeli yakasında, Çayırbaşı Mahallesinde 95 pafta, 538 ada, 40 nolu parsel üzerinde yer almaktadır. Yapının yer aldığı ada güneyden Bahçeköy caddesi, doğudan Sarıyer Belediye Garajı arazisi, kuzeyden ve batıdan sık ormanlarla çevrelenmiştir. Ada geometrik olarak, uzun kenarı doğu-batı doğrultusunda uzanan bir yamuk biçimindedir (Şekil E1)

4.2. Tarihsel Gelişim

Türkiye’de içki üreten en eski kuruluş, yabancı sermaye ile kurulan “Bomonti Bira Fabrikası”dır. Bu fabrika Türkiye’de ilk fabrikasyon bira üretimini gerçekleştirmiştir. Daha sonra, 1909 senesinde Büyükdere’de “Nektar Bira Fabrikası” kurulmuş ve ülkenin rakipsiz bira üreticisi konumunu uzun yıllar koruyan Bomonti ile rekabete başlamıştır (bkz. Bölüm 3.1.1). 1912-1940 arasındaki dönemde binada sadece malt üretilmiştir. 1940 senesinde bina Tekel’in mülkiyetine geçtikten sonra 1985’e kadar arpa deposu olarak kullanılmıştır.

Nektar Bira Fabrikasının kim tarafından yapıldığına dair yazılı bir belge bulunamamıştır. Ancak fabrikanın şişesinde amblem olarak seçilen yıldıza dayanılarak kuranların Musevi asıllı oldukları düşünülmektedir (Sandalcı, 1997:9).

Arazi ve içinde bulunan yapılar şu anda Tekel Genel Müdürlüğü’nün malıdır. Sonraki dönemlerde arazi içerisine Türkiye’nin ilk kibrit fabrikası inşa edilmiştir. Hem bira fabrikası hem de kibrit fabrikası işlevlerini gerçekleştirdiği için kompleks birçok yapı barındırmaktadır. Yapılar adanın tamamına dağılmıştır. Bölge hakkındaki en eski harita, 1918 tarihli Nedjib Haritasıdır. Bu haritada arazinin girişi şu anda olduğu gibi Bahçeköy caddesinden verilmiştir. Giriş hiçbir zaman değişmemiş 1926, 1961, 1971 ve 2001 tarihli haritalarda da giriş aynı yerden gösterilmiştir (Şekil D1)

1918 tarihli Nedjib haritasında sadece Nektar Bira Fabrikası ve aynı dönemde yapıldığı düşünülen kârgir müdür lojmanı ve fabrikanın bazı ek yapıları görülmektedir (Şekil A1).

1926 tarihli Rumeli Paftalarında fabrika için “metruk (terk edilmiş)” ifadesi kullanılmıştır. Diğer yapılara ek olarak parsel içerisine şu anda da memur lojmanı olarak kullanılan ahşap bina yapılmıştır. Nedjib Haritaları ile karşılaştırıldığında arazi sınırları batı yönünde genişletildiği algılanmaktadır. Giriş aynı cadde üzerindedir (Şekil A2).

1961 tarihinde, Kibrit Fabrikası döneminde Salih Yücel tarafından iken, yapıların bir vaziyet planı hazırlanmış, kibrit fabrikasının yapılmasıyla, yeni yapılar parsel içinde yerini almıştır. Bu vaziyet planında birçok yapı işlevlerine göre belirtilmiştir. Bunlar; arazi içinde; 1. Nektar Bira Fabrikası, 2. Müdür Lojmanı, 3. Ahşap Memur Lojmanı, 4. Kibrit Fabrikası, 5. Yazıhane, 6. İdare ve Yemekhane, 7. Kreş, 8. Yeni İdare Deposu, 9. İtfaiye ve Su Deposu, 10. Ambar, 11. Depo, 12. Dökümhane, 13. Garaj, 14. Fosfor Depoları (Şekil A3).

1971 tarihli haritada ise bazı yapılar, kibrit fabrikasının üretimi durdurulduktan sonra yıkılmıştır. Arazi kuzeye doğru genişletilmiştir. 1. Nektar Bira Fabrikası, 2. Müdür Lojmanı, 3. Ahşap Memur Lojmanı, 4. Kibrit Fabrikası, 5. Yazıhane, 6. İdare ve Yemekhane, 7. Kreş, 8. Yeni İdare Deposu, 9. İtfaiye ve Su Deposu, 10. Ambar, 11. Depo, 12. Dökümhane, 13. Garaj, 14. Fosfor Depoları (Şekil A4).

2001 tarihli haritada ise, arazinin yeni memur lojmanları eklemek amacıyla kuzeye doğru daha da genişletildiği görülmektedir. Arazi içindeki yapılar da fabrika işlevini kaybettikten sonra üretim amaçlı değil de, ambar, depo, vs. amaçlı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Arazi içindeki yapılar; 1. Nektar Bira Fabrikası (kullanılmıyor) (Şekil C1), 2. Müdür Lojmanı (kullanılmıyor) (Şekil D18), 3. Ahşap Memur Lojmanı (kullanılıyor) (Şekil D10), 4. Büyük depo (kullanılıyor) (Şekil D3), 5. Kibrit Fabrikası (kullanılmıyor) (Şekil D8), 6. Kazan Dairesi (kullanılıyor) (Şekil D15) 7. Yazıhane (kullanılıyor) (Şekil D12), 8. Yemekhane (kullanılıyor) (Şekil D14), 9. Kreş (kullanılmıyor) (Şekil D9), 10. Yeni İdare Binası (kullanılıyor) (Şekil D13), 11. İtfaiye ve Su Deposu (kullanılmıyor), 12. Ambar (kullanılıyor), 13. Depo (kullanılıyor), 14. Garaj (kullanılıyor) (Şekil E1).

Çalışma, bu büyük ada içerisinde; 40 nolu parselde yer alan Nektar Bira Fabrikası üzerinde yoğunlaşarak sınırlandırılmıştır. Aynı dönemde yapıldığı düşünülen Müdür Lojmanı'nın mevcut durumu saptanmıştır (Şekil E66-E80). Eski Kibrit fabrikası ve diğer yapılar sadece araştırma konusu olarak yer almıştır (Şekil D4-D6). (Şekil E81)

Yapım tarihinden günümüze kadar pek çok onarım ve işlev değişikliği geçiren Nektar Bira Fabrikası hakkında Kurul tarafından birçok karar alınmıştır. Fabrika; işlevini kaybettikten sonra, 08.09.1978 tarihinde 10625 sayılı karar gereğince Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'na korunması gerekli yapı olarak tescil edilmiştir. Ancak, 08.11.1983'de 4074 sayılı yazı ile Tekel Ambar Binasının restorasyonunu yapmak istemiş ve restorasyon için gerekli iznin verilebilmesi amacıyla Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kuruluna başvurmuştur. 23.03.1984'de 349 sayılı karar ile Tekel Genel Müdürlüğü'nün 4074 sayılı yazısı dikkate alınarak yapının korunmasına gerek olmadığına karar verilmiş ve tescilden düşmüştür (Ek A).

Ancak 27.12.1984'de 559 sayılı karar ile yapının II.A-3 koruma grubuna alınmasına karar verilmiştir. 04.06.1985'de 26899 sayılı yazı ile, Tekel Genel Müdürlüğü yapının restorasyonunu yapmak için rölöve ve teklif projelerini Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları İstanbul Bölge Kuruluna göndermiş ve 18.10.1985 tarihinde 1740 sayılı karar ile, gönderilen teklif projesine göre uygulama yapılmasında sakınca olmadığına karar verilmiştir (Ek B).

4.3. Genel Tanım

İnceleme konusu seçilen yapı kompleks içerisinde tek bir kütle olarak işlevini sürdürmüştür. Ana girişten yaklaşık olarak 180 m mesafede yer almaktadır. (Şekil D2). Parsel içerisinde yapı uzun kenarı kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda konumlanmıştır (Şekil E1).

Yapıldıktan sonra üç yıl işletilen binanın, içerisinde kullanılan kirişler ve kolonların boyutlarındaki değişimden dolayı bir onarım geçirdiği, hatta kullanılan betonarme döşeme ve eklerin 1912-1940 arasındaki dönem içinde yapıldığı düşünülmektedir. Tekel tarafından 1985 yılında yapının restorasyonu yapılarak yapı ikiye bölünmüş,

bir kısmı memur lojmanına dönüştürülmeye çalışılmış, diğer kısmı ise depo olarak bırakılmıştır. Lojman projesi uygulanmış, ancak kullanılmamıştır. (Ek C)

Yapı, Nektar Bira Fabrikası olarak adlandırılmasına rağmen binada bulunan izlerden yazılı ve sözlü kaynaklardan binanın malt yapımı amacıyla kullanıldığı bilinmektedir. Bira fabrikası olarak kullanılması düşünülmüşse de Bomonti ile ortaya çıkan rekabet bunu olanaksız kılmıştır (bkz. Bölüm 3.1.1). Ayrıca Tekel Genel Müdürlüğü'nün kurula vermiş olduğu projelerde başlık olarak “Büyükdere Kibrit Fabrikasındaki Malt Binası Rölövesi” ifadesi kullanılmıştır. (bkz. Ek C)

Yapının girişi güneybatı cephesindendir (Şekil E4) (Şekil C1). Giriş kotu toprak kotundan üç basamak yükselmektedir. Bodrum kotu ise dokuz basamak aşağıdadır. Lojman olarak yenilenen bölümün iki ayrı girişi vardır (Şekil C5). İlk giriş, memur lojmanı olarak kullanılması düşünülen katlara çıkan giriş, ikincisi ise zemin katında bulunan misafirhane girişidir. Bodrum katına giriş binanın güneydoğu cephesindendir (Şekil C19). Depo olan fabrika bölümüne ise sonradan bir giriş açılmıştır. Bu bölümde fabrikanın işleyişi ile ilgili izlere rastlanmıştır, ancak herhangi bir donanım bulunamamıştır.

Bina kârgir olarak tuğladan yapılmıştır. Bodrum kat tuğla-taş almaşık, üst katlar ise tuğladır. Dış cephede, zemin katlarda bina köşelerinde taş kaplama kullanılmıştır (Şekil C2). Pencere açıklıkları en fazla güney batı cephesindedir ve pencere düzeni büyük müdahale görmüştür (Şekil E21). Arka cephe olan kuzeydoğu cephesinde ise yoğun olarak sadece zemin katta açıklıklar yer almıştır. 5. katta ise kapatılmış pencereler bulunmaktadır (Şekil E23) (Şekil C14). Güneydoğu cephesi ise yapının en az hasar görmüş cephesidir (Şekil E22). Zemin kat, 5. kat ve 6. katta silmeler kullanılmıştır. Kuzeybatı cephesi ise sağırdır, sadece cepheye sonradan eklenmiş bir saçak bulunmaktadır (Şekil C10).

4.4. Mimari Özellikler

4.4.1. Plan Özellikleri

Yapının daha iyi anlatılabilmesi için bina A ve B olmak üzere iki bölümde tanımlanmıştır. A bölümü yapılan restorasyonda işlev verilmeyen fabrika bölümü, B

ise memur lojmanına dönüştürülen bölümdür. A bölümü, beş normal kat ve zemin kattan oluşur. B bölümü ise altı normal kat, zemin kat ve bir de bodrum katından oluşmuştur. Bina yaklaşık olarak 553 m²'lik bir alanı kaplamaktadır.

- **Bodrum Kat Mekânları**

Binanın ısıtma sisteminin yer aldığı bodrum kat lojman bölümünün altında yer almaktadır. Toplam beş mekan bulunan bodrum katta bir mekâna (BB04) kapı veya benzeri bir açıklık bulunmadığı için bir mekâna da (BB05) kilitli olduğu için girilememiştir (Şekil E2).

Kazan Dairesi (BB01) Numaralı Mekân

Doğu-batı doğrultusunda uzanan 612x928 cm ölçülerinde dikdörtgen şemalı mekânın içerisinde bulunan kazandan dolayı kazan dairesi olduğu düşünülmektedir (Şekil E2) (Şekil C23). Yaklaşık olarak 56 m²'lik alana sahiptir. Geçirdiği restorasyondan sonra da mekanın kazan dairesi olarak kullanılması düşünülmüştür. Bunun için gerekli olan donanım, kibrit fabrikası döneminde yapılmış kazan dairesine merdiven altına yapılan geçit ile bağlanmıştır (Şekil C27).

Mekânın kuzey duvarını oluşturan duvar binanın taşıyıcı akslarından, kârgir bir duvardır. Genişliği 61 cm olan duvarın uzunluğu 612 cm'dir. Tek açıklık, batı köşesine yakın düşen penceredir. 73x100 cm boyutlarındaki pencerede doğrama bulunmamaktadır. Batı köşesinden 26 cm mesafede yer alan kolon, duvardan 15 cm dışarı çıkartılmış, alt bölümünde ise bir ayak oluşturularak yukarıya doğru kolonun genişliği azaltılmıştır (Şekil E2).

Mekanın batı yönündeki sınırlayıcısı 928 cm uzunluğunda, 52 cm kalınlığında yığma bir duvar olup, binanın ana taşıyıcı akslarından biridir. Duvarın kuzey köşesinden 278 cm mesafede, ahşap elemanlar çakılarak kapatılmış bir kapı bulunmaktadır. Kapı 107x180 cm boyutlarında, metal doğramalıdır. Bu duvar üzerinde mekanın güney köşesinden 38.5 cm mesafede, mekana girişi sağlayan K2 kapı açıklığına rastlanır. Metal doğramalı bu kapının hemen önünde kot farkı nedeniyle 5 basamaklı bir merdiven yerleştirilmiştir. Bu merdiven ile -117 kotundan -207 kotuna inilmektedir (Şekil E19). İlk basamak kapı açıklığının içine yerleştirilmiştir. Basamakların uzunluğu 107 cm, rıhtların yüksekliği ise 18-19 cm'dir. Kapı açıklığından 30 cm

mesafede kazanın tesisatının kazan dairesine bağlanabilmesi için 40x40 cm boyutlarında bir açıklık açılmış, bunun içinden kalorifer boruları geçirilmiştir.

Mekanın güney duvarı ise 50 cm kalınlığında, 612 cm genişliğindedir. Yığma olduğunu söylemek mümkünse de üst katlarda incelererek yer aldığı için binanın ana taşıyıcı akslarından biri olmadığı belirgindir. Duvar içinde batı duvarından 126 cm mesafede, döşemeden 70 cm yükseklikte yamuk şeklinde bir açıklık yapılmış (155/60/20 cm boyutlarında), bu açıklığın içerisine 20 cm çapında bir helezon yerleştirilmiştir (Şekil C24, C25). Binanın ilk donanımından kalan tek öge olarak kabul edilebilir. Helezonla gelen arpa üst katlara iletilmektedir. Açıklığın diğer tarafındaki mekana (BB04) girilememiştir. Duvarda doğu köşesinden 158 cm mesafede 20 cm kalınlığında, 50 cm uzunluğunda ve döşemeden 50 cm yükseklikte iki duvar parçası yer almaktadır (Şekil E2).

Doğu duvarı binanın ana taşıyıcılarından biridir. Duvar üzerinde bulunan tek açıklık, şimdi tuğlalarla kapatılmış, yapılan restorasyon sırasında pencereye dönüştürülmüş olan kapı boşluğudur. Güney duvarından 122 cm mesafede, 63x65 cm genişliğinde yapılmış olan bu açıklığın içerisinden şu anda kalorifer boruları geçirilmiştir. Kuzey duvarından 90 cm mesafede 10/8 ahşap dikmeler ve ahşap latalarla 280x402 cm boyutlarında hücre şeklinde bir mekân oluşturulmuştur (Şekil C26). İçi şu anda moloz dolu olan bu hücrenin güney yönündeki yüzeyinde pencere gibi bir açıklık bırakılmıştır (Şekil E2). Bir kabul bölümü olduğu düşünülebilir. Bu hücrenin batı yönündeki yüzeyinden 7 cm mesafede, döşeme kotundan 70 cm yüksekliğinde 20x77 cm boyutlarındaki beton ayaklar üzerinde, tavana kadar devam eden iki tane çift “U” profil bulunmaktadır. Sadece bu katta bulunan bu profiller 20x12x12 cm boyutlarındadır.

Mekânın batı duvarından 112 cm, güney duvarından 223 cm mesafede alt kaidesi 120x130 cm ölçülerinde, üst kaidesi 70x80 cm ölçülerinde bir kolon yer almaktadır (Şekil E4). Kuzey duvarındaki kolonla aynı akstadır. Kolondan 200 cm mesafede, güney duvarında olduğu gibi 20 cm kalınlığında, 50 cm uzunluğunda, döşeme seviyesinden 70 cm yükseklikte iki duvar parçası üzerinde kazan bulunmaktadır. Mekân içerisinde eski ve yeni donanım birbirine karışmıştır.

Mekânın döşemesi tek kottan oluşmuştur. (-207 kotu) Döşeme kaplaması olarak şap kullanılmıştır. Kat yüksekliği 284 cm'dir. Tavan kuzey-güney doğrultusunda uzanan

nervür kirişleri ile oluşturulmuştur. Ana kirişler 35x50 cm, diğer kirişler 7x16 cm kesitlerindedir. (Şekil E19).

Merdiven Holü (BB02) Numaralı Mekân

Binanın özgün düşey elemanının yerine yapıldığı düşünülen merdivenin mekan içinde sadece bodrum kata inişi sağlayan ilk altı basamağı bulunmaktadır (Şekil E2).

Mekânın kuzey duvarı bütün katlarda devam etmekte ve merdiven sahanlığını taşımaktadır. Duvar yüzeyinde herhangi bir açıklık bulunmamaktadır. Duvar kalınlığı ölçülememiştir ancak uzunluğu 205 cm'dir.

Batı duvarı 54 cm kalınlığında, 295 cm uzunluğunda yığma duvardır. Bu duvar aslında hacmin geometrik sınırlarını aşır, batı yönünde devam eder ve bu doğrultuya paralel giden merdiven kovanının bir kolunu oluşturur.

Mekanın doğu sınırını oluşturan duvar, binanın taşıyıcı akslarından biridir ve (BB01) mekânına komşudur. Bu duvar üzerinde bulunan ve tanımı bir önceki kısımda yapılan K2 kapısı (BB01) mekânının içine açılmaktadır. Kapı açıklığından 50 cm sonra, 96.5 cm uzunluğunda ve 17-19 cm rıht yüksekliğinde altı basamak yerleştirilmiştir. Bu basamaklar ile ± 0.00 kotundan (giriş kotundan), -1.17 kotuna inilmektedir (Şekil E19). Basamaklar yerinde dökme mozaik olup, duvar ile birleştiği noktada süpürgelik yapılmamıştır.

Mekanın güney duvarı aslında zemin kat seviyesinde girişin olduğu bölümdür. Bu duvar zemin kat tanımlamaları yapılırken daha ayrıntılı olarak anlatılacaktır. Duvarda kuzey duvarından 345 cm mesafede duvara dik olarak, merdiven basamaklarına kadar devam eden bir duvar parçası yerleştirilmiştir (Şekil E2). Duvar parçasının duvarla birleştiği noktadan 20 cm mesafede, 60x60 cm boyutlarında bir boşluk bırakılmıştır. Bu boşluk kibrit dairesinin kazan dairesine kadar gittiği düşünülen yaklaşık olarak 60 m uzunluğundaki geçide açılmaktadır (Şekil C27).

Döşeme kaplaması şap olup, -1.17 kotundadır. Mekanın tamamını kaplamaktadır. Hacmin tavanı 195 cm yüksekliğinde olup, zemin kat merdiven sahanlığına kadar olan mesafedir (Şekil E19).

Depo (BB03) Numaralı Mekân

Kuzey-güney doğrultusunda uzanan 790x675 cm boyutlarında, dikdörtgen şemalı mekânın kazan dairesi için kömür depolamak amacıyla kullanıldığı düşünülmektedir (Şekil E2). 53 m²'lik bir alana sahiptir. Mekânın dışarıdan girişi, bir metal kapıyla sağlanmıştır.

Mekânın kuzey duvarı binanın ana taşıyıcılarından biri olup, 50 cm kalınlığında, 791 cm uzunluğunda yığma konstrüksiyonlu bir duvardır. Bu duvar üzerinde herhangi bir açıklık bulunmamaktadır. Batı köşesinden 15 cm uzaklıkta 20 cm çapında kalorifer borularının geçebilmesi için bir boşluk yapılmıştır. Duvar yüzeyinde batı köşesinden 30 cm mesafede sıva dökülmüş ve 2 sıra tuğla-taş almalı duvar konstrüksiyonu ortaya çıkmıştır (Şekil C28).

Mekânın batı duvarı da, kuzey duvarı gibi yığma konstrüksiyonlu bir duvar olup, taşıyıcı özelliktedir. Duvar kalınlığı 70 cm, uzunluğu ise 675 cm'dir. Duvar yüzeyindeki tek açıklık (BB01) mekânı ile bu mekânı birbirine bağlayan, önceden kapı olup, şu anda pencereye dönüştürülmüş olan boşluktur (Şekil C29). Bu pencere diğer yönden tuğlalarla kapatılırken bu yüzeyden kontraplak ile kapatılmış ve kontraplak yüzeyinde kalorifer borularının geçebilmesi için boşluk açılmıştır.

Mekânın güney duvarı da taşıyıcı dış cephe duvarı olup, kârgir bir duvardır. Duvar kalınlığı 80 cm, uzunluğu ise 800 cm'dir. Duvar yüzeyinde batı duvarından 240 cm mesafede, 303 cm genişliğinde, 62 cm yüksekliğinde niş içerisinde iki kapatılmış pencere bulunmaktadır. İkisi de basık kemerli olan pencerelerin mekânın döşemesinden yükseklikleri 82 cm'dir. Duvar yüzeyinde kirişin hemen altında 135 cm aralıklarla, askı elemanı olarak kullanılmış olan 10x5 cm boyutlarında "T" profiller yerleştirilmiştir. Karşı duvarda izine rastlanmamıştır.

Mekânın doğu duvarı ise 60 cm kalınlığında, 660 cm uzunluğundadır. Kârgir olan bu duvar, taşıyıcı dış cephe duvarıdır. Duvar yüzeyindeki tek açıklık bu mekana dışarıdan girişi de sağlayan, kuzey duvarından 116 cm mesafede, K3 metal kapısıdır. Bu kapı açıklığının herhangi bir eşiği yoktur. Kapı açıklığının 21 cm yukarısında, kuzey duvarından 218 cm mesafede, kirişin altına 23/10/10 boyutlarında 2 "T" profil yerleştirilmiştir (Şekil C28). Güney duvarından 151 cm mesafede doğu duvarını dik kesecek şekilde duvar yüzeyinden 37.5 cm öne çıkarılmış bir duvar parçası

bulunmaktadır. Bu duvar parçasının doğu duvarı ile birleştiği noktada 135 cm genişliğinde, 110 cm yüksekliğinde bir niş yapılmıştır. Nişin döşemeden yüksekliği 90 cm olup, 38 cm derinliğindedir. Nişin duvar parçası ile birleştiği noktada nişten 21 cm yükseklikte duvar parçasına bitişik olarak, kapı açıklığının üzerindeki 2 “I” profil doğrultusunda, kirişin altına da aynı boyutlarda 2 “I” profil yerleştirilmiştir.

Mekânın döşemesinde kuzey duvarından 225 cm , batı duvarından 372 cm mesafede ve güney duvarından 195 cm, batı duvarından 272 cm mesafede 20x77 cm boyutlarında, demirleri rahatça görülen iki betonarme duvar izi ve bunlardan 15 cm mesafede sadece zeminde izleri kalmış 23/10/10 cm boyutlarında 2 çift “I” profil bulunmaktadır (Şekil E2) (Şekil C28). Üst katlarda yapılan restorasyondan sonra bu duvarla ve profiller ile ilgili hiçbir iz rastlanmamıştır. Mekanın döşeme kaplaması şaptır ve -207 kotundadır. Kat yüksekliği 284 cm, kirişe kadar 258 cm’dir (Şekil E19).

(BB04) Numaralı Mekân

Girilemediği için ölçü alınamayan mekânın, zemin kattaki duvar izi baz alınarak yaklaşık olarak 13 m² olduğu söylenebilir (Şekil E2).

Kuzey duvarı, (BB01) mekânı ile sınır oluşturmaktadır. Duvar üzerinde içinde helezon bulunan açıklıktan (BB01) mekânında bahsedilmiştir (Şekil C25). Doğu ve batı duvarlar taşıyıcı duvar olup, (BB01) mekanının doğu ve batı duvarının devamıdır. Duvar üzerinde bir açıklık bulunmamaktadır. Güney duvarı ise taşıyıcı dış cephe duvarı olup, bir açıklık izine rastlanmamıştır. Mekânın içi toprak doludur.

(BB05) Numaralı Mekân

Dışarıdan metal bir kapısı olan mekân, kilitli olduğu için girilememiş, ölçü alınamamıştır. Ancak depo amaçlı kullanıldığı düşünülmektedir. Zemin kat duvarlarının izdüşümleri dikkate alınarak yaklaşık 58 m² olmalıdır (Şekil E2).

Kuzey duvarı taşıyıcı dış cephe duvarıdır. Toprak altında kalmıştır. Batı duvarı (BB01) mekânı ile sınır oluşturmaktadır. Taşıyıcı duvardır. Güney duvarı ise (BB03) mekânı ile sınır oluşturur. Üst katlarda da devam etmesi nedeniyle yığma olduğu düşünülmektedir. Doğu duvarı dış cephe duvarıdır. Duvar üzerindeki tek açıklık dışarıdan girişin sağlandığı K3 metal kapısıdır.

- **Zemin Kat Mekânları**

Fabrika bölümü üç mekândan, lojman bölümü ise dört mekândan oluşmuştur. Fabrika bölümünde arkadan girilen (ZA03) mekânında bulunan eşyalardan dolayı ölçü alınamamıştır. Ayrıca lojman bölümünde (ZB02) ve (ZB04) mekânlarına kilitli olduğu için girilememiştir (Şekil E4).

Giriş Holü (ZA01) Numaralı Mekân

Dikdörtgen biçiminde olan mekân, restorasyon sırasında yapılan betonarme merdiveni barındırmaktadır (Şekil E4). Bu mekân, Tekel 'in yapmış olduğu restorasyonda fabrika ve lojman bölümlerini birbirinden ayırmak amacıyla yapılmıştır. 17 m²'lik bir alana sahiptir. Mekân içinde doğu-batı duvarları doğrultusunda giden merdiven, çift kollu, çift sahanlıklı olarak yapılmıştır. Kuzey duvarı yüzeyindeki 204.5 cm kotundaki ara sahanlığa dokuz rıhtlı bir merdiven koluyla ulaşılır, Sahanlıktan birinci kata ise on rıhtlı bir merdiven yerleştirilmiştir (Şekil E19). Merdiven bütün katlarda tamamlanmamış, ne kaplama malzemesi ne de korkuluk yapılmıştır (Şekil C37). Bütün katlarda aynı şekilde yapılan merdiven holünün ölçüleri üst katlarla aynıdır.

Mekânın kuzey duvarı, betonarme olarak merdiven sahanlığını taşımak amacıyla yapılmıştır. 15 cm kalınlığında, 286 cm uzunluğundaki bu duvar beşinci kata kadar aynen boyutlarını korur. Duvar üzerinde herhangi bir açıklık yoktur. Merdiven kollarını taşıyan batı duvarı ise 46 cm kalınlığında, 587 cm uzunluğundadır. İlk rıhtı güney duvarından 194 cm mesafede başlar. Basamak uzunluğu 121 cm, genişliği 30 cm, rıhtların yüksekliği ise 17-19 cm arasında değişir. Merdiven kolu üst ara sahanlıkta, kuzey duvarından 157 cm mesafede son bulur (Şekil E5).

Güney duvarı binanın dış cephe duvarı olup, yığma konstrüksiyonludur. 53 cm kalınlığında, 300 cm uzunluğundadır. Bu duvar üzerinde önceden pencere olan, ancak yapılan restorasyon sırasında kapıya dönüştürülen K7 boşluğu vardır (Şekil C4). Sonradan kapıya dönüştürüldüğü dış cephede bulunan parçalanmış denizlikten algılanmaktadır. Basık kemerli olarak yapılan bu kapıda doğrama bulunmamaktadır. Basık kemer üzengi kotu 223 cm, üst kotu ise 242 cm'dir. Kemerin üst noktasına dış cephede bütün pencere ve kapılarda sıva ile yapılmış olan 30x30 cm kesitinde bir kilit taşı ve 21 cm genişliğinde kemerli olarak söve yerleştirilmiştir (Şekil C6).

Mekanın doğu duvarı ise taşıyıcı özelliği olmayan, sonraki dönemde asansör boşluğunu (ZA01) mekanından ayırmak için yapılmıştır. 22 cm kalınlığında ve 436 cm uzunluğundadır. Tuğladan yapılmış duvar güney duvarından 14.5 cm mesafeye kadar çimento harçla sıvanmış, bu bölüm ise çıplak bırakılmıştır. Duvar üzerindeki tek açıklık K9 kapı boşluğudur. Asansör boşluğu doğu-batı doğrultusunda uzanan 150x375 cm ölçülerinde, yaklaşık olarak 5.62 m²'dir (Şekil E4). Düzgün dikdörtgen olup, doğu ve batı duvarlarının kuzey duvarı ile birleştii noktada bir pah yapar. Bu pahn uzunluğu 36 cm'dir. Asansör teçhizatı hala içeride bulunmaktadır. Ancak diğer katlardan asansörün kapısı açılmadığı için üst katlarda asansör boşluğu nokta nokta gösterilmiştir. Asansör boşluğunun bulunduğu döşeme kotu -0.60 cm olup, giriş döşeme kotundan 115 cm aşağıdadır. Bu kot farkı için hiçbir basamak yapılmamış, sadece batı duvarı doğrultusunda uzanan merdivenin ilk basamağı hizasına kadar giriş döşemesi uzatılmıştır.

Döşeme kaplaması şap olup, +0.50 kotundadır. Kat yüksekliği 325 cm'dir.

Depo (ZA02)Numaralı Mekân

2270x585 cm boyutlarında bir dikdörtgene, kenarından 1424x550 cm boyutlarında başka bir dikdörtgenin eklenmesi ile oluşturulan "L" biçimli mekânın alanı yaklaşık olarak 215 m²'dir (Şekil E4). Sadece batı duvarında yer alan ve güney yönüne sürülerek kullanılan metal sürgülü kapı ile girilmektedir (Şekil C10). Şu anda depo olarak kullanılan mekânın, tavanının yüksek olması sebebiyle garaj olarak kullanıldığı düşünölmektedir (Şekil C30). Dikdörtgen biçimli mekânın başka bir mekânla geçiş bağlantısı bulunmamaktadır.

(ZA02) mekânının kuzey duvarı yığma konstrüksiyonlu dış cephe duvarıdır. Kalınlığı 67 cm olan duvarın uzunluğu 2270 cm'dir. Duvar üzerinde dört P2 penceresi, bir K4 kapısı bulunur. Bunlardan ilk pencere açıklığı batı kenarından 192 cm mesafededir. Diğerleri sırasıyla 681 cm, 1179 cm, 1627 cm uzaklıktadır. Bu duvar üzerindeki tek kapı açıklığı ise doğu duvarından 97 cm mesafedir. Basık kemerli olan pencerelerin kemer üzengi kotu denizlikten 185 cm, kemer üst kotu ise 205 cm'dir. Tek kat doğramalı olarak yapılan pencerelerin doğramaları ortadan açılan çift kanatlı olup metal köşebentlerle yapılmıştır. Yine her pencere dökme beton denizliğe sahiptir. Bütün pencereler saç levha ile kapatılmıştır (Şekil E23)

(Şekil C14). Duvar yüzeyinde tek olan K4 kapısı pencerelerde olduğu gibi basık kemerli olarak geçilmiştir. Herhangi bir kasası ve kanadı bulunmayan kapı, döşemeden 20 cm yükseklikte eşiğe sahiptir. Aynı pencerelerde olduğu gibi kapının kemeri dış cephede sıva ile yapılmıştır. Kapı açıklığı da saç levha ile kapatılmıştır (Şekil C15).

Mekânın doğu duvarı, iki ayrı parçada incelenmiştir. İlk parça büyük dikdörtgenin kısa kenarı olup, taşıyıcı özelliğe sahiptir. Duvarın kalınlığı yanındaki (ZA03) mekânı tam ölçülemediği için yaklaşık olarak 60 cm, uzunluğu ise 585 cm'dir. Duvar yüzeyinde herhangi bir açıklık bulunmamaktadır. Diğer parça ise küçük dikdörtgenin kısa kenarı olup, sonradan betonarme olarak tuğladan yapılmış, bölücü özellik taşımaktadır ve mekânı (ZA01) mekânından ayırmaktadır. Duvar yüzeyinde hiçbir açıklık izi bulunmamaktadır.

Batı duvarı, binanın ana taşıyıcı akslarından birini oluşturan 55 cm kalınlığında, 1182 cm uzunluğunda yığma dış cephe duvarıdır. Bu duvar üzerinde bulunan iki açıklıktan bir tanesi yapılan restorasyon sırasında kapatılmış, diğerine ise sürgülü bir demir kapı yerleştirilmiştir. Bu demir kapı kuzey duvarına bitişik olarak 302x310 cm boyutlarındadır (Şekil C9). Güney yönüne sürülerek açılan kapı duvara asılan profillerle hareket ettirilmektedir. Duvardaki diğer açıklığın izi ise iç mekanda bulunan kolilerden algılanmamakta, sadece dış cepheden görülmektedir (Şekil C30).

Mekânın güney duvarı da mekânın diğer duvarları gibi yığma konstrüksiyonlu olup 57 cm kalınlığında ve küçük boyutlardaki dikdörtgenin uzun kenarıdır. Duvar üzerinde üç adet P9 penceresi bulunur. Mekandaki ilk açıklık batı duvarından 145 cm mesafededir. Boyutları aynı olan pencerelerin, ikincisinin batı duvarından uzaklığı 574 cm, üçüncüsünün ise doğu duvarından uzaklığı 232 cm'dir. Basık kemerli olarak yapılan pencereler, tek katlı doğramaya sahiptir. Her üç pencerenin de mekanin köşesinden denizlik yükseklikleri 160 cm, kemer üzengi kotu 170 cm ve kemer üst kotu ise 190 cm'dir. Metal köşebent doğramalı olan bu pencerelerin, dışta dökme beton denizlikleri bulunur. Aynı kuzey duvarında bulunan pencereler gibi bu pencerelerde saç levha ile kapatılmıştır (Şekil E21) (Şekil C2). Güney yönünde uzanan bir diğer duvar parçası da kısa dikdörtgeni, büyük dikdörtgene tamamlayan 496 cm uzunluğunda, 15 cm kalınlığında sonraki dönemde betonarme olarak iki kolonun arasına yapılmış olan duvardır (Şekil E4).

Mekan içine sonraki dönemde yerleştirilmiş olan kolonlardan ilki doğu duvarından 205 cm, kuzey duvarından 543 cm uzaklıkta 70x90 cm boyutlarındadır (Şekil E4). Bu kolondan 241 cm uzunluğunda 54 cm kalınlığında bir duvar parçası doğu duvarına paralel olarak yerleştirilmiştir. Üst katlardaki mekanlarda ölçü alınamadığı için, varlığı saptanamayan bu duvar parçasının sadece ayırıcı özellik taşıdığı düşünülmektedir. İkinci kolon kısa dikdörtgenin uzun dikdörtgenle birleştiği noktada 70x90 cm boyutlarında yapılmıştır. Üçüncü ve dördüncü kolon ise mekan içinde serbest olarak bulunur. Kuzey-güney doğrultusunda aynı aksta bulunan kolonlardan, üçüncüsü dik uzaklık alındığında batı duvarından 405 cm, güney duvarından 550 cm uzaklıktadır. Dördüncü kolon ise yine aynı şekilde batı duvarından 880 cm uzaklıktadır. Bu kolonların taşıdığı oldukları kirişlerin 30x62 cm kesitindedir.

Döşeme şap kaplama olup, -0.60 kotundadır. Herhangi bir kaplama izine rastlanmamıştır. Tavanda kuzey-güney doğrultusunda yaklaşık 40-42 cm aralıklı 7x16 cm boyutlarında nervürlü döşeme kullanılmıştır. Kat yüksekliği 440 cm, ana kirişe kadar 377 cm, nervür kirişine kadar 424 cm'dir (Şekil E20).

(ZA03) Numaralı Mekân

Dikdörtgen şeklinde olan mekânın ölçüleri, içerisinde bulunan eşya yığını nedeniyle alınamamıştır (Şekil E4).

Taşıyıcı duvar olan kuzey duvarı dış yüzeyden oldukça bozulmuş durumdadır. 62 cm kalınlığındaki duvarın uzunluğu tam olarak ölçülememiştir. Duvar yüzeyindeki tek açıklık K4 kapısıdır. Dış cephede kapının kemeri hasar görmüştür (Şekil C15). Duvarın dış yüzeyinde oldukça ciddi sıva bozulmaları ve yüzey kirlenmeleri vardır (Şekil E23). Mekânın diğer duvarları hakkında ölçü alınamadığı için boyut belirtilememiştir ancak üç duvar yüzeyinde de açıklık izine rastlanmaz.

Döşeme şap kaplamadır. Tavan (ZA02) mekânı ile aynı özelliktedir.

Oda (ZB01) Numaralı Mekân

Tekel Genel Müdürlüğü tarafından yapılan restorasyonda lojman olarak kullanılması düşünülen B bölümünün projesi uygulanmış ancak bina kullanılmamıştır. Sadece sonraki dönemlerde zemin katta bulunan bazı odalarda evraklar ve dosya dolapları yerleştirilerek bir anlamda arşive dönüştürülmüştür (Şekil E4).

Tekel'in yapmış olduğu ve kurula sunduğu projede, restitüsyon yapılmadan sadece rölöve ve restorasyon projeleri verilmiştir. Bu kadar farklı bir işlev değışikliğinin uygulanabilmesi için binanın bazı katlarında döşeme yükseklikleri değıştirilmiş, kirişler parçalanmış, fabrikanın içine betonarme bir merdiven ve asansör yerleştirilmiştir. Bu nedenle mekânların eski işlevleri hakkında yorum yapmak oldukça zordur. İşlevle ilgili izler ise her şey yenilendiği için yok denecek kadar azdır. Restorasyon uygulaması kurula sunulan projeden farklı olarak beşinci ve altıncı kat planları değıştirilerek yapılmıştır.

Lojman bölümünde yapılan restorasyonda birçok yeni mekân eklense de, mekân tanımları dört ana mekâna ayrılarak yapılmıştır. Ayrıca (B03) mekânındaki ek mekânlar bütün katlarda aynı şekilde tanımlanmıştır. Bu nedenle sadece zemin kat tanımlamalarında ayrıntılı olarak anlatılacaktır..

(ZB01) mekânı dikdörtgen şeklinde 300x429 cm boyutlarında, 12.4 m²'lik alana sahiptir. Mekânın kuzey duvarı, taşıyıcı özelliğe sahip kârgir dış cephe duvarı olup, 57 cm kalınlığında ve 301 cm uzunluğundadır. Duvar üzerindeki tek açıklık batı duvarından 50.5 cm uzaklıktaki P3 pencere açıklığıdır. 110.5x121 cm boyutlarında bir niş içinde bulunur. Döşemeden denizliğe kadar olan mesafe 104 cm'dir. Çift kanatlı metal köşebentli doğramaya sahip pencere düz atkılı olarak yapılmıştır. Denizliği bulunmayan pencerenin sövesi değıştirilmiş, hatta dış cephede pencerenin kısa ve uzun kenarı olmak üzere iki kenarına ahşap kasa yerleştirilmiştir (Şekil E23). Pencerenin sonradan açılmış olduğu çok belirgindir (Şekil C10).

Mekânın doğu sınırını oluşturan duvar binanın en önemli taşıyıcı akslarından biridir. Genişliği 66 cm, uzunluğu 401 cm'dir. (ZA03) mekânı ile arasında bulunan batı duvarı, sonraki dönemde yapıldığı için sadece bölücü duvar niteliği taşımaktadır. Duvar kalınlığı ölçülememiştir, ancak duvar uzunluğu 378 cm'dir. Duvarın güney duvarı ile birleştiği noktada 55x75 cm ölçülerinde bir baca yapılmıştır. Baca boyutları üst katlarda değışmektedir (Şekil E4).

Güney duvarı, bölücü duvar olup, mekânı (ZB03) numaralı mekândan ayırır. 14 cm kalınlığında ve 217 cm uzunluğundadır. Baca ile batı duvarıyla birleşir. Mekâna giriş K9 ahşap kapısındanadır. Doğü duvarına bitişik olarak yer alan kapıda eşik bulunmamaktadır.

Özgün döşeme, yapılan restorasyonda değiştirilmiş, 30x30 cm ölçülerinde karo mozaikle kaplanmıştır. Döşeme kotu 0.80 cm'dir. Duvar ile döşemenin birleştiği noktada ahşap süpürgelik yapılmıştır. Tavan 7x16 cm kesitinde yaklaşık 40-42 cm aralıklarla yerleştirilmiş nervürlü döşeme ile yapılmış olup, kat yüksekliği 305 cm'dir (Şekil E19).

(ZB02) Numaralı Mekân

Girilemeyen mekânın ölçüleri alınamamıştır, ancak dikdörtgen şemalıdır. Yaklaşık 58 m² olarak ölçülmüştür. Binanın kuzey doğu köşesinde yer almaktadır (Şekil E4).

Mekânın bütün duvarları taşıyıcı duvardır ancak mekân içerisine ek duvar konularak iki odaya bölünmüştür. Odaların kesiştikleri noktada üst katlarda bir baca yapılmıştır. Bu bacanın burada da devam ettiği düşünülmektedir.

Kuzey duvarı üzerinde iki açıklık bulunmaktadır. İlk pencere açıklığı doğu duvarına yakın P3 penceresidir. Çift kanatlı metal köşebentli pencerenin dökme beton denizliği vardır. İkinci açıklık sonradan açılmış olan metal doğramalı P4 penceresidir (Şekil C16). Güney duvarı (ZB04) mekânı ile sınır oluşturur. Doğü duvarı üzerinde yapılan restorasyon sırasında açılan ahşap doğramalı P5 penceresi ve K5 kapısı bulunmaktadır (Şekil C20). Ayrıca kapıdan 25 cm mesafede P6 penceresi yerleştirilmiştir (Şekil E22).

Döşeme kapıda bir eşik yapılmadığı için +0.80 kotundadır. Kat yüksekliği 305 cm'dir.

(ZB03) Numaralı Mekân

Yapılan restorasyondan sonra ortaya çıkan ek mekânlar (ZB03) mekânında tanımlanacaktır. Yaklaşık olarak 610x736 cm ölçülerinde dikdörtgen şemadaki mekân 41.3 m²'dir. Mekân içerisinde tuvalet, banyo, mutfak ve bütün mekânlara dağılımı sağlayan bir giriş holü bulunmaktadır (Şekil E4).

Mekânın kuzey ve batı duvarlarının birleştiği noktaya tuvalet ve banyo, güney ve doğu duvarının birleştiği noktaya da mutfak yerleştirilmiştir. Kuzey duvarı bölücü duvardır ve mekânı (ZB01) mekânından ayırmaktadır. Duvarın kalınlığı 14 cm, uzunluğu 292 cm'dir. Tuvalet ve banyo mekânlarının havalandırılması için bir

havalandırma bacası (yaklaşık olarak 108x126 cm ölçülerinde) açılmıştır. P10 penceresi ile havalandırılan mekânlarda, pencerenin döşemeden yüksekliği 150 cm olup, metal köşebent doğramalıdır. Tuvalet 295x180 cm, banyo ise 180x314 cm boyutlarındadır (Şekil E5). Tuvalet iki bölümden oluşmuştur. Tuvalet mekânında iki bölümün birleştiği noktada binanın düşey taşıyıcılarından biri olan 70x80 cm boyutlarında bir kolon yerleştirilmiştir. İlk bölümde mekan içinde bir lavabo, tuvalette ise hela taşı bulunmaktadır. Banyo içerisinde de özgün olmayan lavabo, klozet, küvet bulunmaktadır. Bu donanım bütün katlardaki banyo ve tuvaletlere yerleştirilmiştir.

Batı duvarı 56 cm kalınlığında, 647 cm uzunluğundadır. Binanın taşıyıcı duvarlarından biridir. Duvar üzerinde bir açıklık bulunmamaktadır. Duvar, mekânı (ZB05) mekânından ayırır ve merdiven kolunu da taşır.

Doğu duvarı binanın taşıyıcı akslarından biri olan 735 cm uzunluğundaki duvardır. Duvar üzerindeki kapılar açılmadığı için tam kalınlık alınamamıştır. İki kapı açıklığı vardır. Birincisi kuzey duvarından 42 cm mesafede K9 kapısıdır. Bu kapı saç levha ile kapatılmış ve önüne ahşap elamanlar çakılmıştır. Kuzey duvarından 229 cm mesafede K10 metal kapısı yer alır (Şekil C32).

Doğu duvarı ile güney duvarının kesiştiği noktada mutfak bulunmaktadır. Yaklaşık olarak 11 m²'lik alana sahip mekanın kuzey duvarı 396 cm, doğu duvarı 278 cm, güney duvarı 281 cm, batı duvarı 396 cm boyutlarındadır. Mutfak mekânının kuzey duvarı üzerinde mekâna girişi sağlayan K11 ahşap kapısı yerleştirilmiştir. Düz atkılı olarak yapılan kapıda eşik bulunmamaktadır.

Güney duvarı dış cephe duvarıdır ve yığma konstrüksiyonludur. 56 cm kalınlığında ve 610 cm uzunluğundaki duvar üzerindeki ilk açıklık, doğu duvarından 60 cm uzaklıktaki, 160x227 cm ölçülerinde bir niş içerisinde P7 penceresi yer alır. Pencere, izi açıkça algılanan kapının yerine açılmıştır. Düz atkılı olarak yapılan pencere dökme beton denizliğe sahiptir. Diğer açıklık ise mekâna dışarıdan girişin sağlandığı K6 giriş kapısıdır. Düz atkılı olarak yapılan kapının doğraması metal köşebentlidir (Şekil C5). Kapının 10 cm yüksekliğinde duvar genişliğinde eşiği vardır. (ZB05) mekânı ile aynı doğrama kullanılmıştır ancak söve (ZB05) mekânının kapısında açıklık kadar yerleştirilmişken, bu mekânda ise açıklığın 7 cm dışına yerleştirilmiştir. Bundan yararlanarak kapı genişliğinin değiştirildiğini söyleyebiliriz.

Döşeme kaplaması giriş holünde 25x25 cm ölçülerinde PVC, diğer mekânlarda 30x30 cm ölçülerinde karo mozaik ile kaplıdır. Mekânın döşeme kotu +0.80, banyo ve tuvaletin döşeme kotu +0.90'dir. Banyo ve tuvalette duvarlar döşemeden 150 cm mesafeye kadar 15x15 cm ölçülerinde seramik ile kaplıdır. Bütün katlarda ki tuvalet ve banyolarda bu seramik kaplama kullanılmıştır. Tavanda 7x16 cm kesitinde 40-42 cm aralıklarla kuzey-güney doğrultusunda yerleştirilmiş nervür kirişleri bulunur. Kat yüksekliği 305 cm'dir. (Şekil E19).

(ZB04) Numaralı Mekân

Kapısı kilitli olduğu için girilemeyen mekânda, ölçü alınamamıştır. Üst katlardaki duvarların hizası baz alınmıştır. Bu mekânın kurutma fırınları hacmi olduğu düşünülmektedir (Şekil E4).

Bütün duvarları yığma konstrüksiyon olan mekanın kuzey duvarı üzerinde hiçbir açıklık bulunmaz. Batı duvarında mekana girişi sağlayan K10 metal kapısı bulunmaktadır. Güney ve doğu duvarlarında iki adet P6 penceresi yer almıştır (Şekil E21) (Şekil C6) .

Merdiven Holü (ZB05) Numaralı Mekân

Merdivenin, binada düşey sirkülasyonu sağlayan özgün merdivenin yerine son restorasyonda yeniden yapıldığı düşünülmektedir (Şekil C31). 205x493 cm ölçülerinde bir dikdörtgen şeklinde olan mekânın batı köşesine asansörün bulunduğu kota çıkmak için dört basamak yerleştirilmiştir (Şekil E4).

Mekânın doğu duvarı 606 cm, kuzey duvarı 205 cm, batı duvarı 604 cm, güney duvarı 210 cm ölçülmüştür. Merdiven kolları doğu-batı doğrultusunda gitmektedir. Zemin kattan, birinci kata çıkıldığında merdiven kovanının geometrik biçiminde ve çift kollu çift sahanlıklı düzeninde bir değişiklik olmazken, sahanlık düzenlerinin ve kollarındaki basamak sayılarının değiştiği gözlemlenir. Bodrum kata inen doğu duvarındaki merdiven kolu, bir basamak öne kaymıştır. Bu merdiven koluyla ilgili ölçüler bodrum kat tanımlarında yer almıştır. Batı duvarı merdiveni taşımakta olup, asansör boşluğu ile sınır oluşturur. Yukarıya çıkan 96.5 cm uzunluğundaki merdivenin ilk basamağı güney duvarından 153 cm mesafededir. Rıht yüksekliği 18 cm olup, beş basamakla bir ara sahanlığa çıkılır. 130x212 cm ölçülerindeki

sahanlığın kotu +0.90 cm olup, tekrar 96.5 cm uzunluğunda ve 18 cm rıht yüksekliğinde altı rıhtla merdivenin esas sahanlığına ulaşılır. Bu sahanlığın kotu 198 cm olup, 110x205 cm ölçülerinde düzgün bir dikdörtgendir (Şekil E19). Sahanlıktan doğu duvarı doğrultusunda aynı boyutlarda on bir basamak yerleştirilmiştir. Merdiven korkuluğu 15 cm ara ile yerleştirilmiş dairesel kesitli metal borulardır ve üzerinde metal küpeşte bulunur.

Kuzey duvarı bütün katlarda sahanlığı taşımaktadır. 70x90 cm kesitindeki kolondan çıkmıştır. Batı duvarı ile birleştiği noktada kolon 7 cm dış yapmıştır. Ana sahanlık altı kat boyunca yaklaşık boyutlarını korumuştur.

Doğu duvarı birinci kata ulaşan merdiven kolunu taşır. Mekânın güney duvarı binanın yığma konstrüksiyonlu dış cephe duvarıdır. Mekâna giriş, aynı zamanda binanın girişi bu duvardandır. Doğu duvarından 14 cm mesafedeki kapının bulunduğu noktada duvar kalınlığı 55 cm'den 30 cm'e azaltılmıştır. K1 kapısı tek kanatlıdır ve mekânın içine açılmaktadır (Şekil C5). Basık kemerli olarak yapılmış olan bu kapının kemer üzengi kotu 276 cm, üst kotu 296 cm'dir. Kapının 5 cm yükseklikte, duvar genişliğinde bir eşiği vardır. Güney duvarı ile batı duvarının kesiştikleri noktada, doğu duvarından 210 cm uzaklıkta 54 cm kalınlığında ve 91.5 cm genişliğinde bir açıklık yapılmıştır (Şekil E4). Bu açıklıktan asansöre ulaşılır. Yapılan restorasyon sırasında yerleştirilen asansöre, giriş kotundan (± 0.00) dört basamakla çıkılmaktadır. Rıht yükseklikleri 18-20 cm arasındadır. Asansörün döşeme kotu 0.75 cm'dir. İlk basamak açıklığın içine yerleştirilmiştir. Asansörün kapısı açamadığı için kabin ölçülememiştir. Bu duvar üzerinde batı duvarından 29 cm mesafede, basık kemerli P8 penceresi bulunur (Şekil E65) (Şekil C8). Çift kanatlı metal köşebent doğramalı pencere iç mekâna açılmaktadır.

Döşemede şap kaplanmıştır. Merdiven basamakları yerinde dökme mozaiktir. Mekan içinde üç ayrı kot vardır. Giriş kotu ± 0.00 , asansörün bulunduğu döşeme kotu +0.75, ara sahanlık kotu +0.90, sahanlık kotu +158'dir. Kat yüksekliği 384 cm'dir (Şekil E19).

- **Birinci Kat Mekânları**

Fabrika bölümü (1A01), (1A02), (1A03) mekânları olmak üzere üç adet, lojman bölümü ise (1B01), (1B02), (1B03), (1B04) olmak üzere toplam dört tanedir.

Hol (1A01) Numaralı Mekân

Restorasyon sırasında yapılan merdiveni içeren mekân 280x556 cm ölçülerinde dikdörtgen plan şemalıdır (Şekil E6). Çift kollu, çift sahanlıklı olarak yapılan merdivenin, merdiven kolları doğu-batı istikametindedir.

Ölçüleri (ZA01) mekânında verilen merdiven on rıhtla 566 cm kotundaki, sahanlığa çıkar. Sahanlıkta bir rıht daha yaparak güneye döner ve doğu duvarına bitişik on rıhtlı bir merdivenle 766 cm kotuna ulaşır (Şekil E6) (Şekil C36).

Mekânın kuzey duvarı bölücü duvardır, kalınlığı ölçülememiştir. Yapılan restorasyondaki ek duvarlardandır. Doğu ve batı duvarlarından 40 cm uzunluğundaki duvar parçalarıyla pahlı olarak birleştirilmiştir. Mekânı (1A02) mekânından ayıran batı duvarının kalınlığı 26 cm, uzunluğu 404 cm'dir. Duvar üzerinde bulunan tek açıklık (1A02) mekânına girişi sağlayan kapı boşluğudur. Doğu duvarı da restorasyon sırasında binaya eklenen asansörle bölücü duvar özelliği taşımaktadır (Şekil E6).

Güney duvarı, dış cephe duvarıdır ve yığma konstrüksiyonludur. Duvar kalınlığı 57 cm, uzunluğu ise (1A03) mekânının doğu duvarına kadar 1410 cm'dir. Doğu duvarından 96 cm uzaklıkta P12 penceresi yerleştirilmiştir. Pencerenin dökme beton denizliği vardır. Ancak doğraması sökülmüştür. İzlerine bakıldığında metal köşebentli bir doğraması olduğu algılanmaktadır (Şekil C1).

Mekânın +393 kotundaki döşemesi şapla kaplıdır. Ancak sonradan uygulandığı için, (1A02) mekânının şap döşemesi ile birleşim noktasındaki fark algılanmaktadır. Kat yüksekliği 359 cm'dir (Şekil E19).

Depo (1A02) Numaralı Mekân

Mekân kuzey-güney doğrultusunda uzanmakta ve 831x1148 cm ölçülerinde dikdörtgen plan şemalıdır. Yaklaşık olarak 98 m²'lik bir alana sahiptir (Şekil E6).

Mekânın kuzey yönündeki duvarı taşıyıcı özellikte yığma konstrüksiyonlu 1452 cm uzunluktadır. Duvar üzerinde 443 cm aralıklarla yerleştirilmiş üç adet huni şeklinde betondan yapılmış eğik yüzey vardır (Şekil E6) (Şekil C33). Bu bölümlerin maltın depolandığı yerler olduğu düşünülmektedir. Yüzey eğimi dört yöne doğru verilmiştir. Plakların döşeme kotundan başlangıç yükseklikleri 197 cm, bitiş yükseklikleri 75

cm'dir (Şekil E20). Yaklaşık olarak 15 cm kalınlığındaki duvarla ayrıldıkları düşünülmektedir. Huni ağızları bu yüzde algılanmamaktadır (Şekil C35). Büyük bir olasılıkla duvarın diğer yüzeyindedir. Tekel Genel Müdürlüğü'nün yapmış olduğu rölövede bu duvarın arkasında bir koridor bulunmaktadır (Ek C). Bu koridorun batı duvarında da dışarıya açılan basık kemerli bir pencere bulunmaktadır (Şekil C10). Silolarda olgunlaşması için bekletilen maltın, açılan bu pencere yardımıyla dışarıya gönderildiği düşünülmektedir.

26 cm kalınlığında, 831 cm uzunluğunda bölücü duvar olan doğu duvarı üzerindeki tek açıklık duvarın güney duvarı ile birleştiği noktada 290x148 cm ölçülerinde bırakılmış olan kapı boşluğudur (Şekil E6). 90x200 cm ölçülerindeki kapının yan tarafında boşluğu kapatmak için kontraplak kullanılmıştır.

Mekân içerisindeki en önemli düşey taşıyıcılar sonraki dönemde yerleştirilmiş olan, kuzey-güney doğrultusunda aynı aksta yer alan kolonlardır (Şekil E6) (Şekil C34). İki kolon mekân içerisinde serbest olarak bulunmaktadır. Aralarında 407 cm mesafe olan kolonların boyutları 61x70 cm ve 70x70 cm'dir. Batı duvarında yer alan kolonun boyutları ölçülememiştir. Kolonların kuzey duvarına mesafesi 201 cm'dir. Mekân içerisinde serbest olarak bulunan iki kolonun tabanlarında kuzey ve güney kenarlarında 8 cm genişliğinde ve 10 cm yüksekliğinde daraltma yapılmıştır. Zemin kattaki kolonun ölçüsünü azaltmak için yapılan bu daraltma üst katlarda yapılmamıştır (Şekil E6) (Şekil C35).

Güney duvarı, dış cephe duvarıdır ve kârgir yapıdadır. 57 cm kalınlığındaki duvar 1410 cm uzunluğundadır. Duvar üzerinde iki adet P11 penceresi bulunmaktadır. İlk açıklık doğu duvarından 239 cm uzaklıkta, ikinci açıklık 665 cm mesafededir (Şekil E7). Pencere duvar yüzeyinden 34 cm derinlikte, 193x324 cm ölçülerindeki niş içerisinde yer alırlar. Düz atkılı olarak yapılmış olan pencerelerin doğramaları sökülmüştür ancak metal köşebent doğramalı oldukları kalan izlerden algılanmaktadır (Şekil E36). Her iki pencerenin de dökme beton denizliği bulunmaktadır (Şekil C1).

Batı duvarı 25 cm kalınlığında dış cephe duvarıdır. (Şekil C9). (1A02) mekânının içerisine batı köşesine 280x620 cm ölçülerinde (1A03) mekânı yerleştirilmiştir. (1A03) mekânının kuzey duvarı ile birleştiği noktada eğik yüzey bulunduğundan (1A03) mekânının doğu duvarı hasar görmüş, yıkılmıştır (Şekil E6).

Mekân içerisinde, kuzey-güney doğrultusunda aynı aksta olmak üzere güney duvarından 180 cm uzaklıkta, 315x275x10 cm boyutlarında iki adet platform bulunmaktadır (Şekil C33). İlk platformun doğu duvarından mesafesi 72 cm, ikincisinin ise 704 cm, aralarındaki mesafe 317 cm'dir (Şekil E7). Platformların üzerinde Ø135 cm çapında dairesel iz bulunmaktadır. Bu dairesel izlerin üzerinde tavanda nervür girişleri arasında kapaklar yer almaktadır (Şekil C34).

Mekân döşemesi şap olup, herhangi bir döşeme kaplaması yapılmamıştır. Döşeme kotu +393 ve platformlarda +493'tür. Tavan zemin kat tavanında olduğu gibi kuzey-güney doğrultusunda yapılmış nervürlü döşemeden yapılmıştır. Nervür boyutları aynıdır. Kat yüksekliği 360 cm'dir (Şekil E20).

(1A03) Numaralı Mekân

(1A02) mekânının batı köşesine yapılmış olan mekân yaklaşık olarak 18 m²'dir. Mekânın kuzey duvarı 280 cm, batı duvarı 621 cm, güney duvarı 339 cm, doğu duvarı ise 637 cm ölçülmüştür (Şekil E6).

Mekânda 275x124x135 cm boyutlarında bir platform bulunmaktadır (Şekil E6). Platform üzerinde doğu duvarından 173 cm mesafe sonra 28 cm yüksekliğinde "I" profiller yerleştirilmiştir. Bunun üzerinde 56 cm yükseklikte metal bir askı elemanı bulunmaktadır. Bu platformun ne işlevle kullanıldığı hakkında bir ipucu bulunamamıştır. Batı duvarı üzerinde askı elemanı amacıyla kullanılan metal borular bulunmaktadır. Sonraki dönemde kuzey batı cephesine yapılmış olan saçak bu borularla taşınmaktadır (Şekil C10).

Mekâna giriş K5 kapısındanadır. Zeminde bulunan dairesel platform (Şekil C33). nedeniyle kapıdan 36 cm sonra 108 cm uzunluğundaki duvar parçası pahlı olarak kullanılmıştır (Şekil E6).

Güney duvarı taşıyıcı özellikte yığma konstrüksiyonludur. 57 cm kalınlığındaki duvarda, batı duvarından 152 cm uzaklıkta, iki kanadı da sökülmüş, camı kırılmış ola P11 penceresi yer alır.

Döşeme şaptır ve döşeme kotu +393'dir. Tavan özellikleri (1A02) ile aynıdır.

Oda (1B01) Numaralı Mekân

Doğu-batı doğrultusunda uzanan mekânın alanı yaklaşık olarak 13.4 m²'dir. Mekânın kuzey duvarı 303 cm, batı duvarı 403 cm, güney duvarı 227 cm, doğu duvarı 455 cm ölçülerinde dikdörtgen şemalıdır (Şekil E6).

Kuzey duvarı taşıyıcı özellikte yığma konstrüksiyonludur. 50 cm kalınlığındaki duvar üzerinde doğu duvarından 140 cm uzaklıkta P14 penceresi bulunmaktadır. Döşemeden doğramaya kadar olan mesafe 55 cm'dir. Çift kanatlı metal köşebent doğramalı pencerenin denizliği bulunmamaktadır (Şekil C38).

Mekânın batı ve güney duvarı bölücü duvar niteliği taşımaktadır. İki duvarın kesiştiği noktada 55x78 cm ölçülerinde bir baca yer alır (Şekil E7). 14 cm kalınlığındaki güney duvarı üzerinde mekâna girişi sağlayan K12 ahşap kapısı bulunur. Düz atkılı olarak yapılan kapı doğu duvarına bitişiktir. Eşik bulunmamaktadır. Binanın önemli taşıyıcı akslarından olan doğu duvarının kalınlığı 56 cm'dir. Bu duvar üzerinde herhangi bir açıklık bulunmamaktadır (Şekil E6).

Döşeme kotu +406 ve kaplama malzemesi karo mozaiktir. Tavan kuzey-güney doğrultusunda giden 7x16 cm kesitinde, 40-42 cm aralıklı nervür kirişleri ile yapılmıştır. Kat yüksekliği ise 241 cm'dir (Şekil E19). Duvar kenarlarında ahşap süpürgelik yapılmıştır.

(1B02) Numaralı Mekân

Beşinci kat hariç bütün katlarda iki odadan oluşan mekân dikdörtgen şeklindedir. 58.7 m²'lik alana sahip olan mekânın batı duvarı 725 cm, kuzey duvarı 811.5 cm, doğu duvarı 712 cm, güney duvarı 796 cm olarak ölçülmüştür (Şekil E6). Bu mekânın hafif malzeme deposu olarak kullanıldığı düşünülmektedir (Şekil E39).

Mekânın içerisine 15 cm kalınlığında duvar yapılarak iki odaya bölünmüştür (Şekil E6). Oda kapıları K12 numaralıdır. İki duvarın birleştikleri noktada 44x48 cm ölçülerinde bir baca yapılmıştır. Batı duvarı ana taşıyıcı duvarlardan biridir ve kalınlığı 56 cm'dir. Kuzey duvarı ise dış cephe duvarı olup, kârgir bir duvardır. Duvar üzerindeki tek açıklık batı duvarından 288 cm uzaklıktaki P3 penceresidir. Pencerenin döşemeden yüksekliği 100 cm'dir. Yapılan restorasyon sırasında açılan

pencere çift kanatlı metal köşebent doğramalıdır ve denizliği bulunmamaktadır (Şekil C16).

Güney duvarı binanın taşıyıcı akslarından biridir. Kalınlığı 53 cm, uzunluğu 412 cm'dir. Doğu duvarı ise dış cephe duvarıdır ve kârgir olarak yapılmıştır. Duvar kalınlığı 60 cm, uzunluğu 712 cm'dir. Duvar üzerinde iki adet P14 penceresi bulunmaktadır (Şekil C39). Pencereleler 145x109 cm ölçülerindeki niş içerisinde yer alırlar. İlk niş kuzey duvarından 209 cm, ikincisi 430.5 cm uzaklıktadır (Şekil E6). Nişin derinliği 32 cm'dir. Pencereleler çift kanatlı metal köşebent doğramalı olarak yapılmıştır. Dökme beton denizliği olan pencerenin döşemeden yüksekliği 104 cm'dir. Kat yüksekliğinden ve kuruldan alınan fotoğraflardan dolayı bu pencerelelerin değiştirildiği düşünülmektedir (Şekil A6). Asıl pencereleler zemin kattaki ölçülerdedir (Şekil C6).

Karo kaplı (30x30) mekânın döşeme kotu +406, duvar döşeme birleşiminde ahşap süpürgelik yapılmıştır. Tavanda doğu-batı doğrultusunda giden 50x55 cm kesitlerinde üç kiriş bulunmaktadır. İlk kiriş batı duvarına bitişiktir. Diğer ikisi ise mekânı ortalar. Kat yüksekliği 241 cm'dir (Şekil E20).

(1B03) Numaralı Mekân

Zemin kat planında anlatıldığı gibi çeşitli odaların bir araya gelmesiyle oluşan mekân dört fonksiyonu barındırmaktadır. Yaklaşık olarak alanı 43 m²'dir (Şekil E6).

Tuvalet zemin kat planında olduğu gibi iki mekândan oluşmuş ve 5.46 m²'lik alana sahiptir. Banyo ise 177x314 cm ölçülerinde ve 5.58 m²'lik alana sahiptir. Mutfağın alanı 11.3 m²'dir (Şekil E7).

Batı duvarı binanın ana taşıyıcılarından biridir. Kalınlığı 30 cm, uzunluğu 597 cm'dir. Duvarın üzerinde dairenin giriş kapısı K12 bulunur. Kuzey duvarı üzerinde batı duvarından 150 cm uzaklıkta, kuzey duvarından 40 cm dış yaparak yerleştirilmiş bir kolon bulunur (Şekil E6).

Doğu doğrultusunda ki duvar parçasının kalınlığı 55 cm, uzunluğu 753 cm'dir. Binanın ana taşıyıcı duvarlarından biri olan duvar kârgir konstrüksiyonludur. Duvar üzerinde hiçbir açıklık bulunmaz.

Güney duvarı ise 60 cm kalınlığında 637 cm uzunluğunda dış cephe duvarıdır. Batı duvarından 81 cm mesafede 137x201 cm ölçülerinde niş içerisine P13 penceresi yerleştirilmiştir. Mutfakta güney duvarının kalınlığı 41 cm, uzunluğu 396 cm'dir. Duvar üzerinde doğu duvarından 73.5 cm uzaklıkta P12 penceresi yer alır. 183x201 cm ölçülerindeki niş içerisinde yer alır (Şekil E6). Ortadan açılan çift kanatlı pencere metal köşebent doğramalıdır. Düz atkılı olarak yapılan pencere dökme beton denizliğe sahiptir (Şekil C1). Döşemeden olan yükseklik 66 cm'dir

Döşeme (1B02) mekânı ile aynı kottadır ve karo mozaikle kaplanmıştır. Kat yüksekliği 241 cm'dir. Bu mekânda da 16 cm yüksekliğinde nervür kirişleri kuzey-güney doğrultusunda uzanmaktadır.(Şekil E19).

Salon (1B04) Numaralı Mekân

Girilemeyen mekân yaklaşık olarak 787x686 cm boyutlarındadır. Bütün duvarları taşıyıcı özellikte olan mekân, kurutma kanallarının olduğu mekân olarak düşünülmektedir (Şekil E39).

Kuzey duvarı 53 cm kalınlığındadır. Binanın ana taşıyıcılarından biri olan duvar üzerinde bir açıklık bulunmamaktadır. Duvar, mekânı (1B02) ve (1B03) numaralı mekânlardan ayırır. Batı duvarı 55 cm kalınlığında taşıyıcı kârgir duvardır. Duvar üzerinde K12 kapısı yerleştirilmiştir. Döşeme 10 cm düşürülerek kapı genişliği kadar eşik yapılmıştır (Şekil E6).

Güney duvarı dış cephe duvarıdır ve yığma konstrüksiyonludur. 60 cm kalınlığa sahip duvarda hiçbir açıklık bulunmaz. Doğu duvarı da dış cephe duvarıdır. Kalınlığı 62 cm olan duvar üzerinde iki adet P14 penceresi bulunur (Şekil C19). Kat yüksekliği ve pencere yüksekliği nedeniyle döşemenin restorasyon sırasında yapıldığı ve burada bulunan tavanın tel ızgara döşeme tarzında olabileceği düşünülmektedir (bkz. Bölüm 5.3). Metal doğramalı pencereler dökme beton denizliğe sahiptir ve döşemeden yükseklikleri 104 cm'dir (Şekil E19).

Döşeme kotu yapılan eşikle 10 cm düşürülmüş ve +396 olmuştur. Kat yüksekliği 249 cm'dir (Şekil E20).

Merdiven Holü (1B05) Numaralı Mekân

Hol, zemin kat mekânında da anlatıldığı gibi binanın ilk düşey sirkülasyon elemanı olan merdivenin yerine yeniden yapılmıştır. Dikdörtgen biçimindeki asıl mekân, yapılan restorasyon sırasında eklenen asansör ile genişletilmiştir. Merdivende bütün katlarda farklı sahanlık düzeni ve basamak genişlikleri yapıldığı için ayrıntılı olarak tanımlanmıştır.

Çift kollu, çift sahanlıklı olarak yapılan merdiven batı-doğu doğrultusunda uzanmaktadır (Şekil E6). Mekânın kuzey duvarı 205 cm, doğu duvarı 600.5 cm, güney duvarı 208 cm, batı duvarı 604 cm ölçülmüştür. Zemin kattan doğu duvarı doğrultusunda gelen merdiven 396 cm kotuna ulaşır. 211x242 cm ölçülerindeki sahanlıktan, ilk basamak 242 cm uzaklıkta başlar (Şekil E7). Batı duvarı doğrultusunda 30x97x18 cm boyutlarındaki dokuz basamakla 554 cm kotundaki ara sahanlığa ulaşır. Ayrıca batı duvarı ile kuzey duvarının birleştikleri noktada bir kolon bulunur. Kuzey duvarından 100 cm mesafede doğu duvarı doğrultusunda giden on bir basamak yerleştirilmiştir (Şekil E6). Yukarıya çıkan merdiven kolu 55 cm öne kaymıştır. Merdiven korkuluğu bütün katlarda 15 cm aralıklı dairesel kesitli metal borularla yapılmış, üzerine metal küpeşte konulmuştur.

30 cm kalınlığındaki doğu duvarı üzerinde lojman dairesinin giriş kapısı yer alır. Kuzey duvarından 478.5 cm uzaklıktaki K12 kapısına eşik yapılarak döşeme 10 cm yükseltilmiştir (Şekil E19).

Batı duvarı 52.5 cm kalınlığındadır. Diğer tarafına asansör yerleştirilmiştir. Kuzey duvarından 483 cm uzaklıkta 52.5 cm genişlikte, 95 cm uzunluğunda bir açıklık yapılarak asansörün yer aldığı 166x188 cm ölçülerindeki bölüme ulaşılır (Şekil E6). Bu bölümün güney duvarı ile birleştiği duvar, sonradan fabrika bölümü ile lojman bölümünü ayırmak için yapılmıştır.

Güney duvarı taşıyıcı özellikte kârgir duvardır. Duvar iki bölümde incelenmiştir. İlk bölüm merdiven mekânının bulunduğu duvar parçasıdır. Uzunluğu 208 cm, kalınlığı 56 cm olan duvar üzerinde, doğu duvarından 16 cm uzaklıkta P13 penceresi bulunur (Şekil E6). Döşemeden denizliğe kadar olan mesafe 76 cm'dir. İç mekâna açılan pencere düz atkılı metal doğramalı olarak yapılmıştır ve dökme beton denizliğe sahiptir (Şekil C1). İkinci bölüm asansörün bulunduğu bölümdeki duvar parçasıdır.

Kalınlığı 59 cm, uzunluğu 188 cm'dir. Batı duvarından 23.5 cm mesafede P13 penceresi yerleştirilmiştir (Şekil E6).

Döşeme kotu +396, ara sahanlık kotu +554'dir. Döşeme şap kaplıdır. Merdiven basamakları ise yerinde dökme mozaikle yapılmıştır. Duvar kenarlarında süpürgelik bulunmaz. Kat yüksekliği 252 cm'dir.

- **İkinci Kat Mekânları**

Aynı şekilde incelenecek olan yapıda fabrika bölümünde (2A01) ve (2A02) olmak üzere iki mekân, lojman bölümünde ise (2B01), (2B02), (2B03), (2B04) ve (2B05) olmak üzere toplam beş mekân bulunmaktadır.

Merdiven Holü (2A01) Numaralı Mekân

Yaklaşık olarak 326x553 cm ölçülerindeki mekân sonraki dönemde eklenmiş olan merdiveni içermektedir (Şekil E8).

Aynı doğrultuda yerleştirilmiş olan çift kollu çift sahanlıklı betonarme merdiven birinci kattan on bir riht ile 766 cm kotundaki sahanlığa ulaşır. Sahanlıktan, dokuz riht ile ikinci katın 901 cm kotundaki sahanlığına ulaşılır. (Şekil E9).

Mekânın doğu duvarı bölücü duvardır. 18.5 cm kalınlığında ve 553 cm uzunluğundaki duvar sonradan tuğladan örülmüştür. Duvarın arkasında sonradan binaya eklenen asansör bulunmaktadır. Kuzey duvarı da bölücü duvardır. Duvarın batı ve doğu duvarları ile birleştiği noktada 41 cm uzunluğunda duvar parçası pahlı olarak kullanılmıştır. (Şekil E8).

Batı duvarı 25 cm kalınlığında ve 520 cm uzunluğundadır. Duvar üzerinde (2A01) mekânına giriş için yapılmış olan 154 cm genişliğinde bir açıklık yapılmıştır. Kapı doğraması bulunmayan bu açıklığın yüksekliği 180 cm'dir (Şekil C40). Güney duvarı 57 cm kalınlığında dış cephe duvarıdır ve yığma konstrüksiyonludur. Duvar üzerinde doğu duvarından 95.5 cm uzaklıkta bir P15 penceresi bulunur. Doğraması sökülmüş olan pencere 183x187 cm ölçülerindeki niş içerisinde. Nişin derinliği 35 cm'dir. Denizliği bulunmayan pencerenin döşemeden yüksekliği 20 cm'dir. Birinci kat pencerelerinden farklı olarak duvar dik olarak döşemeyle birleştirilmiştir. Basık kemerli olarak yapılan pencerenin kemer üzengi kotu 135 cm, kemer üst kotu ise 150 cm'dir (Şekil E20).

Merdiven kaplaması doğrudan döşeme olarak bırakılmış, üzerine şap atılmamıştır. Döşeme kotu +766, ara sahanlık kotu +901'dir. Kat yüksekliği ise 242 cm'dir.

Depo (2A02) Numaralı Mekân

86.9 m²'lik alana sahip olan mekân, fabrika bölümünün ana mekânıdır (Şekil E8). Kuzey duvarı 1392 cm, batı duvarı 603.5 cm, güney duvarı 1438 cm, doğu duvarı ise 568 cm uzunluğundadır. Şu anda depo olarak kullanılmaktadır. Bu mekânın arpanın çimlendirilerek bekletildiği alan olduğu düşünülmektedir (Şekil E40).

Batı duvarı 35 cm kalınlığında dış cephe duvarıdır. Duvar üzerinde herhangi bir açıklık izine rastlanmamıştır. Kuzey duvarının kalınlığı ölçülememiştir. Duvarın arkasında silo olması gerektiği düşünülen beşinci kat ile birinci kat arasında yer alan yaklaşık 1149 cm yüksekliğindeki mekânlar bulunur (Şekil E20). Duvar üzerinde sonradan yapıya eklenmiş olan üç kolon bulunmaktadır (Şekil C40). İlk kolon batı duvarından 445 cm uzaklıkta 62x54 cm ölçülerinde duvardan dış yapmıştır. İkinci kolon ile birinci kolon arasındaki mesafe 408 cm'dir. Bu kolonda duvardan 70x54 cm ölçülerinde dışarı çıkmıştır. Üçüncü kolon ise kuzey duvarı ile doğu duvarının kesiştiği noktadır. İkinci kolon ile arasındaki mesafe 410 cm'dir. Kuzey duvarından 45 cm, doğu duvarından 53 cm çıkıntı yapmıştır (Şekil E9).

Doğu duvarı (2A01) mekanında da tanımlandığı gibi 25 cm kalınlığındadır. Duvar üzerindeki açıklık kuzey duvarından 425 cm uzaklıktadır. Güney duvarı taşıyıcı özelliktedir. 57 cm kalınlığındaki duvar dış cephe duvarıdır. Duvar üzerinde üç açıklık bulunmaktadır. İlk açıklık batı duvarından 153 cm, ikincisi 580 cm, üçüncüsü 1004 cm uzaklıktadır (Şekil E9). (2A01) numaralı mekânda tanımlanan pencere ile aynı tiptedir (Şekil C42). Ancak buradaki nişler 191x187 cm ölçülmüştür. P15 pencereleri basık kemerlidir. Ortadan açılan çift kanatlı pencereler metal köşebent doğramalıdır. İlk pencerenin camı kırılmıştır, doğraması hasar görmüştür. İkinci pencerenin kanatları sökülmüştür. Üçüncü pencerede ise doğrama bulunmamaktadır (Şekil C1).

Döşeme şap olarak kaplıdır ve döşeme kotu +766'dır. Duvar kenarlarında süpürgelik bulunmaz. Tavan kuzey-güney doğrultusunda uzanan nervürlü döşeme ile oluşturulmuştur. 7x16 cm boyutlarındaki nervürler 40-42 cm aralıklarla yerleştirilmiştir. İkinci ve üçüncü kolonların arasındaki döşeme de 16 cm

kalınlığında bir plak yapılmıştır (Şekil E8). Bunun üzerinde ikinci kolonun aksından 100 cm uzaklıkta Ø150 cm çapında dairesel bir iz bulunmaktadır (Şekil C41).

Oda (2B01) Numaralı Mekân

Dikdörtgen şeklindeki mekânın ölçüleri yaklaşık olarak 303x454 cm ve alanı 13.4 m²'dir (Şekil E8).

Batı duvarı bölücü duvardır. Kalınlığı ölçülememiş olan duvar 403 cm uzunluktadır. Güney duvarı 14 cm kalınlıkta ve 227 cm uzunluktadır. Bölücü olan duvar üzerinde mekâna girişi sağlayan K12 kapısı bulunur. Batı duvarı ile güney duvarının birleştikleri noktada (1B01) mekânında olduğu gibi baca yerleştirilmiştir (Şekil E9).

Doğu duvarı binanın taşıyıcı akslarındandır. 60 cm kalınlığında ve 430 cm uzunluğundaki duvar üzerinde açıklık bulunmaz. Kuzey duvarı ise taşıyıcı dış cephe duvarıdır. 50 cm kalınlığındaki duvarın uzunluğu 303 cm'dir. Duvar üzerinde batı duvarından 33 cm uzaklıkta, 30 cm derinlikte, P16 penceresi bulunur (Şekil C43). Pencerenin döşemeden olan yüksekliği 110 cm'dir. Basık kemerli olarak yapılan pencerenin denizliği bulunmamaktadır. Kemer üzengi kotu denizlik üzerinden 145 cm, kemer üst kotu 155 cm'dir. Pencerenin kemeri dıştan sıva ile kemerli olarak yapılmıştır. Metal köşebent doğramalı pencere özgün pencere nitelikleri taşımaktadır (Şekil C14).

Döşeme kotu +661'dir ve döşeme karo mozaik kaplıdır. Tavan kuzey-güney doğrultusunda uzanan nervürlerle yapılmıştır. Kat yüksekliği 315 cm'dir (Şekil E19).

(2B02) Numaralı Mekân

Yaklaşık olarak 57 m²'lik alana sahip mekân, alt mekân gibi iki odadan oluşmuştur. Binanın kuzey doğu köşesine yerleştirilen mekânın batı duvarı 725 cm, kuzey duvarı 811 cm, doğu duvarı 712 cm, güney duvarı 794 cm uzunluğundadır (Şekil E9). Hava kompresörü odası olduğu düşünülmektedir (Şekil E40).

54 cm kalınlığındaki kuzey duvarı dış cephe duvarıdır. Duvar üzerinde batı duvarından 288 cm uzaklıkta P3 penceresi bulunur (Şekil C16). Binanın pencere boyutlarına uymadığı için bu pencerenin yapılan restorasyonda açıldığı

düşünülmektedir. Metal doğramalı pencerenin denizliği bulunmamaktadır. Döşemeden denizliğe kadar olan yükseklik 82 cm'dir.

Odaların giriş kapısı 14 cm kalınlığındaki bölücü duvarlar üzerindeki K12 kapısıdır. Oda duvarlarının birleştikleri noktada baca yapılmıştır. Batı duvarı taşıyıcı akslardandır. Kalınlığı 60 cm olan duvar, mekânı (2B01) mekânından ayırır.

Güney ve doğu duvarı binanın taşıyıcı akslarından birisidir. İki duvarda kârgir duvardır. Güney duvarının kalınlığı 51 cm'dir. Duvar üzerinde hiçbir açıklık bulunmaz. Mekânı (2B04) mekânından ayırır. Doğü duvarı ise dış cephe duvarıdır ve kalınlığı 60 cm'dir. Kuzey duvarından birincisi 205.5 cm uzaklıkta, ikincisi 430.5 cm uzaklıkta iki niş bulunmaktadır. Nişlerden ilki 134x170 cm ,ikincisi 137x170 cm ölçülerindedir (Şekil E20). Nişin derinliği 31 cm olup (2B01) mekânından farklı olarak buradaki pencereler düz atkılıdır. P14 pencereleri çift açılır kanatlı metal köşebent doğramalıdır (Şekil C19). Döşemeden pencere denizliğine kadar yükseklik 96 cm, pencere üst noktasından kirişe kadar yükseklik 15 cm'dir.

Döşeme karo mozaiktir ve döşeme kotu +661'dir. Tavanda (2B01) mekânında olduğu gibi 50x50 cm kesitlerinde kirişler vardır. İki kiriş tavanın ortasına, ikinci ve üçüncü kirişler ise doğu duvarına bitişik olarak yerleştirilmiştir. Kat yüksekliği (2B01) mekânı ile aynıdır.

(2B03) Numaralı Mekân

Dikdörtgen şeklindeki mekân yaklaşık olarak 43.5 m²'dir. Tuvalet, banyo, mutfak ve giriş holü mekânlarını içermektedir (Şekil E8).

Batı duvarı 30 cm kalınlığında, 597 cm uzunluğunda yapılmıştır. Merdivenin yukarıya çıkan kolunu taşıyan duvar üzerinde güney duvarından 236.5 cm uzaklıkta K12 kapısı bulunur. Kuzey duvarının kalınlığı ölçülememiştir. Tuvalet ve banyonun K8 kapıları, mutfağın K13 kapısı bulunur. Batı duvarından 149 cm uzaklıkta binanın düşey taşıyıcılarından biri olan bir kolon yerleştirilmiştir (Şekil E8). Kolon kuzey duvarından 50 cm dış yapmıştır. Kuzey duvarı üzerine tuvalet ve banyonun havalandırılması için kullanılan vasistaslı bir pencere yerleştirilmiştir.

Doğu duvarı 55 cm kalınlığındaki taşıyıcı duvardır. 758.5 cm uzunluğundaki duvar üzerindeki tek açıklık (2B04) mekânının kapısıdır.(Şekil E9).

Güney duvarı, dış cephe duvarıdır. 62 cm kalınlığındaki duvar üzerinde P16 penceresi bulunmaktadır (Şekil E21). Pencere batı duvarından 81 cm mesafededir. Basık kemerli olarak yapılan pencere metal köşebent doğramalıdır. Denizliği bulunmayan pencerenin döşemeden yüksekliği 125 cm'dir. Mutfakta 45 cm kalınlığındaki duvar, yaklaşık olarak 637.5 cm uzunluğundadır. Duvar üzerinde doğu duvarından 73 cm uzaklıkta, 184 cm genişliğinde bir niş bulunmaktadır. 24 cm derinliğindeki nişin içindeki P17 penceresi basık kemerli olarak yapılmıştır (Şekil C1). Ortadan açılan çift kanatlı metal köşebent doğramalı pencerenin döşemeden yüksekliği 62 cm'dir.

Döşeme kaplaması karo mozaik ve döşeme kotu +661'dir. Kat yüksekliği 241 cm'dir. Tavanda kuzey-güney doğrultusunda nervürler uzanmaktadır (Şekil E19).

Salon (2B04) Numaralı Mekân

Mekânın batı duvarı 685.5 cm, kuzey duvarı 787.5 cm, doğu duvarı 670 cm, güney duvarı 801 cm uzunluğundadır ve 53.8 m²'lik alana sahiptir. Hava bacalarının bulunduğu ve döşemesinin tel ızgara şeklinde olduğu düşünülmektedir (Şekil E40).

Batı duvarı 55 cm kalınlığındadır. Duvar binanın taşıyıcı akslarından biridir. Duvar üzerinde mekâna giriş kapısı bulunur. K14 kapısı kuzey duvarından 99.5 cm uzaklıktadır. Kuzey duvarı 51 cm kalınlığındadır ve yığma konstrüksiyonludur.

Güney ve doğu duvarları dış cephe duvarlarıdır. Taşıyıcı özellikteki duvarlardan güney duvarı 61 cm kalınlığında, doğu duvarı 65 cm kalınlığındadır. Güney duvarı üzerinde dış cepheden algılanan kapatılmış iki pencere izi bulunmaktadır (Şekil E21). Batı duvarından 183 cm uzaklıkta 60x100 cm ölçülerindeki pencerelerin iç mekanda izleri bulunmamaktadır. Doğü duvarı üzerinde iki adet P14 penceresi bulunur (Şekil E22) (Şekil C19). Kuzey duvarından 121 cm ve 341 cm uzaklıkta iki niş içerisinde yer alır (Şekil C45). İlk nişin ölçüsü 137x170 cm, ikincisinin ölçüsü 133x170 cm'dir (Şekil E9). Pencere doğraması, metal köşebent doğrama olup döşemeden yüksekliği 96 cm'dir. Dökme beton denizliğe sahip pencereler çift kanatlıdır ve mekân içine açılmaktadır.

Tavanda 50x50 cm kesitlerinde dört giriş kuzey-güney doğrultusunda uzanmaktadır. Girişler öncelikle bütün duvarların kenarına, diğer ikisi ise mekânı yaklaşık olarak

ortalayarak yerleştirilmiştir (Şekil C45). Kat yüksekliği 315 cm'dir. Döşeme kotu +661, kaplama malzemesi karo mozaiktir (Şekil E20).

Merdiven Holü (2B05) Numaralı Mekân

Dikdörtgen şeklindeki mekan merdiven ve asansörü barındırmaktadır (Şekil E8).

Mekân içinde çift kollu, üç sahanlıklı olarak batı ve doğu duvarları doğrultusunda giden bir merdiven yerleştirilmiştir. 554 cm kotlu birinci katın sahanlığından altı rıhtla ikinci katın 661 cm kotundaki sahanlığına ulaşılır (Şekil E8). İkinci katın girişi bu sahanlıktandır (Şekil C44). Sahanlıktan tekrar beş rıhtla 750 cm kotunda bulunan sahanlığa çıkılır. Buradan batı duvarı doğrultusunda on dört rıht ile 1003 cm kotundaki üçüncü kat sahanlığına ulaşılır. Bu sahanlık üzerinden de üçüncü kata girilir.

Kuzey duvarı 554 cm kotundaki duvar parçasıdır. Kalınlığı ölçülemeyen duvarın uzunluğu 205 cm'dir. Batı duvarı ile birleştiği, kolonun bulunduğu noktada, 47 cm kuzey duvarından, 7 cm de batı duvarından dış yapar (Şekil E9). Doğu duvarı 30 cm kalınlığındadır. (2B03) mekânı tanımlanırken anlatılmış olan dairenin giriş kapısı doğu duvarı üzerindedir. Dairenin girişi 661 cm kotundaki sahanlıktandır (Şekil E8).

Güney duvarı dış cephe duvarıdır ve 58 cm kalınlığındadır. Taşıyıcı özellikteki duvar 449 cm uzunluğundadır. Doğu duvarından 16 cm ve batı duvarından 25 cm mesafede iki adet P16 penceresi bulunmaktadır. 148x170 cm ölçülerindeki niş içerisinde bulunan (Şekil C44) basık kemerli pencereler metal köşebent doğramalıdır (Şekil E21). Kemer üzengi kotu 138 cm, kemer üst kotu 150 cm'dir. Denizliği bulunmayan pencerenin döşemeden yüksekliği 62 cm'dir.

Mekânın batı duvarı iki parçada incelenir. İlk duvar parçası 18 cm kalınlığında ve 167.5 cm uzunluğundadır. Restorasyon sırasında yapılan duvar, lojmanı fabrika bölümünden ayırmaktadır. İkinci parça ise 52 cm kalınlığında ve 603.5 cm uzunluğundadır. Bu duvar asansör ile sınır oluşturur (Şekil E8).

Mekân içerisinde üç ayrı kot vardır. Birinci kot, ilk sahanlık kotu olan +544, ikinci kot, ikinci kat dairesine girişin olduğu +661 olan ara sahanlık kotu, üçüncüsü ise üst sahanlık kotu olan +750 dir (Şekil E8). Döşeme mozaik, merdivenler yerinde dökme

mozaiktir. Kat yüksekliği ilk kottan 437 cm, ikinci kot olan ara sahanlık üzerinden 330 cm, üçüncü kottan ise 479 cm'dir.

• Üçüncü Kat Mekânları

Plan olarak aynı fakat ölçüleri farklı olan üçüncü kat mekânları da iki bölümde incelenmiştir. Fabrika bölümünde (3A01) ve (3A02) olmak üzere iki mekân, lojman bölümünde ise (3B01), (3B02), (3B03), (3B04) ve (3B05) olmak üzere toplam beş mekân bulunmaktadır.

Merdiven Holü (3A01) Numaralı Mekân

Diğer kat planlarından farklı olarak lojman bölümünün asansör kısmı bu mekânda kullanılmıştır. Bu nedenle sahanlığın alanı 3.8 m² kadar artırılmıştır (Şekil E10).

Doğu batı doğrultusunda uzanan mekân, alt katlardaki ile aynı boyutlardaki çift kollu, çift sahanlıklı merdiveni içermektedir. Sahanlığın kotu 1021 cm ve alanı eklenen asansör boşluğundan dolayı yaklaşık olarak 9 m²'dir. On rıhtla 1230 cm kotundaki ara sahanlığa ulaşılır. Ara sahanlıktan doğu duvarı doğrultusunda sekiz rıht ile dördüncü katın sahanlığına 1394 cm kotuna ulaşılır (Şekil E11) (Şekil C50).

Kuzey duvarı 286 cm uzunluktadır. Batı duvarı 25 cm kalınlığında, 522 cm uzunluğundadır. Duvar üzerinde (3A02) mekânının giriş kapısı bulunur. Doğu duvarı 373 cm uzunluktadır. Merdivenin son basamağından 38 cm sonra, doğu duvarına dik olarak kuzey güney doğrultusunda 247.5 cm uzunluğunda tuğla ile örölmüş olan asansör boşluğu bulunmaktadır (Şekil E10) (Şekil C50).

Güney duvarı 55 cm kalınlıkta ve 531 cm uzunluktadır. Duvar üzerinde P18 ve P19 pencereleri bulunur (Şekil E21). Pencereler niş içerisinde yer almaktadır. İlk niş açıklığı doğu duvarından 52.5 cm uzaklıkta 132x310 cm ölçülerinde, ikinci niş açıklığı 324 cm uzaklıkta 185x310 cm ölçülerindedir. Dökme beton denizliğe sahip olan pencerelerde, döşemeden denizliğe olan mesafe 70 cm, döşemeden üst noktaya kadar ise 310 cm'dir. Doğramaları sökülmüş olan pencereler düz atkılıdır.

Kat yüksekliği sahanlıktan 360 cm'dir. Mekânın döşeme kotu +1021, ara sahanlık kotu ise +1230'dur (Şekil E19).

Depo (3A02) Numaralı Mekân

Kuzey-güney doğrultusunda uzanan düzgün bir dikdörtgen şeklindeki mekân yaklaşık olarak 87 m²'dir. Depo olarak kullanılan mekânın fabrika durumundan kalan izi sadece tavandaki kirişlerdir (Şekil C46). Mekan içerisinde belirgin başka bir iz bulunmamaktadır. Bu mekânın, ıslatılan arpa tanelerinin ilk çimlendirilmeye başladığı yer olduğu düşünülmektedir (Şekil E41).

Kuzey duvarının kalınlığı alt kat mekânları gibi ölçülememiştir ancak uzunluğu 1446 cm'dir. Duvar üzerinde ikinci katta olduğu gibi binanın düşey taşıyıcısı olan kolonlar belirtilmiştir (Şekil C47). Kolon yerleri (2A02) ile aynı olmasına rağmen duvar yüzeyinden farklı ölçülerde dış yapmışlardır. Dört kolondan ilki batı duvarında bulunmaktadır. Kuzey duvarından 35 cm ve batı duvarından 20 cm dış yapar ve kuzey duvarı ile 41 cm uzunluğunda pahlı olarak birleşir (Şekil E11). Her iki kolon da 55x35 cm ölçülerinde duvardan dışarı çıkartılmıştır ve duvar ile her iki yönde de 41 cm pahlı olarak birleştirilmişlerdir. Dördüncü kolon kuzey duvarından 35 cm dış yapar ve kuzey duvarıyla yine pahlı olarak birleşir (Şekil C46).

Doğu duvarı 25 cm kalınlığında ve 570 cm uzunluğundadır. Duvar üzerinde bulunan açıklık kuzey duvarından 414 cm uzaklıktadır. 156 cm genişliğindeki açıklık K9 ahşap kapısı ile ve tahtalarla kapatılmıştır. Batı duvarı dış cephe duvarıdır. 35 cm kalınlığındaki, 559 cm uzunluğundaki duvar üzerinde açıklık izine rastlanmamıştır.

Güney duvarı ise 57 cm kalınlığında ve 1439 cm uzunluğundadır. Duvar üzerinde üç açıklık (P18) yer almaktadır. Aynı şekilde bir niş içerisinde bulunan bu açıklıkların ne yazık ki doğramaları sökülüştür (Şekil C49). Doğu duvarından 239 cm uzaklıktaki ilk niş 193x310 cm, ikinci niş duvardan 665.5 cm uzaklıkta ve 203x310 cm, üçüncü niş duvardan 1095 cm uzaklıkta ve 191x310 cm ölçülmüştür. Nişin derinliği 34 cm ile 35 cm arasında değişmektedir (Şekil E11). Denizliği bulunmayan pencere boşluklarının zeminden yüksekliği 70 cm'dir.

Tavanda huni şeklinde ters konik piramidin beton yüzeylerinden oluşmuş iki bölüm bulunmaktadır (Şekil C46, C47). Dördüncü kat döşemesinin aşağıya doğru dört doğrultuda eğim verilmesiyle oluşan bu bölümlerin arpanın çimlenmesi için su ile ıslatılıp bekletildiği alanlar olduğu düşünülmektedir (bkz. Bölüm 5.3). Sonra üçüncü katta, alt kapak açılarak ıslatılan arpalar çimlendirme havuzlarına alınmaktadır.

Üçüncü katta, alt kısımları kapatılan (22x25 cm ölçülerindeki kapak) bu bölümlerin döşemeden yüksekliği 270 cm'dir (Şekil C48). Üçüncü kolonda bulunan kirişin yüksekliği iki huni parçasını taşıdığı için arttırılmıştır. Bu kiriş güney duvarından 191 cm mesafede pah yaparak zemine yaklaşır, burada döşemeden yüksekliği 296 cm'dir. Sonra 220 cm aynı yükseklikte (250 cm) devam eder ve tekrar pah yaparak ilk yüksekliğine ulaşır (Şekil C46). Mekânın batı duvarı ile ikinci kolon arasında kalan bölümde ise 40-42 cm aralıklarla nervürlü döşeme kuzey-güney doğrultusunda yer alır (Şekil C47). Kirişe kadar olan yükseklik 344 cm, döşemeye kadar olan yükseklik 360 cm'dir. Kolonlar üzerinde yer alan diğer kiriş 30x16 cm kesitindedir. Döşeme şap kaplıdır ve süpürgelik bulunmamaktadır. Döşeme kotu ise +1021'dir (Şekil E20).

(3B01) Numaralı Mekân

13.4 m²'lik alana sahip mekân dikdörtgen şemalıdır. Kuzey duvarı 306 cm, batı duvarı 405 cm, güney duvarı 230 cm, doğu duvarı 454 cm olarak ölçülmüştür (Şekil E10).

Kuzey duvarı taşıyıcı dış cephe duvarıdır. 56 cm kalınlığındaki duvarın üzerindeki tek açıklık, batı duvarından 34.5 cm uzaklıktaki P14 penceresi düz atkılı olarak yapılmıştır (Şekil C52). Denizliği bulunmayan pencerenin döşemeden yüksekliği 48 cm'dir. Çift açılır kanatlı metal köşebent doğramalı pencerenin yerleştiği duvar kalınlığı 25 cm'dir. Doğu duvarı ise 60 cm kalınlığında, taşıyıcı duvardır.

Batı duvarının kalınlığı tam olarak ölçülememiştir. 14 cm kalınlığındaki güney duvarı üzerinde mekânın giriş kapısı (K14) bulunur (Şekil E11).

Döşeme kaplaması karo mozaiktir. Duvar döşeme birleşiminde süpürgelik kullanılmıştır. Döşeme kotu 993 cm'dir. Tavanda kuzey güney doğrultusunda nervür kirişleri uzanmaktadır. Kat yüksekliği 244 cm'dir.

(3B02) Numaralı Mekân

Kuzey duvarı 802 cm, doğu duvarı 720 cm, güney duvarı 789 cm, batı duvarı 723 cm uzunluğundaki mekân yaklaşık olarak 57 m² alana sahiptir (Şekil E10). Bu mekânda Bomonti Bira Fabrikası baz alınarak döşemesinde hava kompresörünün havasının üst katlara çıkması için açılmış bir delik olduğu düşünülmektedir (bkz. Bölüm 5.3)

İki odadan oluşan mekân dikdörtgen şemalıdır. Duvarların kesiştikleri noktada baca yer alır (Şekil E11). Batı duvarı binanın taşıyıcı akslarındandır ve (3B01) mekânında belirtildiği gibi 60 cm kalınlığındadır. Güney duvarı da yığma konstrüksiyonludur ve duvar kalınlığı 50 cm'dir.

Kuzey ve doğu duvarı taşıyıcı dış cephe duvarıdır. 55 cm kalınlığındaki duvar üzerindeki tek açıklık batı duvarından 267.5 cm uzaklıktaki P3 penceresidir (Şekil E23) (Şekil C16). Alt katlarda belirtildiği gibi sonradan açılan pencere metal köşebent doğramalıdır. Çift açılır kanatlı pencerenin döşemeden yüksekliği 138 cm'dir. Doğu duvarı 56 cm kalınlığındadır. Duvar üzerinde iki adet P14 penceresi bulunur (Şekil E22) (Şekil C19). Pencere diğer katlarda olduğu gibi niş içerisinde yer alırlar. İlk niş batı duvarından 215 cm uzaklıkta 132x174 cm ölçülerinde, ikinci niş 436.5 cm uzaklıkta 136x174 cm ölçülerindedir (Şekil E20). Nişin derinliği 36 cm'dir. Nişin döşemeden yüksekliği 42 cm, pencere doğramasının ise 62 cm'dir. Düz atkılı olarak yapılan pencere metal köşebent doğramalıdır ve dökme beton denizliğe sahiptir.

Döşeme kotu 993 cm, kaplama malzemesi ise karo mozaiktir. Kat yüksekliği 244 cm'dir. Tavanda 50x29 cm'lik kirişler kullanılmıştır (Şekil E20). Ancak diğer katlardan farklı olarak burada doğu batı doğrultusunda beş kiriş yer almıştır. İki kiriş batı ve doğu duvarlarına bitişik olarak, iki kiriş odaları ortalayarak, son kiriş ise bölücü duvarın üzerine yerleştirilmiştir.

(3B03) Numaralı Mekân

Tuvalet, banyo, mutfak ve bütün mekânlara dağılım görevini sağlayan giriş holünü içeren mekân yaklaşık olarak 46 m²'dir. (Şekil E11).

Batı duvarı 29 cm kalınlığında ve 592.5 cm uzunluğundadır. Duvar üzerinde kuzey duvarından 32 cm uzaklıkta dairenin giriş kapısı bulunur. K15 kapısı düz atkılı olarak ahşap malzemeden yapılmıştır. 10 cm eşik yapılarak döşeme kotu sahanlık kotuna göre düşürülmüştür (Şekil E19). Kuzey duvarı bölücü duvardır ve kalınlığı ölçülememiştir. Batı duvarından 149.5 cm uzaklıkta kuzey duvarından 35 cm dış yapmış 65 cm genişliğinde bir kolon bulunmaktadır (Şekil E11).

Doğu duvarı yığma konstrüksiyonludur. 754 cm uzunluğunda, 50 cm kalınlığındaki duvar üzerindeki tek açıklık (3B04) mekânının giriş kapısıdır. Güney duvarı dış cephe duvarıdır. 48 cm kalınlığındaki duvarın uzunluğu 635 cm'dir. Batı duvarı ile kesiştiği noktada 27.5x24 cm ölçülerinde bir dış yapılmıştır. İlk açıklık batı duvarından 88 cm uzaklıkta P20 penceresidir. Bu pencerenin yüksekliği değiştirilmiştir (Şekil E21). Merdiven holünde ve mutfakta yer alan pencereden boyutları farklıdır. Pencere 132 cm genişliğinde bir niş içerisindedir. Duvar üzerindeki diğer açıklık doğu duvarından 67.5 cm uzaklıktaki P21 penceresidir (Şekil E21). 188 cm genişliğinde niş içerisinde yer alan pencere düz atkılı olarak yapılmıştır. İki pencerenin de döşemeden yüksekliği 97.5 cm'dir.

Döşeme kaplaması karo mozaiktir. Döşeme kotu +993, banyo ve tuvalette +998'dir. Kat yüksekliği banyo ve tuvalette 238 cm, diğer mekânlarda 244 cm'dir (Şekil E19). Tavan kuzey güney doğrultusunda nervürlerle yapılmıştır.

Salon (3B04) Numaralı Mekân

Yaklaşık olarak 54 m²'lik alana sahip mekân dikdörtgen şemalıdır (Şekil E10). Hava bacacıklarının bulunduğu mekân ve duvardaki dairesel profillerden dolayı tavanın delikli saç döşeme olduğu düşünülmektedir (Şekil E41).

Mekânın bütün duvarları binanın taşıyıcı akslarındandır. Kuzey duvarı 50 cm kalınlıkta ve 799 cm uzunluktadır. Duvar üzerinde ortalama olarak 90 cm aralıklarla Ø10 cm ölçüsünde daire kesitli yedi profil bulunmaktadır (Şekil E19) (Şekil C54). Bunların döşemeden yüksekliği 210 cm'dir ve kuzey güney doğrultusundaki girişin hemen altına yerleştirilmişlerdir. Aynı aralıklarla yine yedi adet " I " profil bir üst katta (4B04) mekânının kuzey duvarına da yerleştirilmiştir (Şekil C60).

Batı duvarı 684 cm uzunlukta ve 50 cm kalınlıktadır. Mekâna giriş kuzey duvarından 77 cm uzaklıkta K14 kapısı ile sağlanmaktadır. Güney duvarı taşıyıcı dış cephe duvarıdır. 60 cm kalınlığında 801 cm uzunluğundaki duvar üzerinde alt kattaki gibi kapatılmış pencere izleri bulunmaktadır (Şekil E21).

Doğu duvarı 65 cm kalınlıkta ve 670 cm uzunlukta taşıyıcı dış cephe duvarıdır. Duvar üzerinde kuzey duvarından 121 cm ve 339.5 cm uzaklıkta 135x174 cm ölçülerinde iki niş içerisinde P14 pencereleri yerleştirilmiştir (Şekil C53). Niş

derinliği 22.5 cm, pencerelerin döşemeden yüksekliği 57 cm'dir. Dökme beton denizliğe sahip olan pencereler çift kanatlı olarak yapılmıştır(Şekil C19).

Döşeme kotu +993, kaplama malzemesi 30x30 cm boyutlarında karo mozaiktir. Tavanda ise kuzey güney doğrultusunda dört kiriş yerleştirilmiştir. 50x29 cm kesitlerindeki kirişlerden iki tanesi kuzey ve güney duvarına bitişik, diğer iki tanesi ise mekânı yaklaşık olarak ortalayarak yerleştirilmiştir (Şekil E10). Kat yüksekliği 244 cm'dir (Şekil E19).

Merdiven Holü (3B05) Numaralı Mekân

Dikdörtgen şeklindeki mekân yaklaşık olarak 12.7 m²'dir. Diğer katlardan farklı olarak sadece merdiven yapılmış, asansör yapılmamıştır. Asansör boşluğu fabrika bölümün içerisinde yer almıştır (Şekil E10) (Şekil C51).

Dairenin girişı 1003 cm kotundaki ara sahanlıktandır (Şekil E10). Sahanlığa ikinci kat planında anlatıldığı gibi batı duvarı doğrultusunda 14 rıht ile ulaşmaktadır. Doğuda kalan kol sahanlıktan yaklaşık olarak bir basamak öne kaymıştır. Sahanlıktan doğu duvarı doğrultusunda 13 rıht ile dördüncü katın 1243 cm kotundaki sahanlığına ulaşılır ve buradan daireye girilir. (Şekil E11).

Doğu ve batı duvarının kuzey duvarı ile kesiştiği noktada 38.5 cm uzunluğunda bir pah yapılmıştır. Doğü duvarı 29 cm kalınlıkta ve 598.5 cm uzunluktadır. Duvar üzerinde sahanlıktan girilen kuzey duvarından 15 cm uzaklıkta K15 kapısı bulunur. Güney duvarı dış cephe duvarıdır. Duvar kalınlığı 45 cm uzunluğu 210 cm ölçülmüştür. Duvarda doğü duvarından 16cm uzaklıkta 132 cm genişliğinde niş içerisine P19 penceresi yerleştirilmiştir. Pencerenin yüksekliği değiştii için pencere dördüncü katta da devam etmiştir (Şekil C58). Düz atkılı olarak yapılan pencerenin döşemeden yüksekliği 97 cm'dir. Metal köşebent doğramalı pencere çift kanatlıdır. Pencerenin yerleştii niş derinliği 26 cm'dir (Şekil E21).

Döşeme kaplaması mozaiktir ve mekânda iki ayrı döşeme kotu bulunmaktadır. Birincisi, üçüncü kat sahanlık kotu 1003 cm, ikincisi dördüncü kat sahanlık kotu olan 1243 cm'dir. Kat yüksekliği üçüncü kat sahanlığından 370 cm, dördüncü kat sahanlığından 344 cm'dir (Şekil E19).

- **Dördüncü Kat Mekânları**

Dördüncü kat mekânları da iki bölümde incelenmiştir. Fabrika bölümünde (4A01) ve (4A02) olmak üzere iki mekân, lojman bölümünde ise (4B01), (4B02), (4B03), (4B04) ve (4B05) olmak üzere toplam beş mekân olarak sınıflandırılmıştır.

Merdiven Holü (4A01) Numaralı Mekân

Çift kolu çift sahanlıklı olarak yapılan merdiveni içeren mekân üçüncü kat gibi asansör boşluğunu da barındırmaktadır (Şekil E12).

Batı duvarına bitişik olarak yerleştirilen merdivenin ilk rıhtı güney kenarından 188 cm mesafede başlar ve kuzeye doğru çıkar. Dokuz rıhtla 1507 cm kotundaki sahanlığa ulaşılır. Sahanlıktan dokuz rıhtla bir üst kata çıkılır. Ulaşılan kot 1617 cm, beşinci kat döşeme kotudur (Şekil E13).

Mekânın batı duvarı 25 cm kalınlıkta ve 368 cm uzunluktadır. Kuzey duvarı 245 cm uzunluktadır ve doğu ve batı duvarı ile pah yaparak birleşmiştir. Doğü duvarı 20 cm kalınlıkta ve 373 cm uzunluktadır. Arkasında asansör boşluğu bulunmaktadır. Lojman bölümüyle arasında bulunan duvarın kalınlığı 12 cm, uzunluğu 154.5 cm'dir.

Güney duvarı taşıyıcı dış cephe duvarıdır. 55 cm kalınlığındaki duvarın uzunluğu (4A02) numaralı mekân ile aralarında bir kapı bulunmadığı için bütün olarak alınmıştır ve 2008 cm olarak ölçülmüştür (Şekil E13). Duvar üzerindeki ilk açıklık doğu duvarından 15 cm mesafede kapatılmış olan pencere boşluğudur. Niş haline gelmiş olan boşluk 134.5 cm genişliğinde ve 26 cm derinliğindedir. Kapatılmış olduğu güneybatı cephesinden daha rahat algılanmaktadır (Şekil E21). Sonraki pencere boşluğu ise duvardan 330.5 cm mesafededir. 185 cm genişliğinde ve 35 cm derinliğinde bir niş içerisinde bulunan P22 penceresinin doğraması sökülmüştür. Düz atkılı olan pencerenin döşemeden yüksekliği 16 cm'dir (Şekil C57).

Mekân içerisindeki ilk kot dördüncü kat döşeme kotu +1394, ikinci kot ise ara sahanlık kotu olan +1507'dir. Döşeme kaplaması şap olarak bırakılmıştır. Kat yüksekliği dördüncü kattan bir üst kat döşemesine kadar 213 cm'dir (Şekil E19).

Depo (4A02) Numaralı Mekân

Yaklaşık olarak 87 m² olan mekân, üçüncü kat (3A02) mekânı ile aynı boyutlarda kabul edilebilir (Şekil E12).

Güney duvarı taşıyıcı dış cephe duvarıdır. 55 cm kalınlığındaki duvar üzerinde üç adet P22 penceresi bulunmaktadır (Şekil E21). İlk açıklık batı duvarından 159 cm uzaklıktadır. 34.5x191 cm ölçülerinde niş içerisinde yer alır. İkinci pencerenin yer aldığı niş 32x185 cm, ikinci ve birinci pencere arasındaki mesafe 241.5 cm'dir. Üçüncü pencere ise 34x191 cm ölçülerindeki niş içerisinde yer almaktadır. Üçüncü pencere ile birinci pencere arasındaki mesafe 238 cm'dir (Şekil E13). Pencereilerin döşemeden yüksekliği 16 cm'dir. Doğramaları sökülmüş olan pencereilerin denizliği bulunmamaktadır.

Batı duvarı yaklaşık olarak 25 cm kalınlıkta ve 558 cm uzunluktadır. Doğu duvarı 25 cm kalınlıkta ve 419 cm uzunluktadır. Kapı doğraması olmamasına rağmen 152 cm genişliğinde bir boşluk bırakılmıştır (Şekil E12).

Kuzey duvarı yaklaşık olarak 1384 cm uzunluktadır. Duvar üzerinde binanın düşey taşıyıcıları olan kolonlar yerleştirilmiştir (Şekil C55). (3A02) mekânında olduğu gibi kolonlar duvardan dış ve iç yapılmaktadır (Şekil C47). İlk kolon batı duvarı ile kesiştiği noktadadır ve batı duvarından 25 cm kuzey duvarından 35 cm dış yapar. İlk kolon ile ikinci kolon arasındaki uzaklık 411 cm'dir. 50x35 cm ölçülerindeki kolondan 85 cm mesafede 10 cm kalınlığında 445 cm uzunluğundaki duvar parçası dik olarak yerleştirilmiştir. Bu duvar ile üçüncü kolon arasındaki döşeme aşağıya doğru dört yönde eğim verilerek yapılmıştır (Şekil E12) (Şekil C55). Yaklaşık olarak 100 cm derinliğinde ölçülen bu eğimli yüzey üçüncü kolonun diğer tarafında da bulunmaktadır. İki bölüm arasına 27 cm kalınlığında duvar örülmüştür. 10 cm kalınlığındaki duvarlardan şu anda zeminde parapet şeklinde 15 cm'lik bir kısım kalmıştır (Şekil C56). Fabrika işlevini sürdürürken bu kapalı alanlarda arpanın su ile ıslatılıp bekletildiği düşünülmektedir. Bir gün süreyle bekletilen arpa, alttaki kapak açılarak çimlendirme havuzlarına alınmaktadır (bkz. Bölüm 5.3). Bu sadece zemindeki izlere göre düşünülmüştür. Başka bir ize rastlanmamıştır. Dördüncü kolon doğu duvarına bitişiktir ve kuzey duvarından 35 cm, doğu duvarından 42 cm dış yapar.

Döşeme kaplaması şap ve döşeme kotu +1394'dir. Tavan kuzey güney doğrultusunda 7x16 cm kesitinde 40-42 cm aralıklarla yerleştirilmiş nervürler ile yapılmıştır. Kat yüksekliği 210 cm'dir. Tavanda arpanın duvarla çevrili kapalı alanlara boşaltılabilmesi için, tam bu eğik yüzeylerin üzerinde 48x48 cm ölçüsünde iki kapak bulunmaktadır (Şekil E20).

Oda (4B01) Numaralı Mekân

Dikdörtgen şeklindeki mekânın kuzey duvarı 310 cm, batı duvarı 389 cm, doğu duvarı 447 cm, güney duvarı 223 cm ölçülmüştür. Mekân 13.2 m² alana sahiptir (Şekil E12).

Batı ve güney duvarı bölücü duvardır. Güney duvarı 14 cm kalınlığındadır. Duvar üzerinde mekânın giriş kapısı (K14) bulunmaktadır. Batı duvarı ile birleştiği noktada 75x56 cm ölçüsünde bir baca bulunmaktadır (Şekil E13).

Doğu duvarı 60 cm kalınlığında yığma konstrüksiyonludur. Kuzey duvarı taşıyıcı dış cephe duvarıdır. 55 cm kalınlığındaki duvar üzerindeki tek açıklık P14 penceresidir (Şekil C61). Pencere 138 cm genişliğinde, 31 cm derinliğinde bir niş içerisine yerleştirilmiştir. Pencerenin döşemeden yüksekliği 112 cm'dir. Düz atkılı olarak yapılan pencere metal köşebent doğramalıdır.

Tavanda kuzey güney doğrultusunda yerleştirilmiş nervürler uzanmaktadır. Kat yüksekliği 313 cm'dir. Döşeme kotu +1250, döşeme kaplaması karo mozaiktir.

Oda (4B02) Numaralı Mekân

57.4 m²'lik alana sahip mekân alt kat mekânlarında olduğu gibi iki odadan oluşmuştur. Mekanın arpanın elendiği mekân olduğu ve döşemesinin (4B04) mekânında olduğu gibi delikli saç döşeme şeklinde olduğu düşünülmektedir (Şekil E42).

Kuzey duvarı 797 cm, batı duvarı 685 cm, güney duvarı 784 cm, doğu duvarı 719 cm ölçülerindedir. İki odanın bölücü duvarları 14 cm kalınlıktadır. Duvarların kesiştiği noktada 41x43 cm ölçülerinde bir baca bulunmaktadır (Şekil E13).

Kuzey duvarı 50 cm kalınlığında ve taşıyıcı dış cephe duvarıdır. Duvar üzerinde yapılan restorasyon sırasında açılmış olan P3 penceresi bulunmaktadır (Şekil C16).

Çift kanatlı pencere metal köşebent doğramalıdır. Pencerenin döşemeden yüksekliği 91 cm'dir. Batı duvarı 60 cm kalınlıkta yığma konstrüksiyonludur.

Güney duvarı binanın taşıyıcı akslarından biridir ve 50 cm kalınlıktadır. Doğu duvarı 65 cm kalınlıkta taşıyıcı dış cephe duvarıdır. Duvar üzerinde iki açıklık (P14) bulunmaktadır (Şekil C62). İlk niş açıklığı kuzey duvarından 218 cm uzaklıkta ve 128x187 cm ölçülerinde, ikinci niş açıklığı 441 cm uzaklıkta ve 132x187 cm ölçülerindedir (Şekil E13).

Döşeme kaplaması 30x30 cm boyutlarında karo mozaiktir. Döşeme kotu +1250'dir. Tavanda doğu batı doğrultusunda yerleştirilmiş 50x35 cm kesitlerinde beş kiriş bulunmaktadır (Şekil E12). İki kiriş doğu ve batı duvarlarına bitişik, iki kiriş odaları ortalamak, bir tanesi de bölücü duvarın üzerine yerleştirilmiştir. Kat yüksekliği 265 cm, kirişe kadar 230 cm'dir (Şekil E20).

(4B03) Numaralı Mekân

Yaklaşık olarak 43.3 m² olan mekân diğer katlarda olduğu gibi tuvalet, banyo, mutfak ve giriş holü mekânlarını barındırmaktadır (Şekil E12).

Batı duvarı 28.5 cm kalınlıkta ve 616 cm uzunluktadır. 1243 cm kotundaki sahanlıktan girilen dairenin giriş kapısı bu duvar üzerindedir. Güney duvarından 23 cm uzaklıkta K14 kapısı yer alır. 7 cm yüksekliğinde kapı genişliği kadar eşik yapılarak dairenin döşemesi yükseltilmiştir (Şekil E19). Kuzey duvarı 14 cm kalınlığında bölücü duvardır.

Güney duvarı taşıyıcı dış cephe duvarıdır. 46 cm kalınlığındaki duvar üzerinde iki açıklık bulunmaktadır. İlk açıklık batı duvarından 94 cm uzaklıkta 131 cm genişliğinde bir niş içerisinde bulunmaktadır (Şekil E13). Niş derinliği 26 cm, P23 penceresi döşemeden 160 cm yüksekliktedir. İkinci açıklık mutfak penceresidir. Doğu duvarından 69 cm uzaklıkta 30 cm derinliğinde 188 cm genişliğinde niş içerisinde bulunmaktadır. Bütün katlarda farklı boyutlarda olan P24 penceresinin döşemeden yüksekliği 90 cm'dir (Şekil E21). Her iki pencere de düz atkılı ve çift kanatlıdır. Denizliği bulunmayan pencereler metal köşebent doğramalıdır. Doğu duvarı binanın taşıyıcı akslarından 45 cm kalınlığında yığma konstrüksiyonlu duvar üzerinde (4B04) mekânının giriş kapısı bulunmaktadır.

Tavanda kuzey güney doğrultusunda yerleştirilmiş nervür kirişleri uzanmaktadır. Kat yüksekliği 313 cm'dir (Şekil E19). Döşeme kaplaması karo mozaiktir. Döşeme kotu +1250'dir.

Salon (4B04) Numaralı Mekân

55 m²'lik alana sahip mekân dikdörtgen şeklindedir. Kuzey duvarı 800 cm, batı duvarı 688 cm, güney duvarı 811 cm, doğu duvarı 671 cm uzunluğundadır (Şekil E13). Döşemesinin üçüncü kat duvarında bulunan profil izlerinden dolayı delikli saç döşemeye sahip olduğu ve bu mekânda çimlendirilen arpanın kurutulduğu düşünülmektedir (Şekil E42).

Batı duvarı 45 cm kalınlıkta yığma konstrüksiyonludur. Mekânın giriş kapısı kuzey duvarından 58 cm uzaklıkta yerleştirilmiştir. K14 kapısı mekân içerisine açılmaktadır. Kuzey duvarı 50 cm kalınlığındadır. Duvar yüzeyinde, bir alt katta (3B04) tanımlanmış olan Ø10 cm çapındaki daire kesitli profiller (Şekil C54) gibi 90 cm aralıklarla yerleştirilmiş 10/20/1.5 cm boyutlarında yedi adet "I" profil bulunmaktadır (Şekil E19) (Şekil C60). Döşemeden yükseklikleri 191 cm, kirişe olan mesafe 16 cm'dir. Güney duvarında da aynı doğrultuda aynı profil izlerine rastlanmıştır. Bu da bize tavanın çelik konstrüksiyonlu döşemeye sahip olduğunu algılatmaktadır.

Güney duvarı taşıyıcı dış cephe duvarıdır. 60 cm kalınlığındaki duvar yüzeyinde kapatılmış pencere izleri bulunmaktadır (Şekil E21). Ancak bu izler alt katlarda olduğu gibi sadece dış cepheden algılanmaktadır. Doğru duvarı 65 cm kalınlığında yığma konstrüksiyonludur. Duvar üzerinde iki niş içerisinde pencere açıklığı vardır (Şekil C19). İlk niş açıklığı kuzey duvarından 129 cm uzaklıkta 132x169 cm ölçüsünde, ikinci niş açıklığı 346 cm uzaklıkta ve 131x169 cm ölçüsündedir. Niş derinliği yaklaşık olarak 26 cm'dir. P14 pencereleri düz atkılı olarak yapılmıştır ve denizlik bulunmamaktadır (Şekil C59). Metal köşebent doğrama kullanılan pencerelerin döşemeden yüksekliği 30 cm'dir.

Döşeme kotu 1250 cm, kaplama malzemesi karo mozaiktir. Tavanda kuzey güney doğrultusunda yerleştirilmiş 50x35 cm kesitlerinde dört kiriş yerleştirilmiştir. İki kiriş kuzey ve güney duvarına bitişik, diğer iki kiriş ise mekânın ortasına

yerleştirilmiştir (Şekil E12). Kat yüksekliği (4B02) mekânında olduğu gibi 265 cm'dir (Şekil E20).

Merdiven Holü (4B05) Numaralı Mekân

Binanın ilk düşey sirkülasyonunu barındıran mekân dikdörtgen şeklindedir. 12.8 m² olan mekân üçüncü kat da olduğu gibi sadece merdiveni içermektedir (Şekil E12).

Dikdörtgen şeklindeki 1243 cm kotundaki sahanlıktan batı duvarı doğrultusunda sekiz rıhtla 1386 cm kotundaki sahanlığa ulaşılır. Sahanlık diğer katlardan farklı olarak daha büyüktür. 4.7 m² olan sahanlık L şeklindedir. Son basamaktan kuzey duvarına olan mesafe 289.5 cm'dir. Doğu duvarı doğrultusundaki basamaklar dört basamak öne çıkar ve kuzey duvarından 164.5 cm mesafede ilk basamak başlar ve yirmi rıht ile 1599 cm kotundaki beşinci kat sahanlığına ulaşır (Şekil E13).

Kuzey duvarı sahanlığı taşır ve 214 cm uzunlukta. Doğu ve batı duvarı ile 38.2 cm uzunluğunda pah yaparak birleştirilmiştir. Batı duvarı 600 cm uzunlukta. Arkasında asansör boşluğu bulunmaktadır.

Doğu duvarı 598 cm uzunlukta ve 28.5 cm kalınlıktadır. Güney duvarından 25 cm uzaklıkta K14 kapısı bulunmaktadır. 7 cm yüksekliğinde eşik yapılmıştır (Şekil E19). Güney duvarı 213 cm uzunlukta ve 45 cm kalınlıktadır. Doğu duvarından 16 cm uzaklıkta 26x132 cm ölçülerinde niş içerisinde P23 penceresi bulunmaktadır (Şekil E13). Metal köşebent doğramalı pencerenin denizliği bulunmamaktadır (Şekil E21). Döşemeden yüksekliği (4B03) mekânının penceresi ile aynıdır. (160 cm) Ayrıca üçüncü kattan gelen P19 penceresi 64 cm kadar devam etmiştir. İki pencere arasındaki mesafe 96.5 cm'dir (Şekil C58).

Döşeme için iki kot bulunmaktadır. İlk kot dördüncü kat ana sahanlık kotu +1243, ikinci kot ise ara sahanlık kotu olan +1386'dir. Kat yüksekliği dördüncü kat döşemesinden 344 cm, ara sahanlıktan 443 cm'dir (Şekil E19).

• Beşinci Kat Mekânları

Beşinci kat mekânları da iki bölümde incelenmiştir. Fabrika bölümünde sadece (5A01) olmak üzere tek bir mekân, lojman bölümünde ise (5B01), (5B02), (5B03), (5B04), (5B05) ve (5B06) olmak üzere toplam altı mekân olarak gruplandırılmıştır.

(5A01) Numaralı Mekân

Fabrika bölümünün en son katı olan mekân aradaki bölücü duvarın kaldırılmasıyla iki büyük dikdörtgenden oluşmuştur. Yaklaşık olarak 220.5 m²lik alana sahiptir (Şekil E14).

Dördüncü kat ara sahanlığından dokuz rıhtla ulaşılan mekânın döşeme kotu 1617 cm'dir. Merdiven kenarlarında korkuluk bulunmamaktadır. Geniş bir alana sahip olan mekânın altında silolar bulunmaktadır (Şekil E20). Kuzey duvarı 25 cm kalınlığında ve 1973 cm uzunluğundadır. Duvar üzerinde güney duvarında yer alan pencereler ile aynı doğrultuda bulunan kapatılmış pencereler bulunmaktadır (Şekil C67). Duvar üzerinde alt katlarda cephede bulunan kolon dişleri bu katta mekân içerisine yapılmıştır (Şekil E14). İlk kolon batı duvarından 21 cm, kuzey duvarından 5 cm dış yapar. İkinci kolon batı duvarından 460.5 cm, üçüncü kolon 938 cm, dördüncü kolon 1407.5 cm uzaklıktadır. İkinci ve üçüncü kolonlar 40x4cm, dördüncü kolon 40x12 cm çıkıntı yaparlar. Son kolon ise doğu duvarına bitişiktir. (Şekil E15).

Batı duvarı 45 cm kalınlığında ve 1226 cm uzunluğundadır. Duvar üzerinde herhangi bir açıklık yoktur ancak üç kolon çıkıntısı bulunmaktadır. İlk kolon güney duvarından 290.5 cm uzaklıkta 11x26 cm, ikinci yüzey 606.5 cm uzaklıkta 15x28.5 cm, üçüncü yüzey ise 917 cm uzaklıkta 11x24 cm çıkıntı yapar (Şekil E15). Doğu duvarı bölücü duvardır ve iki kısımda incelenmiştir. İlk bölüm (5B01) mekânını lojman bölümünden ayıran 11 cm kalınlığında tuğla ile örülmüş olan duvardır (Şekil C64). Bu duvarın sonradan örüldüğü başında ve sonunda bırakılan 35 cm kalınlığındaki dişlerden algılanmaktadır. Diğer kısım ise asansör boşluğu ile sınır oluşturan 606 cm uzunluğundaki tuğla duvardır.

Güney duvarı taşıyıcı dış cephe duvarıdır. 50 cm kalınlığındaki duvar 1741 cm uzunluğundadır. Duvar üzerinde binanın bütün pencerelerinde olduğu gibi niş içerisine yerleştirilmiş dört pencere bulunmaktadır (Şekil C68). Bütün pencerelerin niş genişliği 185 cm, derinliği ise ortalama olarak 30 cm'dir. İlk pencere batı duvarından 151.5 cm, ikinci pencere 574.5 cm, üçüncü pencere 995 cm, son pencere ise 1468.5 cm uzaklıktadır (Şekil E15). Basık kemerli olarak yapılan pencerelerin birincisi, ikincisi ve dördüncüsü P15 pencereleridir (Şekil E21). Üçüncü pencere ise P25 penceresidir. Sökülen pencerenin yerine yerleştirilmiş olan pencerenin

üzerindeki ve oturduğu duvar yüzeyi hasar görmüş, yıkılmıştır (Şekil C64). Döşemeden yükseklik bu pencere için 30 cm, diğerleri için 73 cm'dir. Denizliği bulunmayan pencereler çift kanatlıdır. Dördüncü pencerenin tamamen doğraması sökülüş, diğer pencerelerin ise kasası kalmış, kanatları sökülüştür.

Binanın düşey taşıyıcıları mekân içerisinde serbest olarak bulunmaktadır. Kuzey güney doğrultusunda aynı aksta yerleştirilen üç kolondan birincisi 29x29 cm, ikincisi 28x28 cm, üçüncüsü 45x51 cm kesitindedir (Şekil E15). Güney duvarından dik uzaklık alındığında kolonlar 602 cm uzaklıkta, batı duvarından ise sırasıyla 459 cm, 936 cm, ve 1401 cm uzaklıktadır. Döşeme üzerinde kolonların arkasında bulunan bölümlerde maltın olgunlaşınca kadar bekletildiği dört kat yüksekliğinde (yaklaşık olarak 1149 cm olarak ölçölüştür. Ölçme işlemi ipin ucuna taş bağlayarak yapılmıştır.) siloların üst kapakları bulunmaktadır (Şekil E14) (Şekil C63). On adet çapı Ø44 cm ölçülerinde dairesel delik, sekiz adet 50x50 cm ölçülerinde, dört adet de 35x35 cm ölçülerinde kare delik bulunmaktadır. Sekiz adet silo olduğu düşünölmektedir. İlk delik batı duvarından 126 cm uzaklıktadır ve aynı düşey aksta iki dairesel delik bulunmaktadır. Aralarındaki mesafe 266 cm'dir. Kare şeklindeki diğer delikler dairesel deliklerden 200 cm uzaklıktadır. Bu sefer aynı aksta üç kare delik bulunur. İki büyük delik arasında bir küçük delik yerleştirilmiştir. Aralarındaki mesafe 81 cm ve 130 cm'dir (Şekil E15). Kolonların güney istikametine bakan bölgede ise arpanın dördüncü kat da ısılatıldığı kapalı alanlara ulaşması için yapılmış olan iki kapak vardır (Şekil E20) (Şekil C65). Doğu batı doğrultusunda aynı aksta bulunan kapaklar güney duvarından 319 cm uzaklıkta, batı duvarından sırasıyla 785 cm, ve 1093 cm uzaklıktadır. Aralarındaki mesafe ise 260 cm'dir. Kapaklardan 50 cm uzaklıkta kuzey güney doğrultusunda yerleştirilmiş 910 cm uzunluğunda 58 cm genişliğinde iki profil bulunmaktadır. Bunun gelen arpanın alt kata dökölebilmesi için yapılmış olan bir ray hattı olduğu düşünölmektedir (bkz. Bölüm 5.3). Zeminde başka bir profil izine rastlanmamıştır. Ray hattı merdivene kadar devam etmektedir. Büyük bir olasılıkla merdivenin yapımı sırasında bu hat kesintiye uğratılmıştır.

Tavan nervür kirişi döşenmiştir. Ancak diğer katlardan farklı olarak bu nervür kirişleri doğu batı doğrultusunda yerleştirilmiştir ve merdivenin bulunduğu alanda nervür kirişlerinin boyutları kalınlaştırılmıştır (Şekil E14). 12x16 cm kesitlerinde dokuz kiriş kullanılmıştır. Kolonları bağlayan kirişler ise 28x17 cm ölçülerindedir.

Kat yüksekliği 338 cm'dir (Şekil E20). Döşeme kaplaması şaptır ve döşeme kotu +1617'dir.

(5B01) Numaralı Mekân

Dikdörtgen şeklindeki mekân ilk defa bu katta kullanılmaya başlamıştır. 24.5 m² alana sahip olan mekanın kuzey duvarı 412.5cm, batı duvarı 596.5 cm, güney duvarı 415 cm, doğu duvarı 588 cm olarak ölçölmüştür (Şekil E14).

Kuzey duvarı 52 cm kalınlığında dış cephe duvarıdır. Duvar üzerinde batı duvarından 136.5 cm uzaklıkta P28 penceresi bulunmaktadır (Şekil E23). Bu pencere farklı olarak bir niş içine yerleştirilmemiş, doğrudan duvara oturtulmuştur. Dökme beton denizliği olan metal köşebent doğramalı pencerenin döşemeden yüksekliği 118 cm'dir. Basık kemerli olarak yapılan pencerenin kemer üzengi kotu 145 cm, üst kotu 155 cm'dir. Pencerenin kemeri dıştan sıva ile kemerli olarak yapılmıştır. Batı duvarı mekânı (5A01) mekânından ayırır.

Güney duvarı da 14 cm kalınlığında bölücü duvardır. Duvar üzerinde mekânın giriş kapısı (K12) bulunmaktadır. Doğü duvarı tahmini olarak 28 cm kalınlığındadır. Arkasında havalandırma boşluğu bulunmaktadır (Şekil E14).

Döşeme kaplaması karo mozaiktir. Döşeme kotu ise +1607'dir. Tavanda 7x16 cm kesitinde kuzey güney doğrultusunda nervür kirişler uzanmaktadır. Kat yüksekliği 410 cm'dir. Bütün mekânlarda duvar kenarlarında seramik süpürgelik bulunur.

(5B02) Numaralı Mekân

Mekân, duvar yüzeylerinde girinti ve çıkıntılar olmakla birlikte geometrik olarak dikdörtgen şemada ve yaklaşık olarak 12 m²'lik bir alana sahiptir (Şekil E14).

Batı duvarı 375 cm uzunluktadır. Güney duvarı ile kesiştiği noktada alt katlarda da devam eden 75x55 cm ölçülerinde bir baca bulunmaktadır (Şekil E15). Güney duvarında mekânın giriş kapısı K12 bulunur. Kuzey duvarı dış cephe duvarıdır. Batı duvarından 28 cm sonra 136 cm genişliğinde ve 34 cm derinliğinde niş içerisinde P28 penceresi yerleştirilmiştir. Pencereden 33 cm sonra duvar 60 cm uzunlukta ve 107 cm genişlikte bir dış yapar. Bu çıkıntı içerisinde binanın ilk düşey sirkölasyonlarından birinin yerleştirildiği düşünölmektedir (Şekil C73). Sonra duvar alt katlardaki doğü duvarının kalınlığına ulaşır. Ancak duvarda 58.5x44 cm

ölçülerinde tekrar bir çıkıntı yapılmıştır. Böylece 309.5 cm uzunluğundaki doğu duvarının kalınlığı 15 cm'e düşer. Ayrıca doğu duvarı (5B03) numaralı mekâna doğru tonuz yapılarak kullanılmıştır (Şekil C72). Duvar üzerinde herhangi bir açıklık izine rastlanmaz (Şekil E14).

Kat yüksekliği 516 cm'dir. Tavanda kuzey güney doğrultusunda nervür kirişler uzanmaktadır. Döşeme kaplaması karo mozaiktir. Döşeme kotu ise 1607 cm'dir.

(5B03) Numaralı Mekân

İki odadan oluşan mekânın diğer katlardan farklı olarak odaların önünde bir hol oluşturulmuş ve bu hole bir merdiven yerleştirilmiştir (Şekil E14). Böylece odaların döşemeleri 55 cm düşürülmüştür (Şekil E19). Hol 476x320 cm ölçülerinde ve 9.4 m²'dir. İlk oda 30.4 m², ikinci oda ise 15 m² alana sahiptir (Şekil E15). Bu mekânda, alt katta elenen arpayı kontrol etmek amacıyla döşemede bir delik ve döşemenin (5B05) mekânında olduğu gibi çelik konstrüksiyonlu olduğu düşünülmektedir (Şekil E43). Duvarlar, düşeyde düz bir yüzey olarak değil; mekân içine doğru eğik olarak yapılmıştır.

Kuzey duvarı 50 cm kalınlığında ve 788.5 cm uzunluğundadır. Sağır olan duvar dış cephe duvarıdır. Duvar üzerinde yatay olarak yerleştirilmiş yaklaşık olarak 250 cm aralıklı üç "I" profil gözlemlenmiştir. Ancak üzeri kapatıldığı için profillerin boyutları ölçülememiştir. Batı duvarı 60 cm kalınlığında olmasına rağmen (5B02) mekânında belirtildiği gibi kalınlığı 15 cm'e düşmüştür. Taşıyıcı olan duvar bölücü duvar olarak kullanılmıştır. Doğru duvarı 60 cm kalınlıkta ve 718 cm uzunluktadır. Odaların pencereleri duvar üzerindeki iki açıklığı oluşturmuştur. 132x173 cm ölçülerinde niş içerisinde yer alan P28 pencereleri basık kemerli olarak yapılmıştır (Şekil E20) (Şekil C19). İlk pencere kuzey duvarından 223 cm uzaklıkta, ikinci pencere ise güney duvarından 129.5 cm uzaklıktadır. Pencereler döşemeden 5 cm yüksekliktedir. Kemer üzengi kotu 145 cm, kemer üst kotu ise 155 cm'dir. Çift kanatlı olarak yapılan pencereler metal köşebent doğramalıdır. Güney duvarı binanın taşıyıcı akslarındandır. 63 cm kalınlığındaki duvar 796.5 cm uzunluktadır. Odaların kapıları K12 kapılarıdır ve kapılarda eşik yapılmamıştır. Odaların duvarlarının kesiştikleri noktada alt katlarda da devam eden baca yerleştirilmiştir (Şekil E15).

Döşeme kaplaması bütün katlarda olduğu gibi karo mozaiktir. Bu mekânda iki döşeme kotu bulunmaktadır. Holde +1583 kotundaki döşemeden 30x100x18 cm boyutlarında üç rıhtla +1528 kotuna, odaların döşeme kotuna inilmektedir. Mekânın tavanı çapraz tonoz ile geçilmiştir. Tavanda doğu batı doğrultusunda 25x50 cm ölçülerinde üç kiriş kullanılmıştır (Şekil E20).

(5B04) Numaralı Mekân

Alt kat mekânlarında olduğu gibi tuvalet, banyo, mutfak ve giriş holünü içeren mekân yaklaşık olarak 45 m²'dir (Şekil E15).

Batı duvarı 29.5 cm kalınlıkta ve 587.5 cm uzunluktadır. Duvar üzerinde K12 kapısı güney duvarından 32 cm uzaklıktadır. 8 cm yüksekliğinde kapı genişliğince eşik yapılmıştır (Şekil E19). Mekânın kuzey duvarı 14 cm kalınlığında bölücü duvardır. Doğu duvarı 742.5 cm uzunluğunda, 53 cm kalınlığındadır. Duvar üzerinde (5B05) mekânının K12 kapısı bulunur. Mutfaka ve (5B05) mekânına giriş için 122x106 cm boyutlarında bir hol oluşturulmuştur (Şekil C70).

Güney duvarı 45 cm kalınlığında dış cephe duvarıdır. Duvar üzerinde iki açıklık bulunmaktadır. İlk açıklık (P16) güney duvarından 67 cm uzaklıktadır. Pencerenin döşemeden yüksekliği 68 cm'dir. Kemer üzengi kotu 140 cm, kemer üst kotu 150 cm'dir. İkinci pencere açıklığı (P27) ise doğu duvarından 85 cm mesafededir (Şekil C71). İkisi de basık kemerli pencerelerin kemer yükseklikleri P16 ile aynı, döşeme yüksekliği ise 107 cm'dir (Şekil E21). Ortadan açılan çift kanatlı pencerenin denizliği bulunmamaktadır.

Tavan döşemesi kuzey güney doğrultusunda yerleştirilmiş nervürlerle yapılmıştır. Kat yüksekliği 410 cm'dir. Tavanda güney duvarı baz alındığında beşinci ve altıncı nervürler arasına 65x8 cm ölçülerinde bir profil yerleştirilmiştir. Ayrıca (5B02) mekânının önünde bulunan nervürlü döşemede 10x110 cm ölçülerinde profil yerleştirilmiştir. Döşeme kaplaması karo mozaiktir. Döşeme kotu batı duvarından 330.5 cm mesafede yapılan 119 cm genişliğinde tek bir rıht ile 24 cm'e düşürülmüştür (Şekil E19). Böylece tuvalet ve giriş holünün ilk kısmı +1607 kotunda; mutfak, banyo ve giriş holünün diğer kısmı ise +1583 kotundadır.

(5B05) Numaralı Mekân

Geometrik biçim olarak dikdörtgen şeklindeki mekânın kuzey duvarı 799 cm, batı duvarı 663 cm, güney duvarı 796 cm, doğu duvarı 679 cm olarak ölçülmüştür. 53 m² alana sahiptir. Döşeme çelik konstrüksiyonlu ve arpanın kurutulduğu mekân olarak tanımlanmıştır. Bu mekânın üzerinde bacanın varolduğu düşünülmektedir (Şekil E43).

Batı duvarı 53 cm kalınlığındadır. Güney duvarından 276 cm uzaklıkta mekânın giriş kapısı bulunmaktadır. K12 kapısında eşik yapılmamış ancak 108x222 cm ölçülerinde bir sahanlık yapılmıştır (Şekil E14). 1583 cm kotundan üç basamakla 1528 cm kotuna inilmektedir. Sahanlığın kenarlarına dairesel kesitli metal korkuluk yerleştirilmiştir (Şekil E19). Sağır olan güney duvarı 65 cm kalınlığında dış cephe duvarıdır. Duvar üzerinde, bir önceki (5B03) mekânının kuzey duvarında bulunan “I” profillerden görülmektedir. 250 cm aralıkla yerleştirilmiş olan üç “I” profilin üzerleri sıvandığı için boyutları ölçülememiş, karşı duvarında da ize rastlanmamıştır. 63 cm kalınlığındaki kuzey duvarı da binanın taşıyıcı akslarından biridir.

Mekânın doğu duvarı 65 cm kalınlıktadır. İki pencere (P28) açıklığı bulunan duvar üzerinde pencereler niş içerisine yerleştirilmişlerdir. İlk niş kuzey duvarından 127 cm uzaklıkta, ikinci niş ise 337 cm uzaklıktadır. 132x173 cm ölçülerindeki nişlerin derinliği 25 cm’dir (Şekil E20) (Şekil C69). Dökme beton denizliğe sahip olan pencereler çift kanatlıdır.

Döşeme kaplaması 30x30cm boyutlarında karo mozaiktir. İki döşeme kotu bulunmaktadır. Birincisi sahanlık kotu +1583, ikincisi döşeme kotu +1528’dir. Tavanda (5B03) mekânında olduğu gibi 25x50 cm kesitinde üç kiriş yerleştirilmiştir. Mekânın duvarları (5B03) mekânı gibi eğik olarak yapılmıştır (Şekil C69). Kuruyan arpa filizlerinden yükselen nemli havanın tahliye edilmesi için kalın kesitli bir bacanın bu tonozun üzerinde yer almış olabileceği düşünülmektedir. Başka hiçbir yerde baca ile ilgili bir ize rastlanmamıştır. Tonozlu mekânda hava daha kolay dışarı tahliye edilmektedir. Kat yüksekliği 516 cm, kirişe kadar 466 cm’dir (Şekil E20).

(5B06) Numaralı Mekân

Restorasyon sırasında yapılan merdiveni içeren mekân bu katta asansör boşluğunu da barındırmaktadır. Çift kollu çift sahanlıklı merdiven kolları doğu ve batı duvarları doğrultusunda yerleştirilmiştir (Şekil E14).

214.5x142 cm ölçülerindeki dikdörtgen şeklindeki beşinci kat sahanlığı 1599 cm kotundadır. Batı duvarı boyunca yerleştirilmiş on bir rıhtla 1841 cm kotundaki sahanlığa ulaşılır. Doğu duvarı doğrultusundaki merdiven bir basamak geriye kaymıştır ve on basamakla 2053.5 cm kotundaki altıncı kata ulaşılır (Şekil E15).

Mekânın kuzey duvarı 213.5 cm uzunluğundadır. Alt katlarda olduğu gibi batı ve doğu duvarı ile 38.5 cm uzunluğunda bir pah yaparak birleşir. Doğu duvarı 29.5 cm kalınlığında ve 593.5 cm uzunluğundadır. Duvarda dairenin K12 giriş kapısı bulunur.

Batı duvarı 26.5 cm kalınlığında ve 600 cm kalınlığındadır. İki kısımda incelenmiştir. İlk kısmın arkasında asansör boşluğu bulunmaktadır. İkinci kısım ise tuğla ile örülmüş ve 290 cm uzunluğunda bölücü duvardır. Güney duvarı taşıyıcı dış cephe duvarıdır. 46 cm kalınlığındaki duvar üzerinde iki açıklık bulunmaktadır. İlk açıklık (P26) batı duvarından 33.5 cm uzaklıkta, ikinci açıklık (P12) doğu duvarından 16.5 cm uzaklıktadır (Şekil E21). 132 cm genişliğindeki niş içerisinde yer alan pencereler (Şekil E15) basık kemerli olarak yapılmıştır ancak yükseklikleri farklı olduğu için kemer üzengi ve üst kotları farklıdır. P26 penceresinin döşemeden yüksekliği 66 cm, P12 penceresinin döşemeden yüksekliği 91 cm'dir.

İlk döşeme kotu +1599 cm, sahanlık kotu olan +1841'dir. Kat yüksekliği de 442.5 cm'dir (Şekil E19).

Altıncı Kat Mekânları

Sadece lojman bölümünün altıncı katı bulunmaktadır. Mekânlar (6B01), (6B02), (6B03), (6B04), (6B05) ve (6B06) olarak sınıflandırılmışlardır.

(6B01) Numaralı Mekân

Sadece beşinci kat ve altıncı katta oluşan mekân yaklaşık olarak 24.8 m²'dir (Şekil E16). Kuzey duvarı 425.5 cm, doğu duvarı 609 cm, batı duvarı 539 cm, güney duvarı

ise 363 cm'dir. Güney duvarı ile batı duvarının birleştiği noktada yaklaşık olarak 80 cm uzunluğunda yay şeklinde duvar parçası kullanılmıştır (Şekil E17).

Batı, güney ve doğu duvarı bölücü duvardır. 14 cm'lik duvarlar üzerinde sadece güney duvarı üzerinde mekânın giriş kapısı bulunmaktadır. K12 kapısı doğu duvarına bitişik olarak yerleştirilmiştir. Kuzey duvarı 53 cm kalınlığında dış cephe duvarıdır. Duvar üzerinde batı duvarından 147 cm uzaklıkta P33 penceresi yerleştirilmiştir (Şekil E23). Pencere doğrudan duvara oturtulmuş, niş yapılmamıştır. Pencere döşemeden 35 cm yüksekliktedir. Basık kemerli yapılan pencere metal köşebent doğramalıdır.

Döşeme kaplaması karo mozaiktir. Döşeme kotu ise +2053.5'dir. Tavan döşemesinin nervürleri diğer katlardan farklı olarak doğu batı doğrultusunda yerleştirilmiştir. Kat yüksekliği 400 cm'dir (Şekil E19). Bütün mekânlarda duvar kenarlarında ahşap süpürgelik bulunur.

(6B02) Numaralı Mekân

Geometrik biçim olarak dikdörtgen şemadaki mekân, alt katlarda bulunan mekân boyutlarına göre büyütülmüştür. 21.5 m²'lik alana sahiptir (Şekil E17).

Kuzey duvarı 53 cm kalınlıkta ve 468 cm uzunluktadır. Batı duvarından 167 cm uzaklıkta P33 penceresi bulunmaktadır (Şekil E23) (Şekil C75). Doğu duvarı 471 cm uzunlukta ve 17 cm kalınlıkta. Kuzey duvarından 245 cm uzaklıkta bulunan 13x20 cm ölçülerindeki çıkıntı üzerine, strüktürü desteklemek amacıyla 983 cm uzunluğunda bir I profil yerleştirilmiş ve bu profil (6B04) mekânının güney duvarına kadar uzatılmıştır (Şekil E19). Batı duvarı 14 cm kalınlıkta ve 459 cm uzunluktadır. Güney duvarı üzerinde mekânın K12 kapısı bulunur. Ayrıca batı duvarından 170 cm uzaklığa 39x44 cm boyutlarında bir baca yerleştirilmiştir.

Tavan (6B01) mekânı ile aynı özelliktedir. Döşeme kotu +2053.5, kaplama malzemesi karo mozaiktir.

(6B03) Numaralı Mekân

Dikdörtgen şeklindeki mekân 63.4 m²'lik alana sahiptir. Bütün katlarda olduğu gibi iki odadan oluşmuştur. İlk oda 25 m², ikinci oda ise 30.5 m²'dir (Şekil E17).

Batı duvarı (6B02) mekânı ile sınır oluşturmaktadır. (6B02) mekânında kullanılan profil (6B03) mekânının batı duvarında da kullanılmıştır. Ancak 234.5 cm uzunluğundaki bu “I” profil (6B05) mekânının güney duvarına bağlanamamıştır. (Şekil E16). Odalar K12 kapılarıdır. Duvar kalınlıkları 14 cm’dir. Kesiştikleri noktada 73.5x64.5 cm ölçülerinde bir baca bulunmaktadır. Güney duvarı aslında 25 cm kalınlıkta olmasına rağmen doğu duvarından 109 cm, batı duvarından 108 cm sonra 13.5 cm dış yaparak kalınlığı 14 cm’e düşürülmüştür (Şekil E17). Alt katlarda taşıyıcılık özelliği bulunan duvar bu katta bölücü duvar niteliği kazanmış, mekânı (6B05) mekânından ayırmıştır (Şekil E10).

Doğu duvarı dış cephe duvarıdır. Duvar 34 cm kalınlıkta ve 716.5 cm uzunluktadır. İki P31 penceresi bulunmaktadır (Şekil C17). Pencere niş içerisine değil doğrudan duvara yerleştirilmişlerdir. İlk pencere açıklığı kuzey duvarından 132.5 cm uzaklıkta, diğeri ise 454 cm uzaklıktadır. Pencere basık kemerli olup, döşemeden yüksekliği 35 cm, kemer üzengi kotu 180 cm, kemer üst kotu 194 cm’dir. Ortadan açılan çift kanatlı olarak yapılan pencereler metal köşebent doğramalıdır. Dökme beton denizliği bulunan pencerelerin doğramaları sağlam durumdadır (Şekil E22).

Kuzey duvarı aslında 80 cm yapılmış, sonra güney duvarında olduğu gibi batı duvarından 108 cm, doğu duvarından 106.5 cm sonra 32 cm dış yaparak kalınlık 45 cm’e düşürülmüştür. Duvar üzerinde kuzey doğu cephesinden bakıldığında üç pencere boşluğu bulunmaktadır (Şekil E23). Ancak iç mekanda sadece iki tanesi kullanılmakta, diğerinin ise izi bile algılanmamaktadır. P33 pencereleri hemen duvarın incelendiği noktalar da yapılmışlardır (Şekil E16).

Tavanda doğu batı doğrultusunda 50x50 cm kesitlerinde üç giriş yerleştirilmiştir. Kat yüksekliği 400 cm’dir. Döşeme kotu +2053.5, kaplama malzemesi karo mozaiktir.

(6B04) Numaralı Mekân

Dikdörtgen şeklindeki mekân yaklaşık olarak 43.6 m²’dir. Diğer katlarda olduğu gibi tuvalet, banyo, mutfak ve mekânlara dağılımın gerçekleştiği giriş holü mekânı barındırmaktadır (Şekil E16).

Kuzey duvarı bölücü duvardır. Banyo ve tuvalet mekânının kuzey duvarını oluşturur. Havalandırma boşluğunun boyutları bu kat baz alınarak alt katlara taşınmıştır (Şekil E17). Tuvalet ve banyoda 8 cm yüksekliğinde eşik yapılarak döşeme yükseltilmiştir

(Şekil E19). Batı duvarı 22 cm kalınlığında ve 610 cm uzunluğundadır. Dairenin eşik olmayan K12 giriş kapısı güney duvarından 26 cm sonra yerleştirilmiştir.

Doğu duvarı 29 cm kalınlığındadır. Duvar üzerinde güney duvarından 212 cm ve 587 cm mesafede 8x19.5 cm ve 8x30 cm ölçülerinde çıkıntı yapılmıştır (Şekil E16) (Şekil C76, C77). Bunlar (6B02) mekânından gelen “I” profillerin yerleştiği yüzeylerdir ve (6B02) mekânında belirtildiği gibi ortadan kalkan taşıyıcı duvarların yerine binayı düşey açıdan desteklemek amacıyla bölücü duvarların iki tarafına da yapılmıştır. Ancak diğer taraftaki “I” profil sadece (6B03) ve (6B05) mekânında parça olarak kalmış, binanın güney duvarına bağlanamamıştır.

Güney duvarında 40 cm olan duvar kalınlığı giriş holünde 30 cm’e düşürülmüş, mutfakta ise yeniden 40 cm kalmıştır. İlk açıklık (P30) batı duvarından 66.5 cm sonra duvar kalınlığının azaltıldığı noktada yapılmıştır. Döşemeden yüksekliği 40 cm olan pencere basık kemerli olarak yapılmıştır. Mutfak penceresi ise doğu duvarından 119 cm uzaklıktadır. P31 penceresi 180 cm genişliğinde ve 20 cm derinliğinde bir niş içerisinde (Şekil C76). Ortadan açılan çift kanatlı olarak yapılan pencere döşemeden 40 cm yüksekliktedir.

Tavan doğu batı doğrultusunda yerleştirilmiş nervürler ile yapılmıştır. Kat yüksekliği 400 cm’dir. Döşeme kotu ise 2053.5 cm, döşeme kaplaması karo mozaiktir.

Salon (6B05) Numaralı Mekân

Kuzey duvarı 843 cm, batı duvarı 681.5 cm, güney duvarı 840 cm, doğu duvarı ise 665 cm boyutlarındadır. Dikdörtgen şeklindeki mekân 56.9 m²’dir. Bu mekânda yaklaşık Ø250 cm çapında bacanın olduğu düşünülmektedir (Şekil E44).

Mekânın kuzey duvarı (6B03) mekânında da anlatıldığı gibi bölücü duvar haline gelmiştir. Sağır olan duvar üzerinde herhangi bir ize rastlanmaz. Batı duvarı 29 cm kalınlıktadır. Kuzey duvarından 170 cm uzaklıkta mekânın eşiği bulunmayan (K12) giriş kapısı bulunur. Kapıdan 85 cm sonra 5x19 cm ölçülerinde bir dış yapılmış ve (6B04) mekânında anlatılan “I” profil bu çıkıntı üzerine yerleştirilmiştir (Şekil E16).

Güney duvarına tüm katlardan farklı olarak pencereler yerleştirilmiştir (Şekil C1). Duvarın kalınlığı (6B03) mekânının kuzey duvarı gibi azaltılmıştır. Batı duvarından 97 cm uzaklıkta, doğu duvarından 110 cm uzaklıkta 30 cm dış yapılarak duvar

kalınlığı 65 cm'den 35 cm'ye azaltılmıştır. Pencereleer doğrudan duvara oturtulmuştur. Üç pencere açıklığının birincisi ve üçüncüsü duvar kalınlığının azaltıldığı noktada, ikincisi ise birinci pencereden 154 cm uzaklığa yerleştirilmiştir (Şekil E17). Pencereleerın döşemeden yükseklikleri ve kemer yükseklikleri farklıdır (Şekil E21). İki tanesinin yani P32 penceresinin kemer üzengi kotu 175 cm, kemer üst kotu 185 cm, döşemeden yüksekliği ise 35 cm'dir. Diğer P33 penceresinin kemer üzengi kotu 165 cm, kemer üst kotu 175 cm, döşemeden yüksekliği ise 41 cm'dir. Çift kanatlı olarak yapılan pencereleer dökme beton denizliğe sahiptir.

Doğu duvarı 35 cm kalınlıktadır. Duvar üzerinde iki pencere açıklığı bulunmaktadır (Şekil C18). P31 pencereleeri, kuzey duvarından 105 cm uzaklıkta, ikinci pencere ise 393.5 cm uzaklıktadır. Ortadan açılan çift kanatlı olarak yapılan pencereleer 156x194 cm ölçülerindedir (Şekil E16).

Döşeme kaplaması karo mozaiktir. Döşeme kotu +2053.5 ve duvar kenarlarında seramik süpürgelik yapılmıştır. Tavanı bitişik (6B03) mekânında kullanılan 50x50 cm kesitindeki kirişleerın devamı niteliğindeki kirişleerın taşıdığı bir döşemedir. Kat yüksekliği döşemeye kadar 400 cm'dir.

Merdiven Holü (6B06) Numaralı Mekân

Dikdörtgen şeklindeki mekân sadece merdiveni içermektedir. Asansör boşluğu ile bir bağlantısı yoktur. Asansör beşinci kata kadar getirilmiştir (Şekil E16, E19).

+2053.5 kotundaki merdiven holüne doğu duvarı doğrultusunda yerleştirilmiş on basamak ile ulaşılır. Merdiven kenarlarında diğer katlarda olduğu gibi korkuluk yapılmış ve bu katta korkuluk batı duvarına birleştirilmiştir. Kuzey duvarı 213.5 cm uzunluktadır. Batı duvarı 25 cm kalınlıkta ve 601 cm uzunluktadır. Duvar üzerinde güney duvarından 14 cm uzaklıkta K12 kapısı bulunur. Metal doğramalı kapı su deposuna açılmaktadır (Şekil E17).

Doğu duvarı 22 cm kalınlıkta ve 604 cm uzunluktadır. Duvar üzerinde dairenin giriş K12 kapısı bulunmaktadır. Güney duvarı 40 cm kalınlıkta ve 214 cm uzunluktadır. Doğu duvarından 50 cm uzaklıkta P30 penceresi bulunmaktadır (Şekil E21).

Döşeme kotu ara sahanlıkta +1841, altıncı kat döşemesinde +2053.5'dir. Tavan ise doğu batı doğrultusunda uzanan nervür kirişleri ile yapılmıştır. Kat yüksekliği döşemeden 400 cm, ara sahanlıktan 612.5 cm'dir (Şekil E19).

(6B07) Numaralı Mekân

Büyük bir su deposu bulunan mekânın kapısı kilitli olduğu için girilememiştir. Boyutları yaklaşık olarak 575x1221 cm'dir (Şekil E16) (Şekil C78).

Kuzey duvarı yaklaşık olarak 53 cm kalınlığındadır. Herhangi bir açıklık izine cepheden rastlanmamıştır. Doğru duvarı 25 cm kalınlıktadır. Duvar üzerinde K12 kapısı bulunmaktadır. Ayrıca döşeme kotu 57 cm düşürüldüğü için kapının hemen önüne üç basamaklı metal bir merdiven yerleştirilmiştir (Şekil E19).

Batı duvarı bölücü duvardır. Duvar üzerinde terasa çıkış için kullanılan bir kapı bulunmaktadır. Güney duvarı 40 cm kalınlığındadır. İki açıklık bulunmaktadır. pencerelerin yerleri ölçülemediği için, cepheden faydalanarak alt katlardaki pencerelerin hizasına yerleştirilmiştir. İki pencerenin de doğramaları sökülüştür. Doğru duvarından yaklaşık olarak 83 cm uzaklıkta P29, 358 cm uzaklıkta ise P30 penceresi bulunmaktadır (Şekil E21).

Döşeme 1996.5 cm kotundadır. Tavanda doğu batı doğrultusunda nervür kirişleri uzanmaktadır. Kat yüksekliği döşemeye kadar 457 cm'dir.

4.4.2. Cephe Özellikleri

Binanın fabrika olarak batıda kalan bölümü beş katlı, lojmana çevrilen bölümü ise altı katlıdır. (Şekil C1). Beş katlı bölümün üzeri teras çatı olarak bırakılmış, diğer bölüm ise kırma çatı ile kapatılmıştır. Zemin katta subasman seviyesi sıva üzerine taş görüntüsü verilerek belirtilmiştir (Şekil C2). Zemin katta bina köşelerinde taş kaplama ve kat silmesi, beşinci ve altıncı katta saçak kornişi kullanılmıştır. Binanın ana cephesi güney batı cephesidir (Şekil E21). Arka cephede siloların olduğu bölümde sonraki dönemde yapılmış olan kolonlar duvar dışına çıkartılarak siloların varlığı vurgulanmıştır (Şekil E23) (Şekil C14). Pencereler düz atkılı veya basık kemerlidir.

- **Güney Batı Cephesi (Giriş Cephesi)**

Güney batı cephesi, batı tarafında beş katlı ana bina ve doğu tarafında altı katlı sağır kesim olmak üzere iki kısımda incelenmiştir (Şekil E21). Ana bina cephesinin uzunluğu 2950 cm olarak ölçülmüştür (Şekil E5). Lojman ve fabrika bölümlerinin hangi pencerelere sahip olduğu belirtilmiştir.

± 0.00 kotu binanın lojman olan bölümünde, merdivenin bulunduğu ilk mekânın (ZB05) kotu olarak kabul edilmiştir (Şekil E4). Zemin kat seviyesi kat silmesine kadar 374.5 cm'dir. Silmenin üst kotu 415 cm'dir (Şekil E21).

Bu kattaki pencere ve kapılar batıdan doğuya doğru sırasıyla fabrikaya ait üç adet P9, K7, lojman bölümüne ait P8, K1, K6, P7 numaralıdır. P9 pencereleri dikdörtgen şeklinde, ortadan açılan çift kanatlı 190x190 cm ölçülerindedir (Şekil C3). Basık kemerli olarak yapılan pencereler saç levha ile kapatılmıştır. Pencerelerin kemeri dıştan sıva ile kemerli olarak yapılmıştır. Fabrika pencerelerinde bu kemer beyaz renkte boyanmıştır. Denizlik 20 cm kalınlıkta ve 20 cm pencere kenarlarına çıkartılmıştır. Denizlik kotu 83.5 cm, kemer üzengi kotu 205 cm, kemer üst kotu ise 281 cm'dir. P9 pencerelerinden sonra kapıya dönüştürülmüş olan 192x242 cm ölçülerindeki K7 kapısı bulunur. Kapıya dönüştürüldüğü her iki tarafta da yer alan parçalanmış denizlikten algılanabilmektedir (Şekil C4) (bkz. Bölüm 4.4.1) Toprak kotu -0.45 cm, ilk sahanlık kotu ise 0.05 cm'dir (Şekil E21). Bu nedenle 344x143.5 cm ölçülerindeki sahanlığa çıkmak için 30x343x20 cm boyutlarında üç basamak yapılmıştır. Sahanlıktan batı yönünde 138 cm uzunluğundaki dört rıhtla 0.55 cm kotunda bulunan 390x138 cm ölçülerindeki diğer sahanlığa çıkılır (Şekil C5). Sahanlığın kenarlarında korkuluk bulunmaz. Fabrika bölümünün girişi bu sahanlıktaki K7 kapısındanır. Doğraması bulunmayan kapı basık kemerli olarak yapılmıştır. Kemer kotları P9 penceresi ile aynıdır (Şekil E21). K7 kapısından sonra P8 (109x190 cm) penceresi yerleştirilmiştir (Şekil E65) (Şekil C8). Basık kemerli, çift kanatlı olarak yapılan pencerenin kotları P9 penceresi ile aynıdır. Lojman pencerelerinin üzerine yapılan kemer iki renge boyanmıştır.

+0.05 kotlu sahanlıktan, K1 numaralı kemerli demir kapı ile girilen mekân ± 0.00 kotundaki lojman bölümüdür (Şekil E21). 109 cm genişliğindeki kapı düz atkılı olarak yapılmış, üzerine basık kemerli 96 cm yüksekliğinde demir doğrama yerleştirilmiştir. Kapı genişliğince eşik yapılarak döşeme kotu sahanlıktan 5 cm

düşürülmüştür. Kapının üst seviyesi 205 cm, kemer üzengi kotu 281 cm, kemer üst kotu 301 cm'dir. P8 penceresinde bulunan kemer bu kapıda da kullanılmıştır (Şekil C5). Sahanlıktan doğu istikametinde yerleştirilmiş olan 125 cm uzunluğundaki dört rıhtla 0.70 kotuna çıkılır (Şekil E4). 562x138 cm ölçülerindeki sahanlıktan misafirhane bölümüne girilmektedir. Sahanlığın kenarlarına metal korkuluk yapılmıştır. K6 kapısı, K1 ile aynı metal doğramadan yapılmıştır (Şekil C5). 98x280 cm ölçülerindeki kapıda 10 cm yüksekliğinde eşik yapılmıştır. Düz atkılı olarak yapılan tek kanatlı kapının kemeri dıştan sıva ile kemerli olarak iki renkli yapılmıştır. Ancak kapı K1 kapısından farklı olarak tam olarak kemere oturtulmamış, kapı kenarlarında 6 cm boşluk bırakılmıştır (Şekil E21). Kemer yükseklikleri ise K1 kapısı ile aynıdır. K6 kapısından 190 cm mesafede P7 penceresi bulunmaktadır. 160 cm genişliğindeki pencere düz atkılıdır ve ortadan açılan çift kanatlı olarak yapılmıştır. Denizlik 162 cm kotunda, pencere başlangıç kotu 167 cm, üst kot ise 282 cm'dir. Dışında sövesi bulunmayan pencerenin denizliği 15 cm kalınlıktadır. Bu pencerenin sonradan açıldığı iç mekândan rahatça okunmaktadır (Şekil E21).

Zemin katta subasman (63 cm) seviyesine kadar sıvada, kabartma yaparak taş görüntüsü verilmiştir. 30x105 cm ölçülerindeki kabartma şeklindeki taşlar 2 cm aralıkla, dört sıra oluşturacak şekilde yapılmıştır. Kabartma yapılırken taşların derzlerine dikkat edilmiştir (Şekil C6). Binanın batı köşesinde ve bu noktadan 1382 cm uzaklıkta 10 cm dış yapan 100 cm genişliğindeki kolon, 100x46 cm ölçülerinde taş ile kaplanmıştır. Altı sıra yapılan taşlar arasında 4 cm boşluk bırakılmıştır. Bu kolon üzerinde 63 cm kotuna gelince, sıva ile duvarda yapılan kabartma uygulanmamıştır (Şekil E21).

Zemin kat silmesinden yukarıda bulunan fabrika bölümü 65 ve 60 cm genişlikteki kolonlar ile vurgulanmıştır. Fabrika bölümü ilk silmeden, beşinci kat saçak kornişine kadar 1519.5 cm yükseklikte, lojman bölümü altıncı kat saçak kornişine kadar 2007.5 cm yükseklikte (Şekil E21). Ancak fabrika bölümünün bazı pencereleri lojman bölümünde de yer almıştır (Şekil C1).

Birinci katta bulunan pencereler batıdan doğuya sırasıyla, üç adet P11, iki adet P12 ve üç adet P13 pencereleridir. P11 pencereleri ve bir adet P12 penceresi fabrika bölümünün, diğer P12 ve P13 pencereleri ise lojman bölümünündür (Şekil C2). 165x170 cm ölçülerindeki P11 penceresi 470 cm kotunda başlamaktadır. Pencere üst

kotu 641 cm , denizlik kotu ise 465 cm'dir. Düz atkılı olarak yapılan pencerenin altına 15 cm kalınlığında 205m. genişliğinde denizlik yerleştirilmiştir. Ortadan açılan çift kanatlı pencere, metal köşebent doğramalıdır. Kasası sağlam olmasına karşın kanatları sökülmüştür. Diğer iki P11 penceresinin de doğramaları sökülmüştür. Sadece boşluk bırakılmıştır. P12 penceresi 160x135 cm ölçülerindedir. Pencereleir denizlik ve başlangıç kotu P11 ile aynıdır. Ancak üst kotu 605 cm'e düşmüştür. 109x135 cm ölçülerindeki P13 penceresinin kotları P12 ile aynıdır. Düz atkılı olarak yapılan pencere çift kanatlıdır. Bütün lojman pencerelerinin metal köşebent doğraması yenilenmiştir. Sonra tekrar P12 penceresi kullanılmıştır (Şekil E21).

Binanın batı köşesinde ve ilk P13 penceresinden 70 cm uzaklığa üst kotu 565 cm olan özgün sokak lambaları bulunmaktadır (Şekil C11). Ancak yapılan restorasyonda bunlara ek olarak batı köşesinde üst kotu 525 cm olan, diğerinde 598 cm olan sokak lambaları yerleştirilmiştir (Şekil E21). Bunun için de silmeden 15 cm yukarıda bütün cephe boyunca devam eden bir elektrik kablosu ile lambalar birbirine bağlanmıştır (Şekil C7).

Birinci kat pencerelerinin üzerinde pencere genişliği boyunca duvar geri çekilmiş ve renkli sıva ile boyanmıştır (Şekil C2). Başlangıç kotu P11 pencerelerinin üzerinde 665 cm, P12 penceresinin birincisinde ve P13 pencerelerinin üzerinde 620 cm, üst kotu ise 670 cm'dir. İkinci P12 penceresinde ise başlangıç kotu 620 cm üst kotu ise 722 cm'dir. Diğer pencerelerde doğramanın altında bırakılan 15 cm boşluk bu pencere de bırakılmamış, ikinci kat pencere doğraması doğrudan yerleştirilmiştir (Şekil E21). Dikdörtgen şeklinde pembe renkte boyanmış olan bu kot farkının derinliği 6 cm'dir (Şekil E20).

İkinci kat pencereleri batıdan doğuya sırasıyla dört adet fabrika bölümüne ait olan P15, lojman bölümünde ise üç adet P16 ve bir adet P17 pencereleri yerleştirilmiştir. Pencereleir en sonda bulunan P17 dışında başlangıç kotları 786 cm'dir (Şekil E21). Bütün pencereler basık kemerli olarak yapılmıştır. Ortadan açılan çift kanatlı olarak yapılmış olan P15 pencereleri, 165x150 cm ölçülerindedir (Şekil E65) (Şekil C42). İlk pencerenin metal doğraması sağlam, ancak camı kırıktır. İkinci ve üçüncü pencerelerin kasaları vardır ancak kanatları sökülmüştür. Dördüncü pencerede ise sadece 165x150 cm ölçülerinde boşluk kalmıştır. Kemer üzengi kotu 921 cm, kemer üst kotu 937 cm'dir. Pencereleir denizlik bulunmamaktadır. P16 numaralı

pencereler 109x150 cm ölçülerinde, aynı şekilde basık kemerli olarak yapılmıştır (Şekil E21). Ancak bunlar sadece çift kanatlıdır, yanlarında sabit bölüm bulunmamaktadır. Pencerelerin kemer üzengi kotu 927 cm, üst kotu ise 937 cm'dir. P17 penceresi 160x215 cm ölçülerindedir. P15 penceresi gibi ortadan açılan çift kanatlı olarak metal doğrama ile yapılmıştır. Basık kemerli pencerenin başlangıç kotu 722 cm, kemer üzengi kotu 922 cm, P16 ve P17 pencerelerinin kemerleri dıştan sıva ile kemerli olarak yapılmıştır. (Şekil E21).

Üçüncü kat pencerelerin çoğu hasar görmüş, sökülüştür. Bu katta yapılan bütün pencereler düz atkılı olarak yapılmıştır. Batıdan doğuya doğru sırasıyla fabrika bölümünde dört tane P18 ve P19, lojman bölümünde ise P19, P20 ve P21 bulunmaktadır. P18 penceresi 165x220 cm ölçülerindedir ve doğramaları sökülüştür. Pencerelerin denizlik kotu 1086 cm, başlangıç kotu 1091 cm, üst kotu ise 1314 cm'dir. P19 pencerelerden fabrika bölümünde yer alanın doğraması sökülüştür. 106x220 cm ölçülerindeki P19 penceresinin kotları P18 ile aynıdır. P20 penceresi 109x108 cm ölçülerinde çift kanatlı olarak yapılmıştır. Pencerenin başlangıç kotu P18 ile aynı olmasına rağmen üst kotu 1199 cm'dir. 160x155 cm ölçülerindeki P21 penceresi ortadan açılan çift kanatlı olarak yapılmıştır. P20 penceresinde olduğu gibi başlangıç kotu aynı, üst kot ise 1246 cm'dir (Şekil E21).

Birinci kat pencerelerinin üzerinde renkli sıva ile yapılmış olan geri çekme üçüncü kat pencerelerinin üzerinde de yapılmıştır (Şekil E21). Sadece P21 penceresinin üzerindeki beyaz renkte bırakılmış, diğerlerinde pembe renge boyanmıştır. Derinliği aynı olan kot farkının başlangıç kotu 1329 cm, üst kotu ise 1396 cm'dir. Doğrama ile kot farkı arasında P18 ve P19 pencerelerinde 15 cm, P20 penceresinde 13 cm mesafe bırakılmıştır. P21 penceresinin üzerinde doğrudan doğramadan başlatılmış (1246 cm), üst kot ise P18 ve P19 pencerelerinin üst seviyesine (1314 cm) kadar yapılmıştır (Şekil E21).

Dördüncü kat pencereleri batıdan doğuya doğru sırasıyla fabrika bölümünde dört adet P22, lojman bölümünde iki P23 ve P24 yerleştirilmiştir. Fabrika bölümünün bütün pencerelerinin doğramaları sökülüştür. 165x125 cm ölçülerindeki P22 pencerelerinin başlangıç seviyesi 1411 cm, üst seviyesi ise 1539 cm'dir. Düz atkılı olarak yapılan pencerelerin denizliği bulunmamaktadır. Cephe P22 penceresinden sonra P23 ile aynı tipte olan kapatılmış bir pencere yer almaktadır (Şekil E21). İç

mekânda niş şekline dönüştürülmüş pencere 109x125 cm ölçülerindedir (Şekil E12). P23 penceresi 109x125 cm ölçülerinde ve kotları P22 ile aynıdır. P24 penceresi 160x190 cm ölçülerindedir. Ortadan açılan çift kanatlı pencerenin başlangıç kotu 1341 cm, üst kotu ise 1539 cm dir.

Cephede son kez renkli sıva ile yapılmış olan geri çekme dördüncü ve beşinci kat pencereleri arasındadır. Başlangıç seviyesi bütün pencerelerde 1553 cm kotundadır. Üst seviye ise P22 penceresinin ilk iki adetinde ve P23 pencerelerinde 1675 cm, P24 penceresinde 1690 cm, kapatılmış olan pencerede ise 1650 cm olarak belirlenmiştir (Şekil E21).

Beşinci kat pencereleri basık kemerli olarak yapılmıştır. İkinci kat pencereleri ile aynı tipte oldukları söylenebilir. Fabrika bölümünde üç adet P15 ve P25, lojman bölümünde ise P26, iki adet P16 ve P27 yapılmıştır. Hasar görmüş olan ilk iki pencerenin kanatları sökülmüştür. Bütün pencerelere denizlik yapılmamıştır ancak dıştan sıva ile kemer yapılmıştır. Pencere başlangıç kotu 1690 cm, kemer üzengi kotu 1825 cm, kemer üst kotu 1840 cm'dir. P15 ile aynı genişlikte (165 cm), fakat 256 cm yüksekliğinde P25 penceresi yapılmıştır. Pencerenin başlangıç seviyesi aynı (1690 cm), üst seviyesi 1903 cm'dir. Bu pencerenin de kanatları sökülmüştür. P25 penceresinden sonra doğraması sökülmüş olan bir P15 penceresi yerleştirilmiştir. Bu pencereden 65 cm mesafede yaklaşık olarak 400 cm uzunluğunda, 30 cm genişliğinde yukarıda bulunan su deposuyla bağlantılı olarak çalışan, depodaki suyun miktarını göstermek amacıyla yapılmış bir şamandıra düzeneği (Üst kotu 1982 cm) yerleştirilmiştir (Şekil E21) (Şekil C3). Sonra lojmanın penceresi olan 109x170 cm ölçülerinde P26 penceresi bulunmaktadır. Çift kanatlı olarak yapılan pencerenin alt kotu 1665 cm, kemer üzengi kotu 1825 cm, kemer üst kotu ise 1840 cm'dir. P16 pencereleri 109x150 cm ölçülerindedir. Çift kanatlı olarak yapılan pencere iki tanedir. Pencere alt kotu 1690 cm, üst kotları ise P26 ile aynıdır. En son pencere 160x150 cm ölçülerindeki P27 penceresidir. Ortadan açılan çift kanatlı olarak yapılan pencere altında bulunan renkli sıva ile oluşturulmuş kot farkına doğrudan yerleştirilmiştir. Diğer pencerelerde ise 15 cm boşluk bırakılmıştır.

Fabrika bölümü, alt kotu 1920 cm seviyesinde yapılmış olan saçak kornişiyile bitirilmiştir. Kornişin üzerine 45 cm yüksekliğinde bir parapet yerleştirilmiştir. Parapet üzerinde bitki oluşumu gözlemlenmiştir. Lojman bölümünün ise bir katı daha

bulunmaktadır. Benzer şekilde bu kat da alt kotu 2421 cm olan saçak kornişiyile sonlandırılmıştır. Saçak kornişinin hemen altında 65 cm kalınlığında, 2356 cm kotunda, sıva ile kabartma şeklinde yapılmış iki renkli silme yerleştirilmiştir (Şekil E21).

Altıncı katın ilk penceresi batı istikametinden başlandığında 160x175 cm ölçülerinde P29 penceresidir. Kattaki bütün pencereler basık kemerli olarak yapılmıştır (Şekil C3). Doğraması sökülen pencerenin başlangıç kotu 2094 cm, kemer üzengi kotu 2259 cm'dir. Sonra üç adet P30 penceresi yerleştirilmiştir. P30 penceresi 109x175 cm ölçülerindedir. Pencere kotları P29 ile aynıdır. Son pencere ise P31 penceresi olup, 156x195 cm ölçülerindedir. Pencerenin başlangıç kotu 2088.5 cm, kemer üzengi kotu 2268 cm'dir. Ortadan açılan çift kanatlı pencere metal köşebent doğramalıdır. Pencerenin kemeri dıştan sıva ile kemerli olarak yapılmış ve P29 penceresi dışındakilerin kemerleri iki renge boyanmıştır (Şekil E21).

Binanın doğu tarafındaki altı katlı sağır kesimin uzunluğu 954 cm'dir. Sadece lojman bölümünün mekânlarını barındırmaktadır. Zemin kat ve beşinci kattaki kat silmesi, ve altıncı kattaki saçak kornişiyile cephe üç bölüme ayrılmıştır (Şekil C18). İlk bölüm, zemin katı içermekte ve toprak seviyesinden silmenin alt kotuna (374.5 cm) kadar 424.5 cm yüksekliktedir. Cephenin batı köşesinde, 222 cm, doğu köşesinde 199 cm uzunluğunda duvar düzleminden 13cm dışarı çıkan taş kaplanmış yüzey bulunmaktadır. Ana cephe yüzeyinde olduğu gibi altı sıra, 107x42 cm ölçülerindeki taşlar arasında 4 cm boşluk bırakılmıştır. Taşlar 0.72 cm kotundan başlamış ve derzlerine dikkat edilerek yerleştirilmiştir. Taş kaplama beyaz renkte bırakılmış, aralarındaki boşluklar pembe renkte boyanmıştır. Duvar üzerinde topraktan subasman kotuna kadar olan bölümde sıva ile kabartma şeklinde taş görüntüsü verilmiştir (Şekil C6). Dört sıra halinde yapılan bu kabartma 543 cm uzunluğundadır ve pembe renge boyanmıştır. Yapılan taşlar 105x30 cm ölçülerindedir. Aralarında 2 cm boşluk bırakılmıştır. Duvar üzerinde 104x107 cm ölçülerinde P6 pencereleri yerleştirilmiştir. Çit kanatlı olarak yapılan pencereler metal köşebent doğramalıdır. Düz atkılı pencerelerin pencere başlangıç kotu 184 cm, üst kotu ise 291 cm'dir. Pencerenin üzerine sıva ile 20 cm kalınlığında ve 279 cm uzunluğunda doğrusal olarak söve yapılmıştır. Denizliğin bir kısmı parçalanmıştır (Şekil C6).

Silmenin üzerinde, yatay bölümde olduğu gibi yaklaşık olarak 15 cm sonra elektrik kablosu döşenmiştir. Bu kablo ile doğu köşesinde üst kotu 506 cm olan yeni sokak lambası bağlanmıştır (Şekil E21).

İkinci bölüm, zemin kat silmesi ile beşinci kat silmesi arasında kalan 1536.5 cm yüksekliğindeki kısımdır. Cephenin genişliği zemin kat ölçüsüne göre azaltılmıştır. 954 cm olan cephe 933 cm'e düşmüştür. Düşey etkiyi vurgulamak amacıyla batı köşesinde 212 cm, doğu köşesinde 188 cm olan duvar, yüzeyden 13 cm bütün katlar boyunca dışarı çıkartılmıştır (Şekil C18). Sağır olan bu bölümde sadece cepheden algılanabilen kapatılmış düz atkılı pencere izleri bulunmaktadır (Şekil E21). Bu pencereler fotoğraftan ölçülerek belirlenmiştir. İlk pencere izi 639 cm kotundan başlar. 100x60 cm ölçülerindeki pencerenin denizlik kotu 634 cm'dir. Aralarında 30 cm mesafe bulunan iki pencerenin üzerinde 20 cm kalınlığında ve 190 cm genişliğinde tek bir parça halinde düz söve yapılmıştır. Bu pencere fotoğraftan ölçüldüğü kadarıyla birinci kat döşemesinin üzerine yerleştirilmiştir. Bu da birinci kat döşemesinin sonradan yapıldığını düşündürmektedir. İkinci kapatılmış pencere izi 1009 cm kotunda başlar. İkinci kat döşemesinden 15 cm yukarıdadır. Aynı tipte 30 cm aralıklı iki penceredir. Pencerenin denizlik kotu 1004 cm, üst kotu 1109 cm, söve üstü kotu ise 1129 cm'dir. Üçüncü pencere izi tek bir pencereden oluşmuştur. 100x150 cm ölçülerindeki pencerenin başlangıç seviyesi 1379 cm, denizlik seviyesi 1374 cm, üst kotu 1479 cm'dir. Üçüncü kat döşemesinden yaklaşık olarak 130 cm yukarıdadır. Pencerenin iki tarafına, duvar yüzeyinden 13 cm dışarı çıkan duvarda 40 cm kalınlığında sıva ile silme yapılmıştır. Başlangıç kotu 1405 cm, üst kotu ise 1445 cm'dir. Bu silme pembe renge boyanmıştır. Beşinci kat silmesinin hemen altına iki renkli olarak sıva ile yatay silme yapılmıştır (Şekil E21).

Üçüncü bölüm beşinci kat silmesi ile altıncı kat saçak kornişinin altında kalan pencerelerin bulunduğu 423 cm yüksekliğindeki bölümdür. Beşinci kat silmesinin üst kotu 1998 cm'dir. Batıdan doğuya doğru iki P32 (106x185 cm) ve bir P33 (106x175 cm) penceresi yerleştirilmiştir. Basık kemerli olarak yapılan pencereler çift kanatlı olarak metal doğramayla yapılmıştır. P33 penceresi P32 ile aynı genişlikte olmasına rağmen yüksekliği 175 cm'dir. Pencerenin kotları P30 penceresi ile aynıdır. Pencerelerin üzerinde sıva ile iki renkte yapılmış olan lento yerleştirilmiştir. Altıncı kat saçak silmesinin altına iki renkte silme yapılmıştır.

Binada kullanılan yağmur boruları bu cephede üç tanedir. Birincisi batı köşesinde, beşinci kat saçak kornişinden başlayan, zemin katta bulunan taş kaplamanın dördüncü sırasına kadar süren, 1758 cm uzunluğunda plastik yağmur borusu monte edilmiştir. İkincisi altıncı kat saçak kornişinden beşinci kat silmesine kadar 440 cm uzunluğundadır. Ayrıca bunun devamı olan beşinci kat ile zemin kat arasındaki boru sökülmüş, sadece zemin katta taş kaplama boyunca devam eden 305 cm uzunluğundaki boru kalmıştır. Üçüncü boru ise binanın ana cephe ile sağır bölümün kesiştiği noktaya konmuştur. Altıncı kat saçak kornişinden zemin kattaki sahanlığa kadar devam etmektedir.

Fabrika bölümünün üzeri teras çatı olarak bırakılmış, lojman bölümünün üzeri ise kırma çatı ile örtülmüştür. Çatı kaplamasının ne olduğu binanın yüksekliğinden dolayı tam olarak algılanamamıştır. Fotoğraftan anlaşıldığı kadarıyla ve bir sanayi yapısı olduğu için marsilya tipi kiremit ile kaplı olduğu düşünülmektedir (Şekil C13). Çatı eğimi %30 olarak alınmıştır. Tahmini ana-üst mahya yüksekliği 2633 cm, alt mahya yüksekliği ise 2576 cm'dir. Binanın çatısı yapılan restorasyonda yenilenmiştir. Bu nedenle binanın asıl bacasının yeri tam olarak bulunamamıştır. Çatının üzerinde sonradan eklenmiş olan iki baca ve havalandırma boşluğunun bacası bulunmaktadır (Şekil E21) (Şekil C1).

• Kuzey Doğu Cephesi (Arka Cephe)

Malt silolarının bulunduğu arka cephe de, güney batı cephesi gibi iki bölümde incelenmiştir (Şekil E23) (Şekil C9).

Binanın ana cephesinde silolar bulunmaktadır. Cephenin uzunluğu 2952 cm olarak ölçülmüştür (Şekil E5). Bu yüzeyde pencereler daha çok lojman bölümünde olup, düşey olarak kendini belli etmektedir (Şekil E23). Fabrika bölümünde ise dört kat boyunca devam eden maltın depolandığı silolar sağır olarak vurgulanmıştır (Şekil C14).

Zemin katta fabrika bölümüne ait doğudan batıya doğru sırasıyla dört adet P2 penceresi, iki adet K4 kapısı bulunmaktadır. Lojman bölümüne ise restorasyon sırasında açılmış olan P3 penceresi yerleştirilmiştir (Şekil C15). 190x205 cm ölçülerindeki P2 pencereleri basık kemerli olarak yapılmıştır. Pencere başlangıç kotu 112 cm, kemer üst kotu 317 cm'dir. 20 cm kalınlığındaki denizlik kotu 104.5

cm'dir. Pencerenin üzerine güney batı cephesindeki pencerelerde sıva ile yapılan kemer yapılmış ve tek renkte bırakılmıştır. Ortadan açılan çift kanatlı olarak yapılan pencerelerin hepsi saç levha ile kapatılmıştır (Şekil C14). Sadece ilk P2 penceresi yarısına kadar saç ile kapatılmıştır. Böylece pencerenin dışına yapılmış olan demir parmaklıklar görülmektedir. Duvar yüzeyinde ön cephede olduğu gibi subasman seviyesi kabartma şeklinde vurgulanmıştır. Binanın doğu köşesinde 62 cm genişliğindeki kolon duvar yüzeyinden 10 cm çıkıntı yapmıştır. Pencerelerden sonra yerleştirilmiş olan K4 kapısına 216 cm genişliğindeki sahanlıktan girilmektedir (Şekil E4). Toprak kotu -0.05 cm olup dört rıhtla 0.67 cm kotundaki sahanlığa çıkılmaktadır. Kapılar 101x219 cm ölçülerinde ve basık kemerli olarak yapılmıştır. İlk kapı pencereler gibi saç levha ile kapatılmıştır. İkinci kapının ise doğraması bulunmamaktadır (Şekil C15). Kapıların kotları P2 pencereleri ile aynıdır. Kapıların altlarında ilk kapıda 20 cm kalınlığında denizlik yapılmış, ikincisinde bu denizlik parçalanmıştır. Bu nedenle ikinci kapının sonradan açıldığı düşünülmektedir (Şekil E23). İki kapının arasında altıncı kata kadar devam eden bir elektrik borusu yerleştirilmiştir. 100x100 cm ölçülerindeki P3 penceresinin yapılan restorasyon sırasında yerleştirildiği belirgindir. Çift kanatlı metal doğrama ile yapılmıştır. Öncelikle pencerenin üzerinde yapılmış olan lento, sıva ile yapılmasına rağmen binada kullanılan lento ile aynı tipte değildir (Şekil C15). Ayrıca pencere boyutları binadaki diğer pencerelerle benzerlik göstermemektedir. Pencerenin başlangıç kotu 196 cm, üst kotu ise 296 cm'dir. Pencereden 25 cm sonra 270 cm uzunlukta bir elektrik borusu monte edilmiştir. Bundan çıkartılan kablo altıncı kata kadar ulaşmaktadır. Zemin kat silmesinin alt seviyesi 375 cm kotunda, üst seviyesi ise 415 cm kotundadır.

Fabrika bölümünde doğudan batıya doğru sırasıyla 55 cm, 57 cm, üç adet 60 cm kalınlığındaki kolonlar duvar yüzeyinden 25 cm çıkartılmıştır. Beşinci kat seviyesine kadar devam eden sağır bölümde, beşinci katta döşeme uzatılarak kolonlar duvar içine alınmıştır (Şekil E23) (Şekil C12, C14).

Lojman bölümündeki bütün pencereler çift kanatlı olarak metal köşebent doğramayla yapılmıştır (Şekil E23). Birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü katta bulunan P14 penceresi 107x145 cm ölçülerindedir. Düz atkılı olarak yapılan pencerelerin denizliği bulunmamaktadır. Birinci katta pencere başlangıç kotu 456 cm, üst kotu ise 601 cm'dir. İkinci kattaki P14 penceresi basık kemerli olarak yapılmıştır. Pencere

başlangıç seviyesi 775 cm, kemer üzengi kotu 920 cm'dir. Pencerenin kemeri dıştan sıva ile kemerli olarak tek renkte yapılmıştır. Üçüncü kat pencere başlangıç kotu 1046 cm, üst kotu 1191 cm, dördüncü kat pencere başlangıç kotu 1367 cm, üst kotu ise 1512 cm'dir. Üçüncü kat ile dördüncü kat arasında, güney batı cephesinde sıva ile yapılmış olan kot farkı uygulanmıştır. Bu kot farkı 104x49 cm ölçülerinde ve 6 cm derinliğinde yapılmıştır (Şekil E23).

Beşinci katta diğerlerinden farklı olarak fabrika bölümünün basık kemerli dört adet kapatılmış pencere izleri görülmektedir (Şekil C12). Bu izler iç mekânda da algılanmaktadır. Ayrıca iki adet lojman bölümüne ait P28 penceresi bulunmaktadır. Bütün pencerelerin kemeri dıştan sıva ile kemerli olarak tek renkte yapılmıştır. Kapatılmış olan pencerelerin başlangıç kotu 1647 cm, kemer üzengi kotu 1782 cm'dir. 15 cm kalınlığında ve pencere genişliğince denizlik yapılmıştır. 108x155 cm ölçülerindeki P28 pencerelerin başlangıç seviyesi 1652 cm, kemer üzengi kotu 1797 cm'dir. Yapılan denizliğin kalınlığı aynı, genişliği 148 cm'dir. Altıncı kat pencereleri de basık kemerli olarak yapılmıştır. İki P33 (106x175 cm) penceresinin kotları güney batı cephesinde verilmiştir. İkinci pencerenin dışına klima yerleştirilmiştir (Şekil E23).

Binanın sağır bölümünü oluşturan cephenin uzunluğu 958.5 cm'dir. Sadece lojman bölümünün mekânlarını içermektedir. Güney batı cephesinde olduğu gibi üç bölümde anlatılmıştır. İlk bölüm zemin katı içeren zemin kat silmesine kadar, ikinci bölüm beşinci kat silmesine kadar ve üçüncü bölüm de altıncı kat saçak kornişine kadardır.

İlk bölümde, güney batı cephesinde yapılmış olan, köşelerde taş kaplama yüzey, bu cephede de uygulanmıştır. Duvar yüzeyinden 12 cm çıkıntı yapan batı köşesinde 210 cm, doğu köşesinde 200 cm genişliğindeki duvar parçaları aynı tipte altı sıra taş ile kaplanmıştır (Şekil E23) (Şekil C16). Subasman seviyesine kadar yapılan taş kaplama beyaz renkte bırakılmış, aralarındaki boşluklar ve taş kaplamanın alt bölümü pembe renkte boyanmıştır. Batıdan doğuya doğru sırasıyla iki pencere 584 cm uzunluğundaki duvara yerleştirilmiştir. İki pencere de restorasyon sırasında açılmış, düz atkılı olarak metal doğrama ile yapılmıştır. P4 penceresi 55x78 cm ölçülerinde, P3 penceresi 100x100 cm ölçülerindedir. P4 penceresinin başlangıç kotu 179 cm, üst kotu 275 cm, P3 penceresinin alt kotu 169 cm, üst kotu 269 cm'dir.

İkinci bölümün kat yüksekliği silmenin alt kotuna kadar 1535 cm'dir. Cephenin genişliği 946 cm'dir ve genişlik alt bölüme göre azaltılmıştır. Köşelerde duvar, yüzeyden batı köşesinde 190 cm, doğu köşesinde 203 cm duvar, 12 cm çıkıntı yapar. Aslında sağır olan cepheye sonradan pencereler eklenmiştir (Şekil C16). Bütün pencereler 100x100 cm ölçülerindedir. Metal doğramalı pencereler düz atkılı olarak yapılmıştır. İlk pencere birinci kat, ikinci pencere ikinci kat, üçüncü pencere üçüncü kat , dördüncü pencere dördüncü kat seviyesinde yer alır. Pencerelerin başlangıç kotları sırasıyla 497 cm, 746 cm, 1133 cm ve 1343 cm, üst kotları ise 597 cm, 846 cm, 1233 cm ve 1433 cm'dir. Dördüncü kat hizasında duvar çıkıntılarının olduğu yüzeyde sıva ile 40 cm kalınlığında pembe renkli silme yapılmıştır (Şekil E23). Silmenin alt seviyesi 1405 cm kotunda başlar. Beşinci kat silmesinin altına 55 cm kalınlığında sıva ile iki renkli olarak kabartma şeklinde silme yapılmıştır.

Altıncı kat saçak silmesine kadar olan 423 cm yükseklikteki parça son bölümdür. Cephede üç pencere bulunmasına rağmen bir tanesi kapatılmıştır (Şekil E23). P33 (106x175 cm) pencerelerinin kotları güney batı cephesi ile aynıdır. Kapatılmış olan pencerenin izi iç mekânda algılanmamaktadır. Basık kemerli yapılan pencerelerin kemeri dıştan sıva ile kemerli olarak pembe ve beyaz renkte yerleştirilmiştir. Altıncı kat silmesinin altına, beşinci kat silmesinin altına yapılmış olan kabartma yapılmıştır. Ancak kalınlığı 65 cm olarak arttırılmıştır.

Cepheye iki adet yağmur borusu yerleştirilmiştir. İlk boru binanın sağır bölümünün cepheden çıktığı noktadadır. Beşinci kat silmesinden başlayıp, birinci kat silmesine kadar devam eder. İkinci boru doğudan batıya doğru dördüncü kolona yerleştirilmiştir. Kıırma olan çatının yükseklikleri ve özellikleri güney batı cephesinde tanımlanmıştır (Şekil E23).

- **Güney Doğu Cephesi**

Lojman bölümünün mekânlarını içeren cephe altı katlıdır ve binanın fırın bölümüdür. Silmeler arasında kalan yüzeyler ayrı bölümler olarak incelenmiştir. Cephe tam ortadan bölündüğünde simetrik olarak kabul edilebilir. Zemin ve beşinci kat silmeleri arasında kalan bölümler de, diğer cephelerden farklı olarak doğu köşesinde 201 cm, batı köşesinde 202 cm genişliğinde duvar parçalarından başka, cephenin ortasında

bulunan 190 cm genişliğindeki duvar parçası, 13 cm yüzeyden dışarı çıkmıştır. Böylece cephe iki parçadan oluşmuştur denilebilir (Şekil E22) (Şekil C19).

İlk bölüm aynı şekilde zemin kat silmesine kadardır. Ancak farklı olarak bodrum katın varlığı bu cepheden algılanmaktadır. Bodrum katın 163x208 cm ölçülerindeki K3 demir kapısı ve 20 cm yükseklikte merdivenin kenarlarında yapılmış olan parapet görülmektedir (Şekil E22). Cephenin uzunluğu 1573.5 cm'dir. Zemin katta taş kaplama yapılan duvar parçaları subasman seviyesinden başlamaktadır. Aynı tipte altı sıra taş kaplanmıştır. Taşlar ve duvar krem renge boyanmış, aralarındaki boşluklar ve 0.72 cm kotunun altında kalan duvar yüzeyi pembe renkte boyanmıştır. Cephede ilk iki P6 penceresi, birinci ve ikinci duvar parçaları arasındadır. Yüzeyin uzunluğu 482 cm'dir. 104x107 cm ölçülerindeki pencereler güney batı cephesinde yer alan pencereler ile aynı kotlarda bulunmaktadır (Şekil E21). Ancak burada pencereler birbirinden koparılmış, her birine 20 cm kalınlığında düz söve ayrı olarak yapılmıştır (Şekil E22). İkinci duvar parçası ile üçüncü duvar parçasının arasında P6, K5 ve P5 pencereleri yerleştirilmiştir. P6 penceresinin üzerine söve yapılmamıştır. Restorasyon sırasında yapılmış olan K5 kapısı ve P5 penceresi ahşap doğramalıdır (Şekil C20). Kapı 90x190 cm, pencere ise 88x107 cm ölçülerindedir (Şekil E4).

İkinci bölüm diğer cephelerde olduğu gibi beşinci kat silmesine kadar olan bölümdür. Binanın batı köşesine sokak lambası yerleştirilmiştir. Beşinci kat pencereleri dışındaki bütün pencereler düz atkılı olarak P14 (107x145 cm) penceresinden yapılmıştır (Şekil C19). Çift kanatlı pencereler metal köşebent doğramalıdır. Pencerelerin başlangıç ve bitiş kotları birinci katta 501 cm, 645 cm, ikinci katta 957 cm, 902 cm, üçüncü katta 1055 cm, 1200 cm, dördüncü katta 1281 cm, 1426 cm olarak ölçülmüştür. Birinci, ikinci ve dördüncü kat pencerelerin üzerine sıva ile düz olarak 20 cm kalınlığında söve yapılmıştır. Birinci, ikinci ve üçüncü kattaki pencerelerin denizliği bulunmaktadır. 15 cm kalınlığındaki denizlik birinci katta pencere genişliğince (109 cm), diğer katlarda ise 144 cm olarak yapılmıştır. Üçüncü kat ile dördüncü kat arasına ön cephede uygulanmış olan cephede duvarın 6 cm geri çekilmesi yapılmıştır. Pencere doğramaları ile arasında 15 cm boşluk bırakılmış ve yüzey pembe renge boyanmıştır. Birinci ve ikinci kat pencerelerinde kanatlar 100 cm yapılırken, üçüncü ve dördüncü kat pencerelerinde 145 cm olarak yapılmıştır. Dördüncü kat penceresinin sövesinin hizasında 40 cm kalınlığında silme, duvar yüzeyinden çıkıntı yapan duvar parçalarına yerleştirilmiştir. Kot yükseklikleri

aynı olan silme pembe renge boyanmıştır. Beşinci kat penceresi basık kemerli olarak yapılmıştır. P28 penceresi 108x155 cm ölçülerindedir. Pencerenin başlangıç kotu 1534 cm, kemer başlangıç kotu 1679 cm'dir. Pencerenin üzerinde 20 cm kalınlığında düz söve bulunur. Bir de pencerelerin etrafı 159 cm genişliğinde ve 229 cm yüksekliğinde sıva ile kabartma şeklinde çerçeve içine alınmıştır (Şekil E22). Beşinci kat silmesinin altına sıva ile iki renkte diğer cephelerde yapılmış olan silme yapılmıştır (Şekil C21).

Üçüncü bölüm, beşinci kat silmesi ile altıncı kat saçak kornişi arasında kalan bölümdür. Tek bir yüzeyden oluşan cephenin yüksekliği 423 cm'dir. Aynı boyutlarda (156x194 cm) dört P31 penceresi yerleştirilmiştir. Basık kemerli olarak yapılan pencerelerin güney batı cephesinde yer almış olan pencere ile kotları aynıdır. Pencerelerin denizliği ve pencerenin kemeri sıva ile kemerli olarak iki renkte yapılmıştır. Altıncı kat silmesinin altına sıva ile iki renkli silme yapılmıştır. Altıncı kat saçak silmesinin üst kotu 2477 cm'dir. Silme kalınlığı ise 56 cm'dir (Şekil C21).

Cepheye bir adet yağmur borusu yerleştirilmiştir. Cepheden dışarı çıkan duvar yüzeylerinden ortada bulunana yerleştirilen yağmur borusu altıncı kat silmesinden başlar, zemin katta taş kaplamanın altına kadar devam eder (Şekil E22).

- **Kuzey Batı Cephesi**

Sağır olan cephe, fabrika bölümünün mekânlarını ve siloları barındırmaktadır (Şekil E22) (Şekil C9). Beşinci kata kadar kenarlarda ve cephenin ortasında bulunan üç kolon 15 cm dışarı çıkarılmıştır. Batı kenarındaki kolon 78 cm, ortadaki kolon 92 cm, doğu kenarındaki 78 cm genişliğindedir. Doğü kenarındaki kolon zemin kat silmesine kadar 78 cm genişliğinde 46 cm yüksekliğinde taş ile kaplanmıştır (Şekil E22). Ortadaki kolonun kalınlığı, 373 cm seviyesinden sonra 70 cm'e azaltılmıştır (Şekil C10). Birinci kattan sonra batı köşesindeki kolon 50 cm'ye, doğu köşesinde yer alan kolon 64 cm'ye düşürülmüştür. Zemin katta üst kotu 306 cm olan doğu yönüne sürülerek kullanılan sürgülü demir bir kapı yerleştirilmiştir (Şekil E22). 302 cm genişlikteki kapının sürgü mekanizmasının üst kotu 311 cm'dir. Ayrıca birinci kat seviyesinde, sonraki dönemde yapılmış, demir askı elemanlarıyla taşınan, bir saçak eklenmiştir (Şekil C10). Bu saçığın hemen üzerinde de üst kotu 557 cm olan doğraması bulunmayan basık kemerli bir pencere yerleştirilmiştir (Şekil E22). Bu pencereden silolarda depolanan maltın dışarıya boşaltıldığı düşünülmektedir (bkz.

Bölüm 5.3). Birinci kat hizasında doğu ve batı köşelerinde özgün sokak lambaları bulunmaktadır (Şekil C11). Ancak günümüzde kullanılan sokak lambası doğu köşesine de yerleştirilmiştir. Beşinci katta saçak kornişi batı ve doğu kenarlarında bulunan kolonlarda bitirilmiştir.

Teras çatı uygulanan fabrika bölümünün arkasında lojman bölümünün altıncı katı ve sağır bölüm görülmektedir. Dördüncü kat hizasında renkli sıva ile 40 cm kalınlığındaki silme yapılmıştır (Şekil E22). Batı yönünde 0.67 cm kotundaki, doğu yönünde ise 0.70 cm kotundaki sahanlık ve metal merdiven korkulukları görülmektedir (Şekil E22).

4.4.3. Yapı Bileşenleri

- **Kapılar**

Yapının özgün kapıları bulunmamaktadır. Bütün kapılar yapılan restorasyon sırasında değiştirilmiş ve yenilenmiştir. Metal olan K1, K6, K10 kapıları dışında kalan tüm kapılar ahşap doğramalıdır. Ayrıca K4 ve K7 kapılarının doğraması bulunmamaktadır, sadece kapı boşluğu bırakılmıştır. Kapılar tek kanatlı olarak yapılmıştır.

- **Pencereler**

Binada basık kemerli ve düz atkılı olarak iki tip pencere bulunmaktadır. Ancak her katta bu pencereler farklı boyutlarda kullanılmıştır. P5 penceresi dışındaki bütün pencereler metal köşebent doğramalıdır (Şekil C20). Pencerelerin büyük bir çoğu üstte sabit camlı yüzey ve altta hareketli iki kanat olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır (Şekil E65).

Pencereler genelde duvar yüzeyinde bir niş içerisine yerleştirilmişlerdir. Döşeme ve doğrama birleşiminde dik olan duvar parçasının yanında pahlı olarak birleşen duvar parçası da kullanılmıştır (Şekil C36, C38, C39).

Fabrika bölümünde 4/4/4 cm ölçülerindeki kutu profile yerleştirilmiş, 4/2/4 cm ölçülerdeki kutu profil ile oluşturulan pencerelerin, camın yerleştiği bölüm 2 cm sonra başlar ve camın etrafında da 1 cm'lik çerçeve şeklinde metal kullanılmıştır. Lojman bölümünde ise kasa boyutları aynıdır, ancak kanatta kullanılan kutu profil

boyutları 4/4/4 cm olarak değiştirilmiştir (Şekil E2) (Şekil C8, C42). Kanatlar pencerelerin boyutlarına göre hem düşey hem de yatay olarak tam ortalarından 2 cm kalınlığındaki kayıt ile dörde bölünlenmiştir. Hareketli bölüm ile sabit bölüm birbirinden kasa ile ayrılmış ve sabit bölümde aynı boyutlarda açılmayan bir kutu profil yerleştirilmiştir. Sabit bölümde 2 cm kalınlığındaki yatay kayıtla iki parçaya bölünlenmiştir. Aynı tip pencerelerde aynı tip detaylar ve ölçüler kullanılmakla beraber, pencere boyutlarında özellikle yüksekliklerinde farklılıklar mevcuttur. Doğramalar içe açılmaktadır. Pencerelerin kemerleri dıştan sıva ile kemerli olarak yapılmıştır. Denizlik doğramadan itibaren 30cm uzunlukta olup, 20 cm pencere dışına çıkartılmıştır. (Şekil E4, E65)

Zemin katta yer alan P9 ve P2 penceresi saç ile kapatıldığı için ölçülememiştir (Şekil C2, C14). P8 penceresinin kanadı 142 cm, sabit bölümü kemer üst noktasına kadar 36 cm'dir. P3, P7 ve P6 penceresi sadece kanat bölümünden oluşmuştur. Kanat yüksekliği pencere yüksekliğidir. P7 penceresinde açılan kanatların sağına ve soluna 24 cm genişliğinde sabit kanat yerleştirilmiştir. P5 penceresinin kanadı 98 cm olup ahşaptır (Şekil E21).

Birinci katta, P11 penceresinin kanat yüksekliği 114 cm, sabit bölüm ise 45 cm olup, yanlarda 25 cm uzunluğunda sabit kanatlar bulunmaktadır. P13 penceresinde 90 cm kanat yüksekliği, 34 cm sabit bölüm yüksekliğidir (Şekil E21). P12 de sabit bölüm olmadığı için kanatlar pencere yüksekliği kadardır. P14 penceresinde kanat yüksekliği 100 cm, sabit bölüm yüksekliği 34 cm'dir (Şekil C19).

İkinci katta basık kemerli P15 penceresinde 112 cm kanat yüksekliği, 25 cm sabit bölüm yüksekliği ve 25 cm sabit kanat genişliğidir (Şekil E65) (Şekil C42). P16 da 108 cm kanat yüksekliği, 31 cm sabit bölümdür. P17 de kanat yüksekliği 100 cm, sabit bölüm ise 35 cm ve 25 cm yüksekliğinde yatay olarak üç bölüm, düşey olarak dört bölümden oluşmuştur.

Üçüncü katta P19 penceresi 161 cm kanat yüksekliği, 50 cm sabit bölüm yüksekliğidir. P20 ve P21 penceresinde kanat pencere yüksekliğindedir (Şekil E21).

Dördüncü kat penceresinde P23 penceresinde kanat pencere kadardır. P24 penceresinde kanat 130 cm, sabit bölüm ise düşey olarak altı parça ve 54 cm yüksekliktedir (Şekil E21).

Beşinci katta P15 penceresinin boyutları tanımlanmıştır. P25 penceresinin kanat yüksekliği 183 cm, sabit bölüm ise kemer üst yüksekliği 61 cm olan altı parçadır. P28 penceresinin kanat yüksekliği 112 cm, sabit bölüm yüksekliği 31 cm'dir.

Altınca katta P30 penceresi 102 cm kanat yüksekliği, sabit bölüm 34 cm ve 26 cm yüksekliğinde iki yatay bölüme ayrılmış, 34 cm'lik bölüm düşeyde dört parçaya, diğer bölüm ise iki parçaya bölünmüştür. P31 penceresinde kanat yüksekliği 103 cm, sabit bölüm ise P30 penceresinde olduğu gibi 41 cm ve 33 cm'lik iki bölümlüdür. Bu defa iki bölümde düşeyde dört parçaya bölünmüştür. P32 penceresinde kanat yüksekliği 103 cm, sabit kanat yüksekliği 41 cm ve 26 cm'dir. Sabit bölüm ikiye bölünmüştür. P33 penceresinde kanat 103 cm, sabit bölümden dörde bölünmüş olan ilk yatay bölüm 35 cm, ikiye bölünmüş olan bölüm ise 25 cm'dir (Şekil E21).

- **Bezemeler**

Yapıda yer alan dekoratif öğeler pencerelerin dıştan sıva ile oluşturulan kemerleri, kat silmeleri ve saçak kornişleridir.

Zemin katta köşeler taş kaplanarak vurgulanmıştır (Şekil C2). Ayrıca subasman seviyesi de sıva üzerine taş görüntüsü verilerek belirginleştirilmiştir. (Şekil C6).

Kemerler, basık kemerli pencerelerin üzerine 21 cm genişliğinde sıva ile yapılmıştır (Şekil C4, C8). Kemerin kilit noktası 31 cm genişliğinde, 29 cm yükseklikte bir kilit taşı olarak kabartılmıştır. Kilit noktasına kadar pembe renkte, kilit noktası olarak sıvayla kabartılan bölüm ve yanlarda bulunan 25x43 cm ölçülerinde kabartılan bölüm beyaz renkte yapılmıştır. Fabrika bölümünün pencerelerinin üzerinde bulunan kemerler ise beyaz renkte bırakılmıştır (Şekil C2).

Zemin katta kat silmesi, beşinci ve altıncı katta saçak kornişi olmak üzere yatay olarak üç adet yapılmıştır (Şekil E21). Zemin kat silmesinin tamamı 41 cm olup, yukarıdan aşağıya doğru 12 cm, 18 cm, 8 cm, 3 cm yüksekliğinde yapılmıştır (Şekil C7). Beşinci kat saçak kornişi 4 cm, 13 cm, 15 cm, 8 cm ve 8 cm olmak üzere 48 cm yüksekliğindedir (Şekil E20). Ayrıca lojman bölümünün çıkıntı yapan yüzeyinde kullanılmış olan silmenin altında sıva ile 55 cm kalınlığında silme yapılmıştır. Bu silme, 10 ve 15 cm'lik yatay şeritler arasında 30x41 cm ölçülerinde dikdörtgenler yapılmış ve bunların bir tanesi beyaza bir tanesi pembeye boyanmıştır (Şekil C17).

Altıncı kat saçak silmesi 56 cm kalınlığında 25 cm, 15 cm, 8 cm, ve 8 cm olarak sıralanmıştır. Silmenin altında beşinci kat silmesinde yapılmış olan iki renkli silme 65 cm kalınlığında yapılmıştır. 10 cm ve 15 cm'lik yatay şeritler arasında 46x40 cm ve 26x40 cm'lik dikdörtgenler yapılmış, büyük olan dikdörtgen pembeye, diğeri beyaza boyanmıştır (Şekil C21). Ayrıca dördüncü kat hizasında, duvar yüzeyinden çıkıntı yapan yüzeyler üzerinde 40 cm'lik pembe renge boyanmış silme uygulanmıştır (Şekil C16, C19). Bu ölçüler fotoğraf yardımıyla bulunmuştur.

Cephede birinci ve ikinci kat arasında, üçüncü ve dördüncü kat arasında, dördüncü ve beşinci kat arasında duvar 6 cm derinliğinde geri çekilerek cephe hareketlendirilmeye çalışılmıştır (Şekil C1).

4.4.4.Strüktürel Özellikler

Binanın taşıyıcı sistemi iç mekânda ve binanın dış duvarlarında farklılık göstermektedir. Aslında yığma olarak yapılan dış duvarların içerisindeki katlar ve döşemelerin metal profillerle ve kolonlar ile taşındığı düşünülmektedir. Ancak sonraki dönemlerde yapılmış olan onarımlarla bina içerisine kalın kesitli kolon ve kirişler eklenmiştir (Şekil C33, C47).

Binada sonraki dönemde oluşturulan taşıyıcı sistem, kısa kenar doğrultusunda yedi aksta, uzun kenar doğrultusunda üç aksta yerleştirilmiş olan kolonlar ile çözümlenmiştir. Aks aralığı kısa kenarda 444 cm, 419 cm, 408 cm, 506 cm, 367 cm ve 451 cm; uzun kenarda ise 578 cm ve 554 cm olarak ölçülmüştür. Arka cephede duvar dışına çıkartılarak belirtilen kolonlar, ön cephede sadece birinci ve dördüncü akslarda vurgulanmıştır. Arka cephede fonksiyon gereği silo olan mekânda düz bir yüzey elde etmek için duvar dışına çıkartılan kolonlar, ön cephede duvar içinde kalmış olabileceği düşünülmektedir. İç mekânda bulunan kolonlar zemin katta 70/90 cm, bunları bağlayan kiriş 30x62 cm; birinci katta 70x70 cm kolon, 26x53 cm kiriş; ikinci katta 55x65 cm kolon, 26x55 cm kiriş; üçüncü ve dördüncü katta 35x55 cm kolon, 26x50 cm kiriş; beşinci katta ise 30x30 cm kolon, kiriş ise 12x50 cm ölçülerindedir (Şekil E19).

Sağır yüzeyin bulunduğu fırın mekânında ise sonraki dönemde yapılmış olan 50x50 cm, 50x35 cm, 50x29 cm ve 50x65 cm ölçülerindeki kirişler dışında herhangi bir

taşıyıcı izine rastlanmamıştır. Kârgir olan bölümde sıvası dökülen (1B02) mekânında ölçülen tuğla boyutu 7x10x22 cm'dir (Şekil C39).

- **Temeller**

Yapının zemininde kazı çalışmaları yapılamadığı için yapı temelleri ile ilgili ayrıntılı bilgi elde edilememiştir.

- **Duvarlar**

Yığma olarak 50-65 cm arasında değişen duvar kalınlıklarında yapılmış olan dış duvarlar (Şekil E5), kuzey batı ve kuzey doğu cephesine ve bina içerisine eklenen kolon ve kirişlerin oluşturduğu karkas ile güçlendirilmiştir (Şekil E19). Yığma tuğla olarak yapılmış zemin kat üstyapı için bir kaide görevi görmektedir (Şekil E21). Duvarlar üzerindeki sıvalar sağlam durumda olduğu için duvarları oluşturan malzeme hakkında veri elde edilememiştir. Ancak bodrum kat duvarında görülen sıva dökülmesinde, bu katın iki sıra tuğla arası moloz taş ile almasıık sistemde yapıldığı gözlemlenmiştir (Şekil C29).

Pencere boşlukları, boşlukların bulunduğu noktalarda duvar dayanımının azalması nedeniyle bu noktalara gelen kuvvetlerin iki yana aktarılabilmesi için kemerlerle geçilmiştir (Şekil C6). Bina içerisinde kullanılan kolon ve kirişler kalın kesitlidir (Şekil E5). Lojman bölümünde beşinci katta duvarlar mekân içerisine doğru eğik olarak yapılmıştır (Şekil E14) (Şekil C69). Dördüncü katta ve üçüncü katta profiller kullanılmıştır. (bkz. Bölüm 4.4.1) (Şekil C54, C60)

- **Döşeme Sistemi**

Sadece fabrika bölümünde yapılmış olan döşemenin özgün olduğu ve lojman bölümünde döşeme yükseklikleri ve strüktürünün değiştirildiği düşünülmektedir (Şekil E19). Ancak fabrikanın özgün olarak kabul edilen döşemesinin de binanın ilk yapıldığı dönemden değil de, geçirmiş olduğu bir onarım sonrasında yenilendiği tahmin edilmektedir. Duvar kenarlarındaki süpürgelikler restorasyonda yerleştirilmiştir. Merdivenin özgün merdivenin yerine yapıldığı düşünülmektedir. Merdiven ve basamakları yerinde dökme mozaik olarak yapılmıştır (Şekil C31).

Binanın işlevi ile döşemede bulunan izler hakkında bağlantı kurulmaya çalışılmıştır. Döşeme kalınlığı 13-15 cm arasında değişmektedir (Şekil E19). Birinci kat

döşemesinde zeminde dairesel izlerin olduğu iki platform bulunmaktadır (Şekil C33). Dördüncü kat döşemesinde aşağıya dört yönden eğim verilmiş, eğik yüzeyler oluşturulmuştur (Şekil C55). Beşinci kat döşemesinde siloların kapakları için döşemeye delikler açılmıştır (Şekil C63). (bkz. Bölüm 4.4.1)

- **Tavanlar**

Tavan bütün katlarda 40-42 cm aralıklarla yerleştirilmiş 7x16 cm boyutlarındaki nervür kirişleri ile oluşturulmuştur (Şekil C33). Büyük açıklıklar geçildiği için aralarda kullanılan ana kirişler 26x55 cm boyutlarındadır. Yenilenmiş olan lojman bölümünde ise özellikle fırın bölümünün bulunduğu katlarda 50x50 cm, 50x30 cm, 50x35 cm boyutlarında kirişler kullanılmıştır (Şekil C39, C45, C53, C59). Fabrika bölümünde üçüncü katta tavanda eğrisel yüzeyler yapılmıştır (Şekil C46, C47). İkinci kat ise dairesel bir iz bırakılmıştır (Şekil C41). (bkz. Bölüm 4.4.1)

- **Örtü Sistemi**

Lojman bölümünün üzerinde kırma çatı yapılmıştır (Şekil C13). Çatının eğimi %30 olarak kabul edilmiş ve marsilya tipi kiremit kaplama malzemesi olarak kullanılmıştır. İki mahya kotu hesaplanmıştır. Fabrika bölümünün üzeri ise teras çatı olarak bırakılmıştır (bkz. Bölüm 4.4.1) (Şekil E21, E22, E23).

4.5. Bozulmalar

Büyükdere Nektar Bira Fabrikasında görülen en önemli bozulma, kullanıcı ve fonksiyon değişikliğinin neden olduğu bozulmadır. Bu bozulma yapıya gerçekleştirilmiş müdahaleler sonucu ortaya çıkmış, binanın taşıyıcı sistemini, malzemelerini, döşemelerini, düşey sirkülasyon elemanlarını tamamen değiştirmiştir (bkz. Bölüm 4.2). Ayrıca yapıda fiziksel ve kimyasal nedenlerle meydana gelen malzeme ve strüktür bozulmaları da görülmektedir.

4.5.1. Fonksiyon Değişikliklerinin Neden Olduğu Bozulmalar

1909 senesinde yapılan fabrikanın, 1985 senesinde Tekel tarafından restorasyonu yapılarak çok farklı bir işlev verilmeye çalışılması, konuta dönüştürülmesi yapıdaki en önemli müdahaledir. Ayrıca restorasyonu yapılmadan önce 1912-1940 zaman

dilimi içerisinde yapının elden geçtiği, onarım gördüğü düşünülmektedir. Çünkü bina 3 yıl işletildikten sonra, içerisindeki donanım sökülmüş, Tekel'in elinde iken sadece arpa depolamak için kullanılmıştır. Ancak bu onarımın hangi tarihlerde olduğu hakkında bir bilgi edinilememiştir. (bkz. Bölüm 4.3) Cephesi korunmaya çalışılan yapının, B bölümü olarak anlatılan lojman bölümünde önemli değişimler ve ekler olmuş, proje uygulanmış ancak mekânlar kullanılmamıştır.

Lojman bölümünde; beşinci, dördüncü ve üçüncü kat duvarlarında bulunan profil izlerine dayanarak çelik profiller tarafından taşındığı düşünülen çelik konstrüksiyonlu döşeme sökülüştür (Şekil E46). Bina içerisine düşey sirkülasyonu sağlamak amacıyla, özgün merdivenin olduğu düşünülen noktada, yerinde dökme mozaik ile yeni bir merdiven yapılmıştır. Bina içerisine ıslak mekânlar (tuvalet-banyo-mutfak) yerleştirilmiştir (Şekil E4). Mekânlardaki döşemeler betonarmeye çevrilmiş, kat yükseklikleri insanların yaşayamayacağı şekilde bırakılmıştır. Ortaya çıkan mekânlar insanların kullanabileceği boyutlarda değildir. Beşinci katta duvarlar eğik olarak bırakılmıştır. Beşinci ve altıncı katta kat yükseklikleri çok fazla, üçüncü katta çok azdır (Şekil E19).

Özellikle kuzeydoğu cephesinde binanın fırın olduğu düşünülen bölümünde, arka cepheye boyutları binadaki pencerelerle uyumayan pencereler açılmıştır (Şekil C16). Ayrıca güney doğu cephesinde de birinci kattaki pencerenin boyutları değiştirilmiştir (Şekil A6) (Şekil C18). Özellikle bütün katlardaki mutfak penceresinin boyutları binadaki pencere boyutları ile hiç benzerlik göstermemektedir (Şekil E21). Zemin katta güney batı cephesinde misafirhanenin mutfak penceresinin bulunduğu noktadaki kapı kapatılmış, güney doğu cephesinde ahşap doğramayla yapılmış olan pencere ve kapı açılmıştır (Şekil C20).

Fabrika bölümünde girişleri ayırmak için güney batı cephesinde bulunan pencerede denizlik ve duvar parçalanarak bir kapı açılmıştır (Şekil C4). Yapının içine, fabrika ile lojman bölümlerini ayırmak amacıyla bir betonarme merdiven ve bunun hemen yanına lojman bölümünün kullanabilmesi için bir asansör eklenmiştir (Şekil E4) (Şekil C37). Asansörün makine dairesi fabrika bölümüne yerleştirilmiştir. Düşey sirkülasyonu sağlamak amacıyla betonarmeden yapılmış olan merdiven ile özgün döşeme üzerinde delikler açılmıştır. Asansörün yerleştirilmesi için tuğladan duvarlar eklenmiş, birçok giriş koparılmış ve parçalanmıştır (Şekil C57). Fabrikanın, Tekel

tarafından restorasyonu yapılmadan önce bazı onarımlar ve müdahaleler geçirdiği bir önceki paragrafta bahsedildiği gibi düşünülmektedir. Çünkü iç mekânda kullanılan kirişlerin, kolonların ve döşemelerin kesitleri, 1909 senesinin teknolojisine göre oldukça kalındır. Ayrıca o dönemde büyük açıklıkları geçmek için kullanılan profil izlerine katlarda rastlanamamıştır. Güney batı ve kuzey doğu cephesinde zemin katta bulunan pencereler saç levha ile kapatılmıştır (Şekil C2, C14). Fabrikanın beşinci katında kuzey doğu cephesinde kapatılmış pencereler görülmektedir (Şekil C12). Güney batı cephesinde pencerelerin çoğu hasar görmüş, doğramaları sökülmüş, camları kırılmıştır (Şekil E21).

4.5.2. Strüktürel Bozulmalar

Yapının taşıyıcı olan kârgir alt yapı duvarları taşıyıcı özelliğini yitirmemiştir. Ancak daha geç bir evrede bina içine betonarme strüktür, kalın kesitli kolonlar ve kirişler yerleştirilmiş, ilk yapıma ait olması gereken elemanlar sökülmüş ya da bu yeni yapı içinde kalmış olmalıdır. Strüktürel anlamda binayı tehdit eden bir durum gözlenmemiştir.

Restorasyonda yapılmış olan çatı kötü durumdadır. Çatının özgün durumu değiştirilirken yapılan uygulama hatalarından dolayı çatı su almış, yağmur olukları parçalanarak işlevini yapamaz duruma gelmiştir. Bu durum doğal olarak çatıyı ve döşemeleri etkilemiş, özellikle binanın kuzey doğu duvarında, lojman bölümünde mekânları ayıran ara duvarlarda (Şekil C52, C61) ve fabrikanın beşinci kat duvarlarında (Şekil C63) çatlakların oluşmasına neden olmuştur. Tavan kirişlerinde sıva dökülerek donatı dış etkilere maruz duruma gelmiştir. (Şekil C66). Lojman bölümünde altıncı kat döşemesinde görülen ciddi yosun tabakası döşemenin dayanımını azaltmaktadır (Şekil E31) (Şekil C75, 76). Doğramaların altından giren sular pencerelerin etek duvarlarında da yüzey kayıplarına neden olmuştur (Şekil C64).

Yapının tüm cephelerinde, yer yer sıva bozulmaları ve dökülmeleri olmuş, tuğla duvarlar ortaya çıkmış (Şekil C7), bu durum yapının taşıyıcı konstrüksiyonunun dış hava koşullarından etkilenmesine neden olmuştur (Şekil C12, C22).

Fabrika bölümünde, pencerelerin doğramalarının sökülmüş olması, doğramanın yerleştiği noktalarda sıvaların dökülmesine, köşe çatlaklarına ve yüzey kayıplarına

sebebiyet vermiş, bu noktalarda duvarın dayanımının azalmasına neden olmuştur (Şekil C36, C49) . Silmelerde de yer yer yüzey kayıplarına ve çatlaklara rastlanmıştır (Şekil C7).

4.5.3. Malzeme Bozulmaları

Binada taş, tuğla, çelik elemanlar kullanılmıştır. Taşıyıcı duvarlar bodrum katta iki sıra tuğla arası moloz taş olarak almalı sistemde yapılmıştır ve herhangi bir bozulmaya rastlanmamıştır (Şekil C29). Zeminin üzerindeki katlarda ise dolu tuğla kullanılmıştır (Şekil C7, C22). Yer yer pencerenin yerleştiği noktalarda tuğlalarda yüzey kayıpları görülmektedir. Sonradan bina içerisine yerleştirilen dış duvarlar dışındaki taşıyıcı betonarme kolonlarda bir bozulma izine rastlanmamıştır. Ancak binanın yapıldığı dönemdeki çelik konstrüksiyonu binadan tamamen kaldırılmıştır. Duvar yüzeylerinde bulunan profillerde de korozyon görülmektedir.

Zemin katta bina köşelerinde kullanılmış olan taş kaplamalarda herhangi bir sorun gözlenmemektedir (Şekil C2). Metal köşebentlerle yapılmış olan pencerelerde, fabrika bölümünde birinci, üçüncü ve dördüncü kat pencereleri sökülmüştür (Şekil E34). Yerinde kalmış olan doğramaların kiminin kasasında kiminin kanadında aşırı derecede paslanmaya rastlanmıştır (Şekil C42). Sıva ile yapılmış olan lentolarda bazı pencerelerde sıva dökülmeleri olmuştur. Cephede yapılan kot farkı ise özellikle fabrikanın beşinci katında P25 penceresinin altında önemli bir yüzey kaybı meydana getirmiştir (Şekil E34).

Yapılan restorasyondan sonra yerleştirilmiş olan nervürlü döşemede, özellikle altıncı ve beşinci katta sıva dökülmeleri olmuş ve içerisinde bulunan demirler hava koşullarından dolayı paslanmıştır (Şekil C73, C75, C76). Nervür kirişlerinde çatının su almasından dolayı yer yer yosun tabakaları oluşmuştur. Ayrıca yapıda görülen rutubet cepheleri olumsuz etkilemiş, güney batı ve güney doğu cephelerinde yer yer yosun tabakaları görülmüştür (Şekil E34, E35) .

5. RESTİTÜSYON

5.1. Plan Özellikleri Açısından Bomonti Bira Fabrikası ile Karşılaştırma

Büyükdere Nektar Bira Fabrikası'nın restitüsyonunun yapılabilmesi için binada yeterli veri olmadığından, o dönemde çalışan ve tek örnek olan Bomonti Bira Fabrikası ile karşılaştırma yapılarak bazı mekânlar tanımlanmıştır.

Bomonti Bira Fabrikası'nda kompleksin barındırdığı yapılar adanın tamamına yayılmıştır. Böylece adanın sınırlarını yapılar belirlemiştir. Binanın ortasında belirli bir geometrik şekli olmayan bir avlu oluşturulmuştur. Yapı yıllar boyunca birçok defa müdahaleler geçirmiş, çeşitli yapılar eklenmiştir (Ek D) .

Maltın ve biranın üretimi aynı yapı içerisinde, farklı iki bölümde yapılmıştır. Birinci bölüm maltın üretildiği, ikinci bölüm ise biranın üretildiği bölümdür. Malt üretimi düşey sirkülasyon içerisinde, bira üretimi ise yatay sirkülasyon içerisinde yapılmıştır. Yapı incelenirken özellikle malt üretimi yapılan bölümün işleyiş şeması üzerinde durulmuştur. Fabrikanın planları incelendiğinde mekânların sıralanışı şöyledir:

Bodrum katta, malt fırını hacmi bulunmaktadır.

Zemin katta, kurutma fırınlarının bulunduğu mekân ve hava kompresörünün bulunduğu mekân yer alır.

Birinci katta, kurutma fırını kanalları ve havanın üst katlara çıkarılması için boşluk bırakılan mekân bulunmaktadır.

İkinci katta, sıcak havanın üst katlara çıkmasını sağlayan bacacıkların bulunduğu basık mekân bulunmaktadır.

Üçüncü katta, arpa kurutma mekânı ve arpa eleme mekânı bulunmaktadır.

Dördüncü katta, kavurma mekânı ve eleme işlemi için alt kata indirilecek arpanın hazırlandığı mekân bulunmaktadır. Sadece bu mekânın üzerine bir kat daha yapılmıştır ve depo olarak kullanıldığı düşünülmektedir.

Büyükdere Nektar Bira Fabrikası'nda plan özellikleri açısından maltın yapımı binaya daha uygundur. Bu nedenle binanın restitüsyonunun açıklanabilmesi için Bomonti Bira Fabrikası'nın malt bölümü baz alınmış, fırın ve eleme mekânlarının çözülmesinde kesit olarak , da benzerlik kurulmaya çalışılmıştır. Ancak çimlendirmenin yapılmasında Bomonti Bira Fabrikası'nda uygulanan yere serme metodunun dışında, Büyükdere Nektar Bira Fabrikası'nda silindir şeklinde kaplar olduğu ve bunların içerisinde çimlendirmenin yapıldığı düşünülmektedir (Şekil E46).

Büyükdere Nektar Bira Fabrikası'nda büyük bir su deposu bulunmaktadır (Şekil C78). Bira yapımı için gerekli olan su bu depodan sağlanmaktadır. Bomonti' de ise su deposu ayrı bir yapı olarak çözülmüştür. Büyükdere Nektar Bira Fabrikası tek bir kütleden oluşmuştur. Bomonti Bira Fabrikası ise daha önce de belirtildiği gibi bir kompleks biçiminde çözülmüştür (Ek D).

5.2. Cephe Özellikleri Açısından Bomonti Bira Fabrikası ile Karşılaştırma

Malt silosunun ve fırının bulunduğu ve eleme işleminin yapıldığı mekânların cepheleri her iki yapıda da sağır bırakılmıştır. Ancak kule etkisini vermek amacıyla düşey olarak Bomonti' de tuğla örgüsü şeritlerle, Büyükdere Nektar' da ise bina yüzeyinden çıkıntı yapan yüzeylerle iki parçaya ayrılmıştır. İki binada da zemin kat ve son kat seviyelerinde bina boyunca devam eden silmeler yapılmıştır (Ek D) (Şekil E21).

Her iki yapıda da kullanılan pencerelerde metal köşebent doğrama kullanılmıştır. Her kottaki pencereler birbirinin aynısıdır. Genellikle pencereler sabit bölüm ve ortadan açılan çift kanatlı bölüm olmak üzere iki parçadan yapılmıştır (bkz. Bölüm 4.4.3).

Bomonti Bira Fabrikası'nda malt bölümünün üzerine, eğimi %70 olarak çatı makaslarıyla, yaklaşık 400 cm yüksekliğinde beşik çatı yapılmıştır. Baca yüksekliği ise yaklaşık 12m. olarak ölçülmüştür (Akyurtlaklı, 1997:277). Büyükdere Nektar Bira Fabrikası' nda ise yapılan restorasyon sırasında lojman bölümünün üzerine kırma çatı eklenmiş, fabrika bölümünün üzeri teras çatı olarak bırakılmıştır.

5.3. Restitüsyon Kararları

Büyükdere Nektar Bira Fabrikası'nda lojman gibi farklı bir fonksiyon değişikliğinin neden olduğu bozulmadan dolayı, yapının restitüsyonunu yapmak oldukça güç olmuştur. Yapının ilk fonksiyonunu anlatacak bütün veriler lojman bölümünde yapıdankaldırılmıştır.

Binanın dört ayrı dönem geçirdiği kabul edilmiştir. İlk dönem binanın dış kabuğunun ve açıklıklarının korunduğu bira fabrikası olarak üretim yapan 1909-1912 arası; ikincisi 1912-1940 yılları arasında malt fabrikası olarak kullanılan dönem, üçüncüsü 1940-1984 arasında Tekel'in denetimine geçince arpa deposu olarak kullanılan dönem; dördüncüsü ise 1985 sonrasında restorasyonu yapılarak lojmana çevrilen, içine ek duvarların yapıldığı ve yeni mekânların eklendiği ancak yapının hiç kullanılmadığı dönemdir (bkz. Bölüm 4.2)

Yapıda mekânların tam işlevleri belirlenemediği için binanın mevcut durumunun ayrıntılı olarak incelenmesi, yapıda meydana getirilen değişikliklerin dönemine göre sınıflandırılması, Bomonti Bira Fabrikası'nın her yönüyle incelenip irdelenmesi ve Kurula sunulan dosyada yer alan 1984 tarihli fotoğrafların dikkate alınması ile bina için restitüsyon önerisi geliştirilmeye çalışılmıştır.

Restitüsyon çalışması sırasında hedeflenen tarihe karar vermek , zaman içerisinde farklı bir fonksiyon yüklenmiş yapıda, önemli bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Binanın kabul edilen restitüsyon dönemi, 1912 ile 1940 seneleri arasında belli bir süre malt fabrikası olarak kullanıldığı dönemdir. Bina içerisinde üretim şemasının daha iyi anlaşılabilmesi için bir fonksiyon şeması yapılmıştır (Ek E).

Yapıda plan özellikleri açısından en önemli değişiklik B bölümünde yapılmış, bölücü duvarlar yerleştirilerek yeni mekânlar oluşturulmuştur. Öncelikle lojman işlevi için yapılmış olan bütün ek duvarlar yapı içerisinde temizlenmiştir. Tekel'in yeniden yaptığı ancak özgün döneminde de aynı noktada var olduğu düşünülen merdiven korunmuş, binanın düşey sirkülasyon elemanı olarak kabul edilmiştir. Fabrika bölümünde yapılan restorasyon sırasında eklenmiş olan betonarme merdiven ve asansör ise kaldırılmıştır (Şekil E38).

Maltın yapımında sistem düşey olarak işlediği için üst katlardan başlayarak restitüsyon açıklanmıştır. Altıncı katta fırın bölümünün üzerine baca yerleştirilmiştir. Şu anda da bina içerisinde yer alan taşıyıcı nitelik taşıyan “T” profiller korunmuştur (Şekil E44, E46)

Fabrikanın günümüze ulaşan tek donanımı bodrum katta (BB04) mekânının duvarı içerisinde bulunan helezon parçasıdır (Şekil E37) (Şekil C24, C25). Ayrıca kazan dairesi içerisinde bulunan ahşap bölmenin arpanın kabul edildiği bölüm olduğu düşünülmektedir (Şekil C26). Bodrum kata boşaltılan arpa, helezonlar yardımıyla beşinci kata çıkarılmaktadır. Beşinci kat, siloların bulunduğu mekânı içermektedir (Şekil E43). Helezonlarla yukarıya çıkarılan arpa sekiz silonun içerisinde, depo olarak belirlenmiş olan silolara boşaltılmaktadır. Mekân içerisine yerleştirilmiş olan dekovil hattı (ray hattı) ile arpanın iletimi sağlanmaktadır. Arpa döşemede açılmış olan iki kapakla dördüncü kata iletilmektedir (Şekil C65). Ayrıca düşey sirkülasyon için binanın fırın bölümü ile kuzey doğu duvarının birleştiği noktaya bir elevatör yerleştirildiği düşünülmektedir. Dördüncü katta, arpanın ısılatıldığı, 24-55 saat süreyle su içerisinde bekletildiği, kat yüksekliğince betondan yapılmış huni şeklinde iki bölüm yer almaktadır (Şekil E42, E46). Üçüncü katta tavan girişleri, dördüncü katta bulunan huni şeklindeki bölümlerin ağız kısmından oluşur (Şekil E41). İkinci kat tavanında bulunan dairesel ize dayanarak arpalar silindir şeklindeki kaba alınır (Şekil E40). İkinci kat ve birinci katta izleri bulunan silindir şeklindeki kaplarda arpa 7-11 gün süreyle çimlendirilir ve yeşil malt oluşur (Şekil E47) (Ek E).

Çimlendirilen arpanın kurutulup, kavrulması gerekir. Bunun için arpa helezonlarla, kule görünümündeki iki mekândan oluşan fırın bölümüne iletilir. Kurutma işleminin güney batı cephesi tarafında olan mekânda , eleme işleminin ise kuzey doğu cephesi tarafında olan mekânda yapıldığı düşünülmektedir. Bu mekânlar için bu işlevlerin düşünülmesinin nedeni Bomonti Birâ Fabrikası’nda çapraz tonozlu mekânın kurutma işlevi için, yanında bulunan mekânın eleme işlevi için kullanılmasıdır. Yapılan restorasyon sırasında binanın çatısı değiştirildiği için özgün bacanın nerede olduğu bilinmemektedir. Ancak Bomonti Bira Fabrikası’nda kuruyan arpa filizlerinden yükselen nemli havanın kolayca boşaltılabilmesi için çapraz tonozlu mekânın üzerine baca yerleştirilmiştir. Özgün bacanın da bu fırın mekânının üzerinde olduğu düşünülmektedir (Şekil E46) (Ek E).

Kurutma fırını veya ocak zemin kata yerleştirilmiştir (Şekil E38). Birinci katta kurutma kanalları, ikinci ve üçüncü katta hava bacaları bulunmaktadır. Dördüncü kat kavurmanın yapıldığı tel ızgara döşemenin bulunduğu kattır. Beşinci kat ise kurutmanın yapıldığı çelik konstrüksiyon döşemenin olduğu kattır (Şekil E47). Malt önce beşinci katta 24 saat süreyle kurutulur ve tabana açılan bir kısımdan alt kata verilir. Burada sıcaklık daha yüksek olduğundan malt kavrulur. Her iki odanın da tabanı deliklidir. Kurutma odasının delikli tabanı, kavurma odasının tavanıdır. Ocaktan gelen kızgın hava alt odanın tabanından girer, maltın içinden geçerek üst kata gider. Üst katın yine tabanından giren bu sıcak hava maltın içinden iletilerek ve onu kuruttuktan sonra bacadan çıkar. Isı kaybına mani olmak için duvarlar 60-80cm. arası kalınlıkta yapılmıştır. Kuzey doğu yönünde bulunan mekânlarda ise arpa elenmektedir. Arpanın elenmesi için ikinci kata bir hava kompresörü yerleştirilmiştir. Havanın geçebilmesi için üçüncü kat döşemesinde Bomonti Bira Fabrikası'ndaki ölçülerine dayanarak bir delik açılmıştır (Ek D) (Şekil E47). Dördüncü kat ise eleme işleminin yapıldığı mekândır. Beşinci kattaki çelik konstrüksiyon döşeme üzerine açılan delikten kavrulan maltlar dördüncü kata iletilir. Elenen malt tekrar beşinci kata çıkarılarak silolarda 4-6 hafta bekletilir. Birinci katta siloların arkasında bir koridor bırakılmıştır (Şekil E39). Siloların ağızları bu koridora bakmaktadır. Silolarda olgunlaşan malt kuzey batı cephesine açılmış olan pencereden kamyonlara doldurulur (Şekil E49). Birinci katta hava kompresörünün altında bulunan mekân hafif malzeme deposu olarak kullanılmaktadır. İdare katının zemin katta olduğu düşünülmektedir. Ancak bunu gösteren bir iz bulunmadığı için mekân bölümlenmesi yapılmamıştır. Girişe nakliyat şubesi yerleştirilmiştir (Şekil E38).

Zemin katta Tekel'in yapmış olduğu rölövede birinci kata çıkmak için metal bir merdiven yerleştirilmiştir. Kuzey batı cephesinde bulunan sonradan yapılan pencere ve kapı kapatılarak yerine pencere boyutlarında iki kapı açılmıştır (Şekil E38). Bodrum kat planında kazan dairesi ile kömürlük olduğu düşünülen mekân arasına örülerek pencere haline dönüştürülen duvar parçası kaldırılarak kapı boşluğu bırakılmıştır. Ayrıca dışarıdan girişi bulunan iki mekânın arasındaki kapı boşluğu tekrar açılmıştır (Şekil E37).

Tavan kirişlerinin ve kolonların 1912-1940 arasında yapılan betonarme ekler olduğu düşünülmektedir. Döşeme kotları ise fabrika bölümünde aynen korunmuş, lojman bölümünde ise 1470cm. ve 1213cm. kotunda duvarlarda bulunan profil izlerine

dayanarak elik kirişler üzerine sa levhalarla yapılmış olan döşeme eski haliyle projede yerini almıştır (şekil E46). İkinici kat döşemesinde de hava bacacıklarının geçebilmesi için Bomonti Bira Fabrikası'nda olduğu gibi 661cm. kotundaki döşeme tel ızgara olarak fırın mekânına yerleştirilmiştir (Ek D) (şekil E47).

Cephe restitsyonunda, güney batı cephesinde bulunan bütün pencereler fabrika bölümünün pencere boyutları ile aynı ölçülere getirilmiştir (şekil E48). Lojman bölümünün mutfak pencereleri değiştirilmiştir. Zemin katta bulunan fabrika bölümüne giriş için kapıya dönüştürülmüş olan pencere tekrar rlmştir. Lojmanın mutfak penceresi kapı olarak açılmıştır. zgn olan lambalar korunmuş, diğerleri kaldırılmıştır.

Kuzey batı cephesinde cepheye sonradan eklenmiş olan saçak kaldırılmıştır. Güney doğu cephesinde yer alan ahşap doğramalı kapı ve pencere değiştirilerek yerine tek bir pencere açılmıştır. Kuruldan alınan fotoğrafa dayanarak birinci kattaki pencere boyutları ile zemin kattaki pencere boyutları aynı kabul edilmiştir (şekil E49).

Kuzey doğu cephesinde fırın ve eleme işlevinin olduğu kule biçimindeki bölümdeki bütün pencereler kapatılmıştır. Fabrika bölümünde ise beşinci katta kapatılmış olan pencereler tekrar açılmıştır (şekil E50).

Binanın çatısı yapılan restorasyon sırasında değiştirildiği için özgün çatının nasıl olduğu bilinmemektedir. Ancak Bomonti Bira Fabrikası'nın malt bölümü dikkate alınarak çatının eğimi %70 olarak ve üzerindeki özgün bacanın ise 1200cm. yükseklikte olduğu kabul edilmiştir. Ayrıca benzer örnekler dikkate alınarak, binanın her iki bölümüne de kırma çatı önerilmiştir (şekil E45).

6. RESTORASYON

6.1. Yapının Kullanımına İlişkin Öneriler

Tekel Genel Müdürlüğü tarafından yapıya bir fonksiyon yüklenmek istenmişse de bunun başarısız olduğu ortaya çıkan sonuçtan açıkça görülmektedir. Yapının günümüze kadar birçok müdahale geçirmiş olduğu daha önceki bölümlerde belirtilmiş ve yapının malt fabrikası olarak kullanıldığı dönemi, restitüsyon aşamasında eldeki verilerle çözümlenmeye çalışılmıştır.

Restorasyon önerisinin kapsamı ve niteliğinin, binanın şu andaki durumuyla çelişki yaratmaması, yapılacak müdahalelerin basit onarımlar şeklinde olması, önerilen fonksiyonun binanın var olan stürüktüründe en az değişiklik yapacak şekilde olması kararlarıyla çalışmaya başlanmıştır. Restorasyon önerileri geliştirilirken, yapının özgün mekânlarının plan şemalarında değişiklik yapılmamış, yapıya sonradan verilmiş olan işlev için yapılmış olan ek duvarlar kaldırılmış, günümüzde kullanılabilecek mekânlar oluşturmak üzere gerekli öneriler getirilmiştir.

Yukarıda belirtilen kararlar çerçevesinde yapıya verilecek olan işlevin esnek bir program anlayışı içinde olması gerektiği anlaşılmıştır. Bu doğrultuda yapının geçirmiş olduğu köklü fonksiyon değişikliği de göz önüne alınarak, Tekel tarafından yapılan restorasyonda hiçbir işlev verilmeyen bölümünün “Tekel Müzesi” olarak kullanılması, restorasyon sırasında lojman işlevi verilen bölümün ise “İçki Üretimi Araştırma Enstitüsü” olarak kullanılması düşünülmüştür. Enstitü de, Tekel’in üretmiş olduğu alkollü içecekler hakkında laboratuarlarda araştırmalar yapılacak, afiş, şişe ve etiketler tasarlanacak, degüstasyon kursları düzenlenecek, bir yeşil ay odası yapılarak iki kurumun faaliyetleri karşılaştırılacaktır. Müze de ise Tekel ürünlerini sergilenecektir. Tekel Genel Müdürlüğü’nün bir müze binasının olmaması ve böyle bir binaya ihtiyaç duyması da bu işlevin seçilmesinde en büyük etkidir.

Sanayi yapılarının restorasyonunun yapılarak yeniden işlevlendirilmesi, kullanıma açılması ile ilgili birçok örnek bulunmaktadır. Bu yapıların tercih edilmelerinin nedenleri ise, sağlam bir taşıyıcı sisteme sahip olduklarından uzun yıllardır ayakta

olmaları ve verilecek işlev için kolay çalışma imkânı sağlayan çok katlı ve geniş mekânlardan yapılmalrı olarak açıklanabilir (Binney,1990:12).

Yapı da öncelikle müze fonksiyon şemasının binaya uyarlanması gerekmektedir. Binanın korunması ve onarılması gereken yerleri tespit edilerek yapının kullanılabilmesi için gereken çalışmalar yapılmalıdır. Sergilenecek eserin korunmasını sağlayarak, depolama ve sergileme temel hedef alınmalıdır. Sergilenecek malzemeler türlerine ve boyutlarına göre ayrılmalıdır (Önsoy,2002:15).

Restorasyon projesinde, binanın özgün olmayan ancak 1912-1940 arasında yapılmış olan bütün betonarme döşemeleri, kolonları, duvarları ve bunun üzerindeki bütün açıklıklar korunmaya çalışılmıştır. Lojman bölümüne yapılmış olan bütün ek duvarlar kaldırılmış, sadece taşıyıcı duvarlar bırakılmıştır.

Proje kapsamında; bodrum katta Tekel' in yapmış olduğu restorasyonda da olduğu gibi Kazan Dairesi yer almıştır. Yapıda ısıtma sistemi olarak sıvı yakıt (fuel-oil) veya katı yakıt (kömür) kullanılacaktır. Bu mekânın havalandırılması için kuzey batı cephesine bir pencere açılmıştır. Bodrum kattaki diğer mekânlar depo veya kömürlük olarak kullanılacaktır (Şekil E51).

Müze bölümünde, zemin kotunda avludan giriş şu andaki ile aynı noktadan, pencereden kapıya dönüştürülmüş olan kapıdan verilmiştir. Düşey sirkülasyon ise yerleştirilmiş olan merdivenden sağlanmıştır. Tüm kot seviyeleri restitüsyon projesine uygun olarak düzenlenmiştir. Zemin katta danışma, sergi salonu, iki ofis yapılmıştır. Sergilenecek malzemelerin depolanması için depolar ve malzemelerin üst katlara taşınması için bir malzeme asansörü tasarlanmıştır. Asansörün mekanizması çatıya değil, zemin kotundan aşağıda bırakılan boşluğa yerleştirilmiştir. Malzemelerin depoya kolayca alınabilmesi için arkadan bir giriş verilmiştir. Lojman bölümünde müzenin veya enstitünün sorumlu kişinin kalması için konut olarak bırakılmıştır (Şekil E52).

Birinci katta (1A02) mekânındaki ek duvar temizlenerek geniş bir sergi salonu kazanılmıştır. Mekânda bulunan platformların üzerine iki adet mayşeleme kazanı yerleştirilmiş, çevresinde bulunan ünitelerde bira şişeleri sergilenmesi düşünülmüştür. Sergi salonlarında malzeme asansörü dışında kalıcı bir yapı elemanı kullanılmamıştır. Enstitüde, fırının olduğu bölüme iki adet eğitim salonu

yerleştirilmiştir. Siloların arkasındaki mekânda ara duvarlar kaldırılarak, bu mekânın Geçici Sergi Salonu olarak kullanılması düşünülmüştür. Bütün katlarda ıslak mekânların çözümü için bayan wc-bay wc yapılmış, tesisat havalandırma şaftından toprağa verilmiştir (Şekil E53).

İkinci kat, müze bölümünde sigara ile ilgili malzemelerin sergilendiği alan olarak tasarlanmış, mekân içine geçici üniteler yerleştirilmiştir. Diğer bölümde ise siloların olduğu alanda 65 kişilik bir cep sineması tasarlanmıştır. Buraya açılan hiçbir pencere açıklığının bulunmaması sinemanın düzenlenmesinde olumlu bir etkidir. Sinema salonunun girişi ve fuayesi +661cm. kotundadır. Geniş salonlardan bir tanesi etiket ve afiş tasarım atölyesine dönüştürülmüş, diğeri ise “Yeşilay” odası olarak düşünülmüştür.(Şekil E54).

Müzede üçüncü kat, bulunan yüksek pencerelerden de yararlanarak bir okuma salonu olarak düşünülmüştür. Kolonlar arasına ve mekân içerisine kitaplıklar, masalar ve sandalyeler yerleştirilmiş, gelen kişilerin Tekel ve ürünleri hakkında bilgilendirilmesi amaçlanmıştır. Enstitüde ise geniş salonlarda eğitimcilerin ve enstitünün yönetim biriminin çalışacağı mekânlar çözümlenmiştir. Siloların olduğu bölümde ikinci bir 65 kişilik cep sineması düzenlenmiştir. Ancak fuaye bölümü +993cm. kotunda iken, sinema ise +1135cm. kotundadır. Sekiz basamak yapılarak döşeme yükseltilmiştir (Şekil E55).

Dördüncü katta müzede kat yüksekliğinin az olmasından ve döşemede eğik yüzeylerin bulunmasından dolayı depo olarak kullanılması düşünülmüştür. Üçüncü kattaki kitaplığın deposu olarak kullanılacak, kitaplar malzeme asansörü ile iletilecektir. Enstitüde, siloların olduğu bölüm de kat yüksekliğinden dolayı üçüncü kattaki sinemanın makine dairesi çözümlenmiştir. Makine dairesinin girişi üçüncü katta sinemanın en üst kotuna yerleştirilmiş olan metal merdiven ile sağlanmaktadır. Diğer mekânlarda içki üretimi hakkında araştırma yapan laboratuvarlar tasarlanmıştır. İstendiği takdirde bölücü elemanlar ile mekân içerisinde depolar yapılabilir. Ayrıca bu katta ve beşinci katta çalışanlar için küçük bir kafeterya tasarlanmıştır (Şekil E56).

Beşinci kat hem müzeyi ziyarete gelen kişiler, hem de Tekel’de çalışan kişilerin kullanabilmesi için bir kafeteryaya dönüştürülmüştür. Metal konstrüksiyonlu bir merdiven yerleştirilerek yazları teras çatının kullanılması önerilmiştir. Kafeteryanın

gereksinim duyulan ıslak hacimlerinin çözümü için bayan wc-,bay wc ve bir depo yapılmıştır. Mutfak yapılmamış, sunulan her ürünün kolay hazırlanabilir tarzda olması düşünülmüştür. Diğer bölüm ise şişe tasarım atölyesi olarak tasarlanmıştır. Gerçekleştirilecek kurslar için geniş salonların kullanılması düşünülmüştür. Mekân içerisindeki kotlar korunmuş, basamaklar ile yükseklikler ayarlanmıştır (Şekil E57).

Altıncı katın, bütün bu atölyelerde çalışan kişilerin eserlerini sergileyebilmeleri için Sergi Salonu olarak kullanılması düşünülmüştür. Eski işlevi su deposu olan mekândan depo çıkartılarak, aradaki bölücü duvar üzerine kapı açılmıştır. Ancak kot yüksekliklerinin ayarlanabilmesi için dört basamak yapılmıştır. Bu mekân da Sergi Salonu olarak değerlendirilmiş ve beşinci katın terasına çıkış verilmiştir. Böylece beşinci kattaki kafeterya ve müze mekânları ile bağlantı kurulmuştur (Şekil E58).

Bütün atölyelerde serbest bir düzenleme öngörülmüştür. Silolarda sinemanın çözümlendiği mekânlarda çelik konstrüksiyonlu döşeme kullanılmıştır (Şekil E61).

Lojmana çevrilen bölümde Tekel'in yapmış olduğu restorasyonda yerleştirilmiş olan asansörün kaldırılması, taşıyıcı sistemi olumsuz olarak etkileyeceği için kullanımına karar verilmiştir. Ancak sadece Kültür Merkezinden kullanılmaktadır (Şekil E52).

6.2. Yapının Onarımına İlişkin Fiziksel Müdahaleler

Yapının sağlamlaştırılması ve günümüz koşullarında kullanılabilir mekânlar haline getirilmesi için bazı müdahaleler gerekmektedir. Bu müdahaleler şu başlıklar altında toplanmaktadır:

- Temizleme
 - a. Malzeme Temizliği
 - b. Yapının ek duvar ve niteliksiz eklerden temizlenmesi
- Sağlamlaştırma
- Bütünleme
- Yeniden Yapma
- Yenileme
- Yeni Ekler

Temizleme

- **Malzeme Temizliği**

Fabrika bölümünde teras çatının yalıtımının yeterli olmaması, lojman bölümünde yapılan ahşap çatının çürüyerek binanın su alması nedeniyle, özellikle fabrika bölümünde beşinci kat duvarında ve tavanında (Şekil E33) (Şekil C68), diğer bölümde altıncı kat duvarları ve döşemesinde (Şekil E31), beşinci ve dördüncü kat duvarlarında (Şekil C61, C73) görülen yosunlaşmanın giderilmesi için, duvar yüzeyine bir çeşit yosun ilacı uygulanacaktır.

Sıvaları dökülen ve demirleri ortaya çıkan nervür kirişlerinde oluşan korozyon temizlenecek ve tekrar sıvanacaktır (Şekil C66). Fabrika bölümünde pencere doğramalarında meydana gelen pas tabakası pas sökücü ile temizlendikten sonra, üzerlerine koruyucu sürülecek, kullanılmayacak durumdaki doğramalar ise yenileri ile değiştirilecektir (Şekil C42).

Lojman bölümünde taşıyıcı duvarlarda görülen tuz tabakaları ve kabaran boya tabakaları temizlenerek gerekli önlemler alınıp, boya yeniden uygulanacaktır (Şekil C60).

Kuzey doğu cephesinde sahanlık üzerinde, güney batı cephesinde parapet üzerinde oluşan bitkiler yapıdan uzaklaştırılacaktır (Şekil E62, E64). Güney batı cephesinde altıncı kat duvarlarında ve yağmur borusunun yok olmasıyla oluşmuş olan yosun tabakaları temizlenecektir.

- **Ek Duvar ve Niteliksiz Eklerin Temizlenmesi**

Lojman bölümünde yapılanlar bütünüyle niteliksiz ekler olarak tanımlandığı için mekân içerisindeki taşıyıcı duvarlara dokunulmayacak, diğer bölücü duvarlar, önceki paragrafta da belirtilen (1A02) mekânındaki ek duvar kaldırılacaktır (Şekil E26).

Fabrika bölümünde katlardaki mekânlarda bulunan ahşap kapılar ve bunların yanlarında bulunan kontrplak ve tahta elemanlar sökülerek mekânlar özgünlüğüne kavuşturulacaktır (Şekil E28)

Kuzey batı cephesine yapılmış olan saçak kaldırılacak, sonraki dönemde eklenmiş olan sokak lambaları özgün durumdakilerle değiştirilecektir (Şekil E35). Sonradan açılmış olan kapı kapatılacaktır (Şekil E63).

Sağlamlaştırma

Yapıda dış etkilere maruz kalarak oluşan sıva çatlaklarına, sıva dökülmelerine uygun olan harçla müdahale edilecektir (Şekil E34). Lojman bölümünde üst örtüyü oluşturan ahşap çatının mertek, kaplama tahtası ve makaslarını oluşturan ahşap yapı elemanları incelenecek, gerekiyorsa sağlamlaştırılacaktır. Fabrika bölümünde teras çatının yalıtımı gözden geçirilecektir.

Tavan kirişleri kontrol edilecek, ortaya çıkan demirler temizlenip, gerekli olan strüktürel önlemler alınacak, tavan kirişlerinin sağlam olmaması durumunda kirişler yeniden yapılacaktır (Şekil E32).

Bütünleme

Kuzey doğu cephesinde kopan silme ve dökülen söveler özgün durumundaki gibi tamamlanacaktır (Şekil E64). Altıncı kat silmesinin altına yapılmış olan renkli silmeler silme bitimine kadar yapılacaktır. Kuzey batı cephesinde fabrikanın beşinci kat saçak korniş ve zemin kat silmesi tamamlanacaktır (Şekil E63). Güney batı cephesinde, beşinci katta fabrika bölümünde bulunan pencerenin altında bulunan duvar parçası pencere yüksekliğine kadar örülerek aynı renge boyanacaktır (Şekil E62).

Fabrika bölümünde birinci katta ek duvarın kaldırılmasıyla ortaya çıkan son silo tamamlanacaktır (Şekil E53). Dördüncü katta arpanın ıslatıldığı huni şeklindeki bölümlerde herhangi bir tehlikeye karşı kenarlarında bulunan duvarlar örülecektir (Şekil E56).

Yenileme

Yapı genelinde fabrika bölümünde tekrar kullanılması mümkün olmayan metal doğramalar yenileri ile değiştirilecektir (Şekil E62). Çatının durumu göz önüne alınarak kırılan marsilya kiremitler yenilenecektir.

Kuzey doğu cephesinde malt fırınının olduğu bölümde, lojman döneminde açılmış olan pencereler şu andaki işleve de uygun olarak, güney doğu cephesinde yer alan pencere boyutlarına uygun olarak yenilenecektir (Şekil E64).

Yeniden Yapma

Yerinde mevcut olmayan pencere doğramaları yapının özgün durumu dikkate alınarak yeniden yapılacaktır. Özellikle güney batı cephesinde lojman bölümünde mutfak mekânına yapılmış olan doğramalar o katta bulunan pencere ölçülerine göre yapılacaktır (Şekil E62).

Bodrum katta kazan dairesi ile depolar arasındaki kapı yeniden açılacak, metal doğramalı kapı yerleştirilecektir. Ayrıca depolar arasındaki duvar üzerine de kapı açılacak, mekânların birbiriyle bağlantısı sağlanacaktır (Şekil E51).

Kuzey doğu cephesinde fabrika bölümünde beşinci katta bulunan kapatılmış olan pencereler açılacak ve özgün haliyle yapılacaktır (Şekil E64). Dördüncü kat ve üçüncü kat pencerelerinin üzerine lento yapılacaktır. Zemin katta açılmış olan kapılardan bir tanesinin içine metal doğrama yerleştirerek kullanılacak, diğeri ise sadece iz olarak belirtilecektir.

Güney doğu cephesinde malt fırını bölümünde birinci katta bulunan pencereler zemin katta bulunan pencere boyutlarına göre yeniden yapılacaktır (Şekil E63). Ayrıca zemin katta yapılmış olan ahşap doğramalı kapı ve pencerenin yerine özgün durumundaki pencere yerleştirilecektir. Bunun yanında bulunan pencerenin üzerine lento yapılacaktır.

Yeni Ekler

Müze bölümünde öncelikle fabrikanın girişindeki pencerenin tam olarak kapıya dönüştürülmesi gerekmektedir. Parçalanan denizlik kaldırılacak ve açıklığa göre metal doğramalı kapı yerleştirilecektir. Zemin kotu giriş kotundan aşağıda olduğundan altı basamak eklenmiştir. Mekân içerisinde ofisler ve depolar düzenlenmiş, bunlar alçıpan duvarlar ile birbirinden ayrılmıştır. Ana merdivenin arkasında beşinci katta yapılan tuvalet mekânının tesisatı için bir tesisat shaftı yapılmıştır. Ayrıca bütün katlara çıkan bir malzeme asansörü yapılmıştır (Şekil E62).

Müze ve kültür merkezinde ana düşey sirkülasyon elemanı granit ile kaplanmış, etrafına metal korkuluk yapılmıştır (Şekil E60). Beşinci katta ve kültür merkezinde her katta ıslak mekân ile ilgili tüm ihtiyaçları içeren yeni bir mekân tasarlanarak bu eksiklik çözümlenmeye çalışılmıştır. Yapıya getirilen küçük çaptaki ekler ise, kullanıma yönelik olan, ıslak hacim elemanları (klozet, pisuvar, lavabo vb.) gibi sabit elemanlardır (Şekil E57).

Yazları teras çatının kullanılabilmesi için beşinci katta mekân içerisine metal strüktürlü merdiven yapılmıştır. Merdivenin yerleşiminde tavandaki nervür kirişleri dikkate alınmıştır (Şekil E60). Üst örtü gerektiğinde kullanılabilen şemsiyeler şeklinde önerilmiştir.

Kültür merkezi bölümünde mekânların kullanılabilmesi için esnek çözümlere gidilmiştir. Mekânlar içerisine kalıcı olan hiçbir yapı elemanı yerleştirilmemiştir. Sadece sinemanın silolar içerisine yerleştirilebilmesi için çelik konstrüksiyonlu döşeme yerleştirilmiştir. Katlarda yığma duvarlarda kapı boşlukları bırakılarak atölye olarak kullanılan mekânların bağlantısı sağlanmıştır (Şekil E61).

Binanın ısıtması bodrum kata yerleştirilen kazan ile sağlanacaktır. Daha önceki paragraflarda da belirtildiği gibi sıvı yakıt (fuel-oil) veya katı yakıt(kömür) kullanılacaktır. Gerekli olan baca tesisat bacasının yanına yapılacaktır. Yeterli gelmemesi durumunda baca boyutları büyütülecektir. Isıtma sistemi olarak panel(radyatör) sistem ya da sıcak soğuk hava üfleyebilen sistem kullanılacaktır (Şekil E51).

Elektrik tesisatı sıva altından geçirilecektir. Müze bölümünde, sergi salonlarında ve atölyelerde aydınlatmanın eserler ve çalışmalar üzerinde yoğunlaştırılması sağlanacaktır. Yerleştirilecek lambaların görüş alanı içine girmemesine dikkat edilecektir. Enerji tasarrufu ve ilgi çekmek amacıyla aydınlatmada fotosel aygıtlar kullanılabilir. Elektrik kabloları, yangın tehlikesine karşı özel üretilmiş kablolar olacaktır. Kablolar sürekli olup, buat olmayacak; her katta saçtan yapılmış elektrik panelleri olacaktır. Binanın her katında yangın tertibatı düzenlenecektir.

7. 40 NOLU PARSELDE BULUNAN YAPILARIN KORUNMASI ÖNERİSİ

538 ada 40 nolu parsel üzerindeki bazı yapıların korunması için tescil kararı alınacaktır. Bu yapılar; müdür lojmanı, eski kibrit fabrikası ve ahşap memur lojmanıdır. Müdür lojmanının Nektar Bira fabrikası ile aynı dönemde yapıldığı düşünüldüğünden ve yapı oldukça harap durumda olduğundan yapının rölöveleri hazırlanarak bugünkü durumu tespit edilmiştir (Şekil E69-E80). Eski Kibrit fabrikasının içerisine girilemediği için yapının tarihsel gelişimi anlatılıp, kroki olarak planı verilmiştir (Şekil E81). Ahşap yapı, 1926 Rumeli paftasında görülmektedir. Ancak yapı şu anda memur lojmanı olarak kullanıldığından içerisine girilememiştir.

Parselin ana çekirdeği 1918 tarihli Nedjib Haritasın da görüldüğü gibi olmasına karşın, yıllar içerisinde parsel içerisine yapılan yeni yapılar ile sınırlar kuzeye doğru genişletilmiştir. Kuzeye doğru olan bu genişlemenin önüne geçilmesi gerekmektedir. Parsel içerisinde bulunan kazan dairesi, yemekhane, idare ve müdüriyet binalarının aynı işlevle kullanılması, diğer yapılarda gerekli düzenlemeler ve onarımlar yapılarak sergi ve festivaller için geniş salonlar olarak tasarlanarak kullanıma açılması, arazi içerisinde yer yer kesintiye uğramış olan dekovil hattının kesilen bölgelerde yeniden yapılarak binalar arasında malzeme naklinde kullanılması düşünülmüştür.

7.1. Müdür Lojmanı

Yapı parsel içinde kuzeybatıda, kibrit fabrikasının yukarısında yer almaktadır. Bodrum kat, zemin kat ve birinci kattan oluşan yapı kârgir olarak yapılmıştır (Şekil D18, D19, D20, D21). Yapıldığı dönem hakkında yazılı bir kaynak olmamasına rağmen, elde edilen haritalardan, yapının Nektar Bira Fabrikası ile aynı dönemde yapıldığı düşünülmektedir. 1918 tarihli Nedjip haritasında yapı net olarak görülmektedir.

Yapı 985x1507 boyutlarında, dikdörtgen şemaya sahiptir (Şekil E69).Arazinin eğiminden faydalanarak bodrum kat yapılmış ve 2 mekan oluşturulmuştur (Şekil

E66). Zemin katta 6 oda ve 3 ıslak mekan, birinci katta 5 oda ve 2 ıslak mekan yer almaktadır (Şekil E68) (Şekil E70). Yapının dış duvarları taştan, bölme duvarları bağdadi olarak yapılmıştır (Şekil D27). Döşeme ve tavan kaplaması ahşaptır. Girişte bir teras yapılmış, taş ile kaplanmış ve altı depo olarak kullanılmıştır (Şekil D24). Üst katta ise ahşap bir balkon bulunmaktadır (Şekil D18). Üç kollu, çift sahanlıklı bir merdiven ile birinci kata çıkılmaktadır (Şekil E68) (Şekil D25).

Kat yükseklikleri bodrum katta 210.5 cm, zemin katta 347 cm, birinci katta 348 cm dir (Şekil E73, E74). Ahşap doğrama ile yapılan kapıların genişlikleri aynı olmasına rağmen yükseklikleri bodrum katta 175 cm, zemin katta 218 cm, birinci katta 242 cm'dir (Şekil E80). Eğrisel atkılı olarak yapılan pencerelerin boyutları bodrum katta 90/55 cm, zemin katta 114/185 cm, birinci katta 124/204 cm'dir. Pencerelerin içlerine sineklik yerleştirilmiştir. Ortadan açılan çift kanatlı olarak yapılan pencereler ahşap doğramalıdır (Şekil E79) (Şekil D22).

Bina oldukça kötü durumdadır. İç mekânlarda boya tabakasının kalkmasıyla sıvada hasarlar olmuştur (Şekil D26). Zemin katta iki önemli yerde döşeme çürümüştür (Şekil E68). Mutfak mekânının duvarlarındaki taşıyıcı sistem ortaya çıkmıştır (Şekil D27). Üst katta ise çatıdan kaynaklanan problemler yaşanmıştır. Tavanda delikler oluşmuş, bina su almıştır (Şekil D29). Balkonun döşemesi de çürümüş ve aşağıya doğru sehim yapmıştır (Şekil D18).

Cephede ise özellikle kuzey batı ve kuzey doğu cephesinde ciddi bitki oluşumları meydana gelmiştir (Şekil D19, D21). Güney doğu ve kuzey batı cephelerinde zemin katta kapatılmış pencereler bulunmaktadır (Şekil D19, D20). Pencerelerin etrafına 25cm. genişliğinde kemerli söve yapılmıştır (Şekil D22). Ayrıca pencerelerin betondan denizlikleri bulunmaktadır. Çatı kırma çatıdır ve marsilya tipi kiremit ile örtülmüştür (Şekil D18).

Binada ilk başta gerekli olan sıhhiyeleştirmeler, onarımlar yapılarak kullanıma açılması ve korunması gerekmektedir. Yapıya verilecek en iyi işlev, binaya ana caddeden ayrı bir giriş verilerek bir çocuk yuvasına dönüştürülmesidir.

7.2. Tekel Kibrit Fabrikası

Türkiye'nin ilk kibrit fabrikasıdır ve şu anda Tekel tarafından depo olarak işlevlendirilmiştir. Parsel içindeki kibrit fabrikasının ek binalarının çoğu kullanılmamakta, geri kalanlar ise üretim değil sadece depolama işine yaramaktadır. (Şekil E1).

Türkiye'in ilk kibrit fabrikası, çevresinde Zingal Ormanları bulunan Sinop'da kurulmaya başlanmıştır. Ancak Sinop Kibrit Fabrikası yapılırken, zemin kum olduğu için, makinelerin ağırlığına dayanamamış, fabrika sahasında bir çökme olmuş ve fabrika duvarları her tarafından çok tehlikeli bir şekilde çatlamıştır. Bu durum karşısında inşaat durdurulmuş; ve işi bu şirketin yapamayacağı ve şartları yerine getiremeyeceği görülerek antlaşmanın iptal edilmesine ve kibrit tekelinin devletçe düzenlenmesine karar verilmiştir.

Bu sırada “American – Turkish Investment Corporation” şirketi kibrit inhisarını işletmeye aday olmuştur. Devlet tarafından desteklenerek, özellikle yerli elemanlar yetiştirmek şartı ile bu görev Amerikan şirketine verilmiştir.

Yeni kurulan ve “Türkiye Kibrit ve Çakmak İnhisarı Sahibi İmtiyazı” unvanını alan yeni şirket faaliyete başlamış, ilk iş olarak Büyükdere de Nektar Bira Fabrikası arazisini satın alarak kibrit fabrikasını Sinop'tan buraya nakletmiştir (Koçu, 1963:3259).

Büyükdere' deki Kibrit Fabrikasının inşaatına 1930 senesinde başlamış olan Amerikan şirketi ilk Türk kibritini piyasaya 1932 senesinde vermiştir. (Giz,1969:18) Bu Amerikan şirketi 1943 yılına kadar kibrit imal etmiş, 1943 yılında bütün haklarını şartlar dahilinde hükümete devrederek işten çekilmiştir. Büyükdere fabrikasının işletilmesi için hükümetçe bir işletme idaresi kurulmuştur. Fabrika 1946 yılına kadar bu idare tarafından işletilmiş, aynı yıl Büyükdere Kibrit Fabrikası bütün tesisatı, teşkilatı, personel ve işçileri ile birlikte Tekel Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir (Koçu,1963:3259).

• Üretim İşlemi

Üretim şu şekilde yapılmaktadır: İlk aşama olarak “kontinü” makinesinde kibrit çöplerine kibrit başı yapılması, ikinci aşama da kasalara alınması, üçüncü aşama

makinelerde kutulara doldurulması ve son aşamada paketlenmesi olarak özetlenebilir (Doğruel,2000:322).

Eski teknoloji ile çalışan Büyükdere Kibrit Fabrikası'nın 1985 yılında modernizasyonu düşünülmüş, ancak Boğaziçi imar uygulamaları nedeniyle bölge sanayiden arındırılmış bir bölge olarak tescil edilince fabrikanın bulunduğu yerde modernize edilmesi imkansızlaşmış; bu nedenle İnegöl'e taşınmasına karar verilmiştir (Doğruel,2000:323).

Yapı şu anda depo olarak kullanılmaktadır. Ancak binanın daha kalıcı bir işlevle değerlendirilip korunması gerekmektedir. Geniş ve kat yüksekliği fazla olduğundan bu mekânın İstanbul'da belli dönemlerde yapılan sergi veya festivaller için kullanılması düşünülmüştür.

7.3. Ahşap Memur Lojmanı

1926 tarihli Rumeli paftalarında görülen yapının tam olarak ne zaman yapıldığı bilinmemektedir. İçerisine girilemeyen yapı taş subasman üzerine ahşaptan iki katlı olarak yapılmıştır (Şekil D10). İki ayrı aile tarafından kullanılan yapı planda ikiye parçalanmış, özgün girişini kaybetmiştir. Özellikle yeni açılan girişlere binayla hiç uyuşmayan rüzgârlıklar eklenmiştir (Şekil D11). Beşik çatıyla örtülü yapının çatı kaplama malzemesi alaturka kiremittir. Pencereilerin yerlerinde ve açıklıklarında herhangi bir değişim gözlenmemiştir. Sabit ve hareketli olarak iki parçadan oluşan pencereler ahşap doğramalı ve çift kanatlıdır.

Binanın korunması için öncelikle rölövelerin hazırlanıp, özgün halinin tespit edilmesi gerekmektedir. Bu yapı enstitüde çalışan veya belli bir süre için gelen sanatçıların kalabileceği bir mekâna dönüştürülebilir. Bunun için gerekli konfor şartları mekân içerisine yerleştirilecektir.

8. SONUÇ

Ülkemizde birçok sanayi yapısı özgün işlevini kaybettikten sonra kendi haline terk edilmekte, bakımsızlıktan yok olmaya bırakılmaktadır. Büyük yapılar oldukları için, yıkılarak yerlerine çok sayıda niteliksiz ve estetikten yoksun yapılar yapılmaktadır.

Özellikle yapıların, yapıldığı dönemin koşullarını, sosyo-ekonomik şartlarını, mimari özelliklerini yansıtan en iyi tarihi belge olduğu unutulmamalıdır. Sanayi yapılarının eski fonksiyonları gereği sağlam strüktürlü olmaları; geniş, büyük ve kolay dönüştürülebilir hacimler sunmaları gibi etkenler göz ardı edilmemelidir. Her türlü yönüyle günümüz mimarisine örnek olabilecek bu yapılar için gerekli özen gösterilmelidir.

Bu nedenle, çalışma konusu olarak seçilen “Nektar Bira Fabrikası”nın geçirmiş olduğu onarımlar da göz önüne alınarak korunması ana hedef olarak belirlenmiştir. Bu yapı hakkında Kurul’un almış olduğu kararların irdelenmesi ve farklı bir işlev vermenin yapıda oluşturduğu hasarların saptanmasıyla, yapının geçirmiş olduğu dönemlerin etkileri araştırılmıştır.

Yapının varlığını sürdürebilmesi ve özgün olan yapı öğelerinin korunması için en uygun işlev seçilmiştir. Yapının plan özelliklerini bozmayacak yeni ekler önerilmiş, yapıya başka bir ek yük getirilmemesi, dönüştürülen mekânların insanların yaşayabileceği mekânlar haline getirilebilmesi, en önemlisi de korunması için gerekli çözümler bulunmuştur. Bu çalışma sayesinde; bir kültür varlığının araştırılması, belgelenmesi, gelecek kuşaklara aktarılması sağlanmıştır.

KAYNAKLAR

- Akyurtlaklı, Sinan**, 1997. “Bomonti Bira Fabrikası Restorasyon Projesi”, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Anonim**, 1948. “Bira” maddesi, İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi, İstanbul, c.3, 46-48
- Anonim**, 1953. “Tekel” maddesi, İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi, İstanbul, c.9, 88-100
- Anonim**, 1974. “Tekel” maddesi, Türkiye Ansiklopedisi, İstanbul, c.4, 1317-1318
- Anonim**, 1975. “Büyükdere” maddesi, Türk Ansiklopedisi, M.E. Basımevi, Ankara, c.6, 427-432
- Anonim**, 1975. “Kibrit” maddesi, Türk Ansiklopedisi, M.E. Basımevi, Ankara, c.22, 99
- Anonim**, 1983. “Sanayi” maddesi, Yurt Ansiklopedisi, Anadolu Yayıncılık, İstanbul, c.6, 3927-3931
- Anonim**, 1990. “Bira” maddesi, Meydan Larousse, İstanbul, c.2, 388-390
- Aysu, Çiğdem**, “Büyükdere”, İstanbul Ansiklopedisi, İstanbul, 6, 359-361
- Balcı, İbrahim**, 1998. Sarıyer’i Görmek ve Hissetmek, İstanbul, 51-57
- Binney, M., Francis Machia, Ken Powel**, 1990. Bright Future- The Re-use of Industrial Buildings, London, 12
- Clark, Edward**, 1992. “Osmanlı Sanayi Devrimi”, Osmanlılar ve Batı Teknolojisi, Yeni Araştırmalar, Yeni Görüşler, ed. E. İhsanoğlu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayınları, İstanbul, 37-52
- Deleon Jack**, 1998. Boğaziçi Gezi Rehberi, İstanbul, 47-52
- Doğruel, F., S. Doğruel**, 2000. Osmanlı’dan Günümüze Tekel, İstanbul, 123, 301-302
- Elli Yılda Türk Sanayii**, 1973. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ankara, 117
- Giz, Adnan**, 1968. “İstanbul’ da ilk sınai tesislerinin kuruluş yılı:1805” İSOD, İstanbul, 2, 25-24
- Giz, Adnan**, 1969, “Türkiye’de Kibritin Tarihi”, İstanbul Sanayi Odası Dergisi, İstanbul, 41, 18-19

- Kepenek, Yakup**, 1989. “ Türkiye’nin Sanayileşme Süreçleri”, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, İstanbul, 7, 1760-1778
- Koçu, Reşad Ekrem**, 1963. İstanbul Ansiklopedisi, İstanbul, c.2, 3240-3242
- Koçu, Reşad Ekrem**, 1963. İstanbul Ansiklopedisi, İstanbul, c.2, 3259-3263
- Kunze, Wolfgang**, 1996. Technology Brewing and Malting, Kunze International Edition, Germany, 116-123, 132-153
- Martal, Abdullah**, 1999. “Osmanlı Sanayileşme Çabaları”, Osmanlı 3, İktisat, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 279-285
- Ökçün, G.**, 1971. Osmanlı Sanayi 1913-1915 yılları Sınai İstatistiki, Ankara, 66-68
- Önsoy, Rıfat**, 1984. “Tanzimat Dönemi Sanayileşme Politikası 1939-1876”, H.Ü. Edebiyat Fakültesi Dergisi, Ankara, 5-12
- Önsoy, İhsan Burçak**, 2002. “ Müze Olarak İşlevlendirilen Tarihi Yapılarda Aydınlatma”, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 15
- Sandalcı, Mert**, 1997. “Bira”, Tombak, İstanbul, s.14, 6-18
- Saraç, O.Celal**, 1940. “Tanzimat ve Sanayimiz”, Tanzimat, 423-424
- Şehsuvaroğlu, Haluk**, 1986. Boğaziçine Dair, TURİNG, İstanbul, 80-81
- Tekel Genel Müdürlüğü Örgüt Rehberi**, 1977. T.G. Müdürlüğü Organizasyon ve Metot Müdürlüğü, İstanbul, Yayın No:32, 6-8
- Tekel Genel Müdürlüğü Örgüt Rehberi**, 1979. T.G. Müdürlüğü Organizasyon ve Metot Müdürlüğü, İstanbul, Yayın No:138, 4-12
- Tekel Genel Müdürlüğü**, İstanbul Bira Fabrikası Bilgi İstek Listesi
- Toprak, Zafer**, 1985. “Osmanlı Devleti ve Sanayileşme Süreci”, Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, İstanbul, 7, 1340-1359
- Türker, İsmet**, 1974. “Fermantasyon Teknolojisi”, A.Ü. Ziraat Fak. Fermantasyon Teknolojisi Kürsüsü, A.Ü. Basımevi, Ankara, 154-235
- Türker, İsmet**, 1977. “Malt-Bira Kimyası ve Teknolojisi”, A.Ü. Ziraat Fak. Fermantasyon Teknolojisi Kürsüsü, A.Ü. Basımevi, Ankara, 11-141
- Yazıcı, Yüksel**, 1993. Bütün Yönleriyle Boğaziçi’ndeki Cennet:Sarıyer, İstanbul, 112-11
- Yazıcıoğlu, T., A.V. Akman**, 1962. “Fermantasyon Teknolojisi”, A.Ü. Ziraat Fak. Fermantasyon Teknolojisi Kürsüsü, A.Ü. Basımevi, Ankara, 12-15

**EK A: 349 SAYILI KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI TAŞINMAZ
KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI İSTANBUL BÖLGE KURULU
KARARI**

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları
İstanbul Bölge Kurulu
KARAR

Toplantı No.ve Tarihi: 16-- 23.3.1984

Karar No.ve Tarihi: 349 - 23.3.1984

Yeri: İSTANBUL

İstanbul, Sarıyer, Büyükdere 95 pafta, 538 ada, 40 parsel hakkında İstanbul Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğünün 23.2.1984 gün ve 647 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşme sonunda:

Sarıyer, Büyükdere, 538 ada, 40 parselde bulunan ,Tekel G. Müdürlüğünün ambar binasının korunmasına gerek olmadığına karar verildi.

S. Eyice

BAŞKAN
Eyice (Semavi)

N. Giray

BAŞKAN YARDIMCISI
Giray (Muhteşem)

ÜYE Eyice (Semavi)	ÜYE Giray (Muhteşem)	ÜYE Sinemoğlu (Nermin)	ÜYE Toner (Süha)	ÜYE Yaltırık (Faik)
ÜYE Rölöve ve Anıtlar Müdürü in Başçetinçelik	ÜYE İst. Arkeoloji Müzeleri Müdürü Nuşin Asgari	ÜYE Bay. ve İskan Bak. I. (İst.) Bölge Mtd. Kutlu Güzelsu	ÜYE İst. Vakıflar Başmüd. Alaettin Gürtun	

GC.MA. 30.3.1984

**EK B: 1740 SAYILI KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI TAŞINMAZ
KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI İSTANBUL BÖLGE KURULU
KARARI**

KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları
İstanbul Bölge Kurulu

K A R A R

plantı No. ve Tarihi : 65-18.10.1985
rar No. ve Tarihi : 1740-18.10.1985

Toplantı Yeri : İSTANBUL

İstanbul, Sarıyer, Çayırbaşı, 95 pafta, 538 ada, 40 parsel de bulunan Büyükdere Kibrit Fabrikası sahasında yer alan ve Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulunun 27.12.1984 gün , 559 sayılı kararı ile II.A-3 koruma grubuna alınan Anbar Binasına ilişkin; Tekel İşletmesi Genel Müdürlüğünün 9.7.1985-032587 ve 11.9.1985-041318 sayılı yazıları ve Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 17.7.1985-7084 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşme sonucunda;

Sarıyer, 538 ada, 40 parselde, gönderilen teklif projesine göre uygulama yapılmasında, sakınca olmadığına karar verildi.

flile

BAŞKAN
EYİCE (Semavi)

BAŞKAN YARDIMCISI
GİRAY (Muhteşem)

ÜYE ÜYE ÜYE
EYİCE (Semavi) GİRAY (Muhteşem) SİNEMOĞLU (Nermin)
Bulunmadı *M. Sinemoğlu*

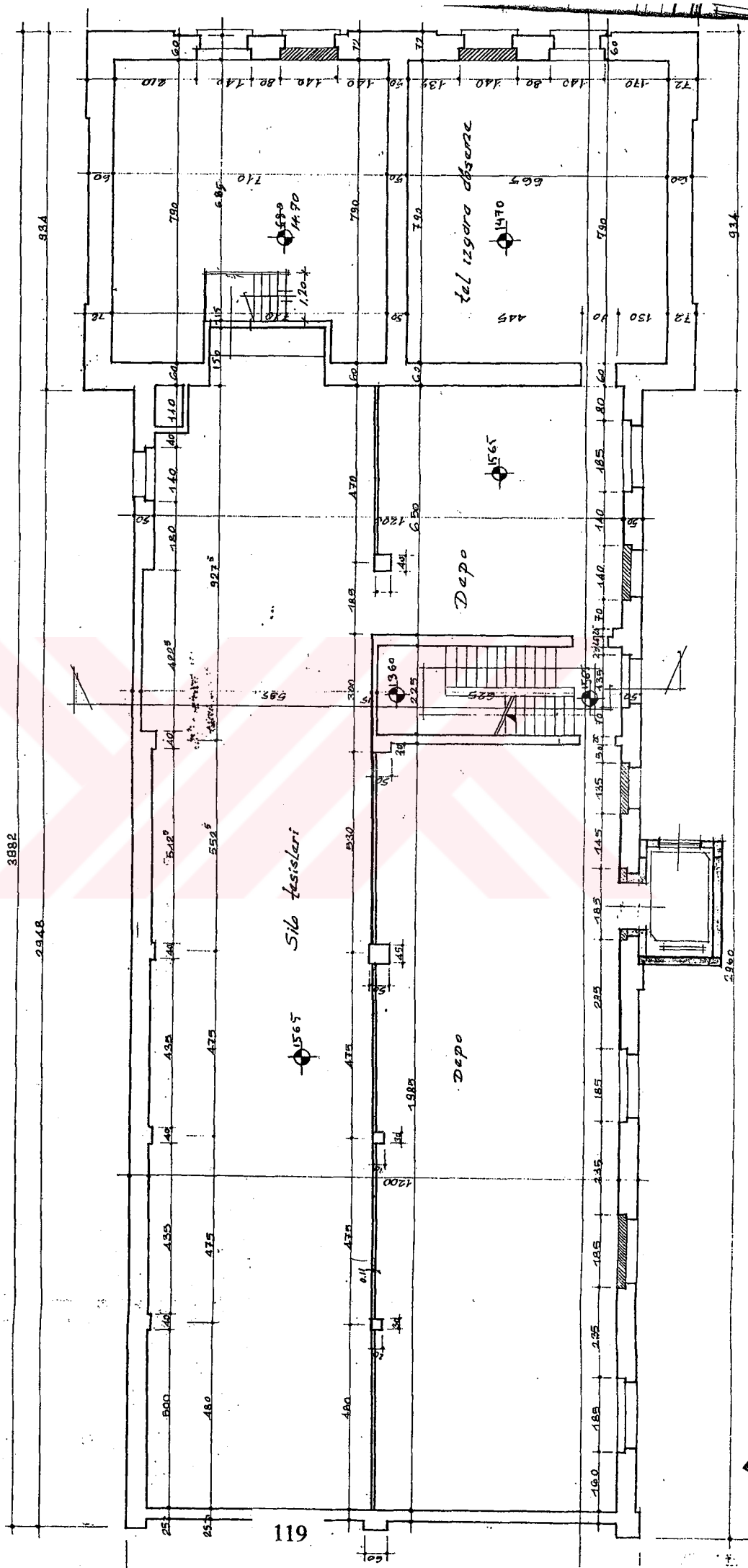
ÜYE ÜYE
TONER (Süha) YALTIRIK (Fahri)
Bulunmadı *Fahri*

ÜYE ÜYE
Rölöve ve Anıtlar Müdürü İst. Arkeoloji Müzeleri Müdürü
sera sönmez
BASCETİNGELİK NUSİN ASGARİ
Muharrem Oral Alpay Pasinli
22.10.1985 HM.FK.

ÜYE ÜYE
Bay. ve İskan ~~Bak~~ İst. Vakıflar BşMüd.
~~İst. Bölge~~ Müd. Kemal Kahraman
KURU GÜZELSOY
Yılmaz Ergüvenç
Bulunmadı *Kemal Kahraman*

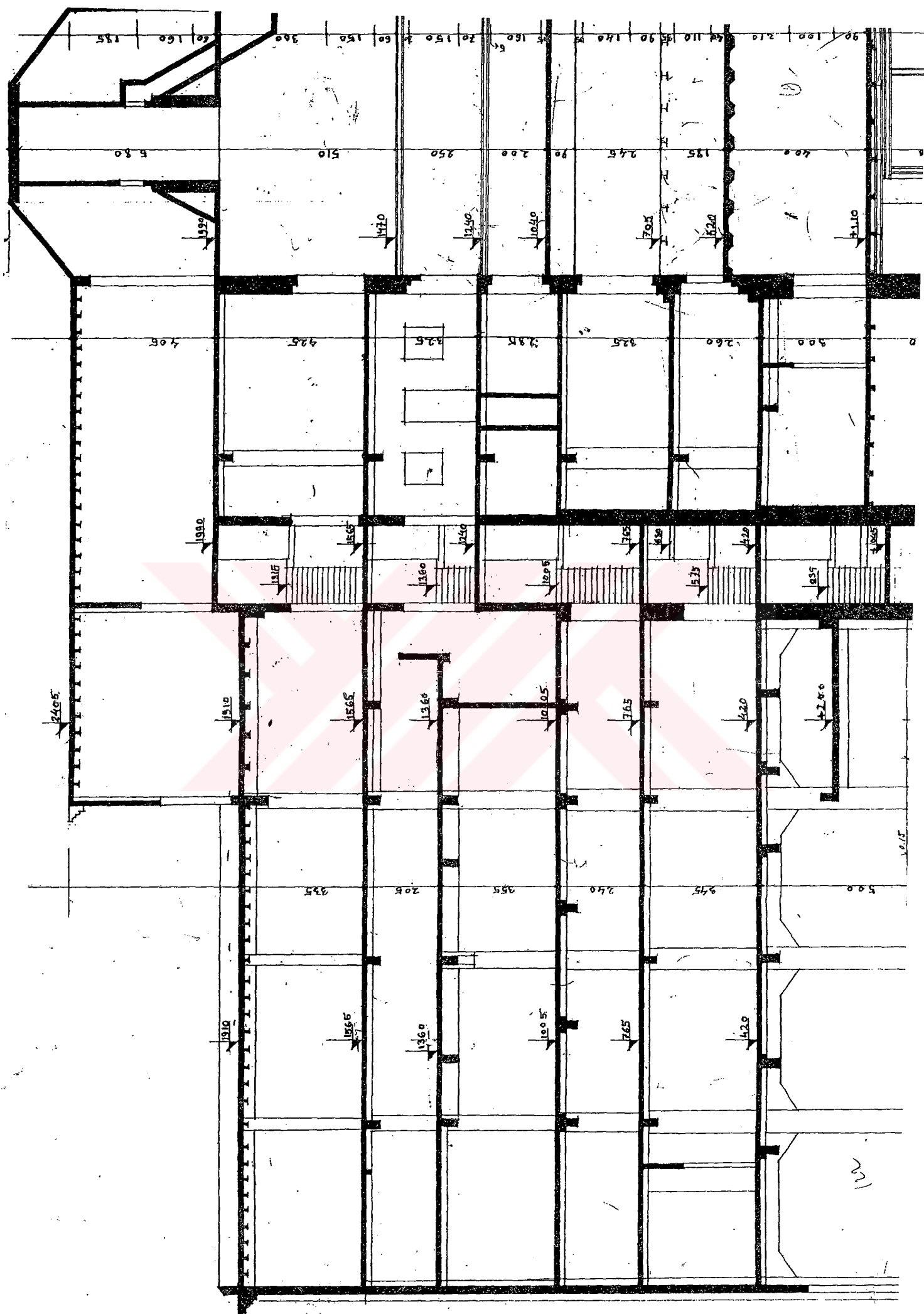
**EK C: TEKEL GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN YAPMIŞ OLUĞU RÖLÖVE
PROJESİNDEN ÖRNEK**

5. KAT PLANI

ilave kısımlar

**EK D: BOMONTİ BİRA FABRİKASI RÖLÖVESİ PLAN, KESİT, CEPHE
ÖRNEĞİ**

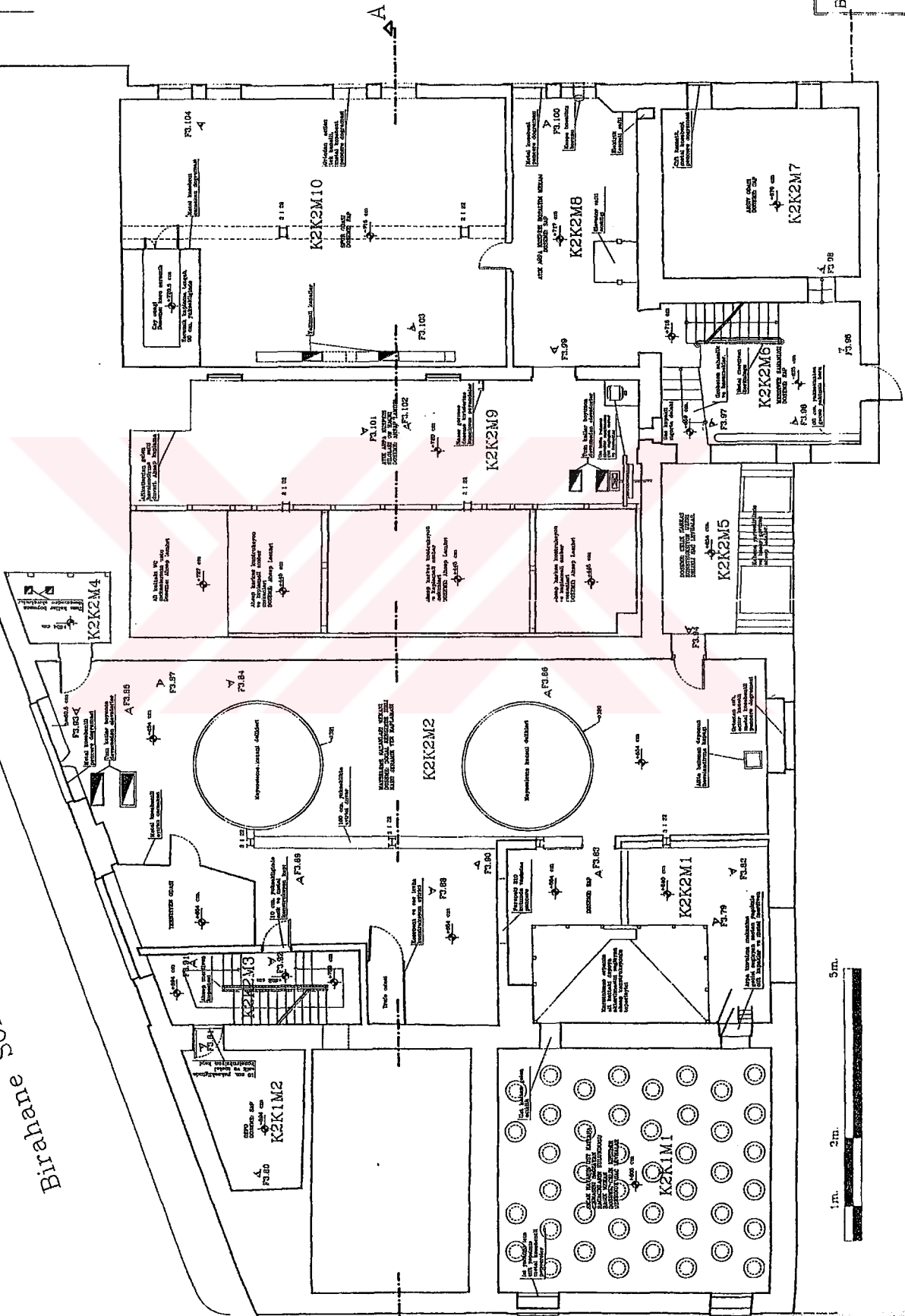

Birahane Sokak

Bomonti Caddesi

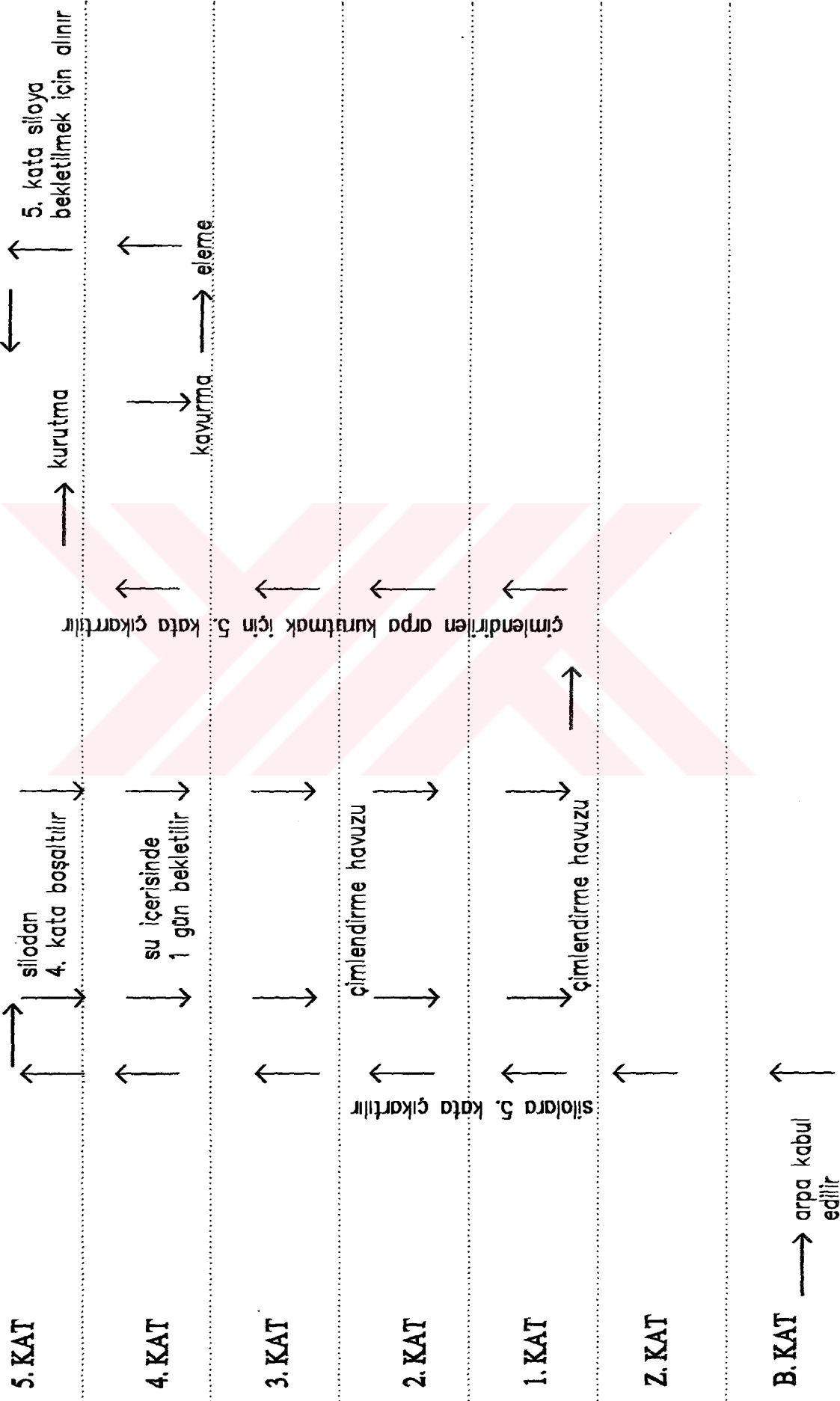
BOMONTI BIRA FABRIKASI
ROLOVESİ
İKİNCİ KAT PLANI

The architectural floor plan depicts a large, symmetrical building complex. A central corridor system runs horizontally through the middle of the plan, connecting various rooms and wings. The building features a central entrance with a prominent portico supported by columns. The wings extend outwards from the central corridor, containing numerous rooms, including offices, meeting rooms, and a large hall. The plan is detailed with room numbers, door symbols, and furniture layouts. A large red 'X' watermark is overlaid on the entire drawing.

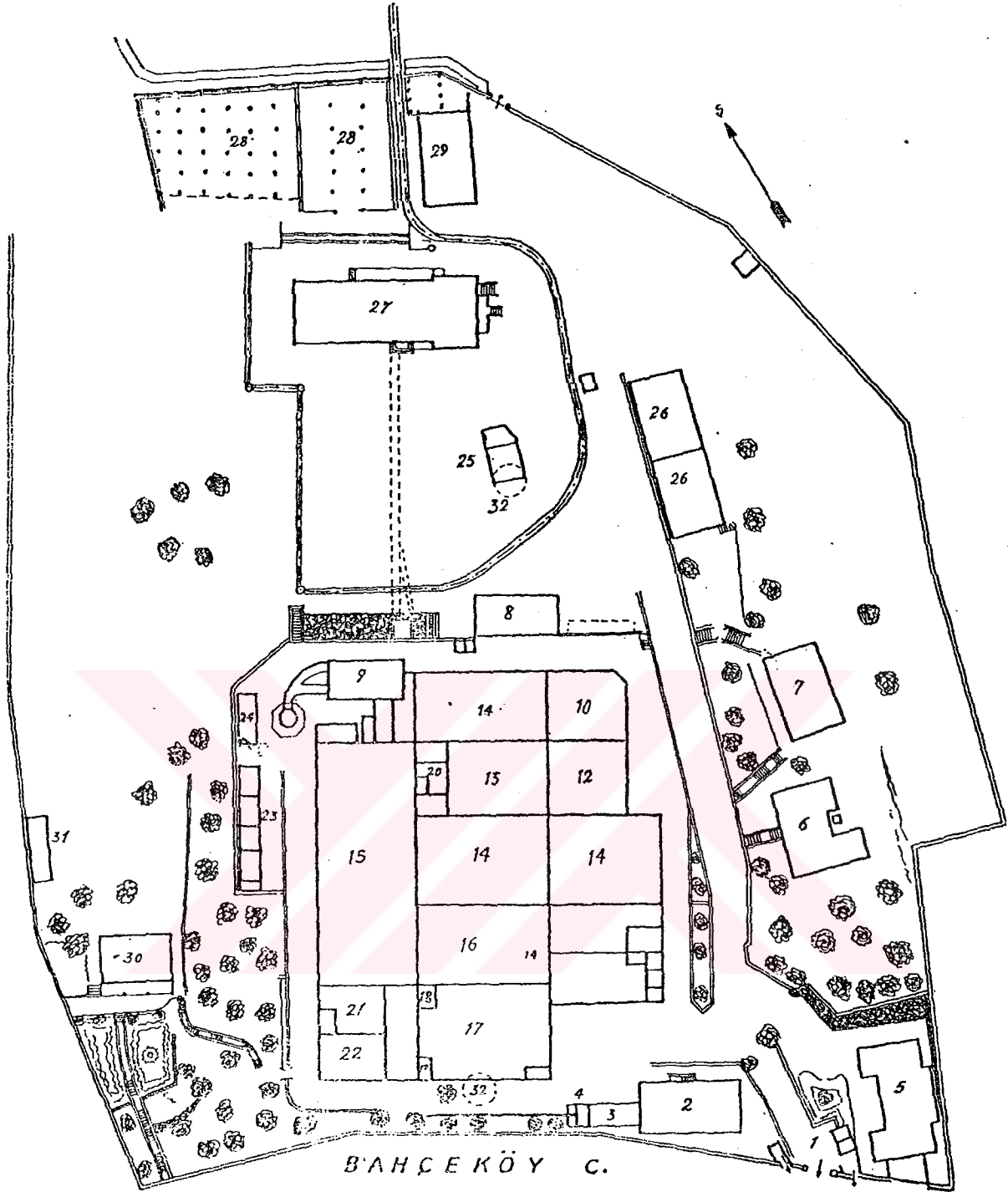
EK E: NEKTAR BİRA FABRİKASINDA MALT ÜRETİM ŞEMASI

EK F: ŞEKİLLER

Büyükdere Kibrit Fabrikası

1 — Giriş kapusu ve emniyet âmirliği; 2 — İdare; 3 — Dispanser; 4 — Sivil savunma şubesi; 5 — Yemekhane ve mutfak; 6 — Kreş ve çocuk yuvası; 7 — Memur lojmanı; 8 — Destere dairesi, altından erkek işçilerin banyoları ve ayak yolları; 9 — Kazan; 10 — Çöp soyma dairesi; 11 — Kutu soyma dairesi; 12 — Çöpkurutma ve perdaht dairesi; 13 — Çöp istifleme dairesi; 14 — Kontinü (eczâyı çöp başlarına koyma) dairesi; 15 — Kutulara doldurma dairesi; 16 — Kutu imâli, etiket ve doldurmaya kutu ihzâr dairesi; 17 — Kutu kenarlarını fosforlama dairesi ve paketleme; 18 — Eczâ ve kola dairesi; 19 — Fosfor ihzâr dairesi; 20 — Lâboratuvar; 21 — Marangozhâne; 22 — Tâmir atölyesi; 23 — Kalayhâne, kaynakhâne ve sarachâne; 24 — Kadın işçiler banyo dairesi ve ayak yolları; 25 — İtfâye; 26 — Mâmul anbarları; 27 — Umumî büyük anbar (Nektar Bira Fabrikasından katmış olan binâ); 28 — Anbarlar; 29 — Katrakt (tomrukdan kereste - kalas yapılan yer) dairesi; 30 — Müdür lojmanı; 32 — Ser; 33 — İki sarniç kuyu (suyu dışardan taşınarak doldurulur).

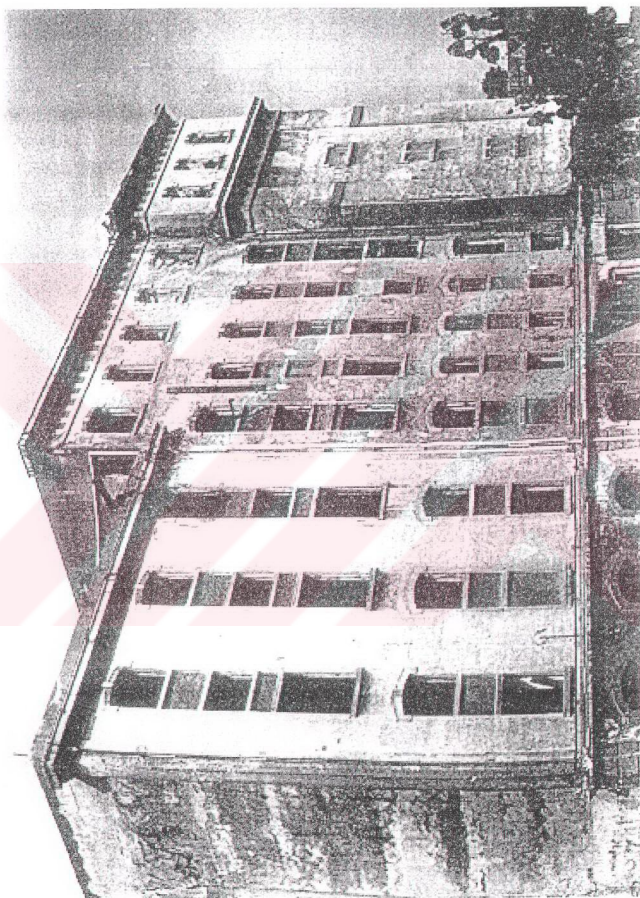
Şekil A3.1961 tarihinde Tekel tarafından yapılan vaziyet planı (Koçu,1961)

126

Şekil A4.1971 tarihinde yapılmış olan İmar Planı (Uygar, 1971)

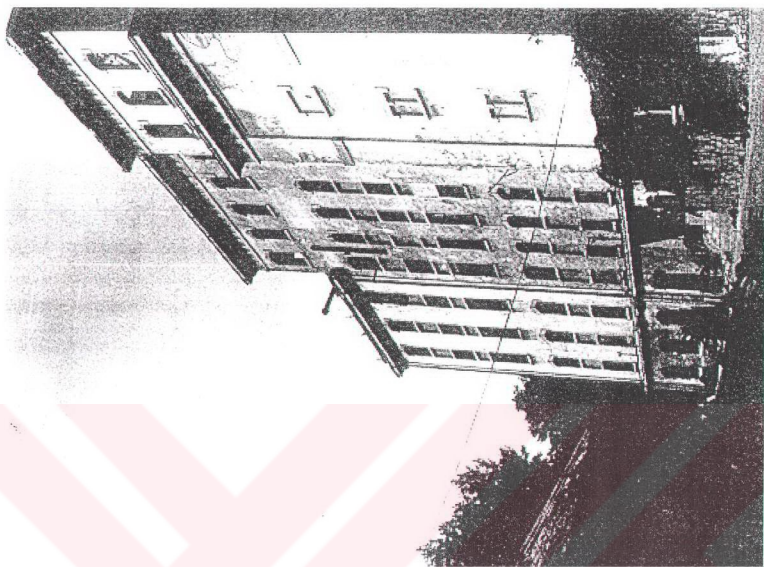

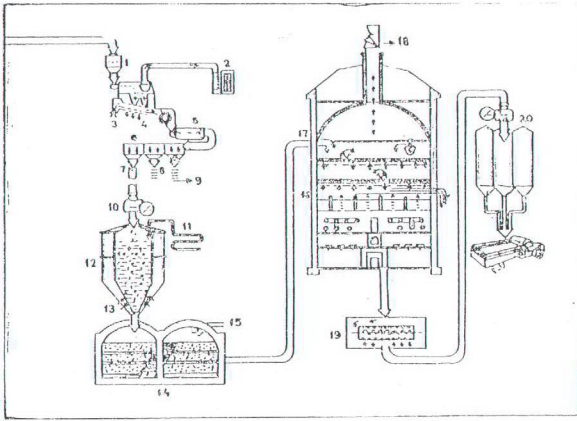
Şekil A5. Binanın Güney batı (ön cephesi) cephesinden görünüş (Kurul, 1984)

Şekil A6.Binanın Güney doğu (yan cephesi) cephesi (Kurul, 1984)

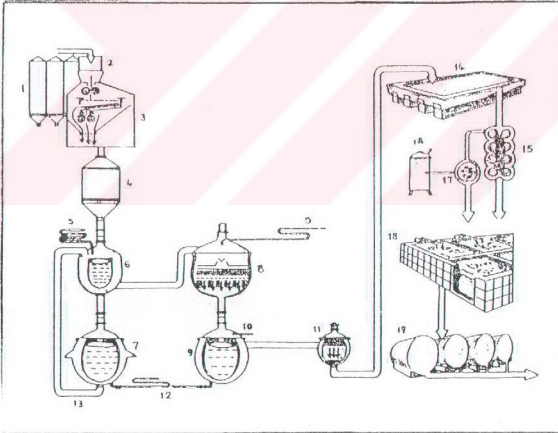
Şekil A7.Binanın Güney batı (ön cephesi) cephesi (Kurul, 1984)

Malt imal şeması

1) Otomatik kantar, 2) Hava emme, 3) Arpanın temizlenmesi ve yabancı maddelerin ayrılması, 4) Mikasts (Madeni yabancı maddelerin ayrılması), 5) Triyar (sıfırlanması), 6) Depolar, 7) I. Maltlık arpa deposu, 8) II. Maltlık arpa deposu, 9) Yemlik arpa, 10) Otomatik terazi, 11) Su verme, 12) Islatma kabı, 13) Hava verme, 14) Çimlendirme odaları, 15) Hava verme ve alma boruları, 16) Kurutma-kavurma fırını, 17) Yeşil maltı fırına sevk, 18) Fırın bacası, 19) Fırından çıkan maltların kökçüklerini ayırma, 20) Malt silosu.

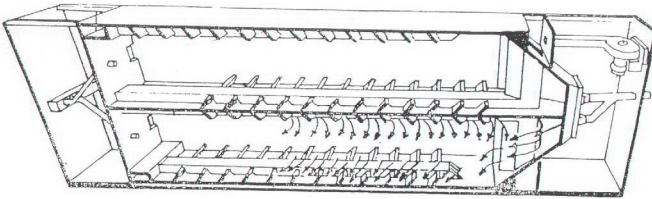
Şekil B1. Malt üretim şeması (Türker, 1977)

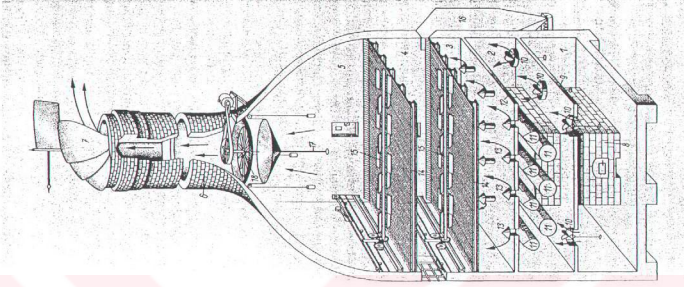
Bira imal şeması

1) Malt silosu, 2) Otomatik kantar, 3) Malt öğütme değirmeni, 4) Öğütülmüş malt deposu, 5) Su borusu, 6) Mayeceleme kazanı, 7) Maye kaynatma kazanı, 8) Maye süzme kazanı, 9) Şıra kaynatma kazanı, 10) Şerbetçi otu katma, 11) Şerbetçi otu süzgeci, 12) Isıtma buharı boruları, 13) Şıra dik soğutucusu, 14) Maya üretme, 15) Maya katılması, 16) Fermentasyon, 17) Bira dinlendirme tankları.

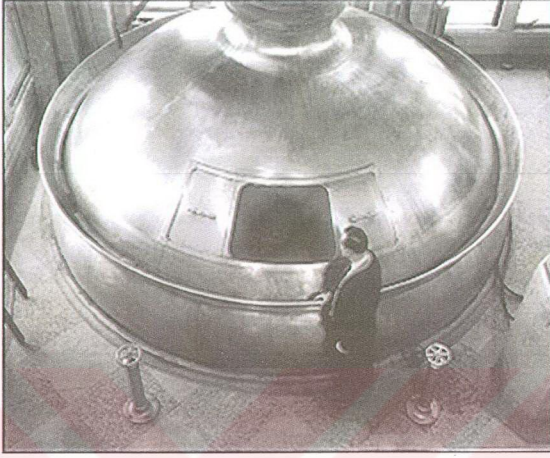
Şekil B2. Bira üretim şeması (Türker, 1977)

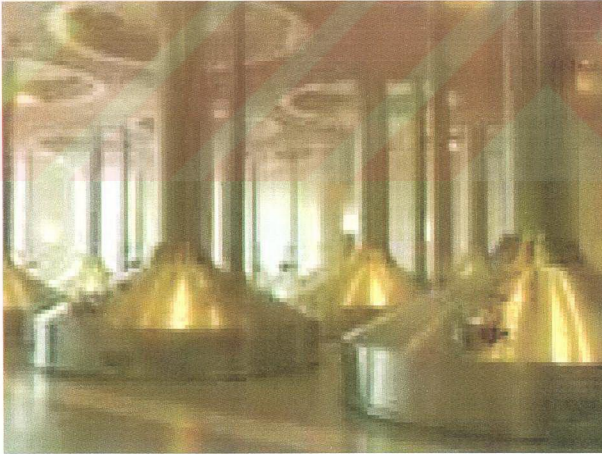
Şekil B3. Havalandırma kanallı malt silosu kesiti
(Türker, 1977)

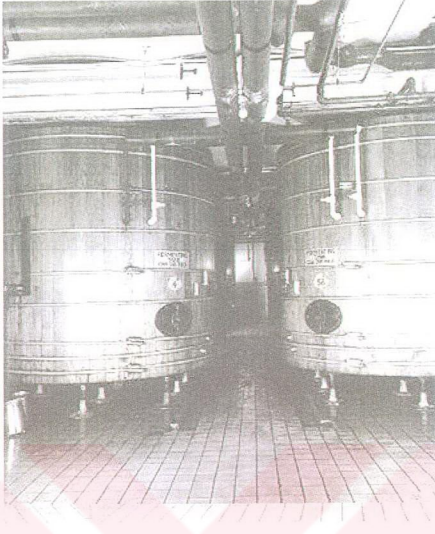
Şekil B4. İki katlı malt firm kesiti (Kunze, 1996)

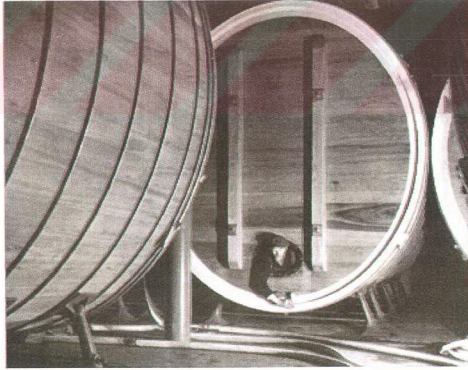
Şekil B5. Kaynatma kazanı (www.beerhistory.com)

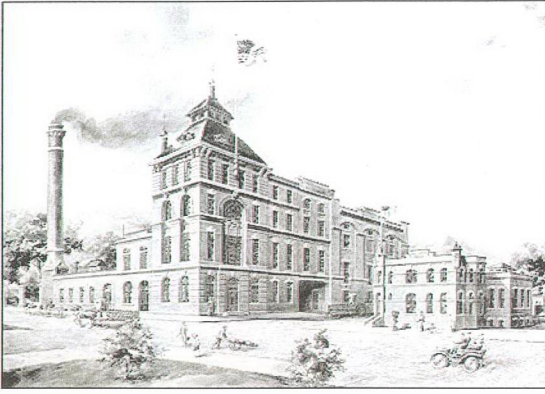
Şekil B6. Kaynatma ve mayşeleme kazanları (www.beerhistory.com)

Şekil B7. Fermantasyon tankları, Falstaff Brewing Company, Nebraska, USA
(www.beerhistory.com)

Şekil B8. Bira dinlendirme tankları (www.beerhistory.com)

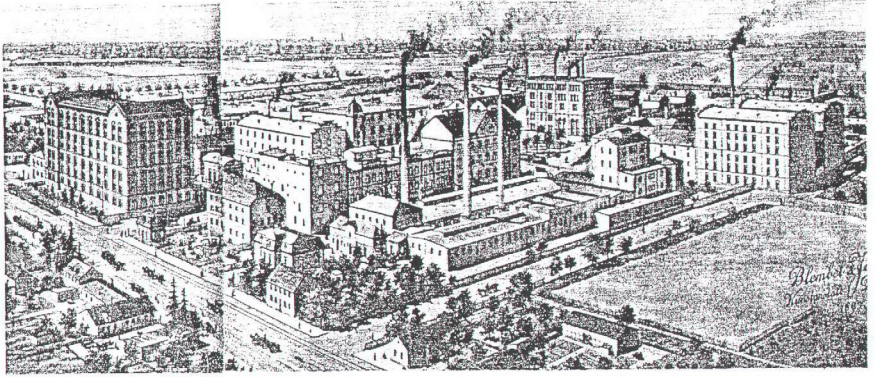
Şekil B9. Yabancı fabrikalardan; Saltzman Bros. Brewery Co., Pennsylvania, 1904
(www.vdma.de)

Şekil B10. Yabancı fabrikalardan; Fred Schring Brewing Company, Illinois, 1904
(www.vdma.de)

Şekil B11. Yabancı fabrikalardan; Park Brewing Company, Minnesota, 1904
(www.vdma.de)

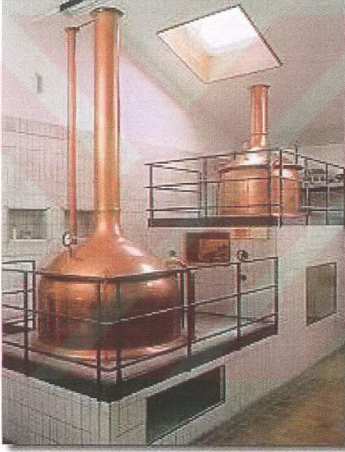
Şekil B12. Yabancı fabrikalardan; Brauerei Sinner, Karlsruhe, 1897 (Braun, 1987)

Şekil B13. Yabancı fabrikalardan; Brauerei Moninger, Karlsruhe, 1856 (Braun, 1987)

Şekil B14. Yabancı fabrikalardan; Aldersbacher Brauerei Museum, Lüneburg
(www.brauereimuseum.de)

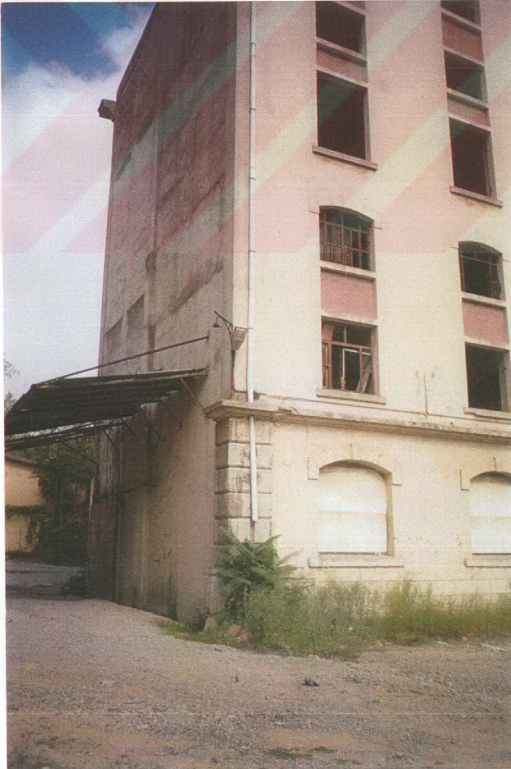
Şekil B15. Yabancı fabrikalardan;
Aldersbacher Brauerei Museum, Lüneburg,
iç mekan-kazanlar
(www.brauereimuseum.de)

Şekil B16. Yabancı fabrikalardan;
Aldersbacher Brauerei Museum,
Lüneburg,iç mekan-
arpa elekleri
(www.brauereimuseum.de)

Şekil C1.Nektar Bira Fabrikası genel görünümü

Şekil C2.Ön cephede saç levha ile kapatılmış pencereler, hasar gören pencereler ve kuzey batı cephesine eklenmiş olan saçak

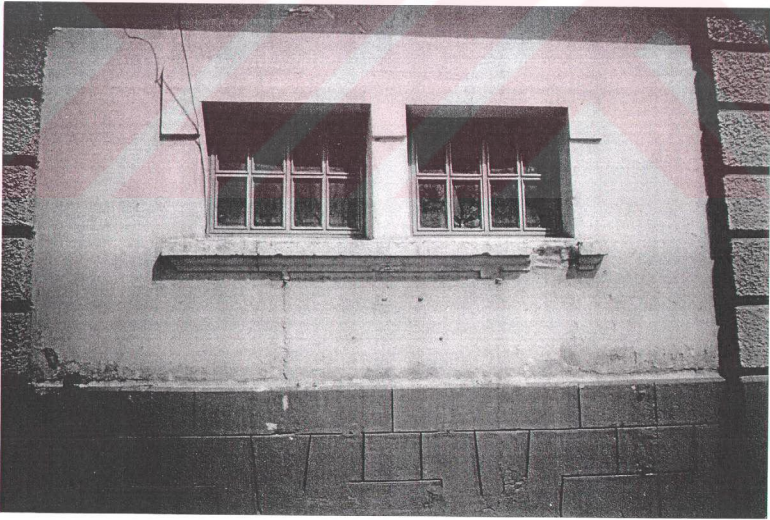
Şekil C3.Ön cephede
suyun miktarını gösteren
düzenek

Şekil C4.Fabrikanın girişi için pencereden dönüştürülen kapı açıklığı

Şekil C5.Ön cephede lojman, misafirhane ve fabrika girişi

Şekil C6. Lojmanın salon pencereleri ve hasar gören denizlik

Şekil C7. Ön cephede hasar gören silme ve dökülen sıvalar

Şekil C8. Lojmanın (ZB05) giriş holündeki pencerenin dıştan görünümü

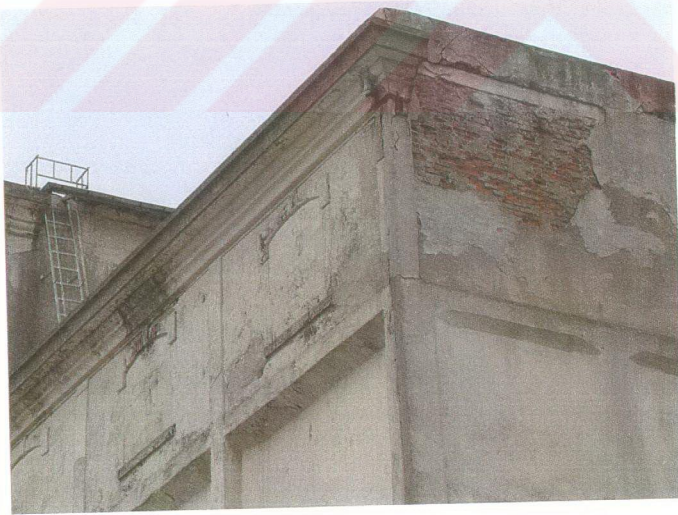
Şekil C9. Kuzey batı (sol yan cephe) ve kuzey doğu (arka cephe) genel görünüm

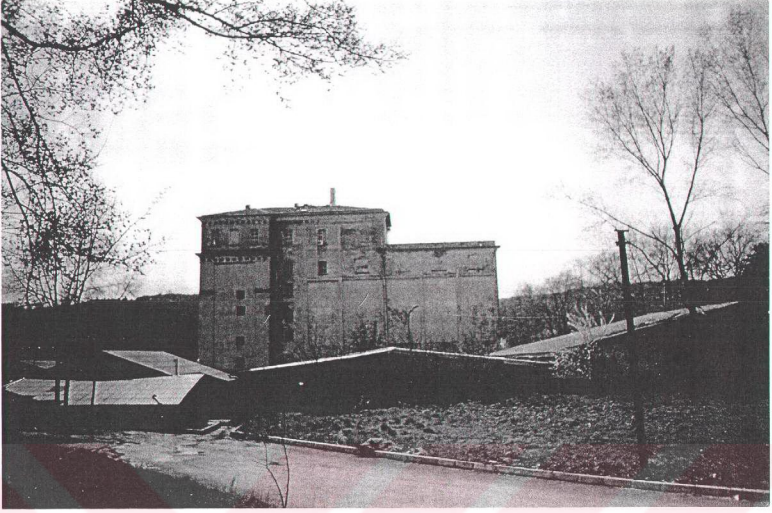
Şekil C10. Kuzey batı cephesine sonradan eklenmiş olan saçak

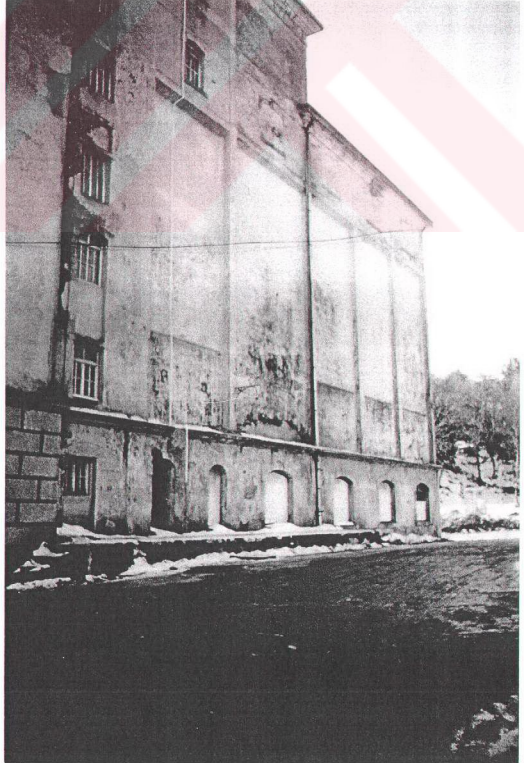
Şekil C11. Özgün
lamba ve donatısı
ortaya çıkan kolon

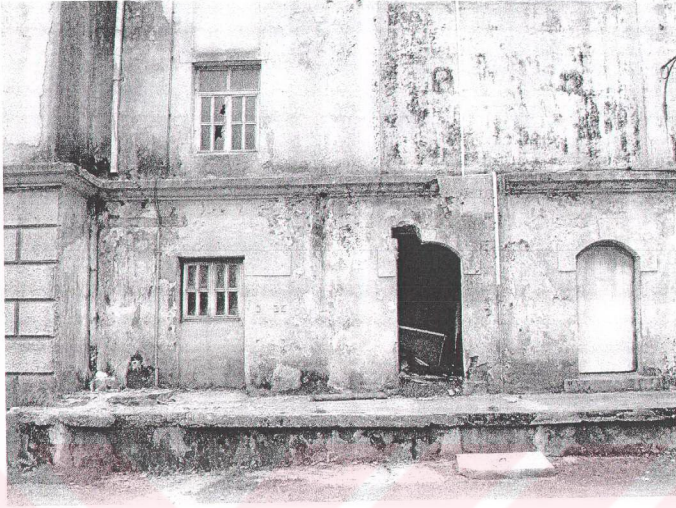
Şekil C12. Arka cephede kapatılan pencereler ve sıvası dökülen tuğlalar

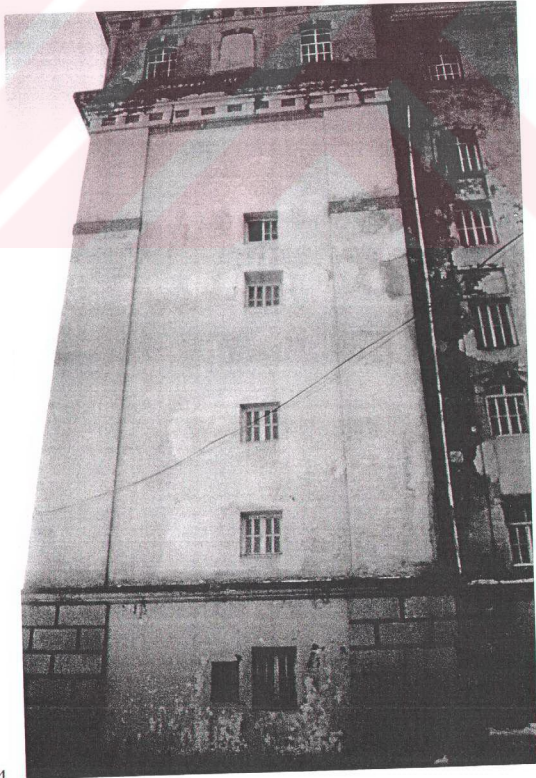
Şekil C13. Yapının kırma çatısı ve arka cephenin genel görünümü

Şekil C14. Arka cephede zemin katta saç ile kapatılmış pencereler ve sağır olan siloların görünümü

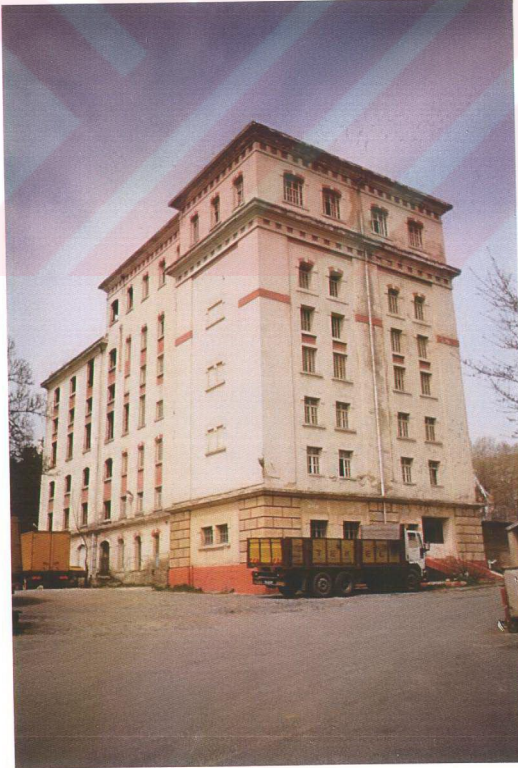
Şekil C15. Sonraki dönemde açılan pencere ve hasar gören kapının görünümü

Şekil C16. Fırın olduğu düşünülen ve yapılan restorasyonda açılan pencerelerin görünümü

Şekil C17. Beşinci katta dış etkilerden olumsuz etkilenen silmenin durumu

Şekil C18. Güney doğu ve güney batı cephelerinin görünüşü

Şekil C19. Güney doğu
cephesinin genel görünüşü

Şekil C20. Zemin katta sonradan açılmış olan ahşap kapı ve pencere

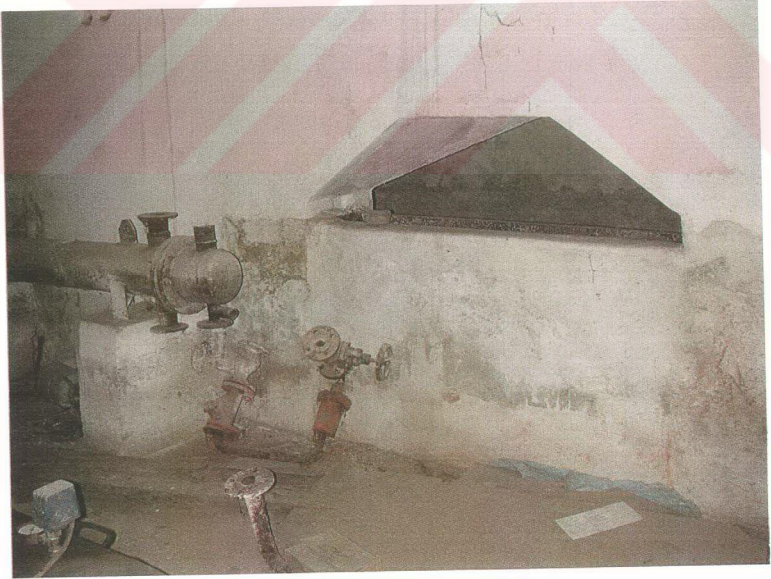
Şekil C21. Güney doğu cephesi altıncı ve beşinci kat silme detayı

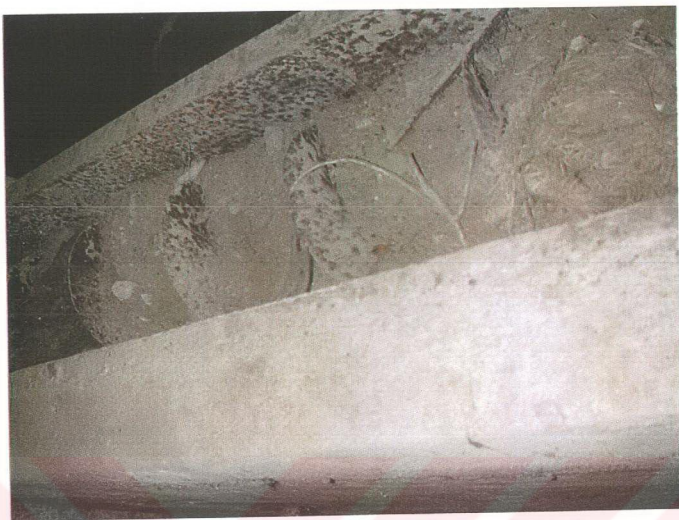
Şekil C22. Birinci katta hasar gören duvar yüzeyi

Şekil C23. Bodrum kat (BB01) kazan daresi genel görünüm

Şekil C24. İçerisinde helezon bulunan duvar parçası

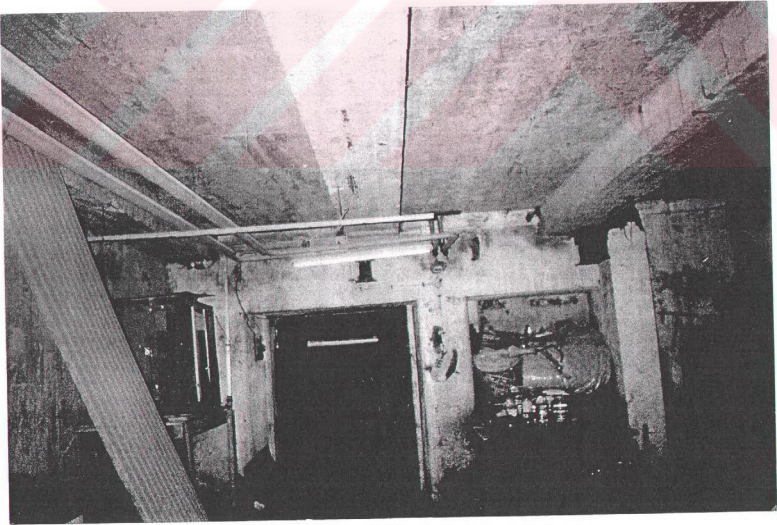
Şekil C25. Helezonun duvar içindeki görünümü

Şekil C26. Mekân
içerisindeki ahşap
bölme

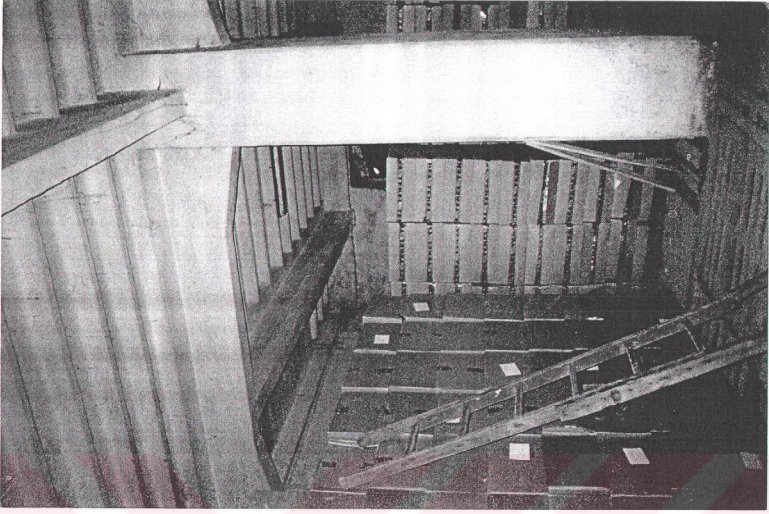
Şekil C27.Kazan dairesine bağlantıyı sağlayan merdiven altına yapılmış açıklık

Şekil C28. (BB03) mekânının demir giriş kapısı ve duvardaki I profillerin görünüşü

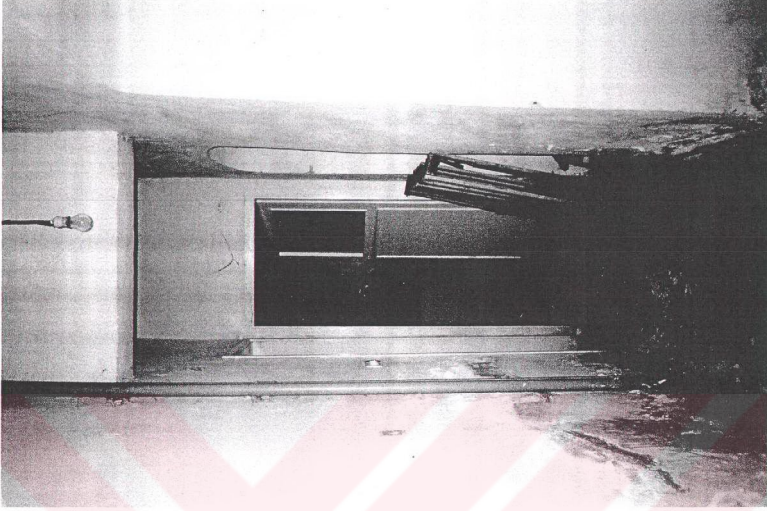
Şekil C29. (BB03) mekanında kontrplak ile kapatılan pencere ve sıvası dökülen duvar yüzeyi

Şekil C30. Depo olarak kullanılan (ZA02) mekânı genel görünümü

Şekil C31. (ZB05) mekânındaki katlara çıkan merdiven

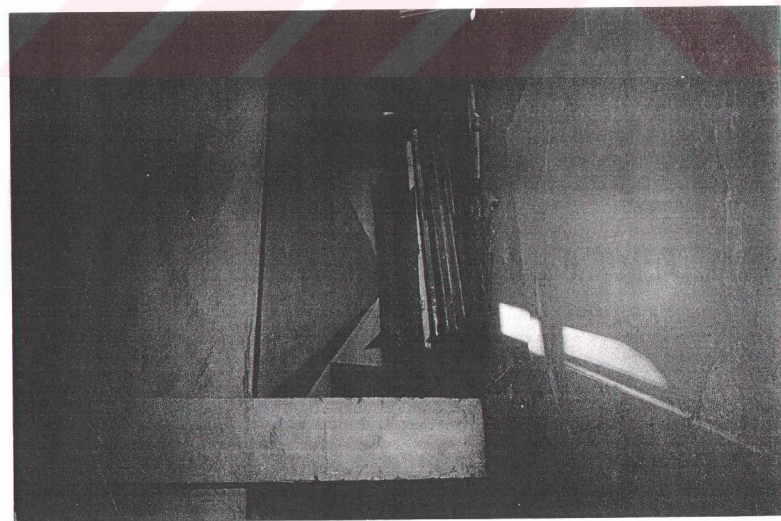
Şekil C32. Hol duvarlarında görülen tuzlanma ve sıva bozulmaları

Şekil C33. (1A02) mekânındaki arpa silolarının eğimli yüzeyleri ve döşemedeki platform

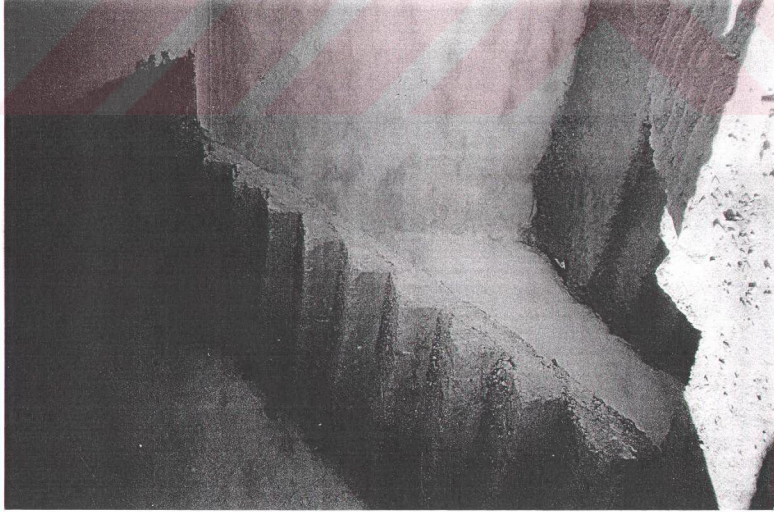
Şekil C34. Dairesel platformların üzerinde tavanda bulunan kapaklar ve tavan kirişleri

Şekil C35. Siloların ağız bölümlerinin görünüşü

Şekil C36. Doğraması sökülen pencerelerin görünüşü

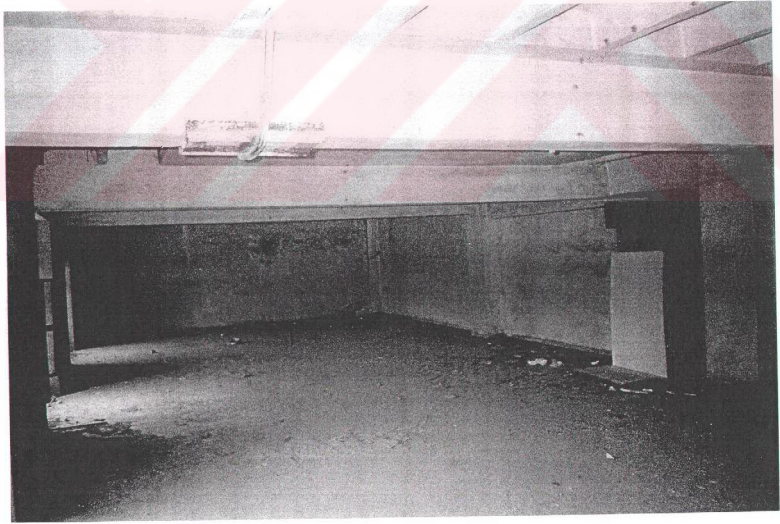
Şekil C37. Sonradan yapılan betonarme merdivenin görünüşü

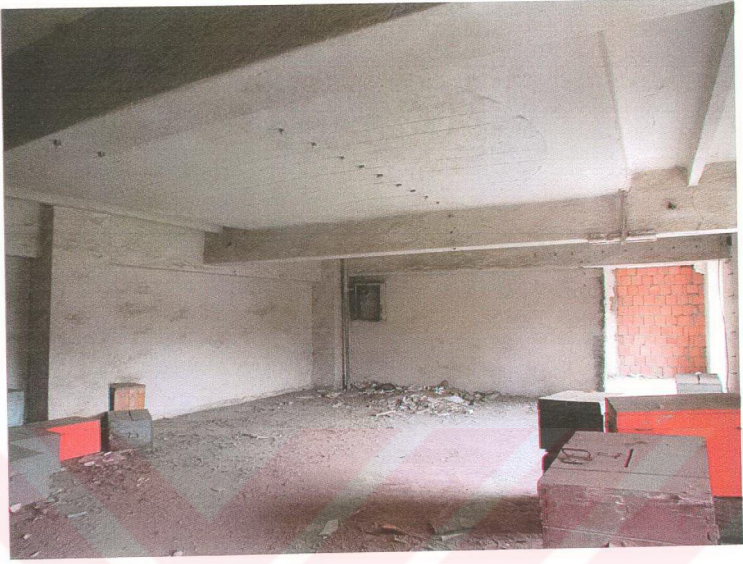
Şekil C38. (1B01) mekânındaki pencerenin görünüşü

Şekil C39.(1B02) mekanındaki odalardan güney doğu cephesine bakan pencereler ve hasar gören duvar

Şekil C40. (2A02) mekânından genel görünüm

Şekil C41. (2A02) mekânında tavanda bulunan sonradan kapatılmış delik

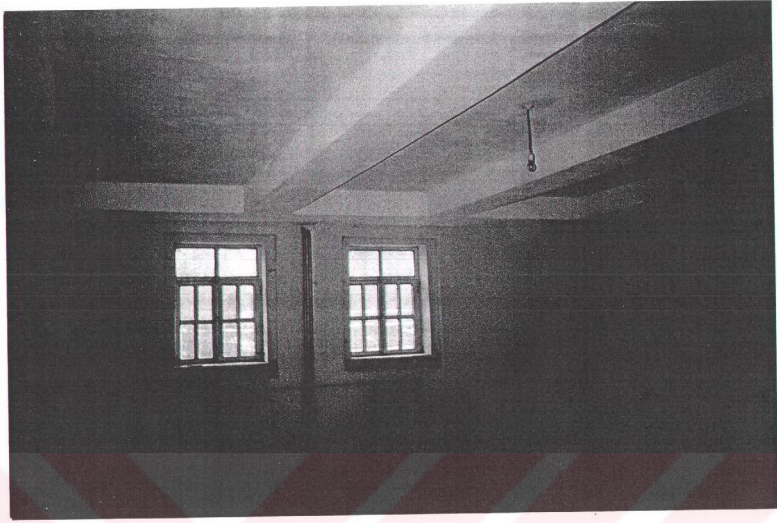
Şekil C42. Mekânın kalan son doğramalarından (P15) birinin görünüşü

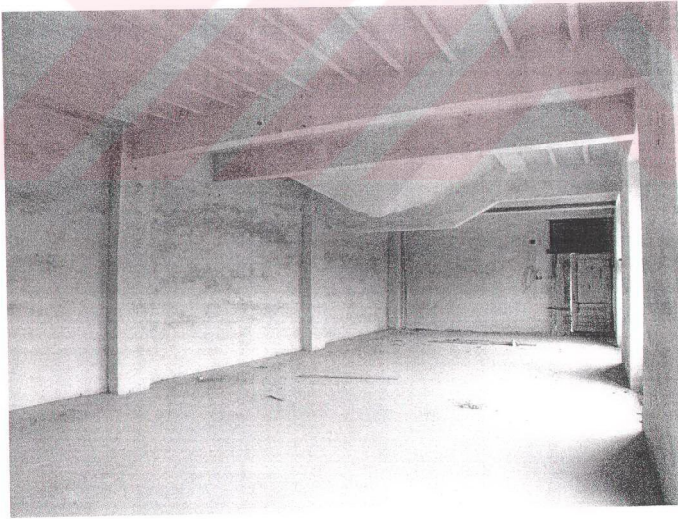
Şekil C43. (2B01) mekânının duvarlarında görülen sıva bozulmaları ve odadaki pencere

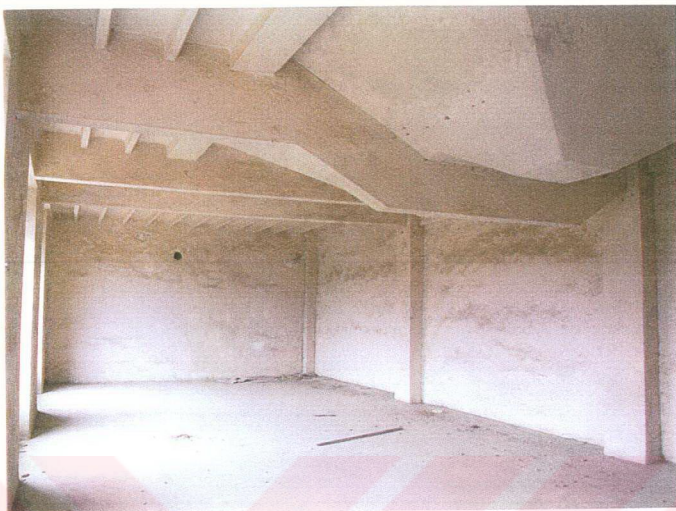
Şekil C44. İkinci katın sahanlığından (2B05) mekânındaki pencerelerin görünüşü

Şekil C45. (2B04) mekânındaki güney doğu cephesine bakan pencereler ve kirişler

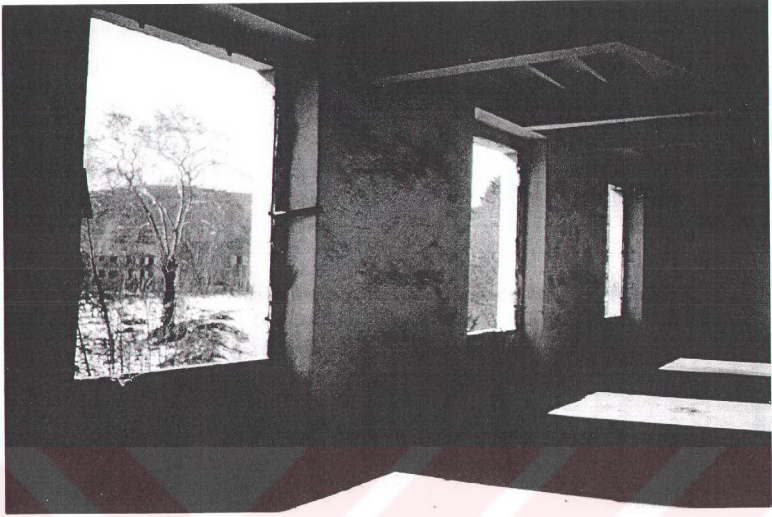
Şekil C46. (3A02) mekânındaki eğrisel yüzeyli kirişler bulunan mekânın genel görünüşü

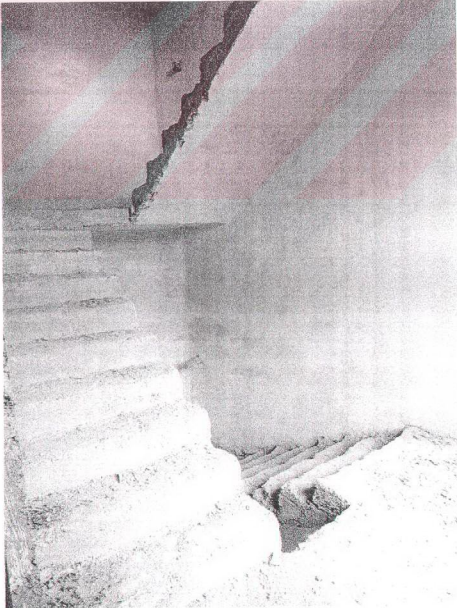
Şekil C47. Mekânın kuzey batı duvarına doğru bakış

Şekil C48. Alt bölümleri sonradan kapatılan huni şeklindeki tavan

Şekil C49. Doğramaları sökülen ve sadece boşlukları bulunan pencereler

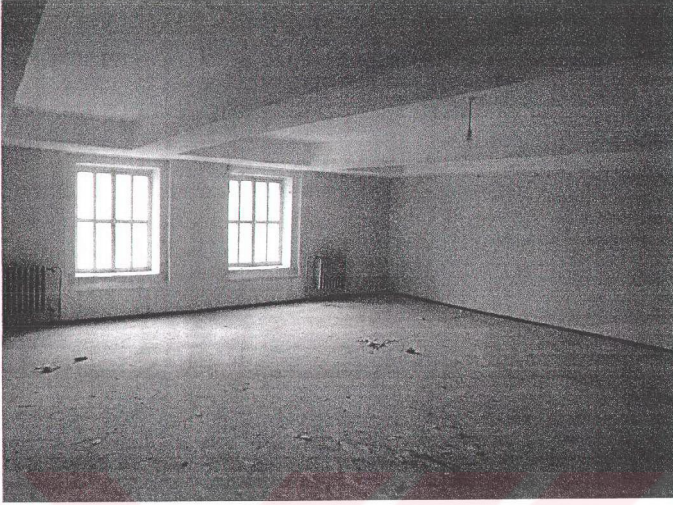
Şekil C50. Dördüncü kata çıkan sonradan yapılmış olan betonarme merdiven

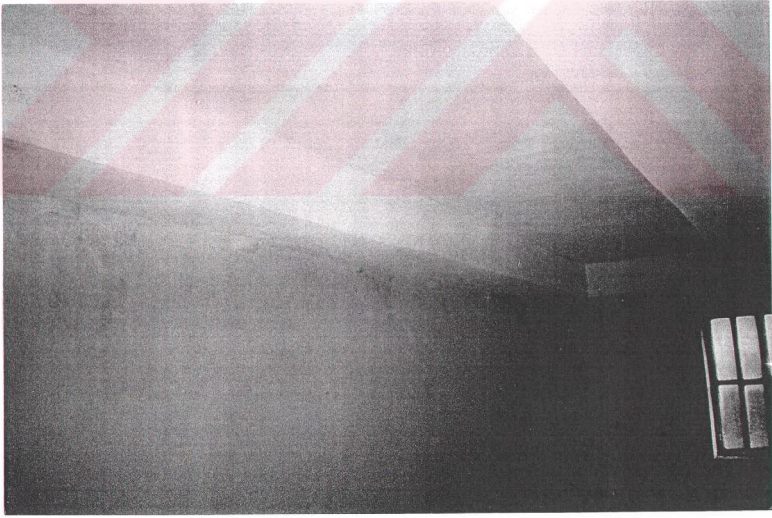
Şekil C51. (3A01) mekânından asansör boşluğunun bulunduğu bölüme bakış

Şekil C52. (3B01) mekânının duvarlarında görülen bozulmalar ve mekânın penceresi

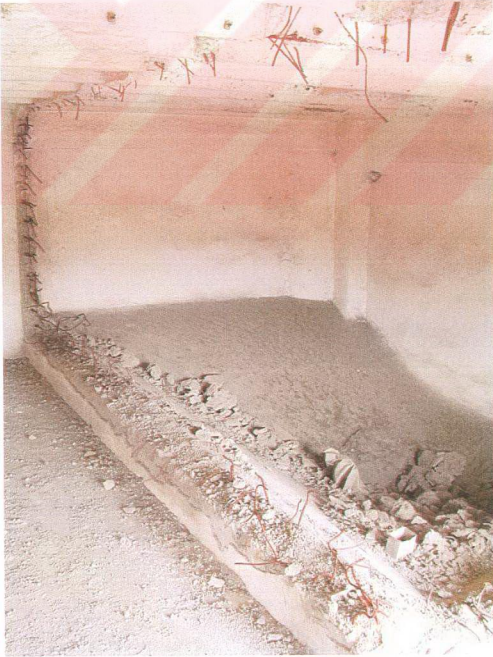
Şekil C53. (3B04) mekânında güney doğu cephesine bakan pencereler

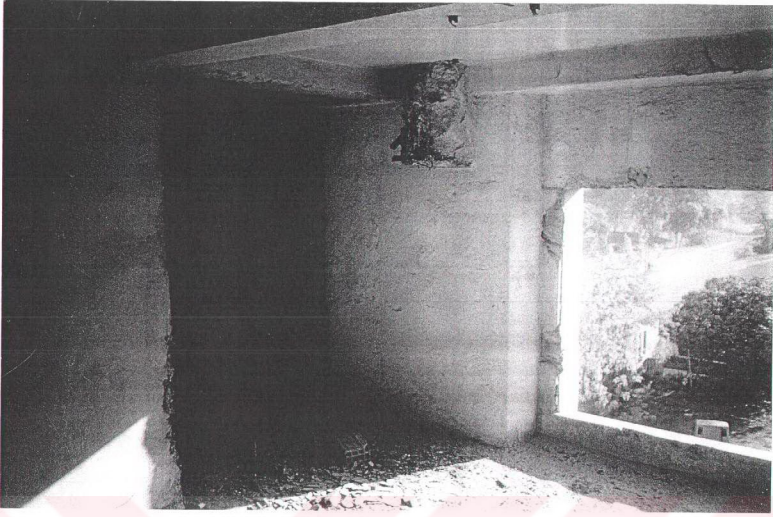
Şekil C54. (3B04) mekânında duvarda bulunan dairesel profiller

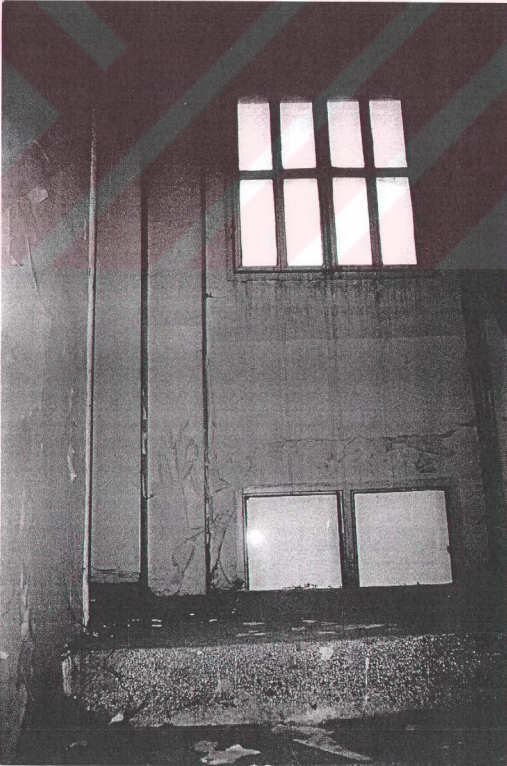
Şekil C55. (4A02) mekânındaki aşağıya doğru eğim verilmiş huni şeklindeki döşeme

Şekil C56. Eğimli yüzeyin etrafında parapet gibi sadece donatıları kalmış olan duvar parçası

Şekil C57. Restorasyon sırasında koparılmış olan giriş ve pencere boşluğu

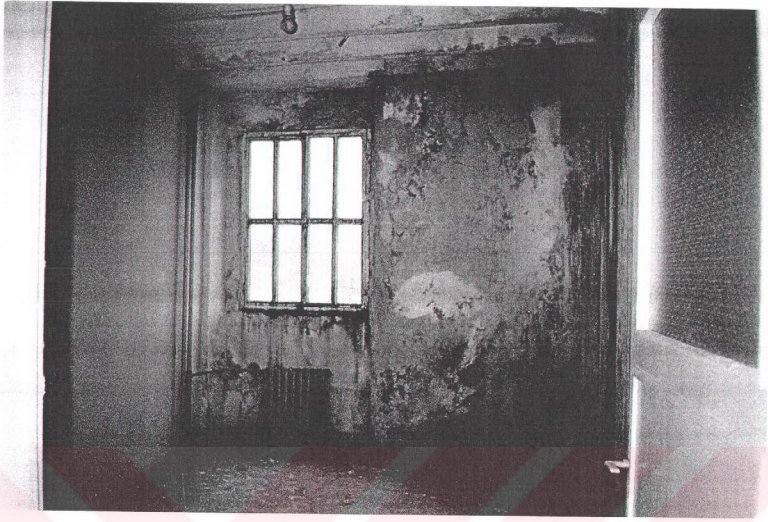
Şekil C58. (4B05) mekânında döşemenin alt kotunda kalmış olan pencere

Şekil C59. (4B04) mekânının güney doğu cephesindeki pencereleri

Şekil C60. (4B04) mekânının duvarlarında bulunan I profiller ve sıvada görülen bozulmalar

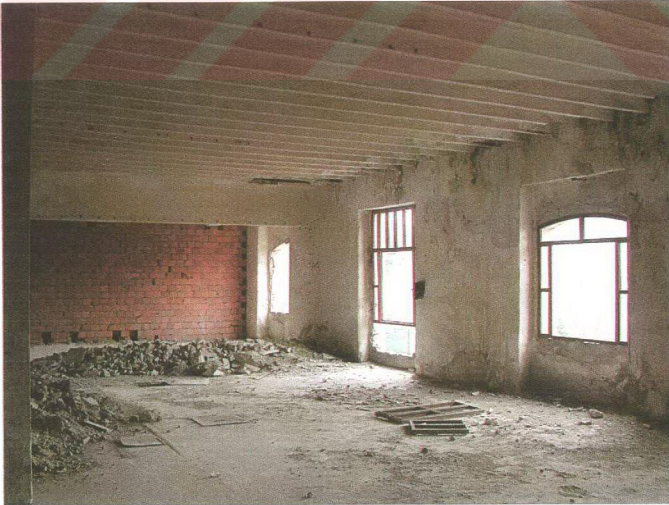
Şekil C61. (4B01) mekânının duvarlarında görülen yosunlanmalar

Şekil C62. (4B02) mekânının güney doğu cephesindeki pencerelerin görünüşü ve duvarda oluşan sıva bozulmaları

Şekil C63. (5A01)
mekânında döşemde
açılmış silo kapakları ve
duvarda görülen bozulmalar

Şekil C64. Mekanın hasar görmüş pencereleri ve tuğla ile örülen asansör boşluğunun duvarı

Şekil C65. Dördüncü kata arpanın boşaltıldığı kapaklar ve ray (dekovil) hattı

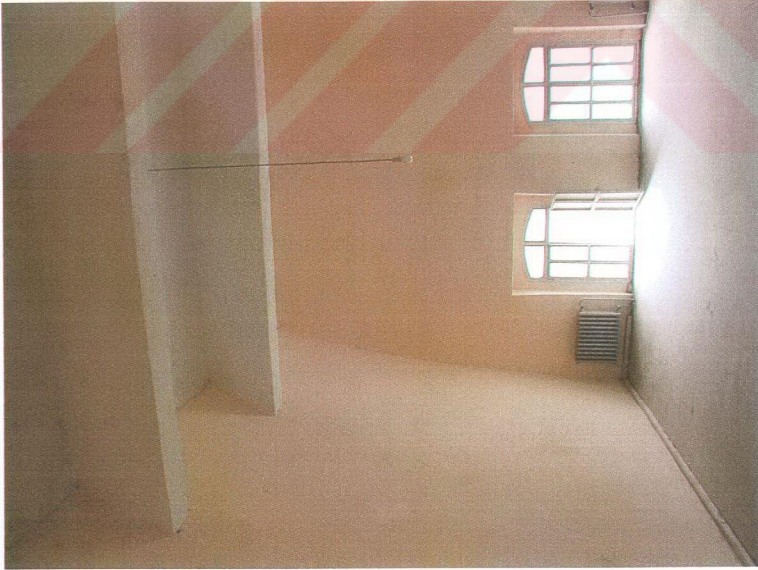
Şekil C66. Tavanda nervür kirişlerinde su nedeniyle oluşmuş çatlak

Şekil C67. Kuzeydoğu duvarındaki kapatılmış pencerelerin görünüşü

Şekil C68. Güney batı duvarında görülen aşırı yosunlanma ve hasar gören pencere doğramalarının görünüşü

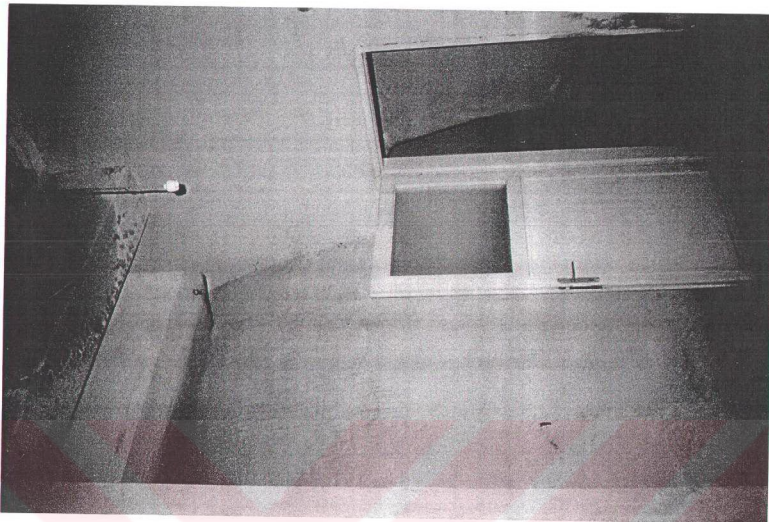
Şekil C69. (5B05) mekânındaki eğik duvar ve pencereleri

Şekil C70. (5B04) mekânındaki mutfak bölümünün giriş kapısı ve (5B05) mekânına doğru bakiş

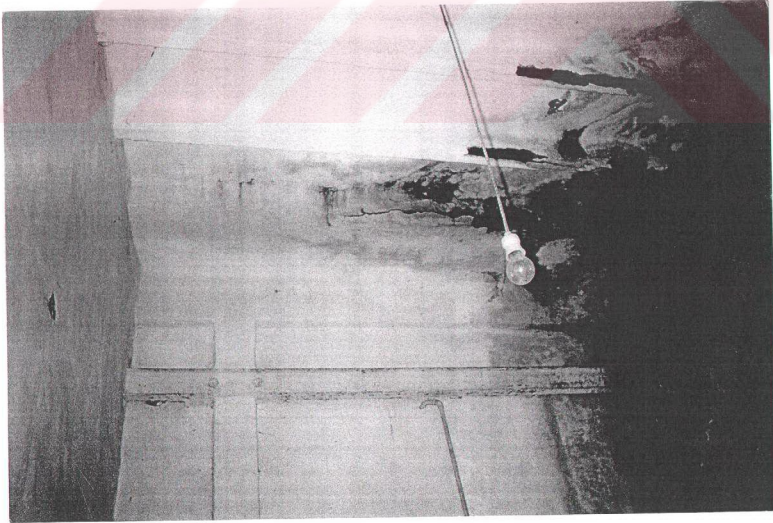
Şekil C71. Mutfak penceresi ve duvarda görülen sıva bozulmaları

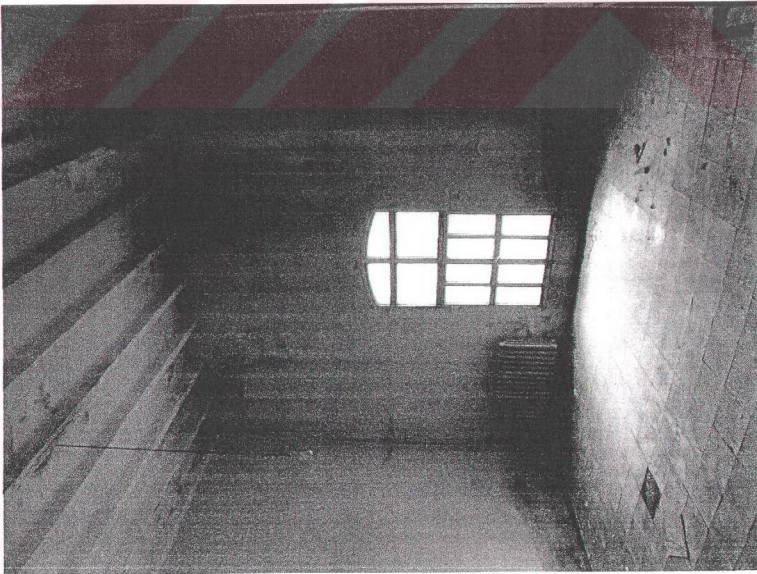
Şekil C72.(3B02) məkânın çapraz tonozlu duvarın görünüşü

Şekil C73. (5B02) mekânında düşey elevatör olduğu düşünülen duvar ve duvarda oluşan yosun tabakası

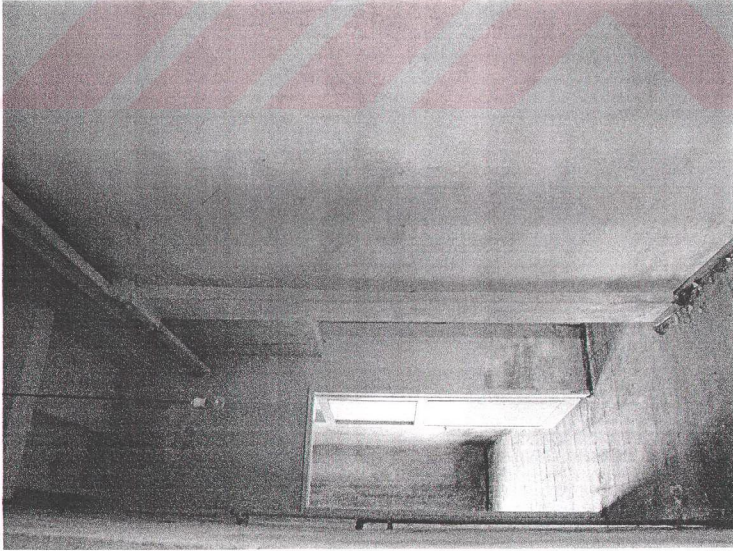
Şekil C74. Mutfak mekânının tavanındaki nervür kirişlerinde görülen yosun tabakası ve donatısı ortaya çıkan kırışlar

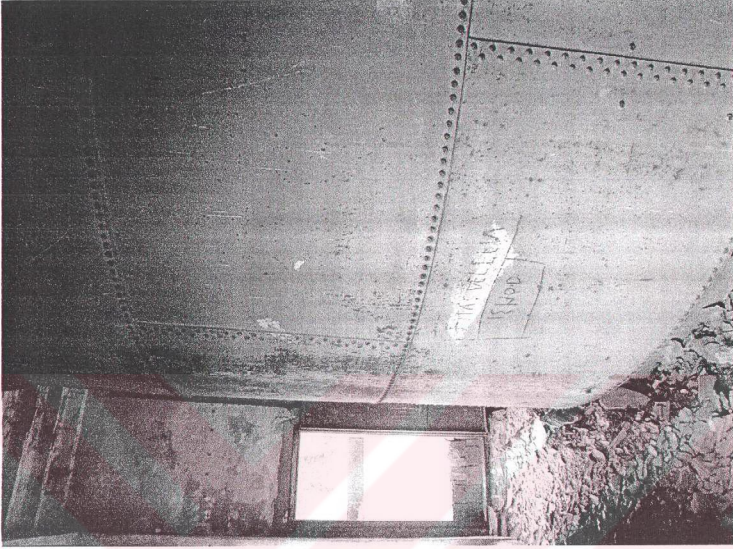
Şekil C75,(6B02) mekânının penceresi ve aşırı derecede duvarlarda, döşemede görülen yosun tabakası

Şekil C76,(6B04) mekânında mutfak bölümündeki I profil duvardaki yosun tabakası

Şekil C77. (6B04) mekânında hol bölümünde bulunan kolon ve I profil

Şekil C78. (6B07) mekânında bulunan su deposunun görünüşü

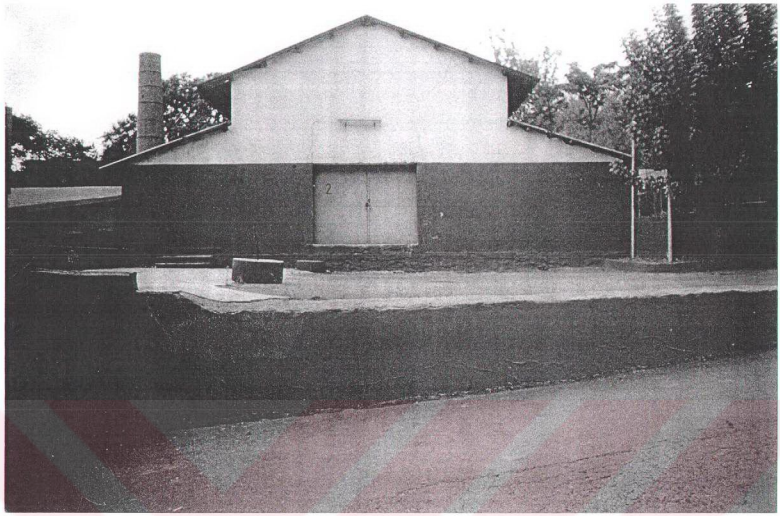
Şekil D1. Nektar Bira Fabrikası ve Kıbrıt Fabrikasının ana girişi

Şekil D2. Nektar Bira Fabrikası ve eski Kibrit Fabrikasının genel görünümü

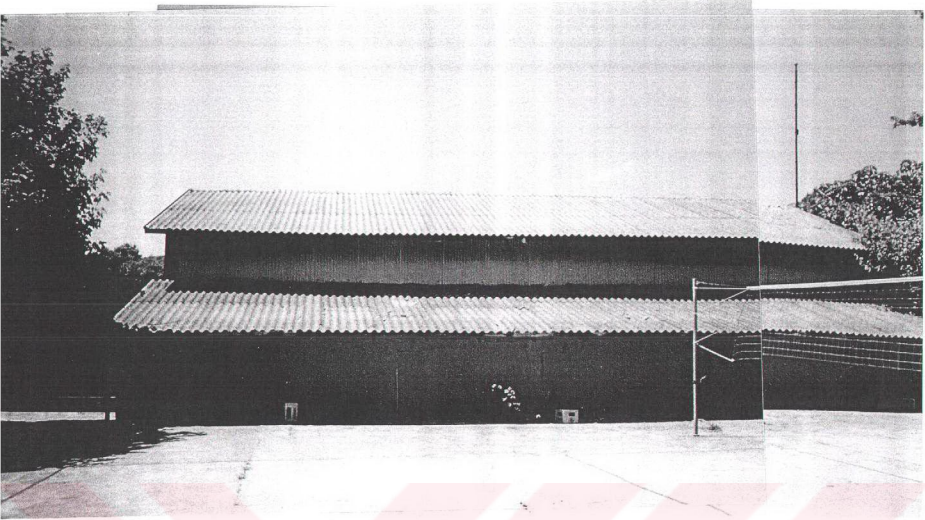
Şekil D3. Eski Kibrit Fabrikasının ve kazan dairesinin genel görüntüsü

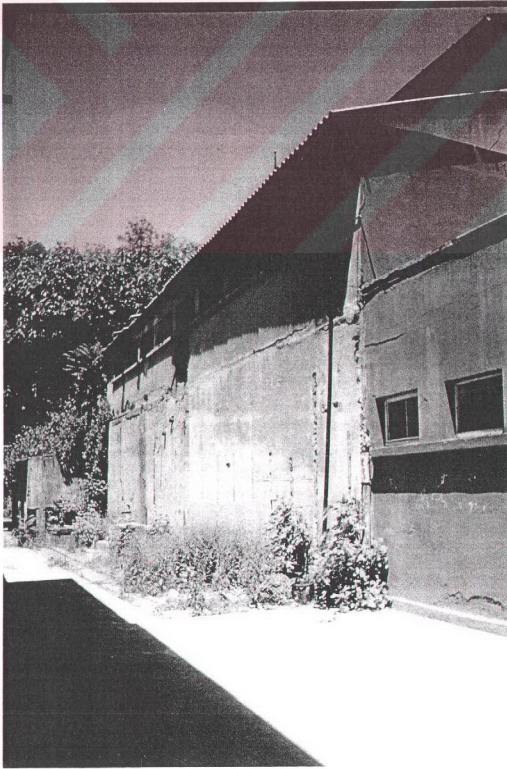
Şekil D4. Eski Kibrit Fabrikasının güney doğu cephesi

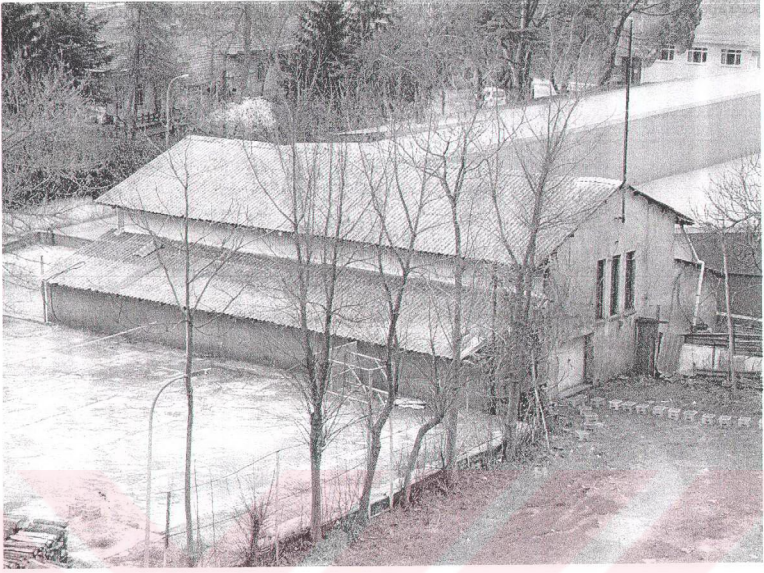
Şekil D5. Eski Kibrit Fabrikasının kuzey batı cephesi, kapatılmış pencerelerin görünüşü

Şekil D6. Eski Kibrit Fabrikasının kuzey doğu cephesi, çatının görünüşü

Şekil D7. Eski Kibrit Fabrikasının güney batı cephesi ve buhar odaları

Şekil D8. Kibrit Fabrikasının Nektar Bira Fabrikası'ndan görünüşü

Şekil D9. Eskiden kreş olarak kullanılan binanın ön cephesi

Şekli D10. Şimdi memur lojmanı olarak kullanılan ahşap yapının giriş cephesi

Şekli D11. Ahşap memur lojmanının arka cephesi

Şekil D12. Tekel'in depolarının yönetiminin yapıldığı müdürlük binası

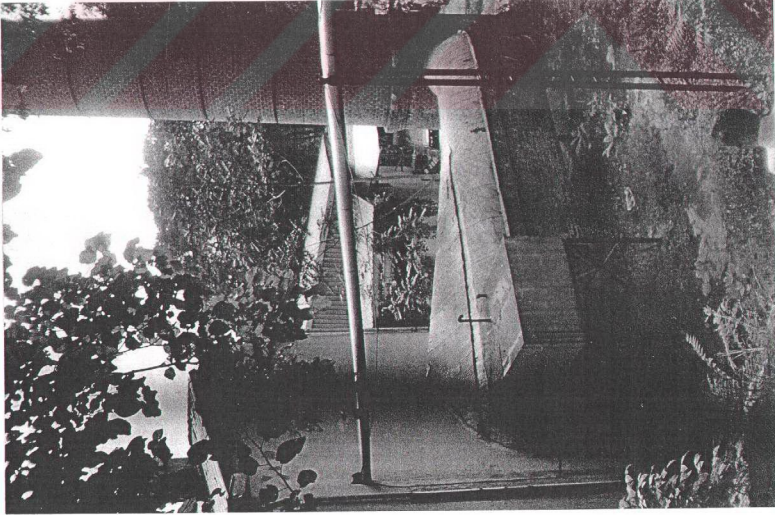
Şekil D13. Tekel'in sonraki dönemde yaptığı ünite amirliği

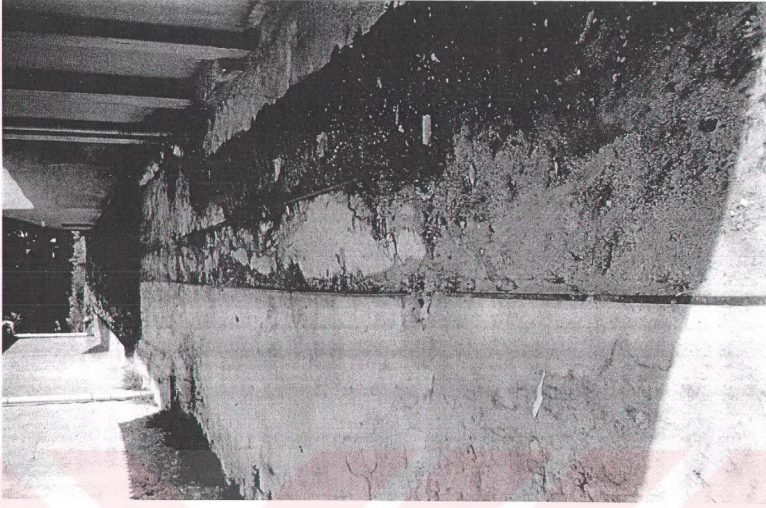
Şekil D14. Halâ kullammda olan yemekhane binası

Şekil D15.Fabrikanın çalıştığı
dönemde kullanılan baca ve
kazan dairesi

Şekil D16. Baca ve kazan dairesi bağlantısının görünüşü

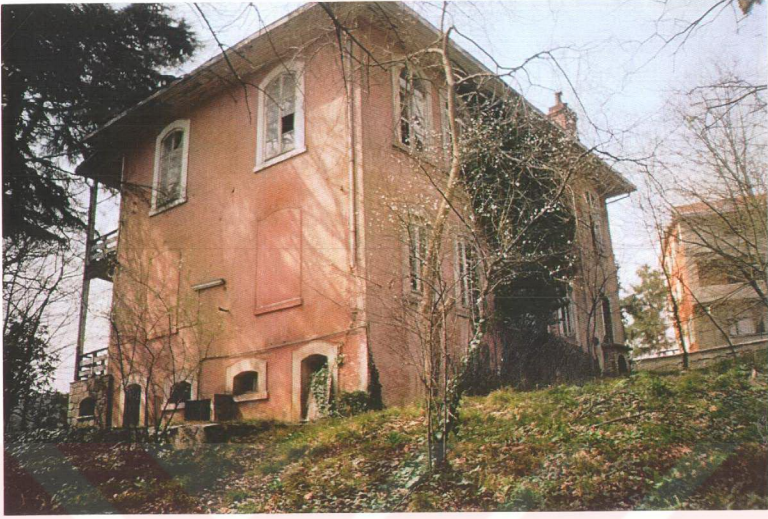
Şekil D17. Üretilen kibritleri ya da tomrukları taşıyan eski dekovic hattı

Şekil D18. Kârgir müdür lojmanının güney batı cephesi

Şekil D19. Kârgir müdür lojmanının kuzey doğu cephesi

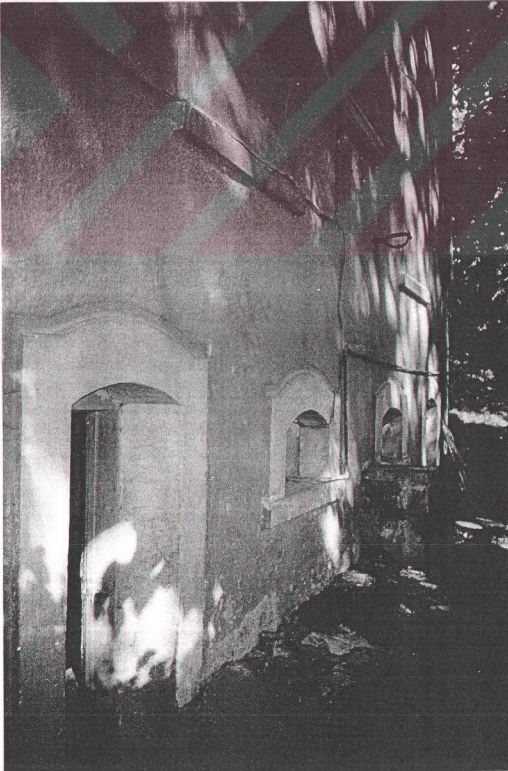
Şekil D20. Kuzey doğu cephesi ve kapatılmış pencerelerin olduğu güney doğu cephesi

Şekil D21. Sarmaşıklar içerisindeki kuzey batı cephesi

Şekil D22. Kuzey doğu cephesinde pencerelerinin görüntüsü

Şekil D23. Güney doğu cephesindeki bodrum kat giriş kapısı ve pencereleri

Şekil D24. Giriş kapısı ve hasar görmüş korkuluğun görüntüsü

Şekil D25. Zemin kattan birinci kata çıkan ahşap merdivenin görüntüsü

Şekil D26. Zemin kat (Z07) Salon mekânının pencereleri

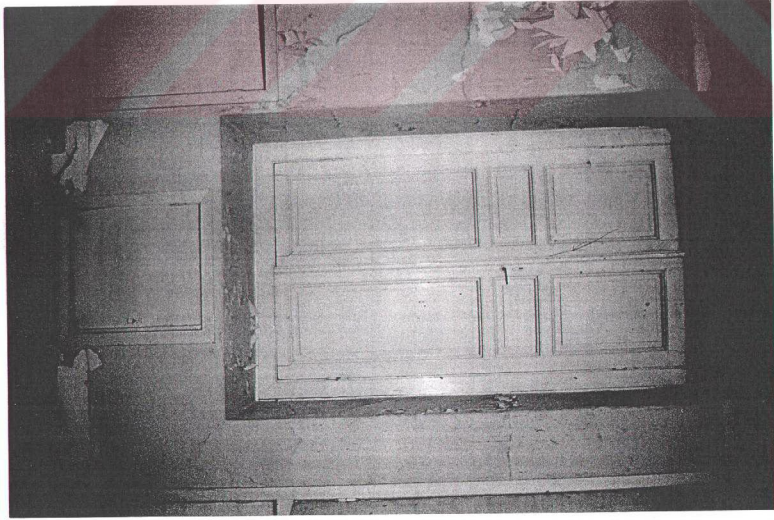
Şekil D27. Sıvaları dökülen ve strüktürü ortaya çıkan bağdadi duvar

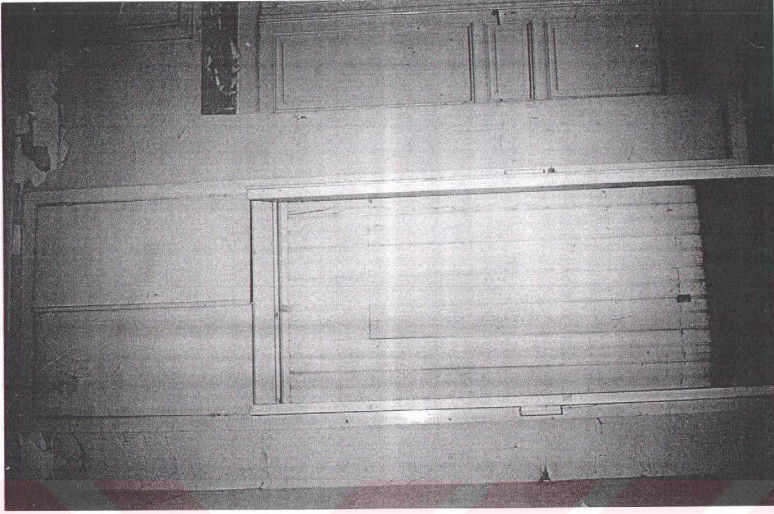
Şekil D28. Birinci katta merdivenden çıkınca ulaşılan (106) Hol mekânı

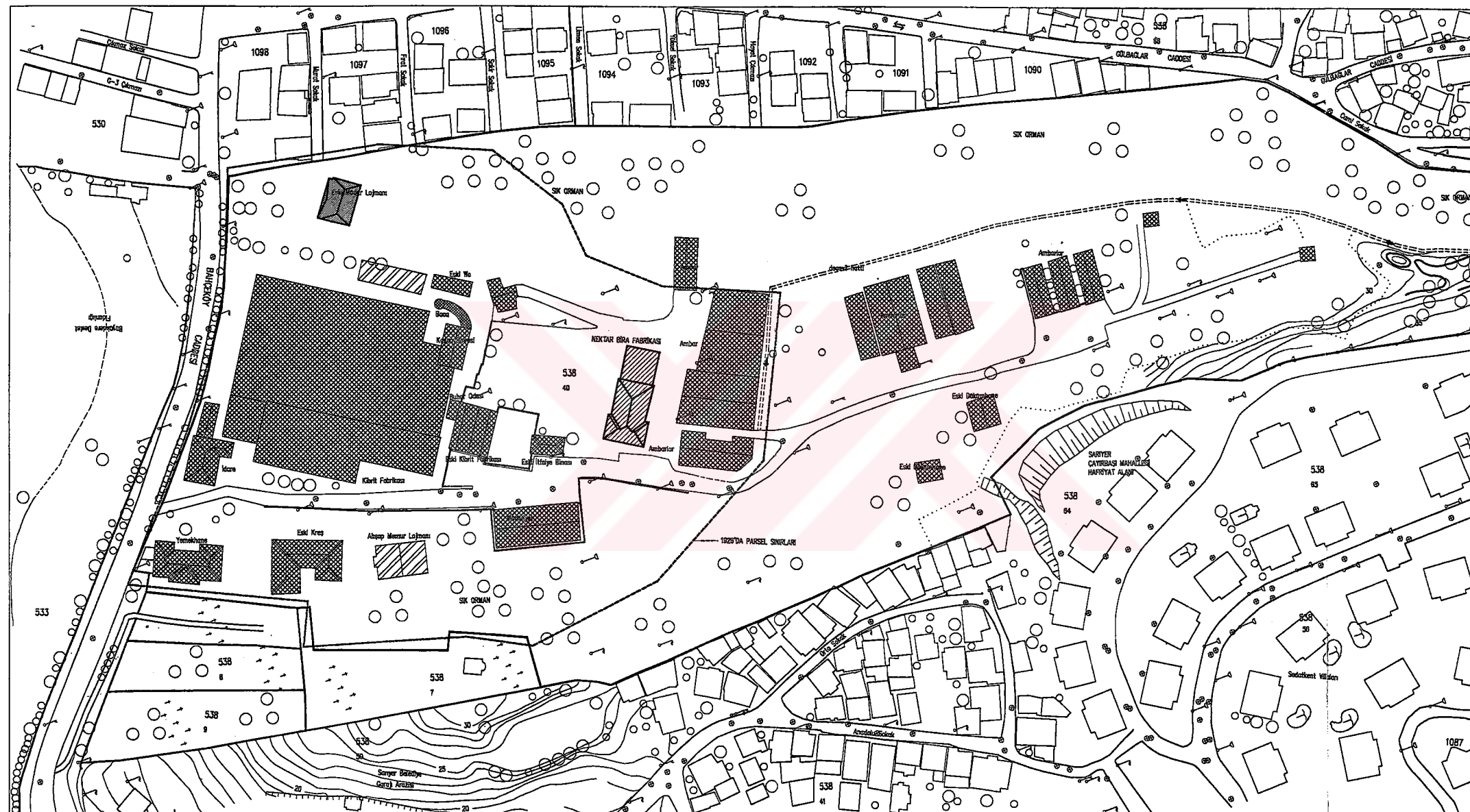
Şekil D29. Birinci kat
(101) mekânı
penceresi ve tavandaki
delik

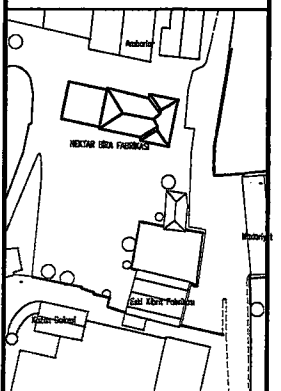
Şekil D30. Birinci kat (105) mekânı kapısı ve ahşap dolapların görünüşü

Şekil D31. Birinci kat (101) mekânı ahşap dolabın görünüşü

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SARİYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

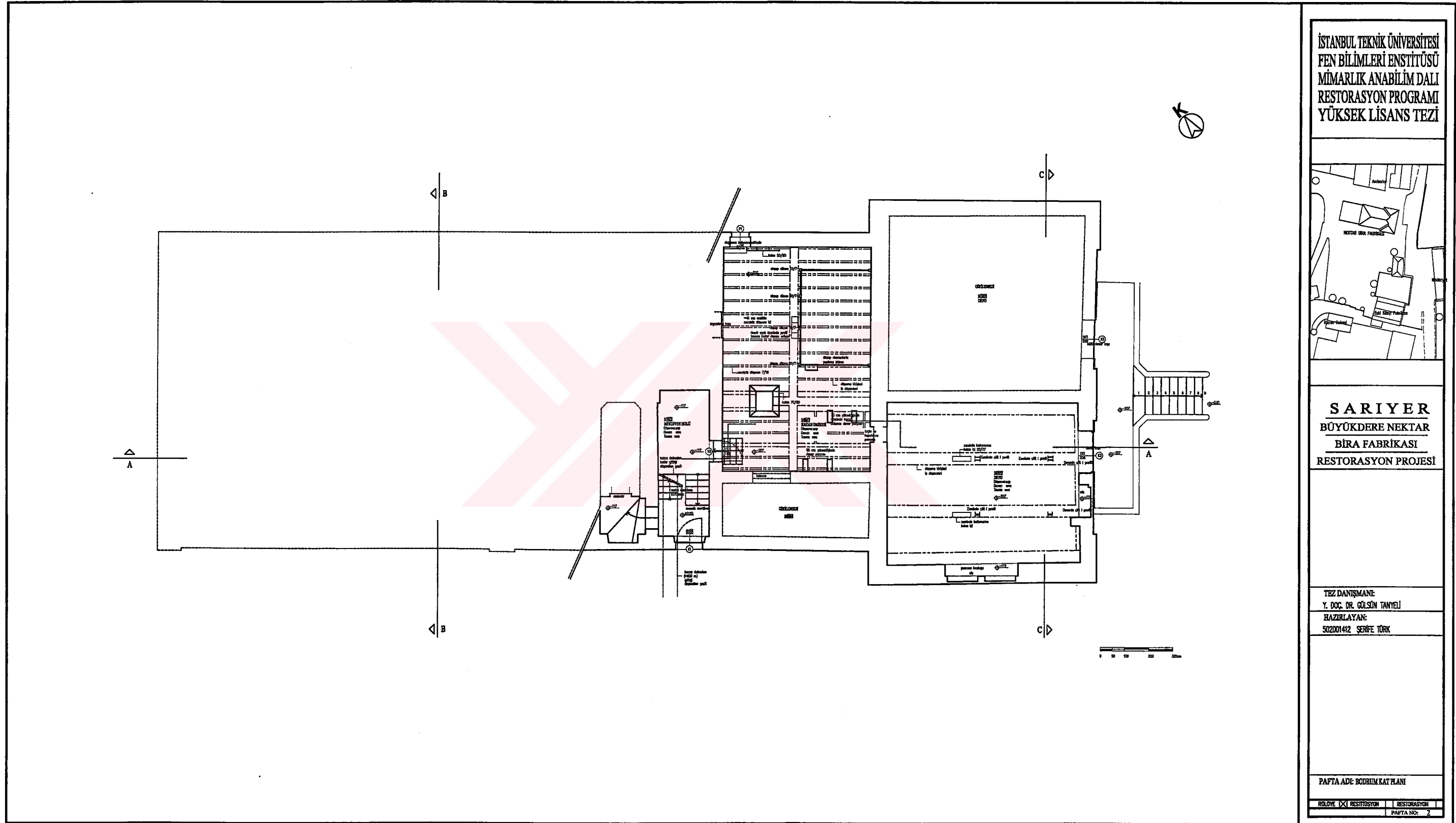
TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSİN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

LEGİND:
1918 tarihli Nefiş
1929 tarihli Resmiyet planı
1961 tarihli vaziyet planı
1929'DA PARSEL SINIRLARI
2001'DE PARSEL SINIRLARI

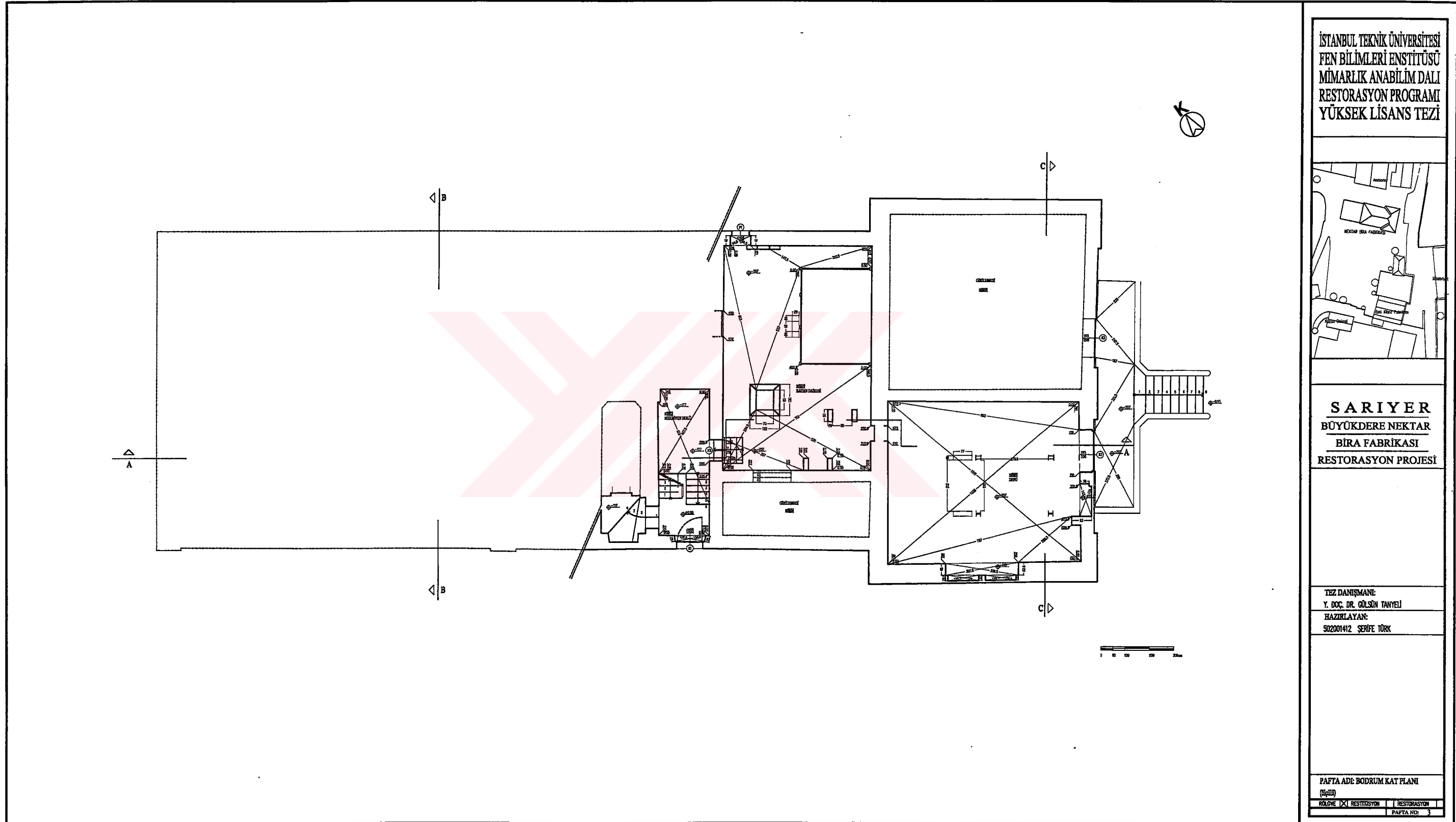
PAFTA ADI: VAZİYET PLANI

ROLÜNE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
		PAFTA NO:

Şekil E1. Vaziyet planı

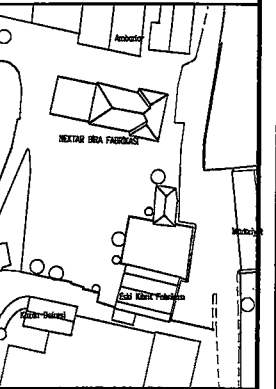

Şekil E2. Bodrum kat plan rölövesi

Şekil E3. Bodrum kat plan rölövesi (ölçülü)

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

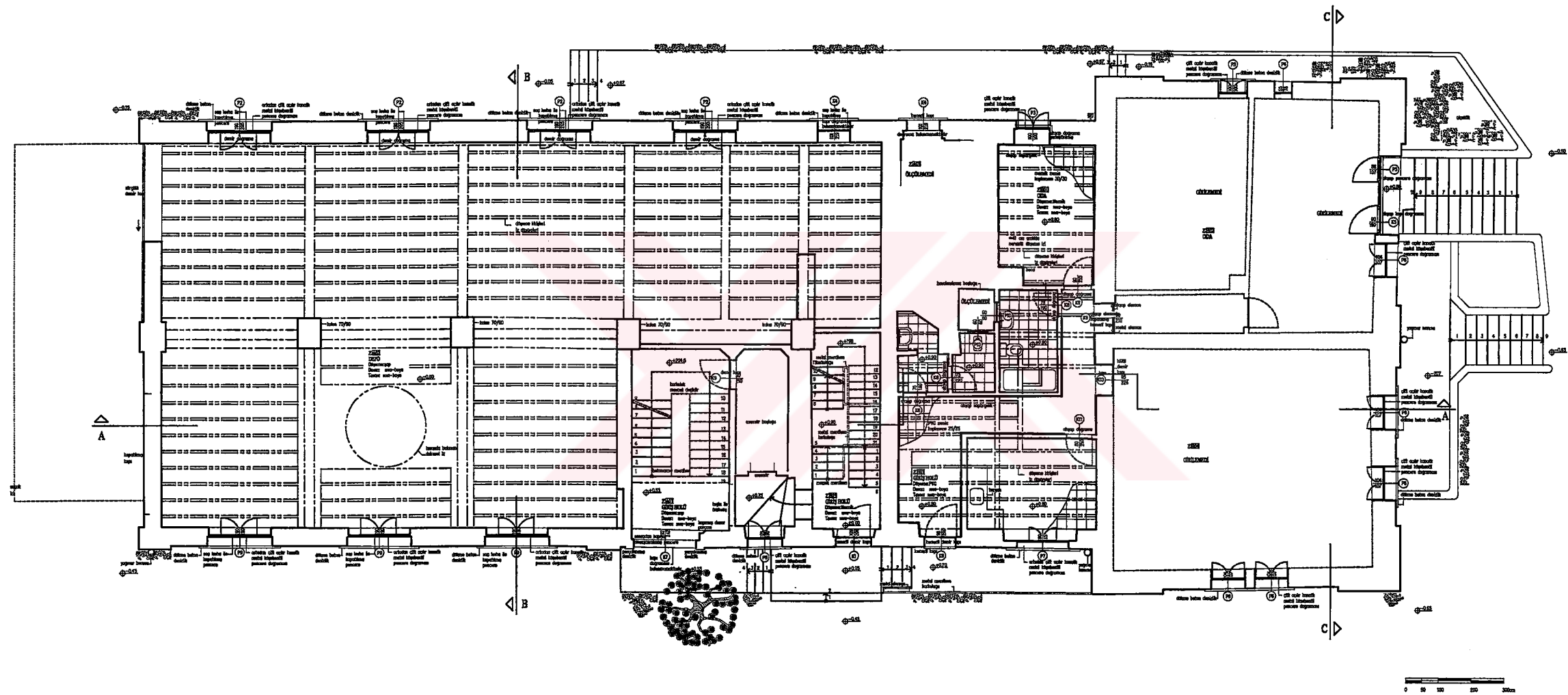

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

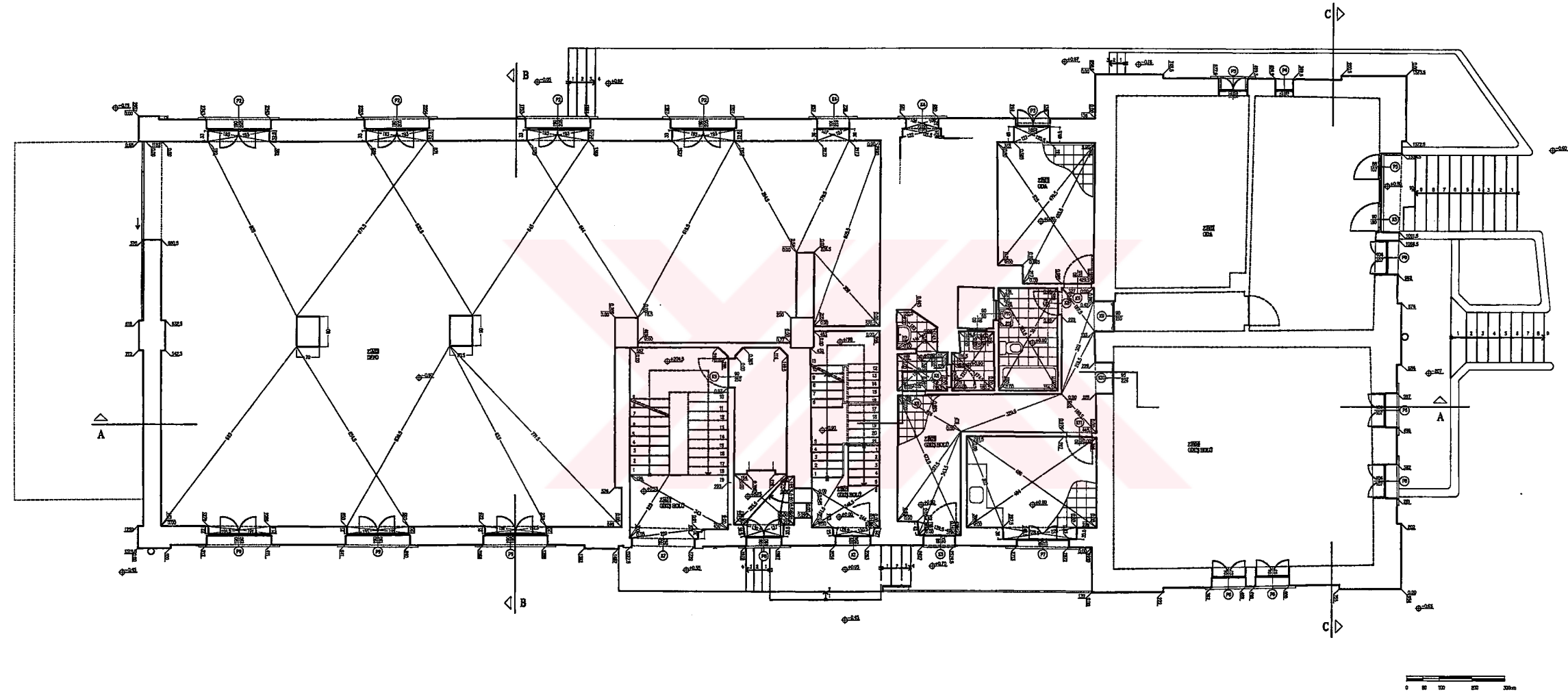
TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

PAFTA ADE ZEMİN KAT PLANI

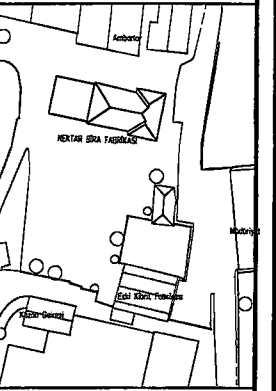
ROLÖYE	☒ RESTİTÜSYON	RESTORASYON
PAFTA NO: 4		

Şekil E4. Zemin kat plan rölövesi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

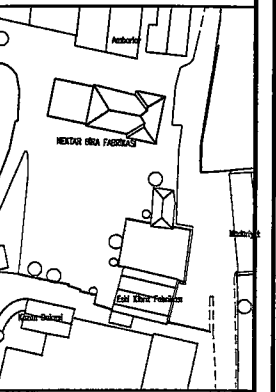
SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

PAFTA ADE ZEMİN KAT PLANI

ROLÖVE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
PAFTA NO: 5		

Şekil E5. Zemin kat plan rölövesi (ölçülü)

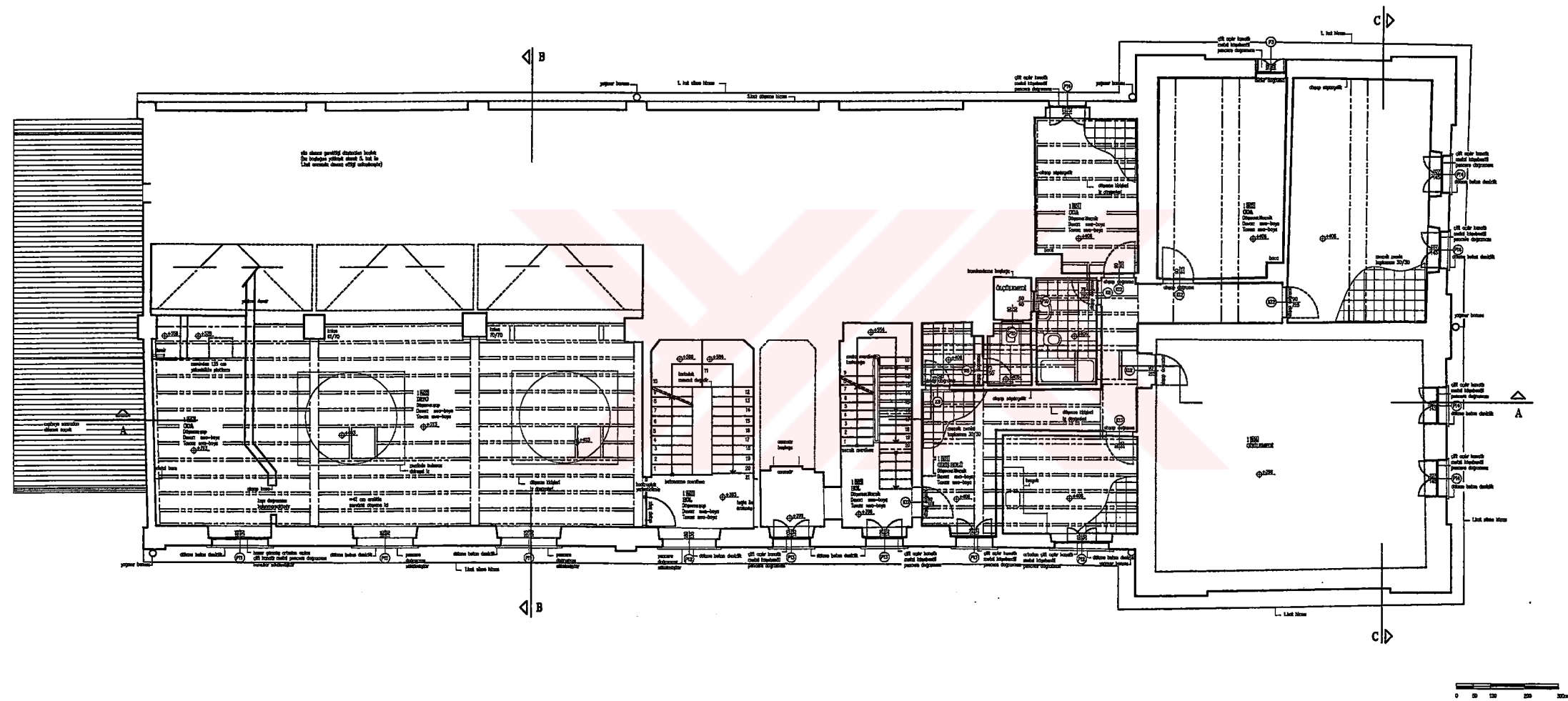

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

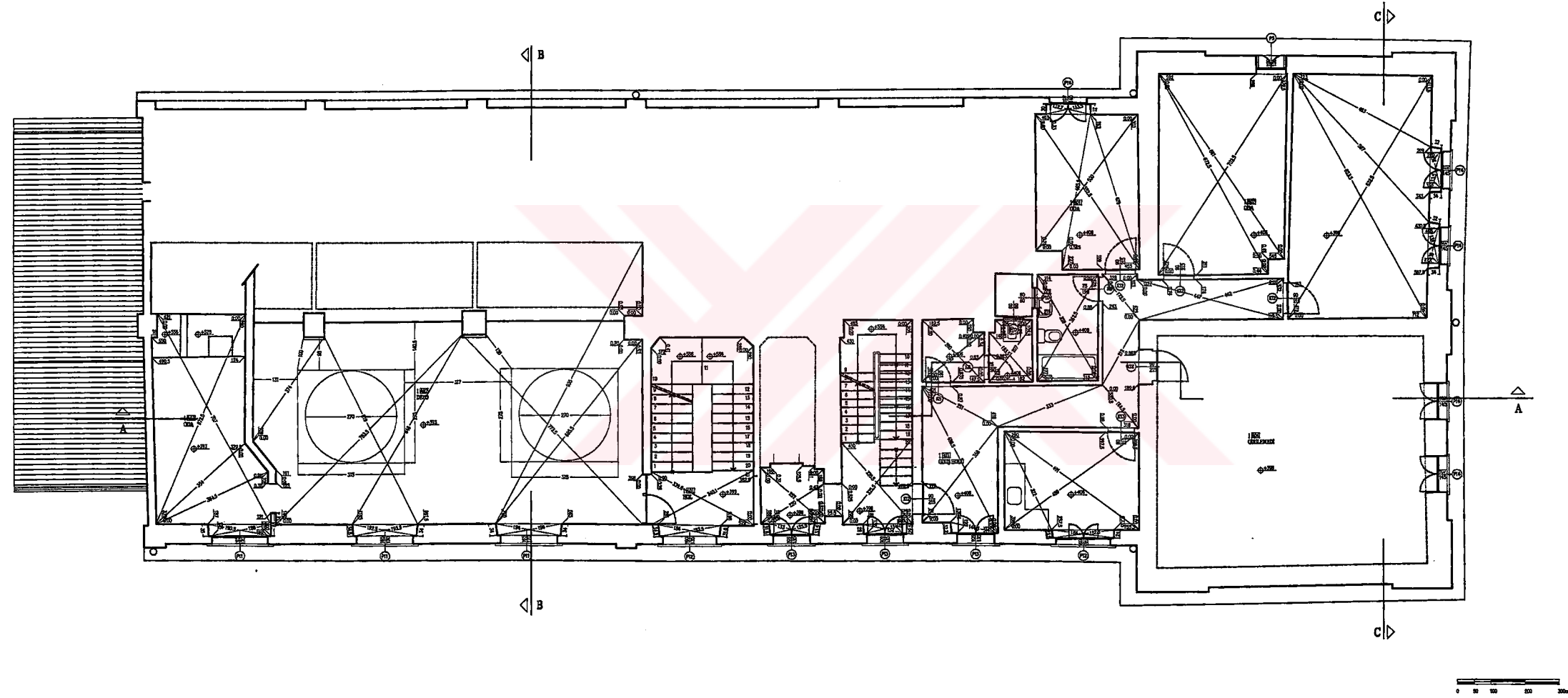
TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

PAFTA ADI: BİRİNCİ KAT PLANI

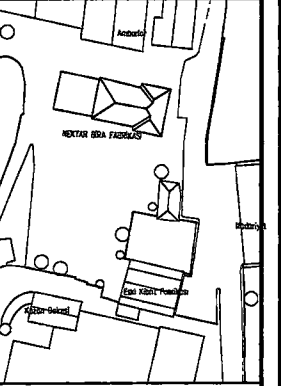
RÖLÖVE	☒ RESTİTÜSYON	RESTORASYON
PAFTA NO:	6	

Şekil E6. Birinci kat plan rölövesi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

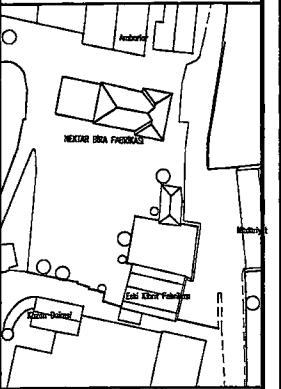
SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÖN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

PAFTA ADI: BİRİNCİ KAT PLANI

(ölçülül)
RÖLÖVE ☒ RESTORASYON ☐ RESTORASYON
PAFTA NO: 7

Şekil E7. Birinci kat plan rölövesi (ölçülül)

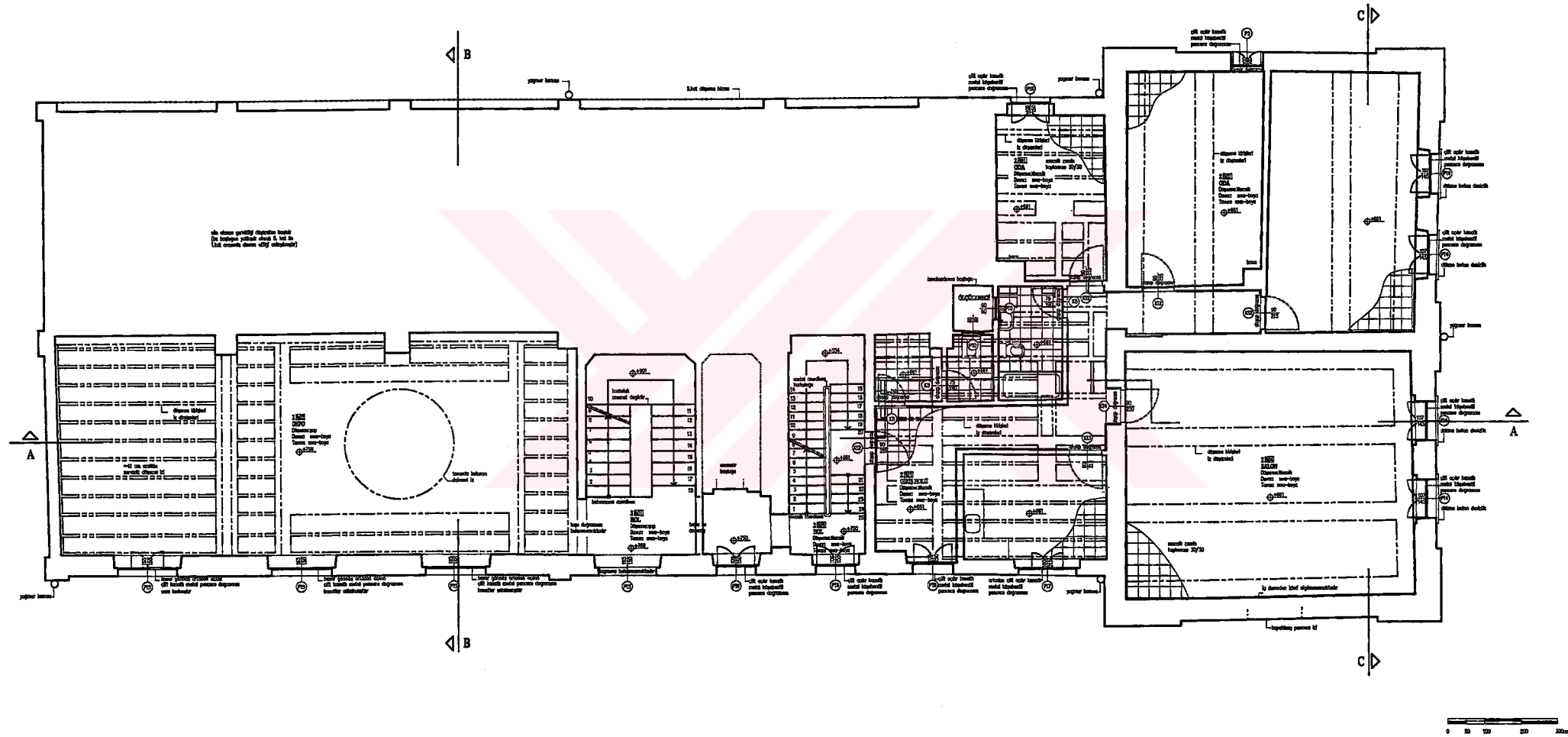

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

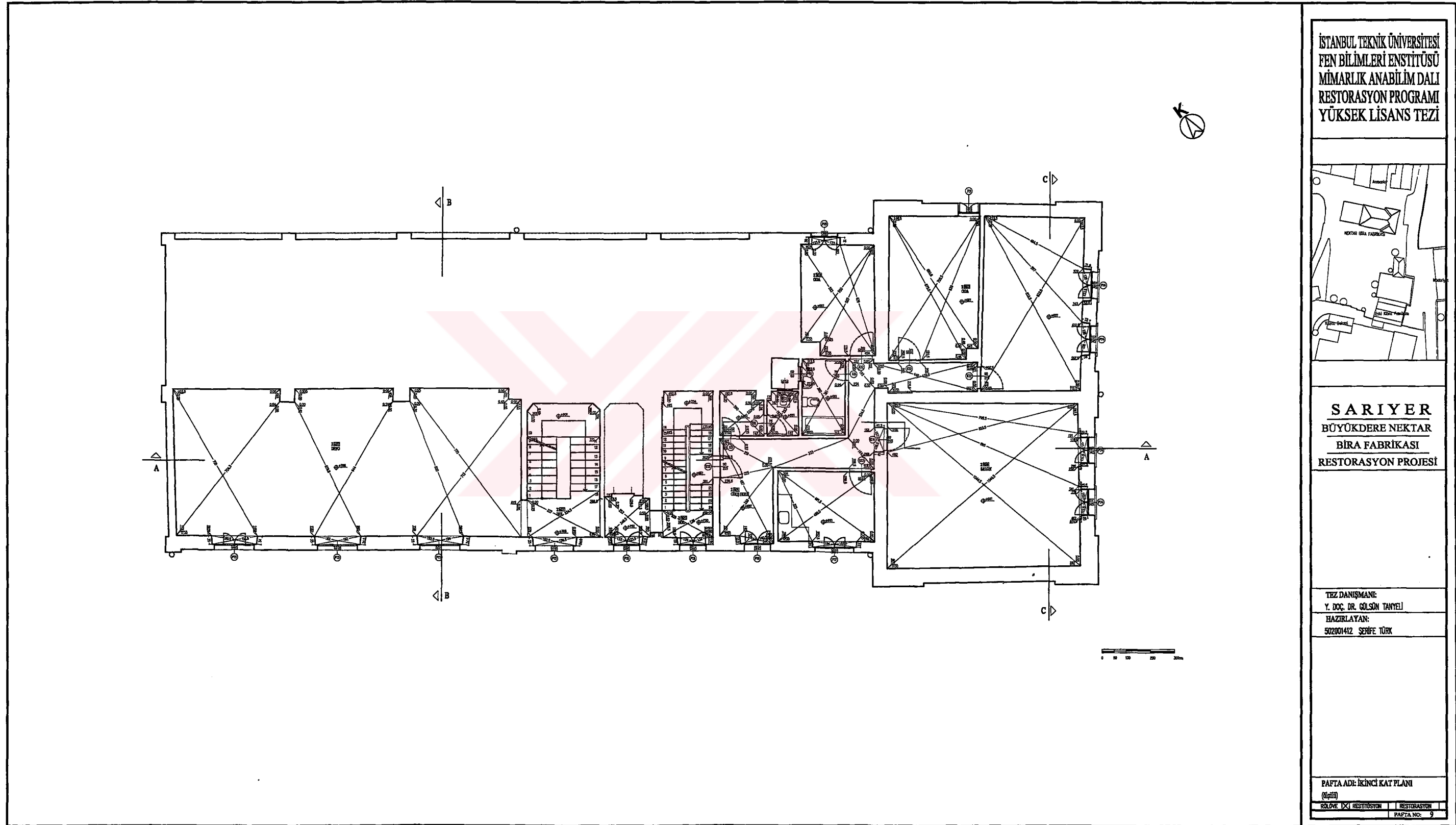
TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSİN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

PAFTA ADI: İKİNCİ KAT PLANI

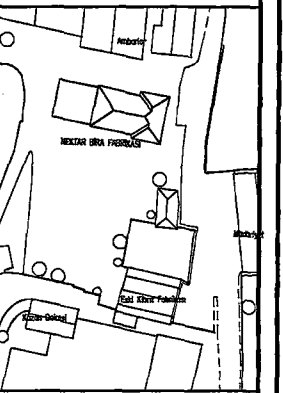
KÖLGE	☒ RESTORASYON	RESTORASYON
		PAFTA NO: 8

Şekil E8. İkinci kat plan rölövesi

Şekil E9. İkinci kat plan rölövesi (ölçölü)

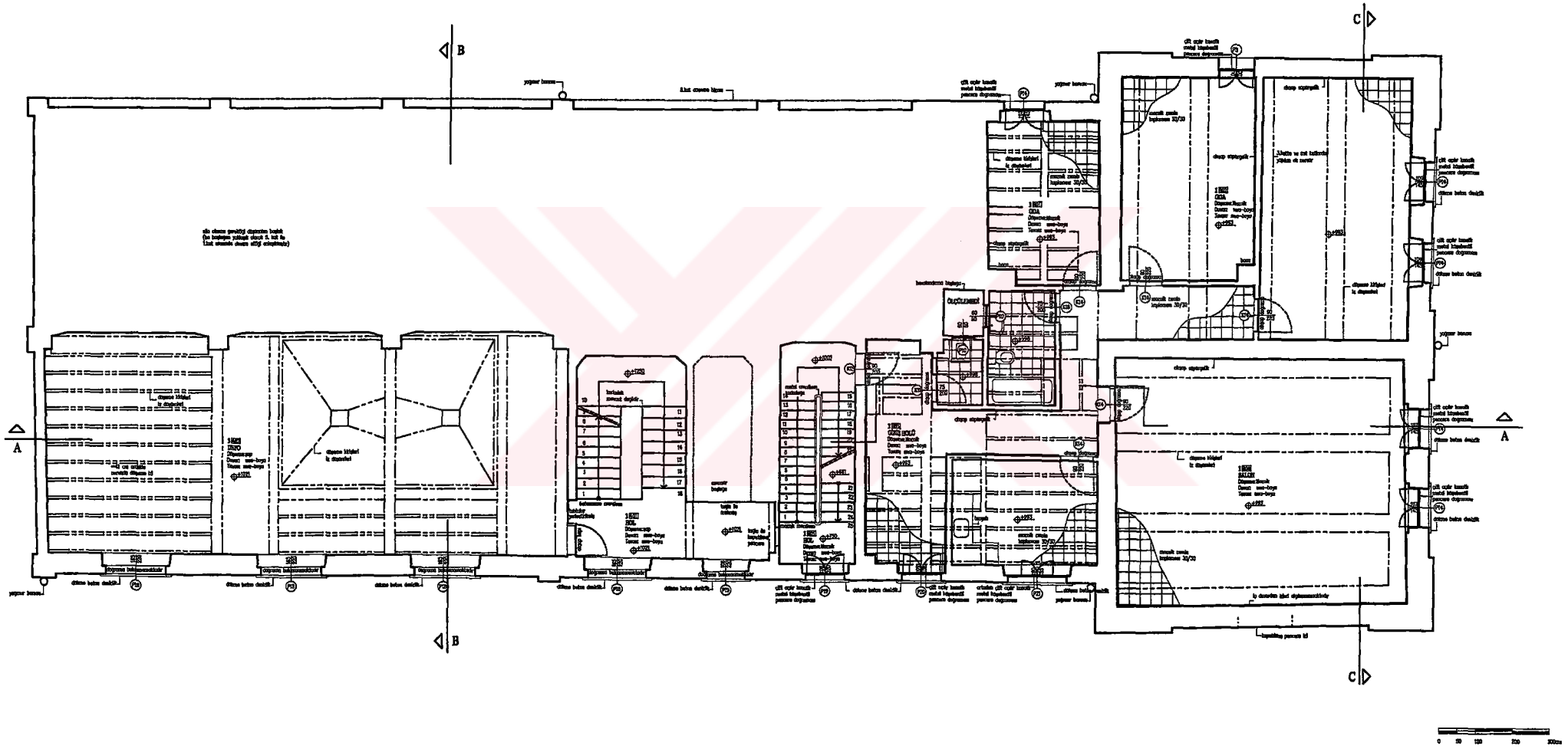

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

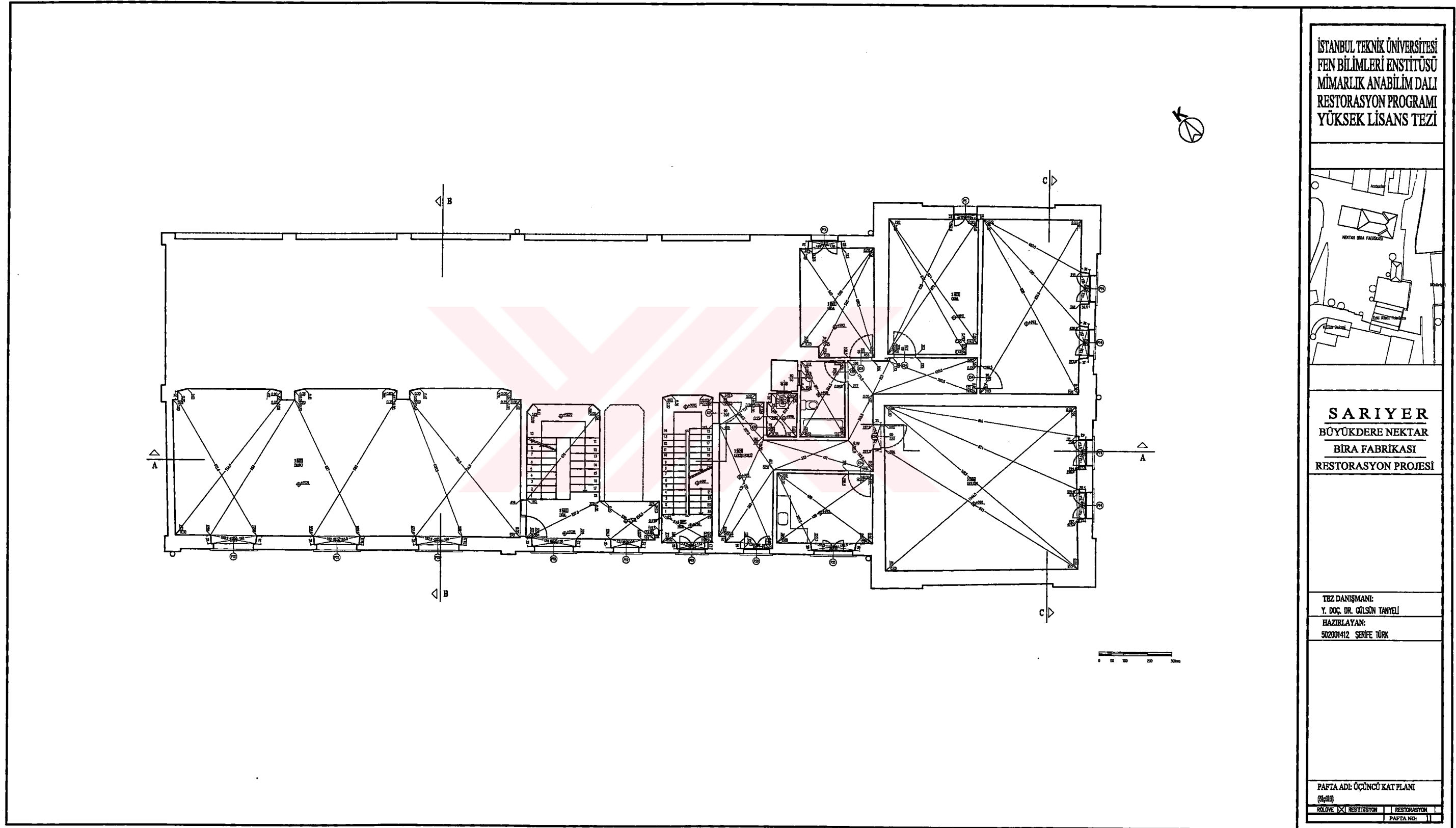
TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

PAFTA ADE: ÜÇÜNCÜ KAT PLANI

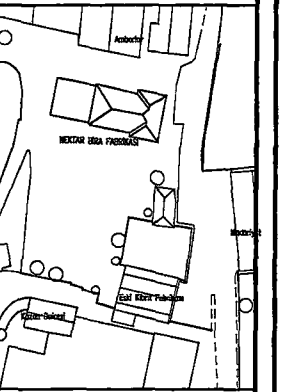
ROLÖVE: ☒ RESTORASYON ☐ RESTORASYON
PAFTA NO: 0

Şekil E10. Üçüncü kat plan rolövesi

Şekil E11. Üçüncü kat plan rölövesi (ölçülü)

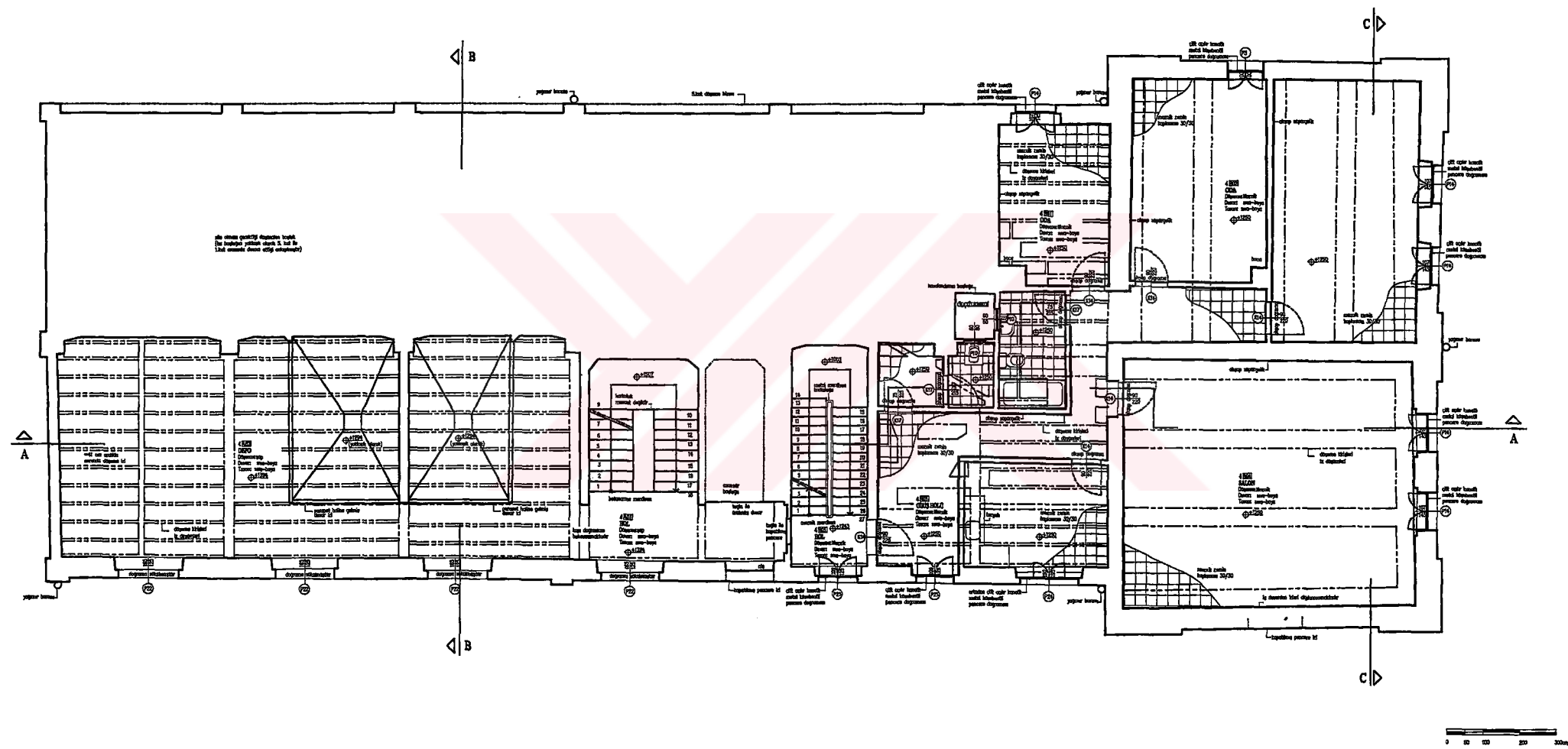

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

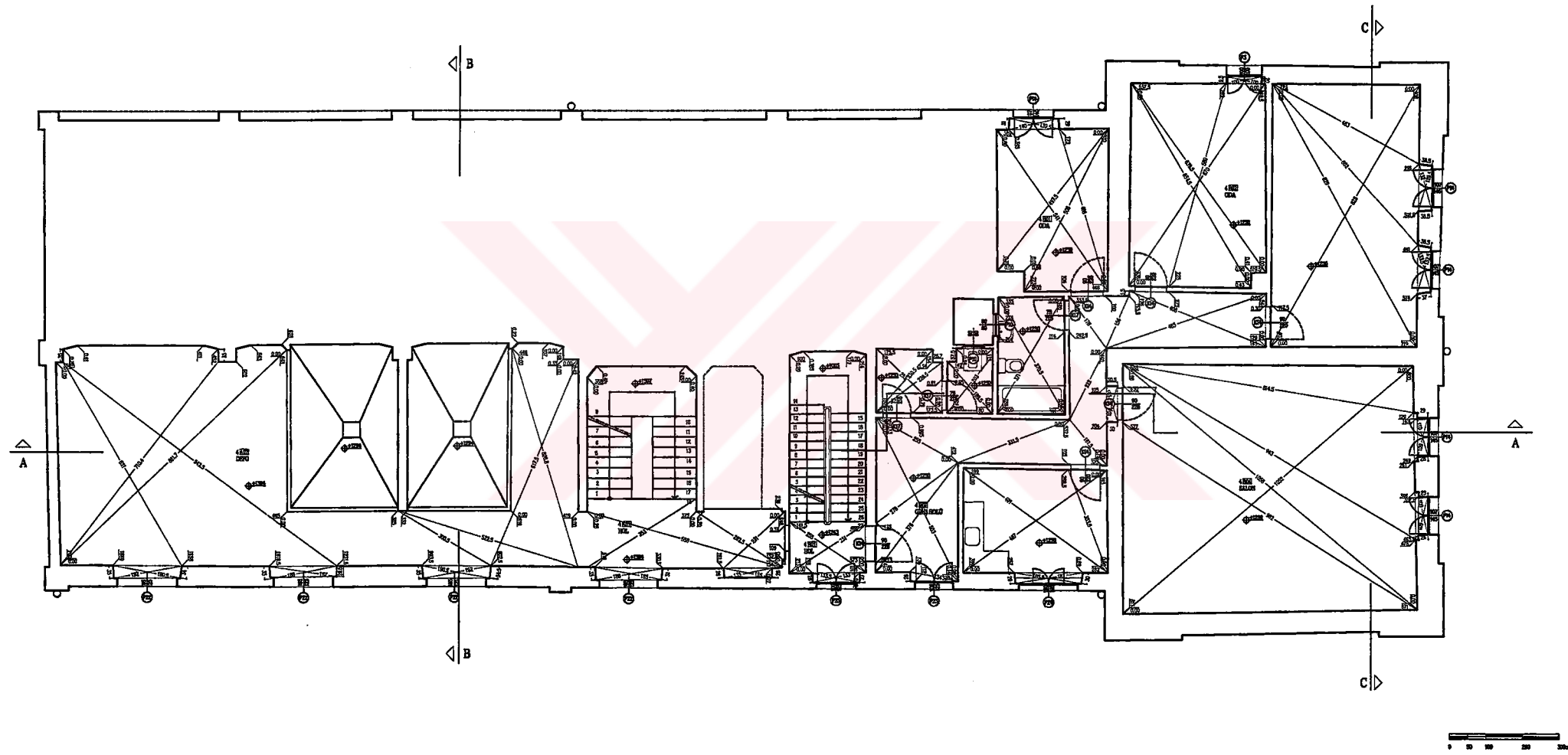
TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

PAFTA ADI: DÖRDÜNCÜ KAT PLANI

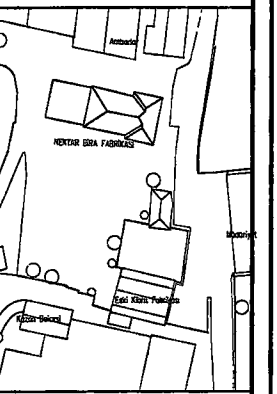
ROLÖVE	RESTORASYON	RESTORASYON
		PAFTA NO: 12

Şekil E12. Dördüncü kat plan rölövesi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

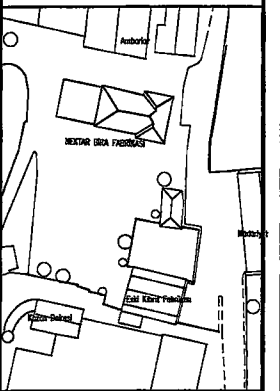

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÖLŞİN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

PAFTA ADI: DÖRDÜNCÜ KAT PLANI
(ölçülü)
KOLÖYE ☒ RESTORASYON ☐ RESTORASYON
PAFTA NO: 13

Şekil E13. Dördüncü kat plan rölövesi (ölçülü)

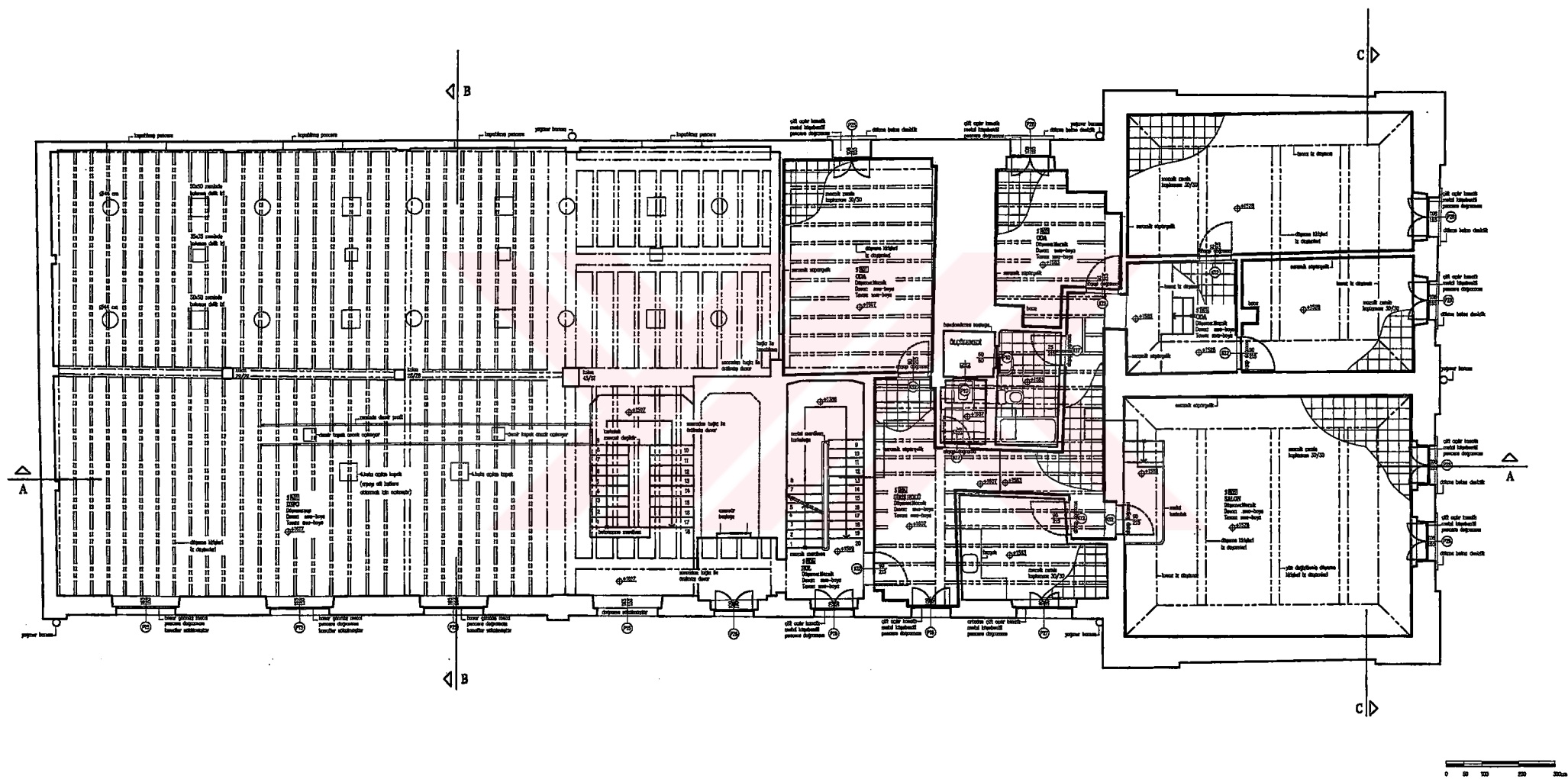

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

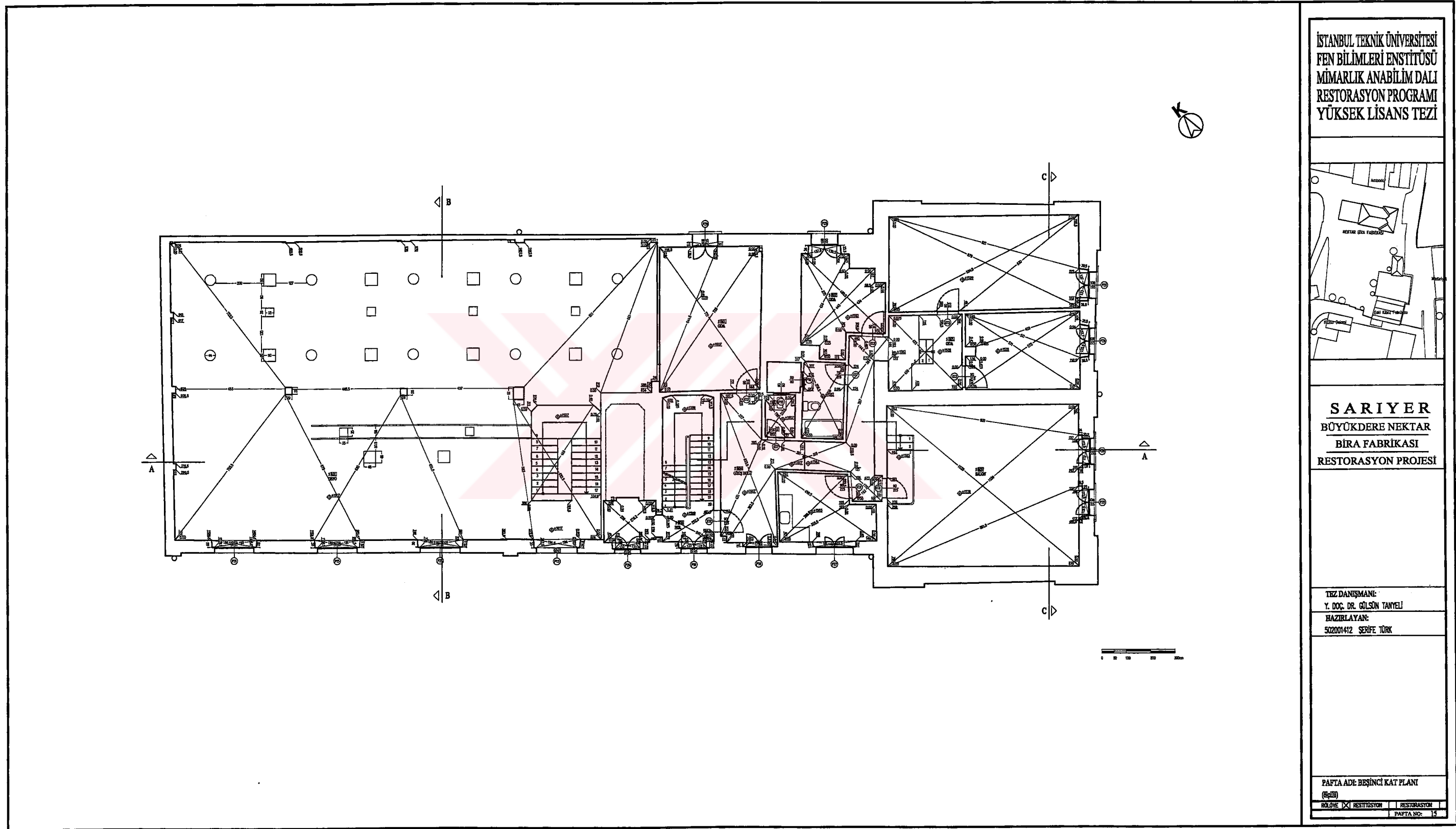
TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

PAPTA ADE: BEŞİNCİ KAT PLANI

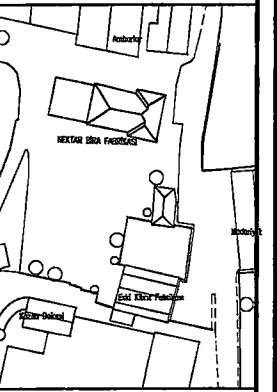
RÖLÖVE	☒ RESTİTÜSYON	RESTORASYON
PAPTA NO:	14	

Şekil E14. Beşinci kat plan rölövesi

Şekil E15. Beşinci kat plan rölövesi (ölçülü)

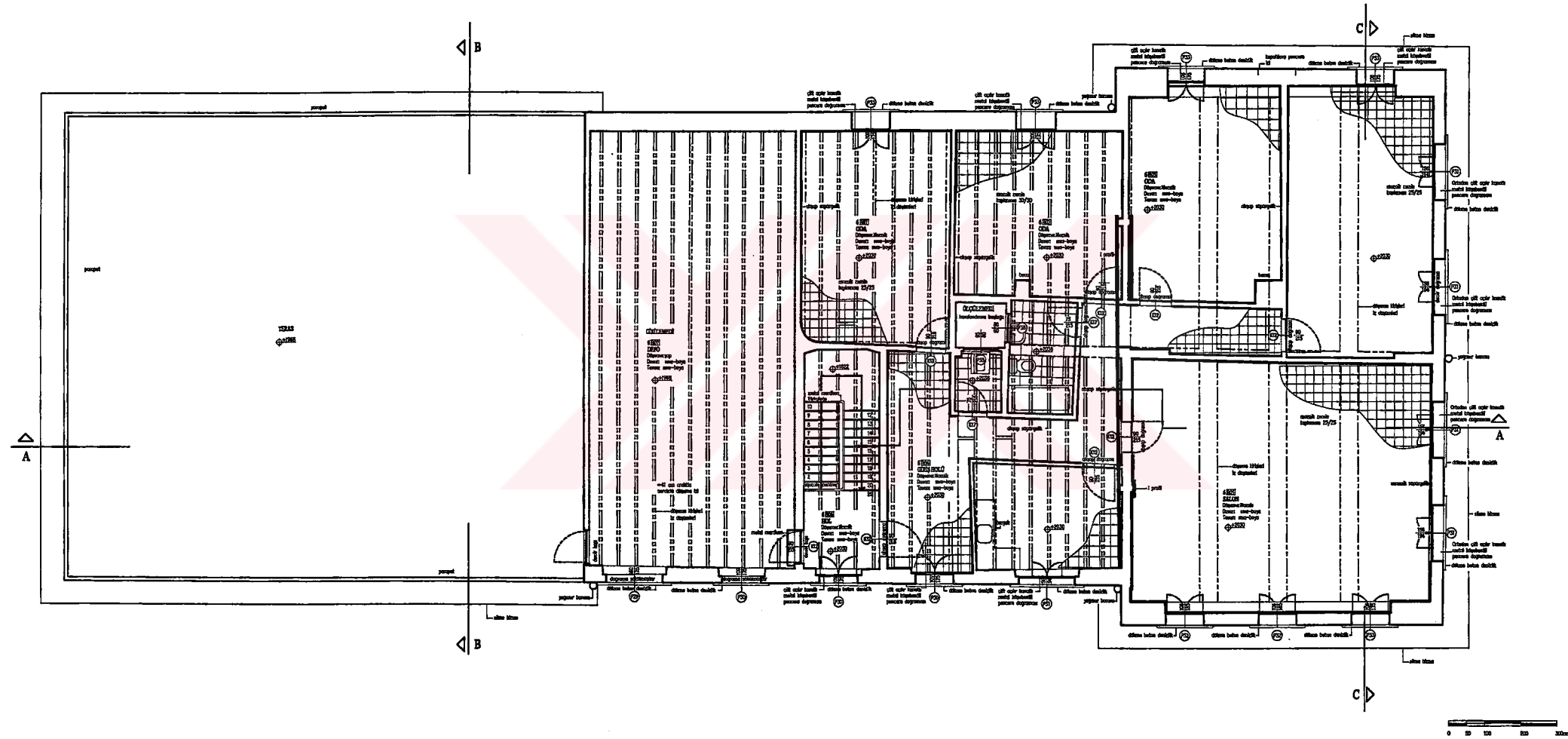

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

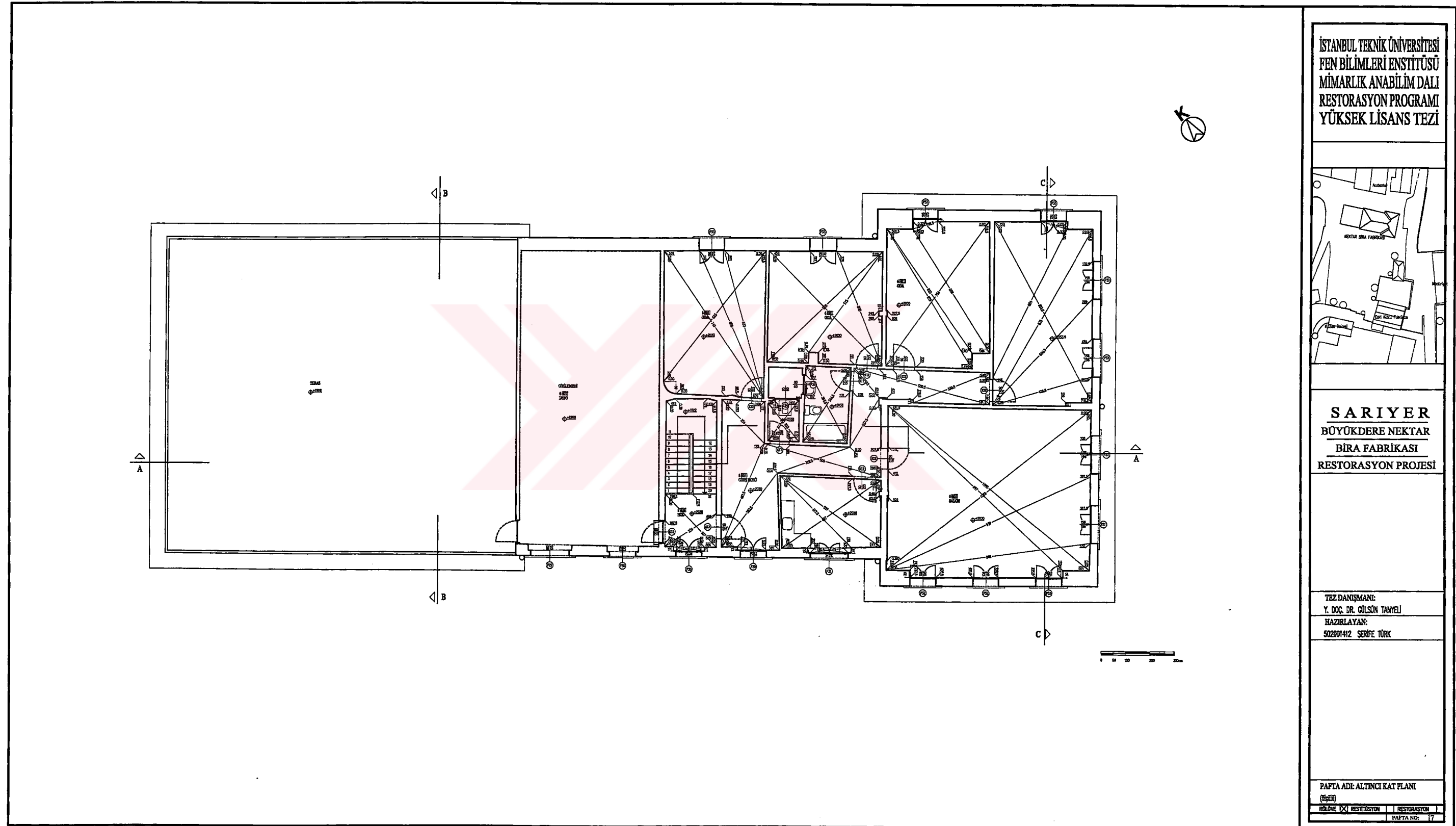
TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

PAFTA ADE ALTINCI KAT PLANI

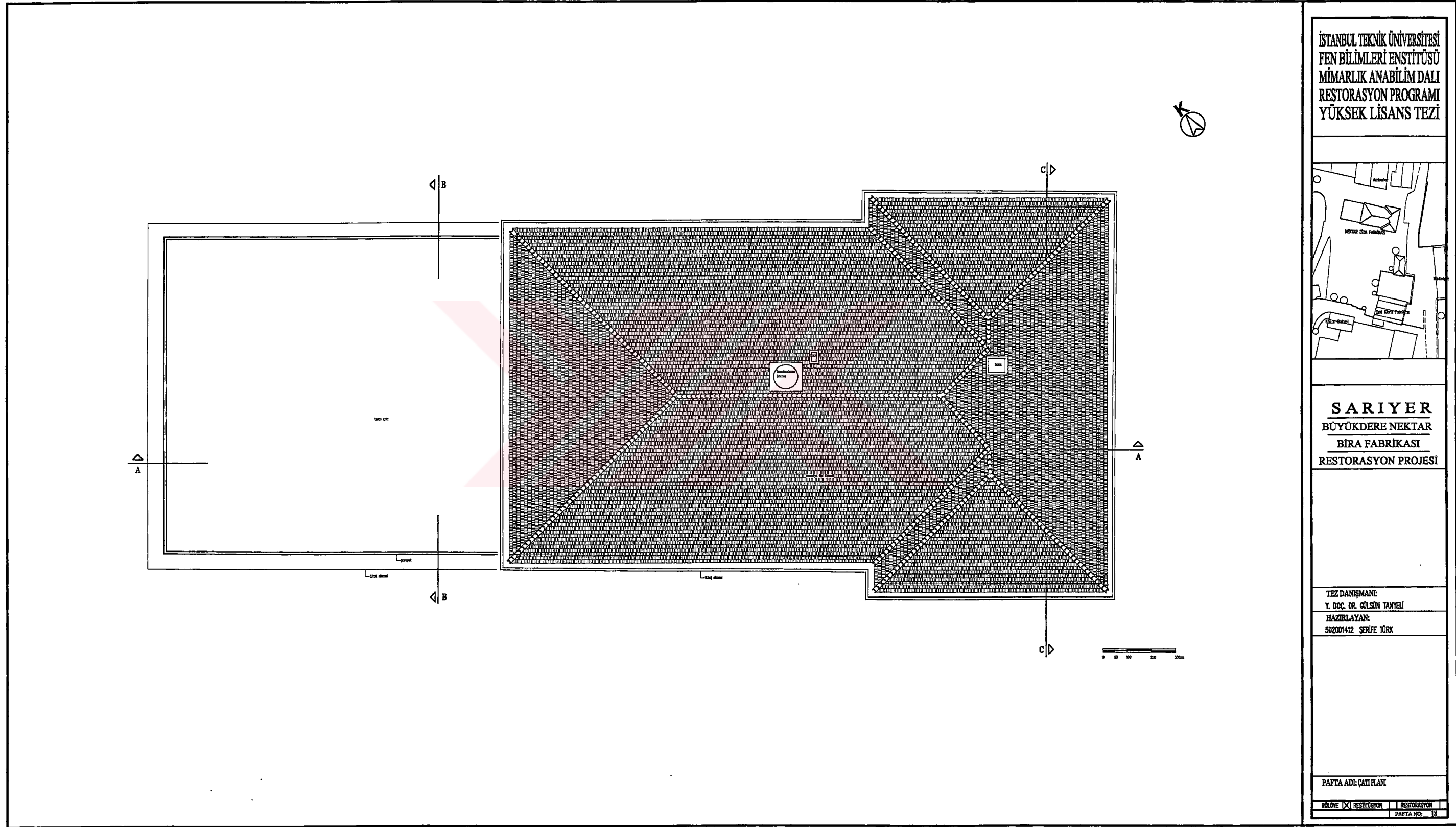
RÖLÖVE	☒ RESTİTÜSYON	RESTORASYON
PAFTA NO:	6	

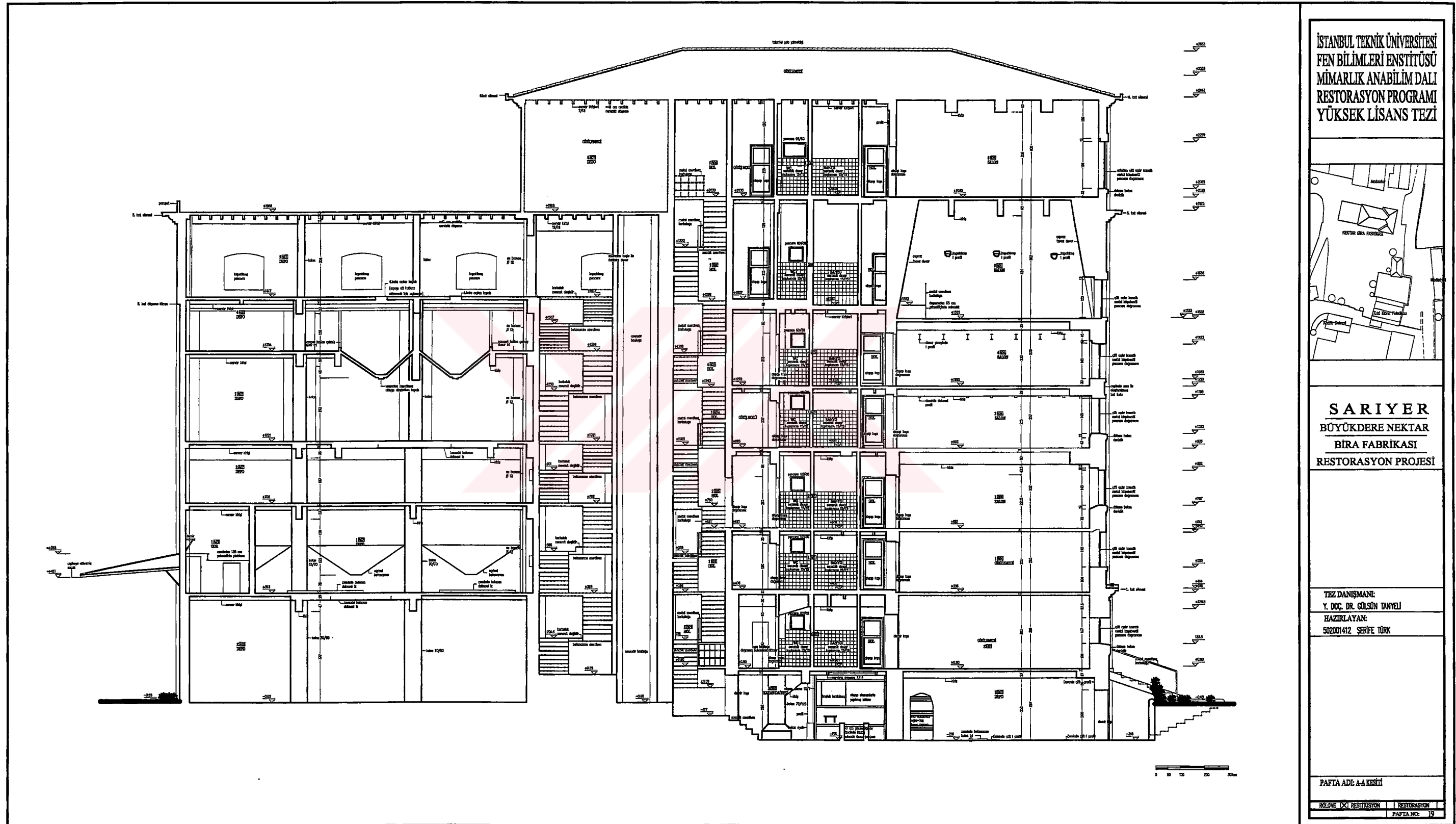
Şekil E16. Altıncı kat plan rölövesi

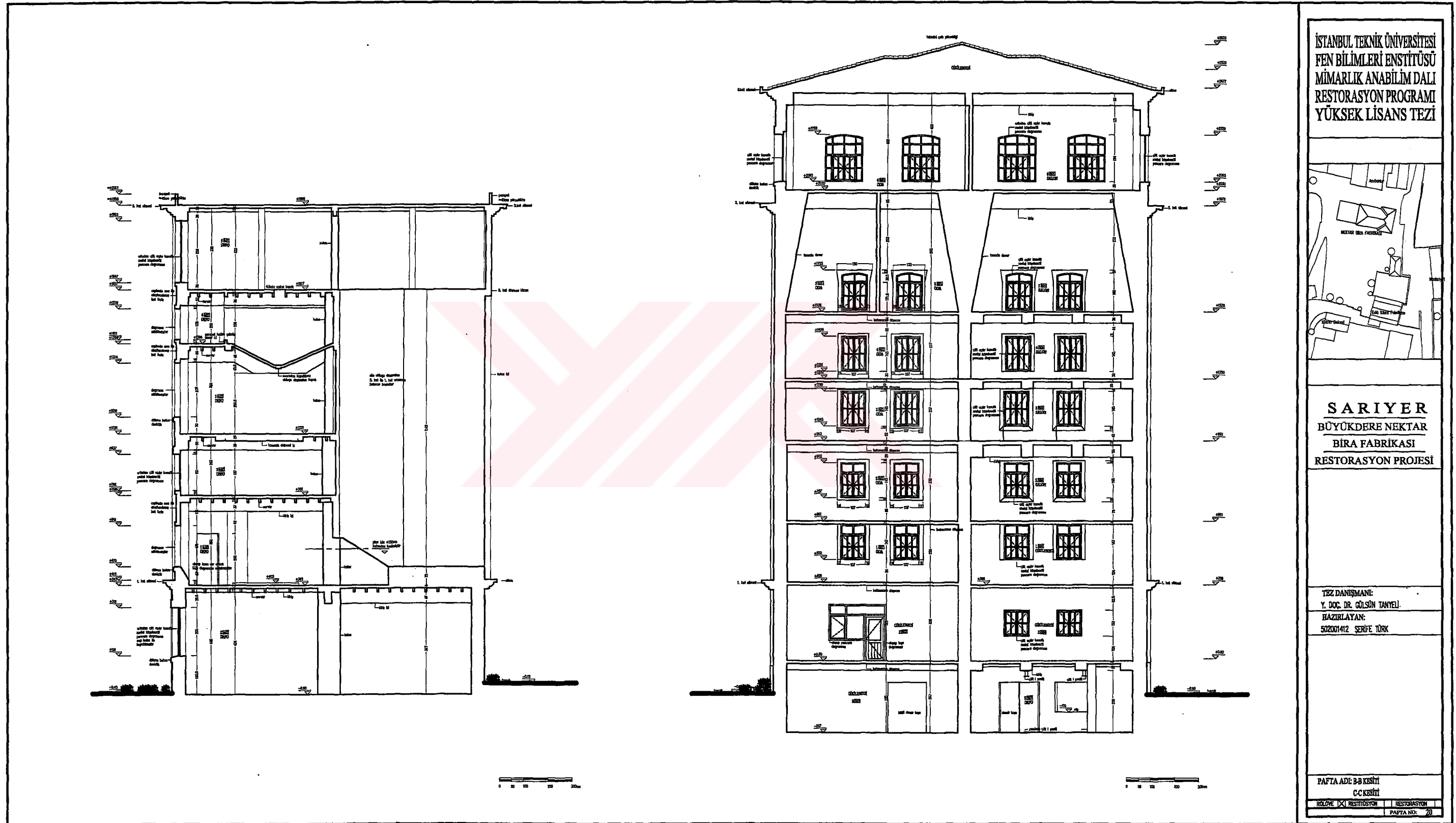
Şekil E17. Altıncı kat plan rölövesi (ölçülü)

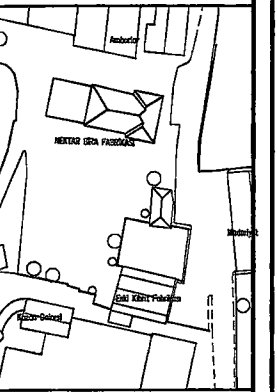
Şekil E18. Çatı planı

Şekil E19. A-A kesiti rölövesi

Şekil E20. B-B kesiti ve C-C kesiti rölövesi

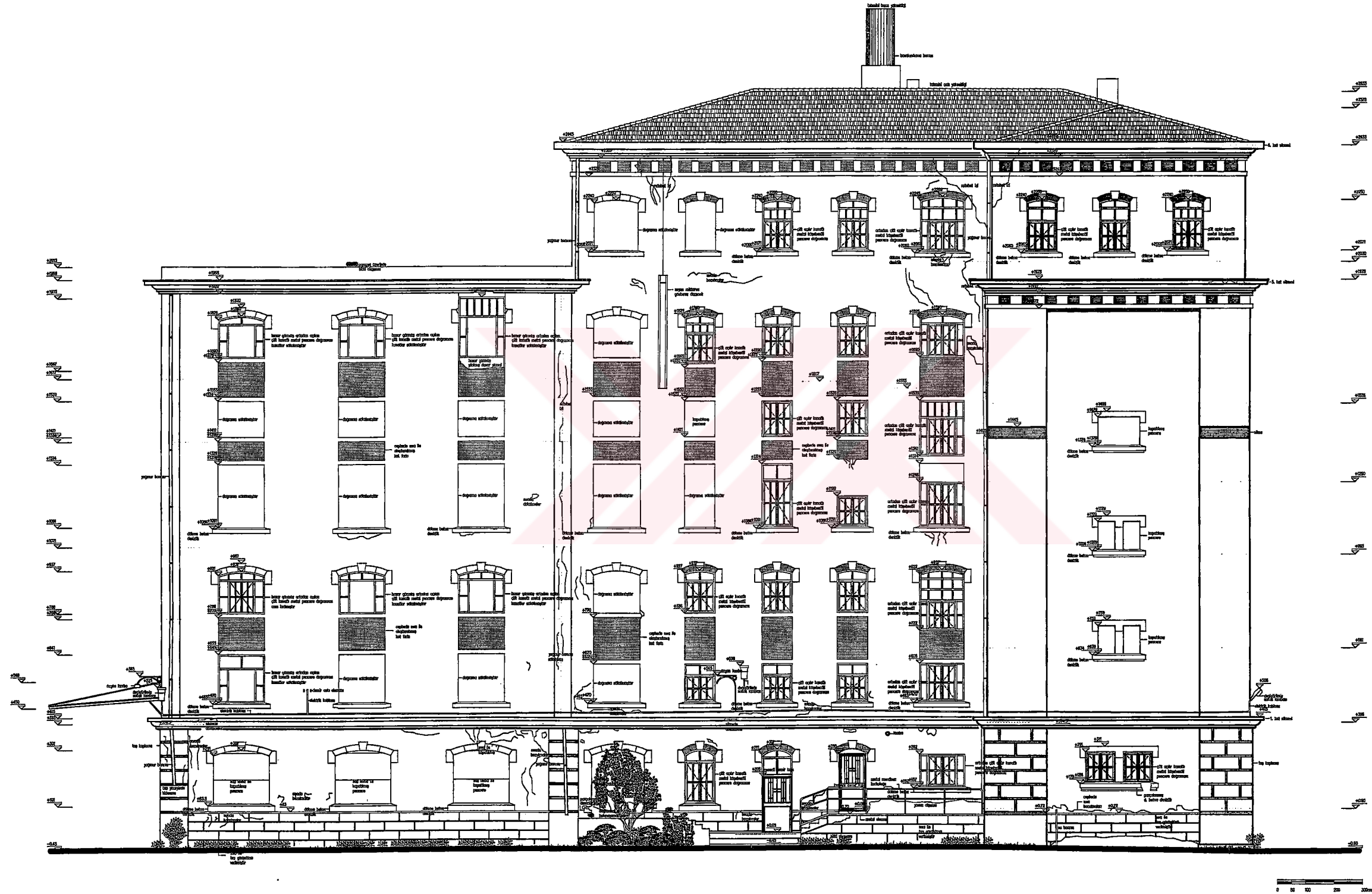

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

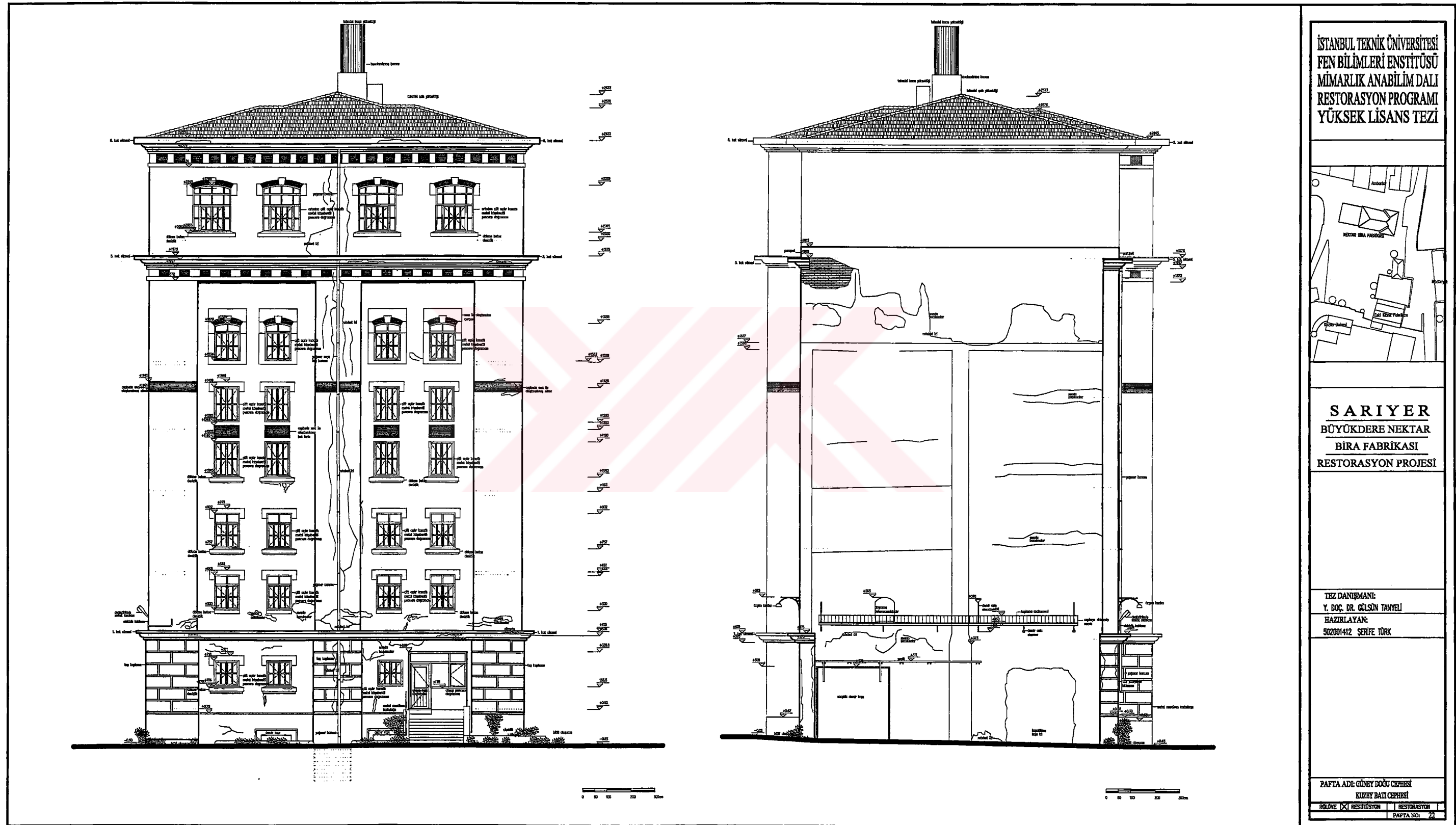
TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

PAFTA ADI: GÜNEY BATI CEPHESİ

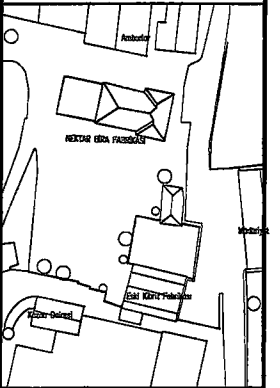
RÖLÖVE ☒ RESTORASYON ☐ RESTORASYON
PAFTA NO: 21

Şekil E21. Ön cephe (Güney batı Cephesi) rölövesi

Şekil E22. Yan cepheler (Kuzey batı- Güney doğu Cephesi) rölövesi

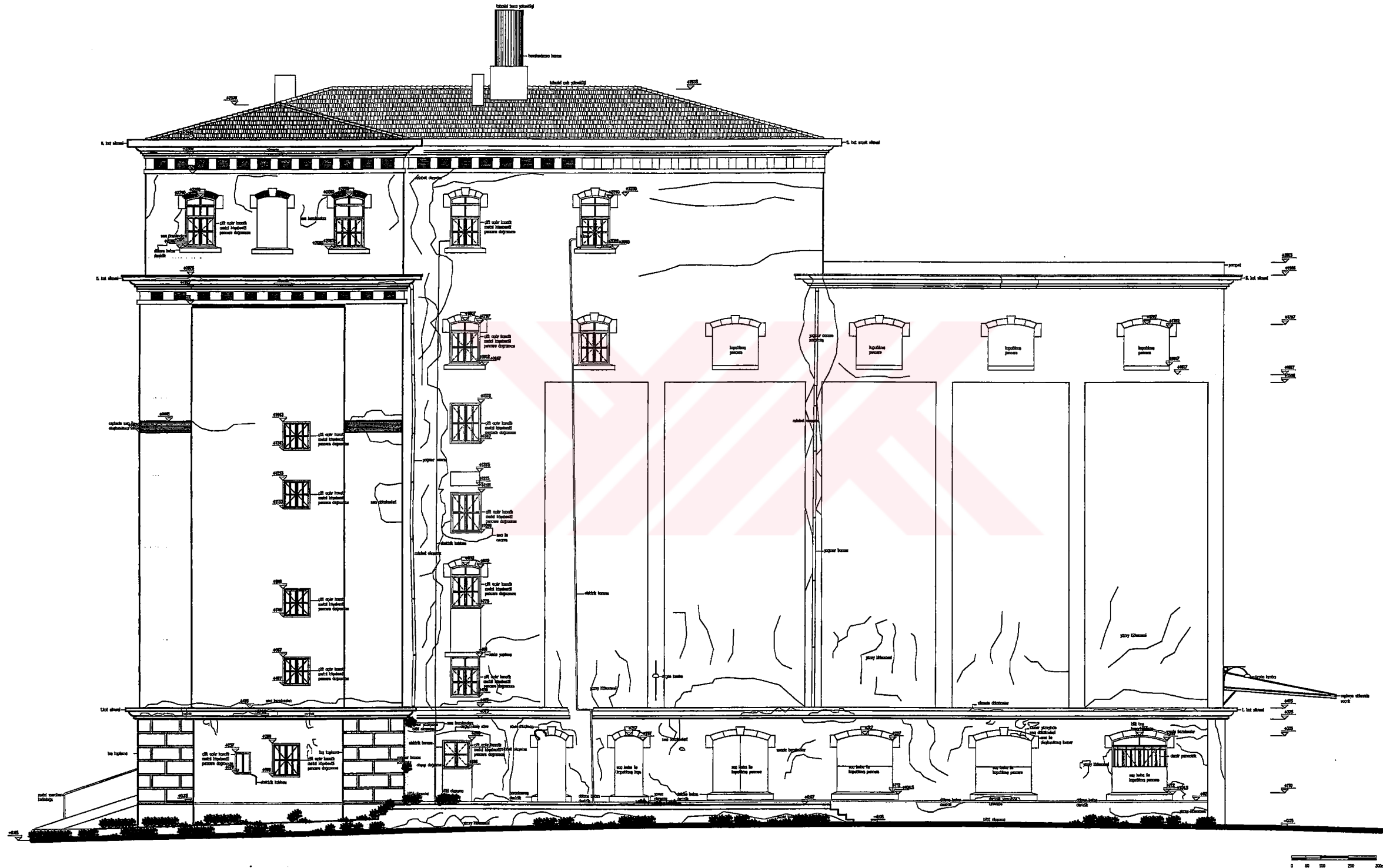

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

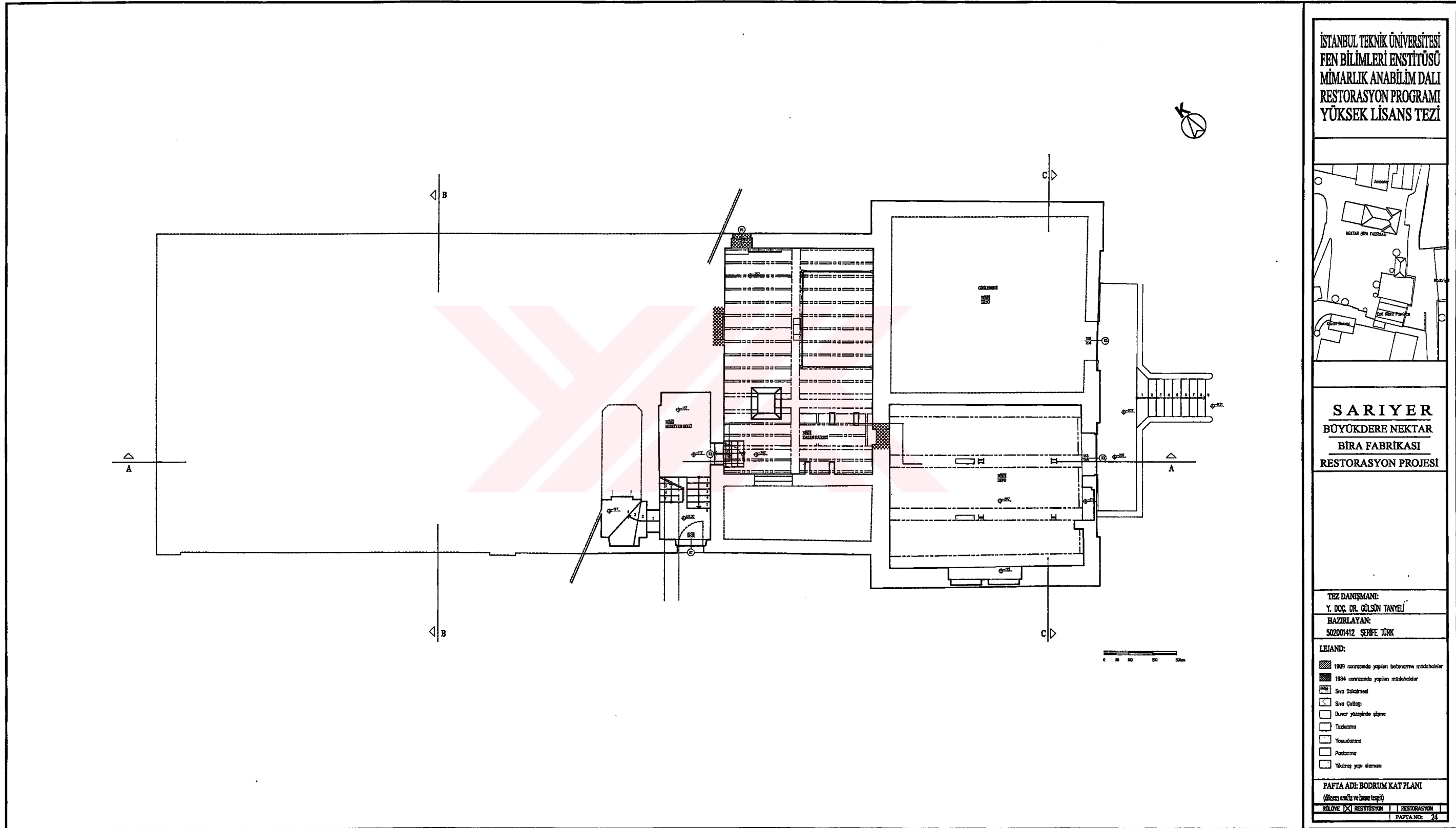
TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSİN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
S02001412 ŞENFE TÜRK

PAFTA ADE: KUZAY DOĞU CEPHESİ

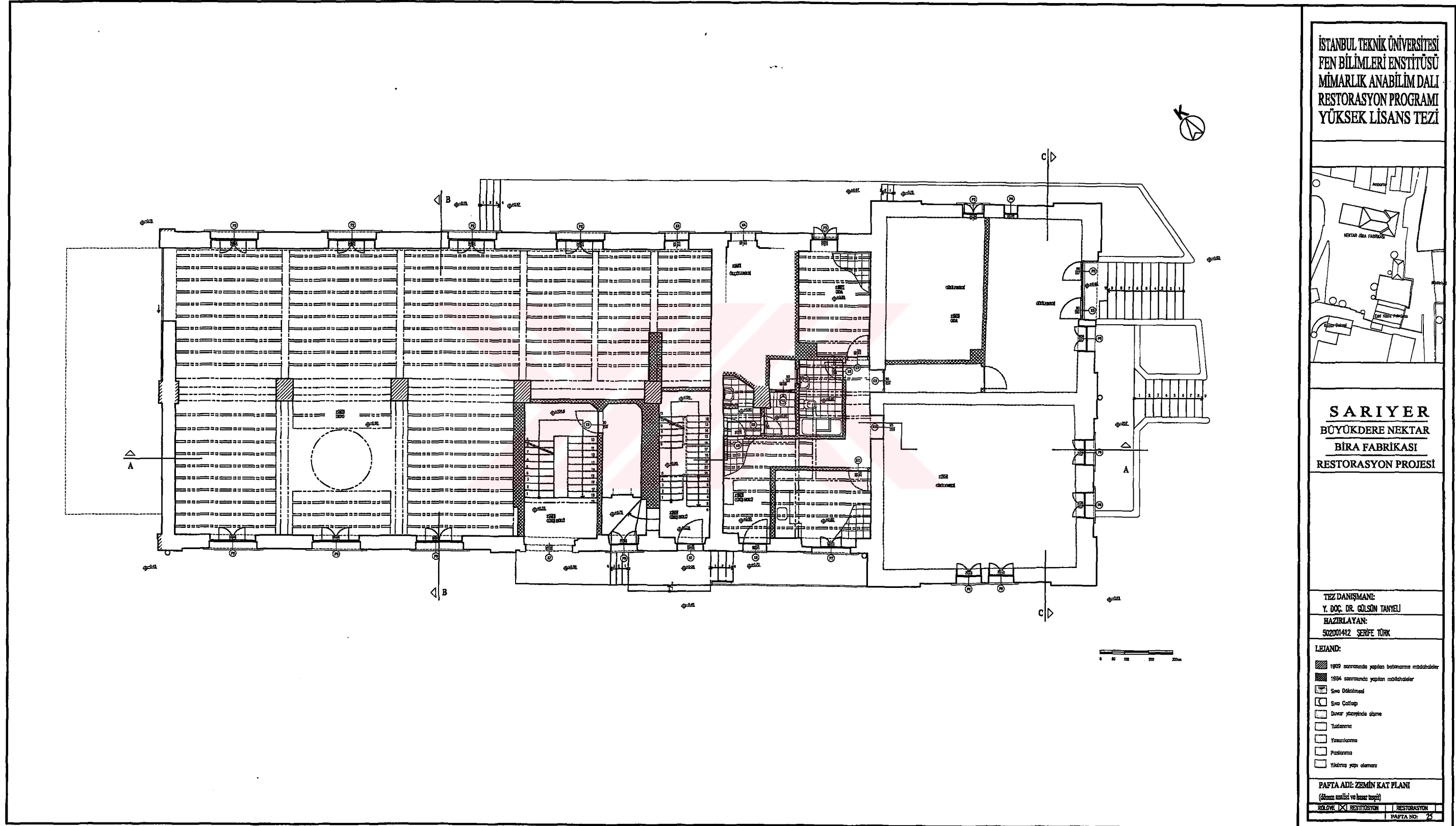
RÖLÖVE ☒ RESTİTÜSYON ☐ RESTORASYON ☐
PAFTA NO: 73

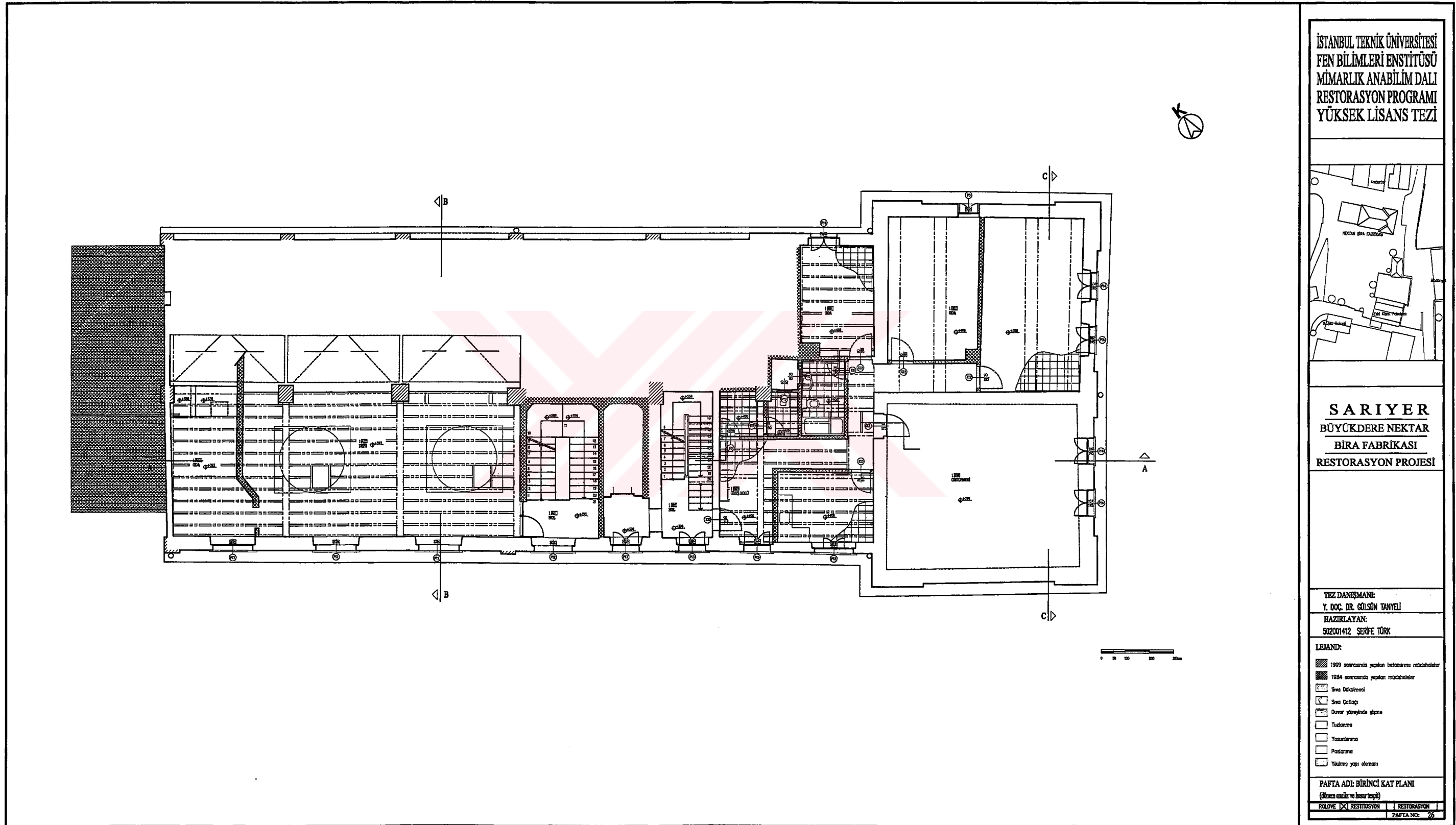
Şekil E23. Arka cephe (Kuzey doğu Cephesi) rölövesi

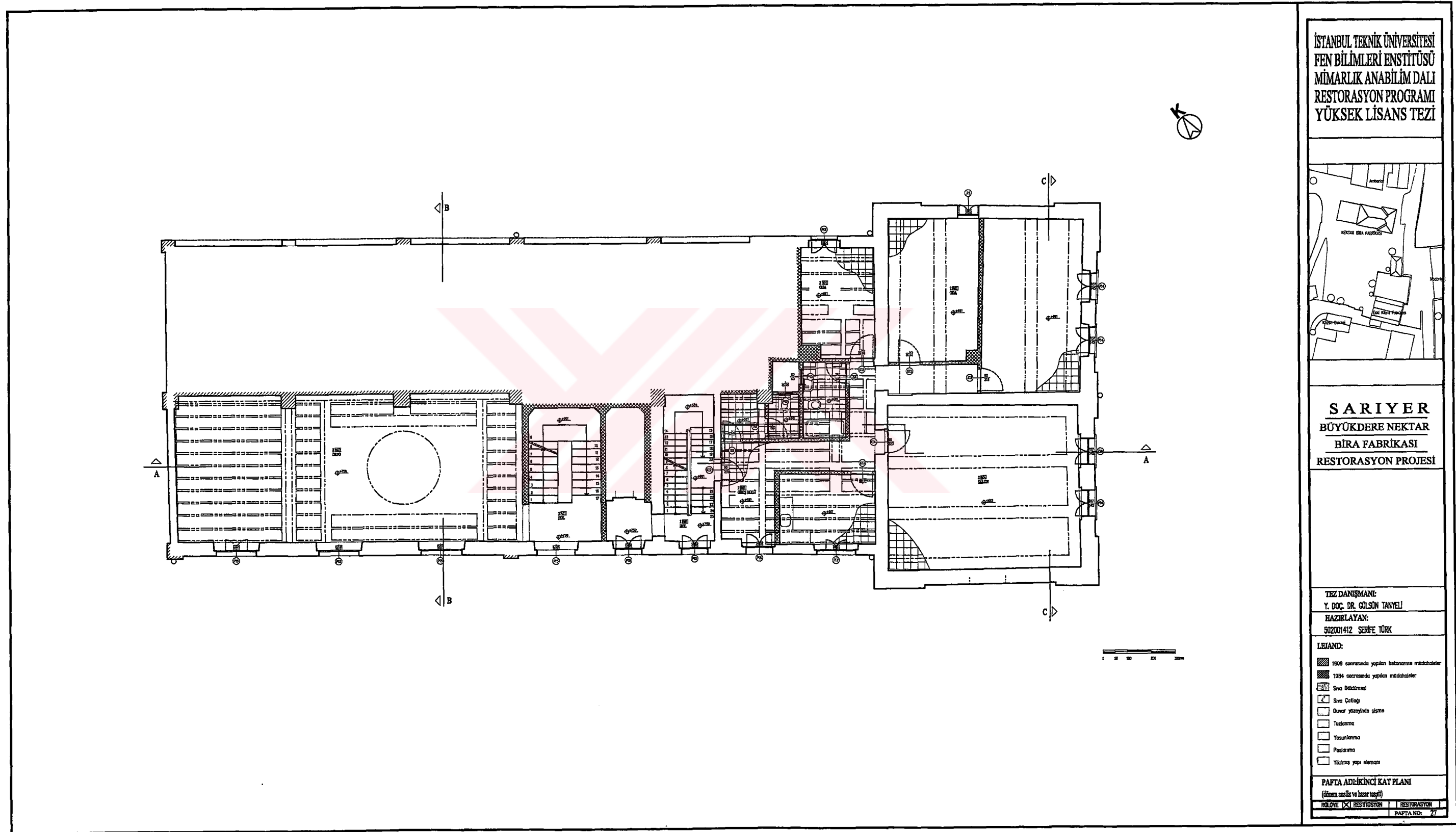
Şekil E24. Bodrum kat planı, hasar tespit ve dönem analiz paftası

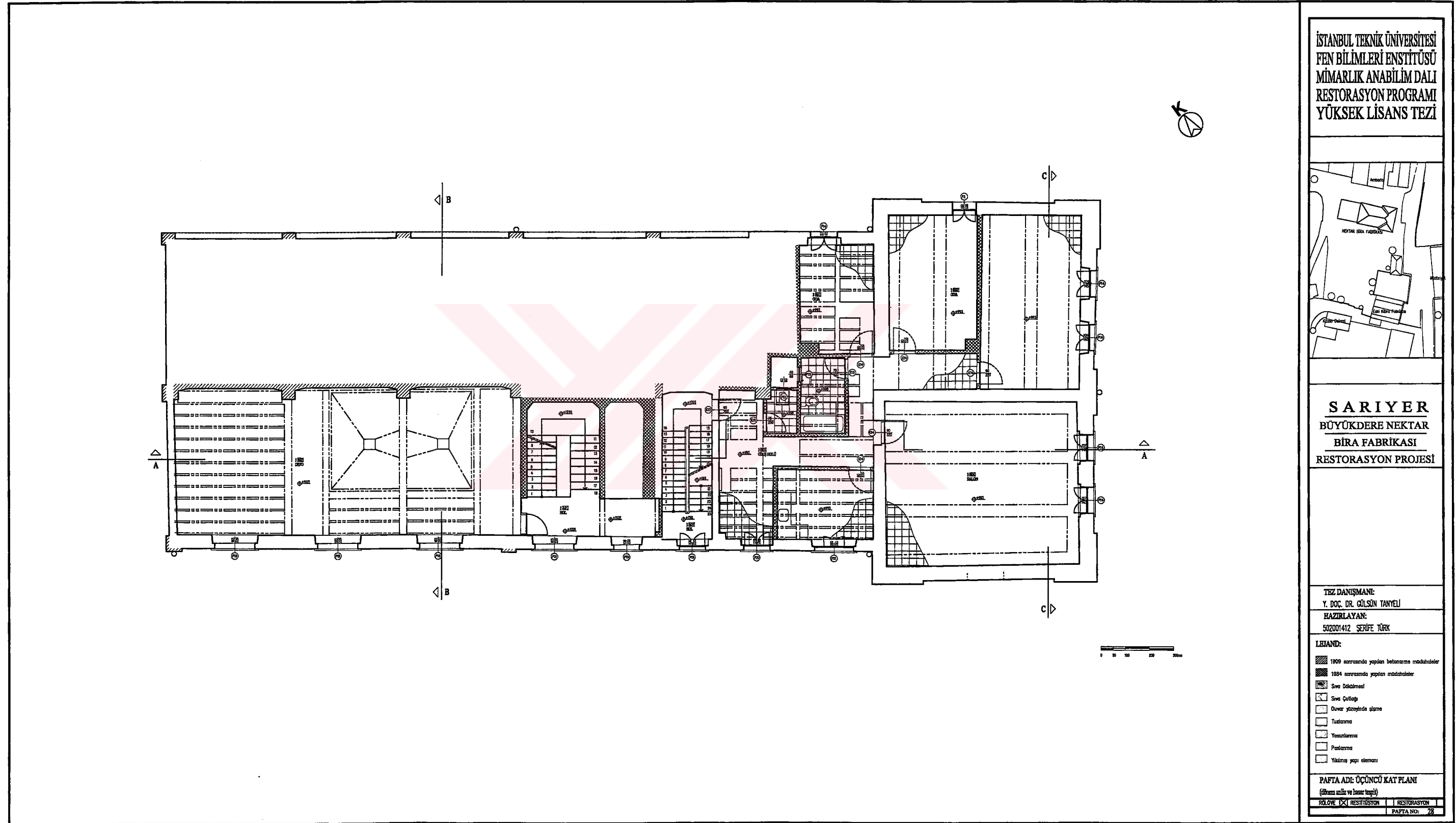
Şekil E25. Zemin kat planı, hasar tespit ve dönem analiz paftası

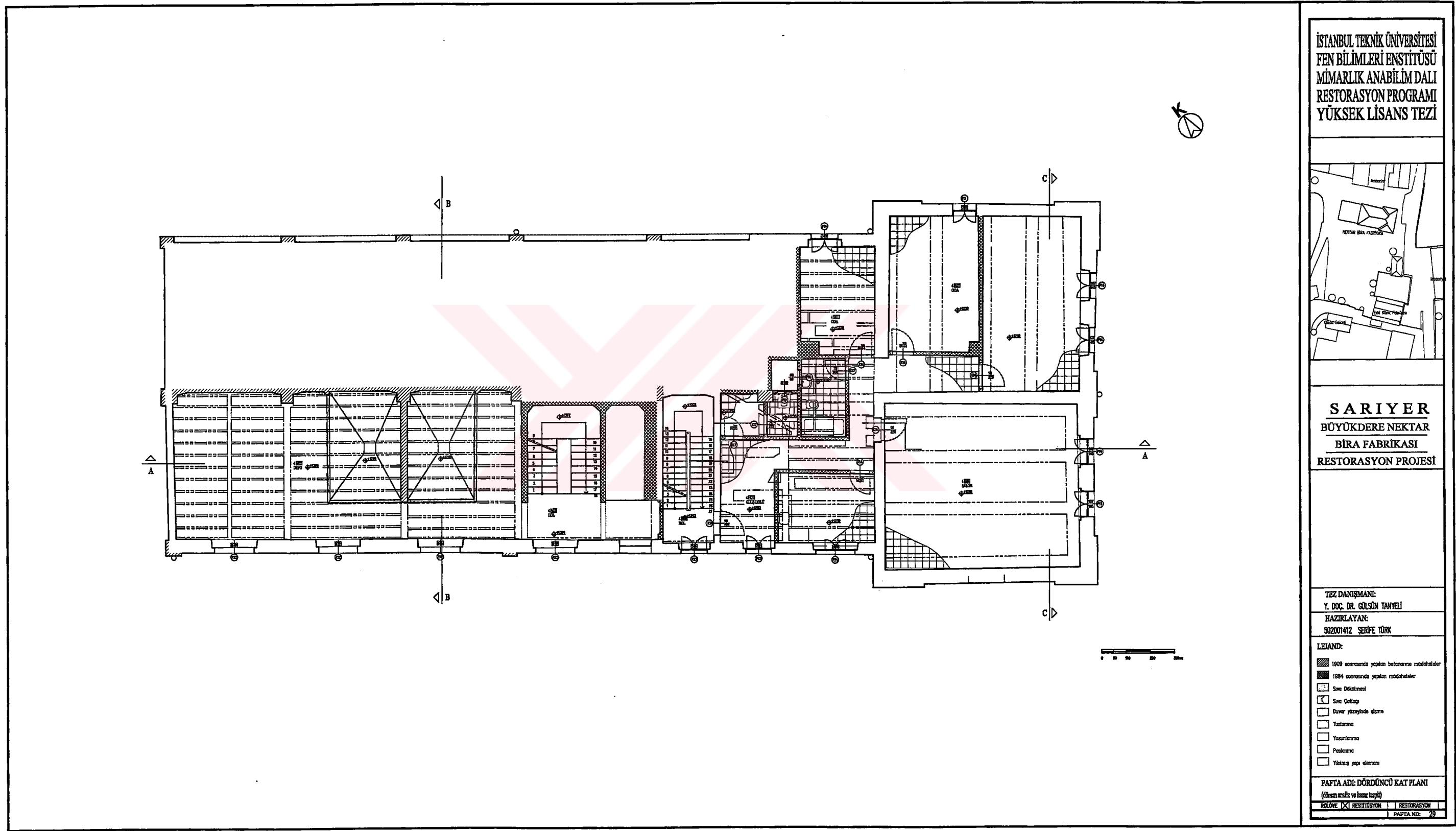
Şekil E26. Birinci kat planı, hasar tespit ve dönem analiz paftası

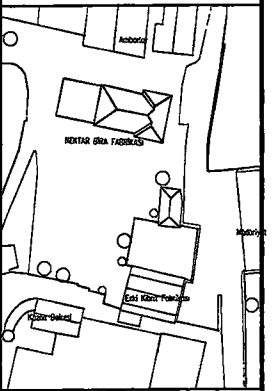
Şekil E27. İkinci kat planı, hasar tespit ve dönem analiz paftası

Şekil E28. Üçüncü kat planı, hasar tespit ve dönem analiz paftası

Şekil E29. Dördüncü kat planı, hasar tespit ve dönem analiz paftası

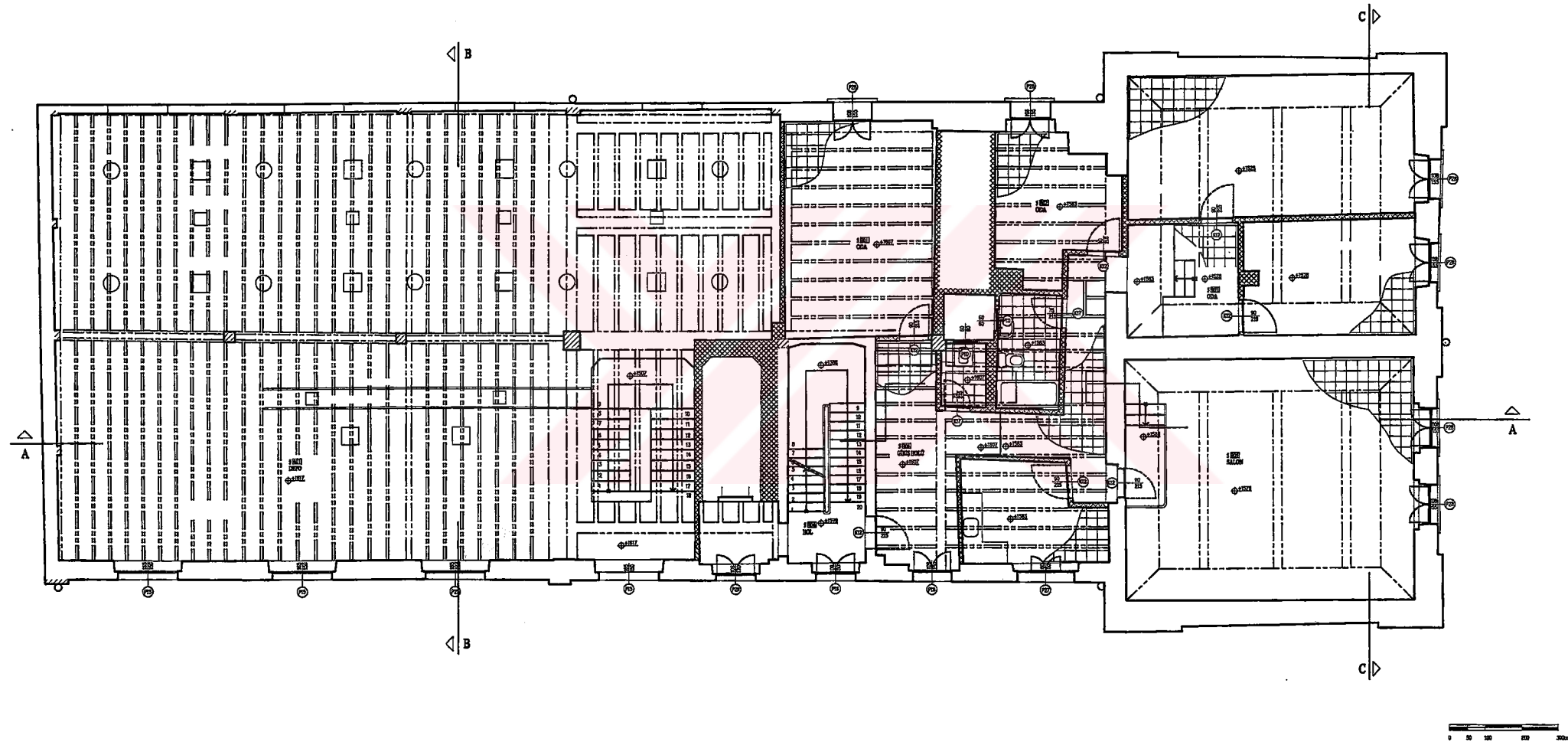
SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

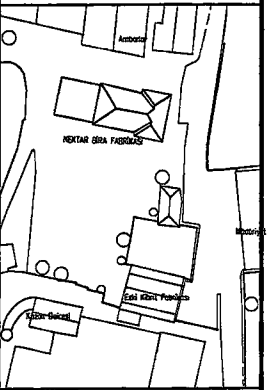
- LEGJAND:**
- 1909 sonrasında yapılan betonarme müdahaleler
 - 1984 sonrasında yapılan müdahaleler
 - Sıra Değişmesi
 - Sıra Çatışması
 - Duvar yüzeyinde sıma
 - Tuzlanma
 - Yasurlanma
 - Paslanma
 - Yalıtım yapı elemanı

PAFTA ADE BEŞİNCİ KAT PLANI
(Ölçek: 1/500 ve üzeri ölçek)

ROLÜVE	RESTORASYON	RESTORASYON
PAFTA NO: 30		

Şekil E30. Beşinci kat planı, hasar tespit ve dönem analiz paftası

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

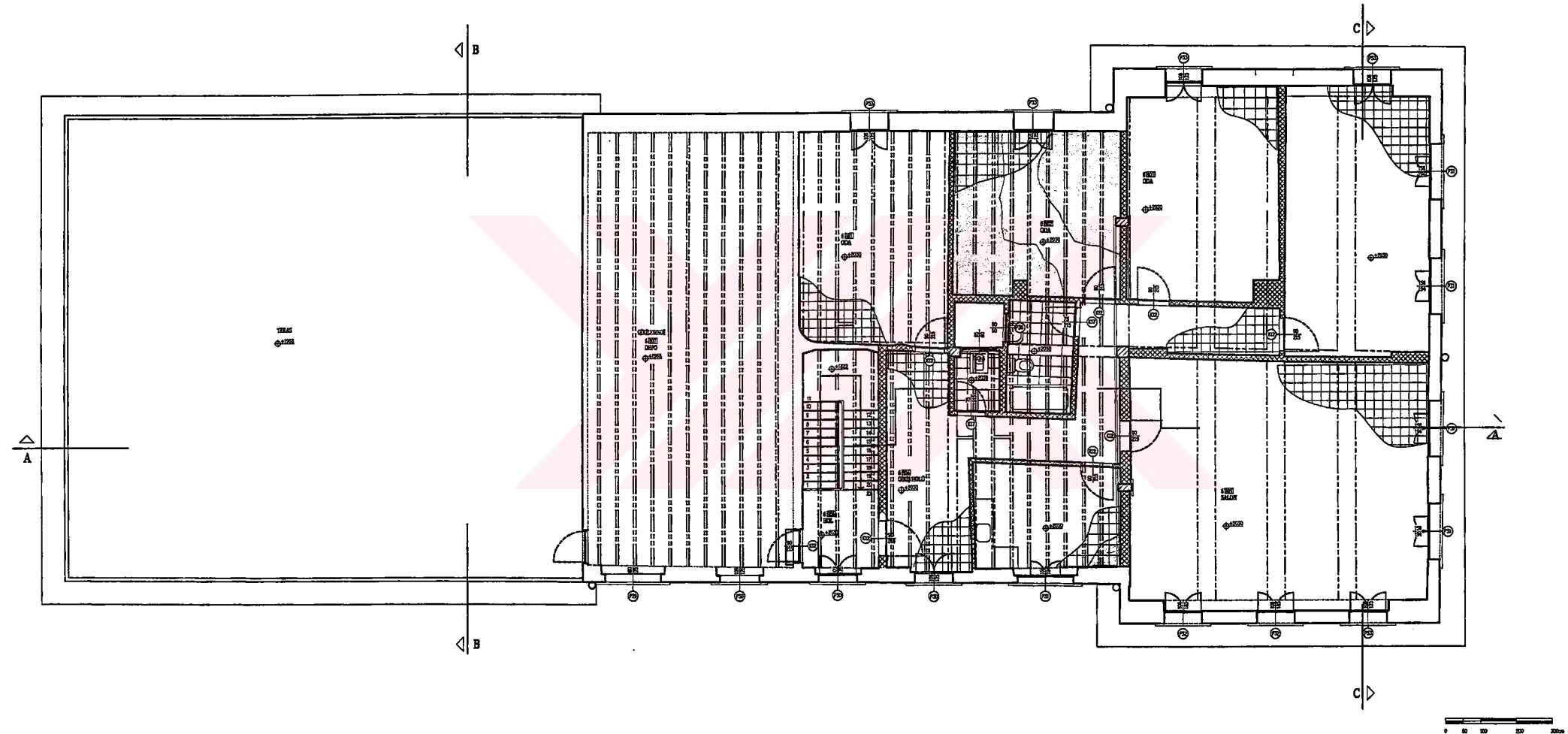
TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

- LEGJEND:
- 1908 sırasında yapılan betonarme müdahaleler
 - 1984 sırasında yapılan müdahaleler
 - Sıra Değiştirme
 - Sıra Çıkarma
 - Duvar yüzeyinde sıma
 - Tuzlanma
 - Yosunlanma
 - Paslanma
 - Yıkılma yapı elemanı

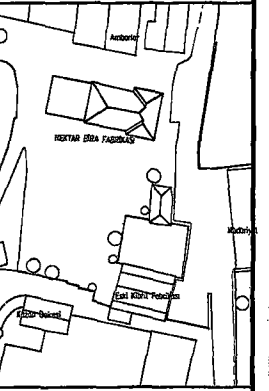
PAFTA ADI: ALTINCI KAT PLANI

(Güven analizi ve hasar tespiti)

RÖLÖYE	RESTORASYON
PAFTA NO: 31	

Şekil E31. Altıncı kat planı, hasar tespit ve dönem analiz paftası

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
SÖZÜM1412 SERİFE TÜRK

LEGJEND:

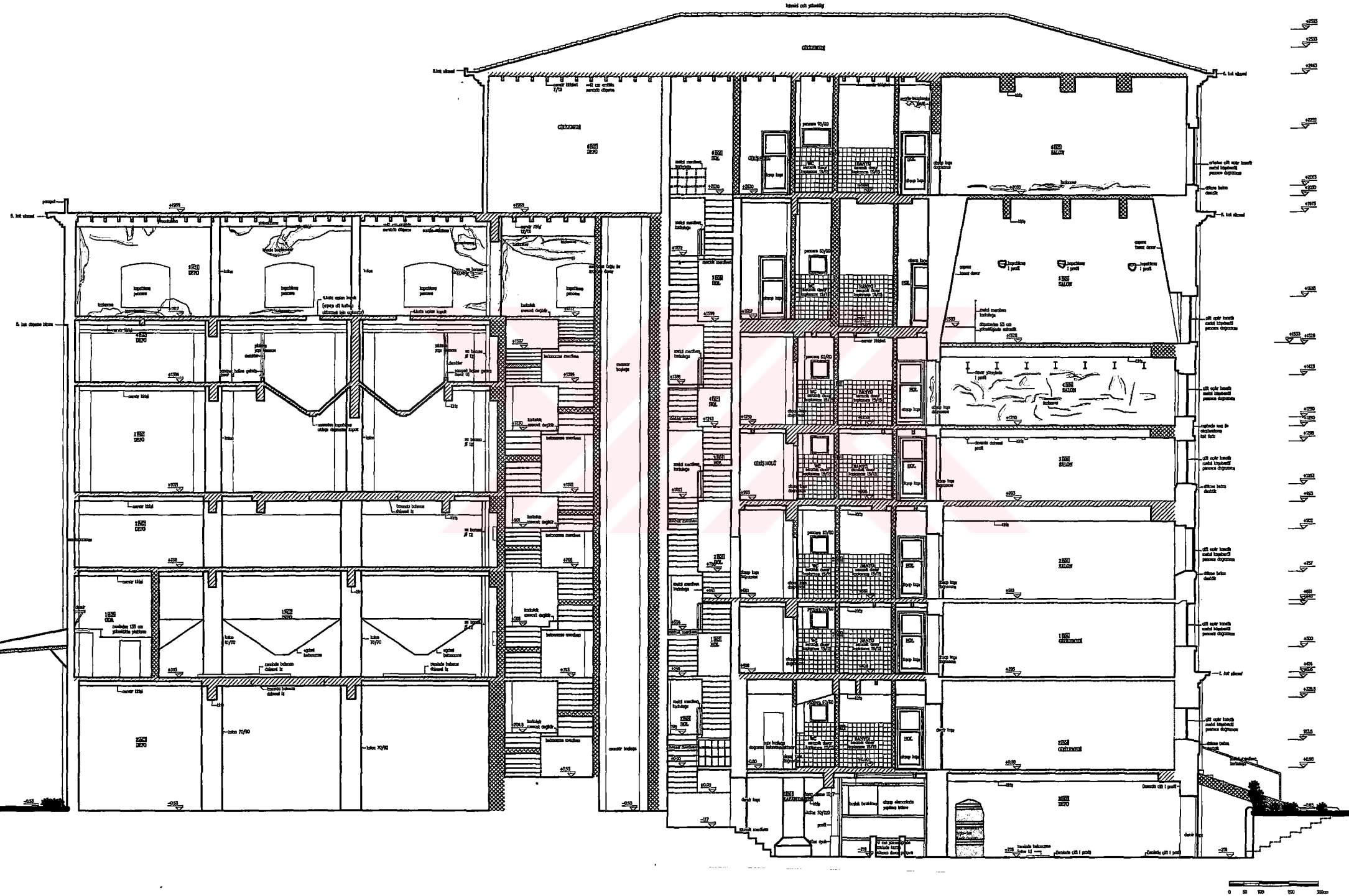
- 1989 sonrasında yapılan betonarme müdahaller
- 1984 sonrasında yapılan müdahaller
- Sıra Döşemeleri
- Sıra Çatıları
- Düver yüzeyinde sıma
- Tavanlar
- Yanıtlarına
- Paslanma
- Yıkılma yapı elemanları

PAFTA ADI: A-A KESİTİ

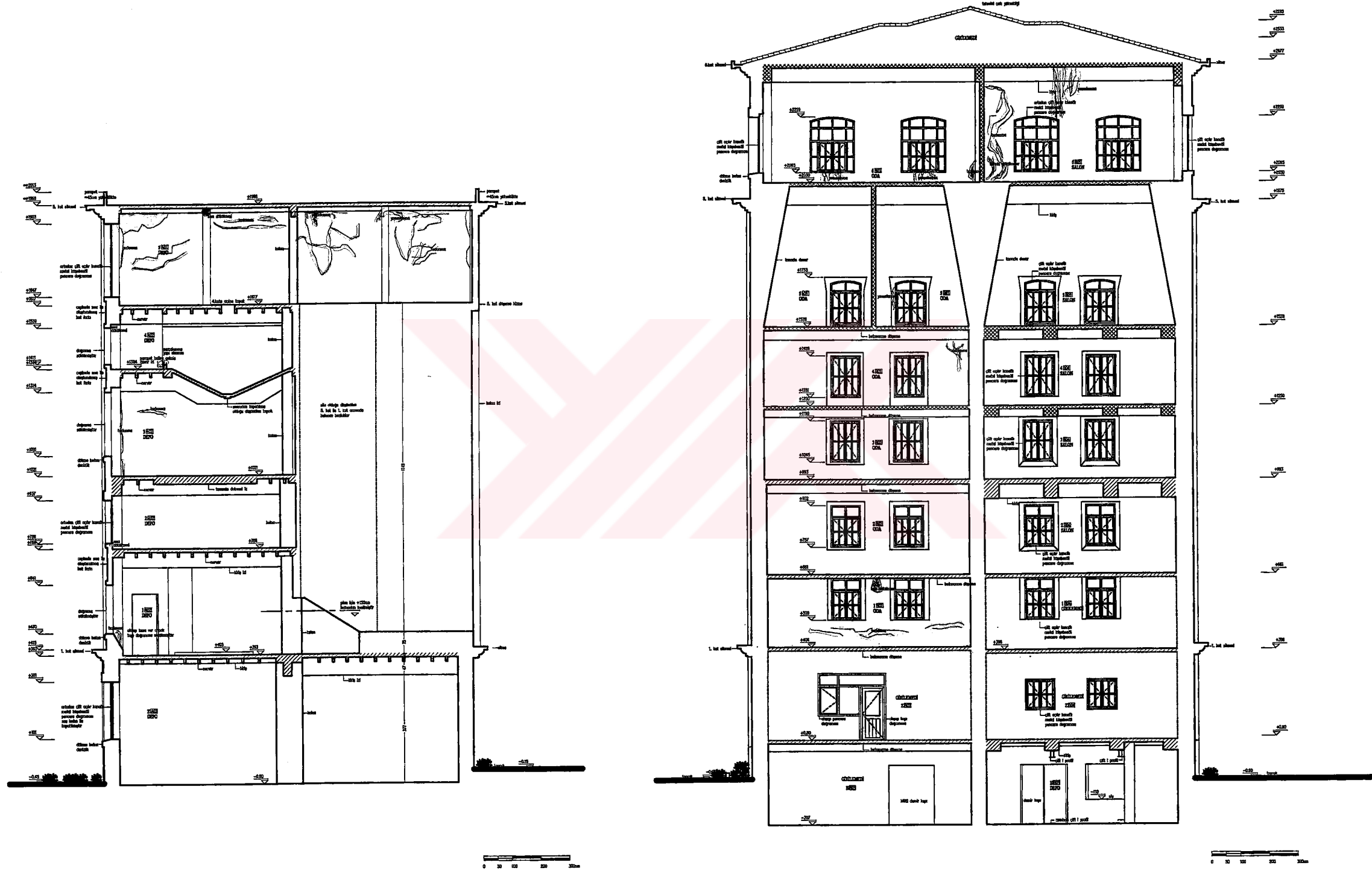
(Ölçüm analizi ve hasar tespiti)

RÖLÖVE ☒ RESTORASYON ☐ RESTORASYON

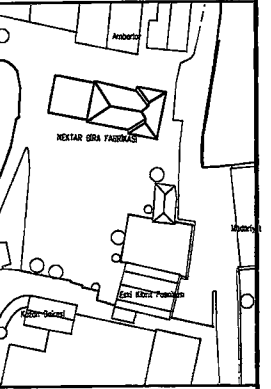
PAFTA NO: 32

Şekil E32. A-A kesiti, hasar tespit ve dönem analiz paftası

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

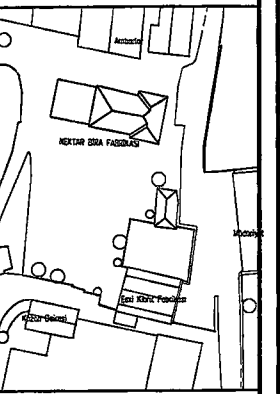
- LEGİND:
- 1909 sonrasında yapılan betonarme yapılar
 - 1909 sonrasında yapılan yapılar
 - Sıra Dökümleri
 - Sıra Çatıları
 - Düvar yüzeyinde çatlaklar
 - Taşınmaz
 - Yasaklı alanlar
 - Pasajlar
 - Yatırım yapı alanları

PAFTA ADE B-B KESİTİ / C-C KESİTİ
(Görünüm ve hasar tespiti)

ROLÜME	RESTITÜSYON	RESTORASYON

PAFTA NO: 33

Şekil E33. B-B kesiti ve C-C kesiti, hasar tespit ve dönem analiz paftası

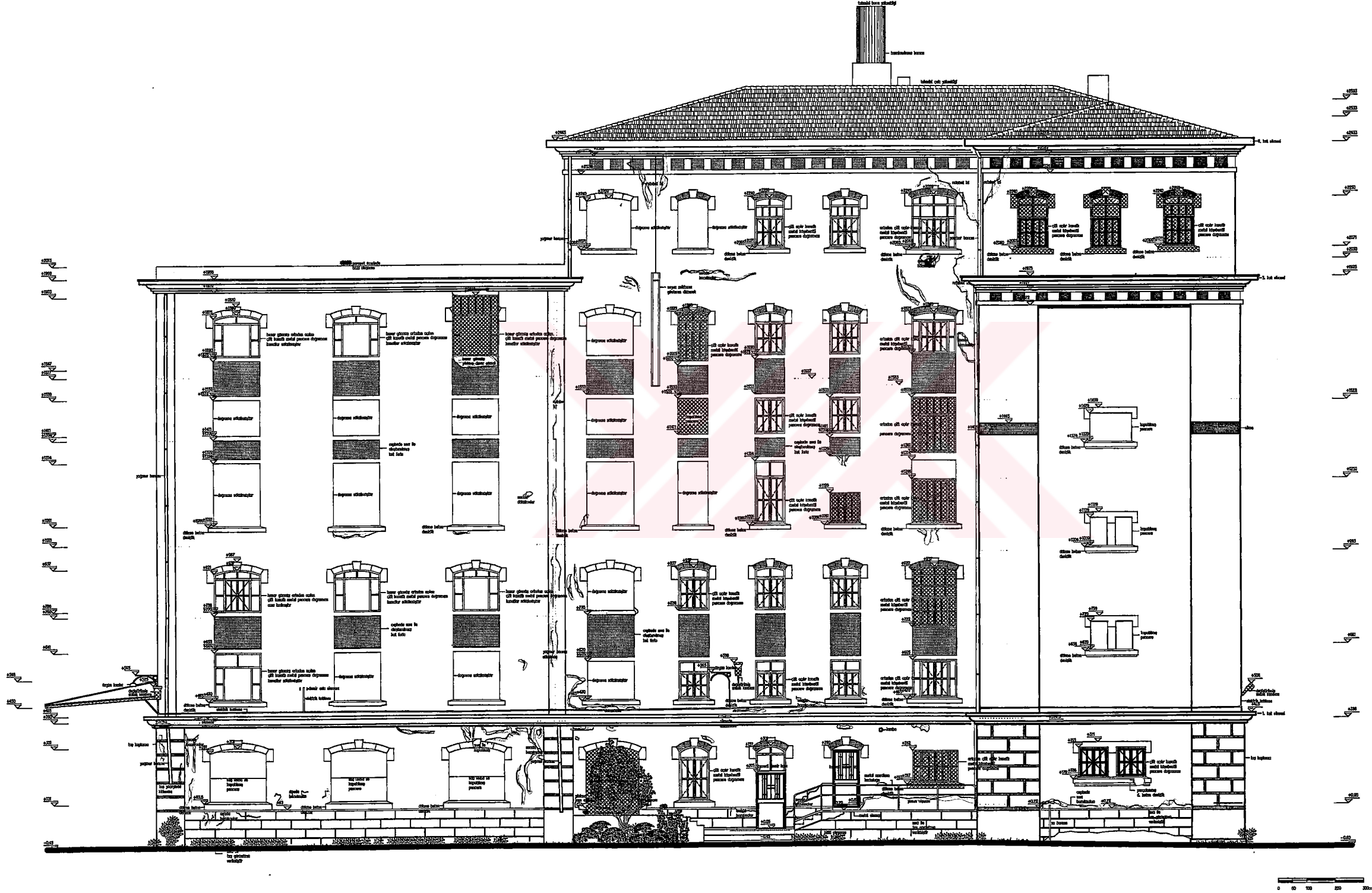

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

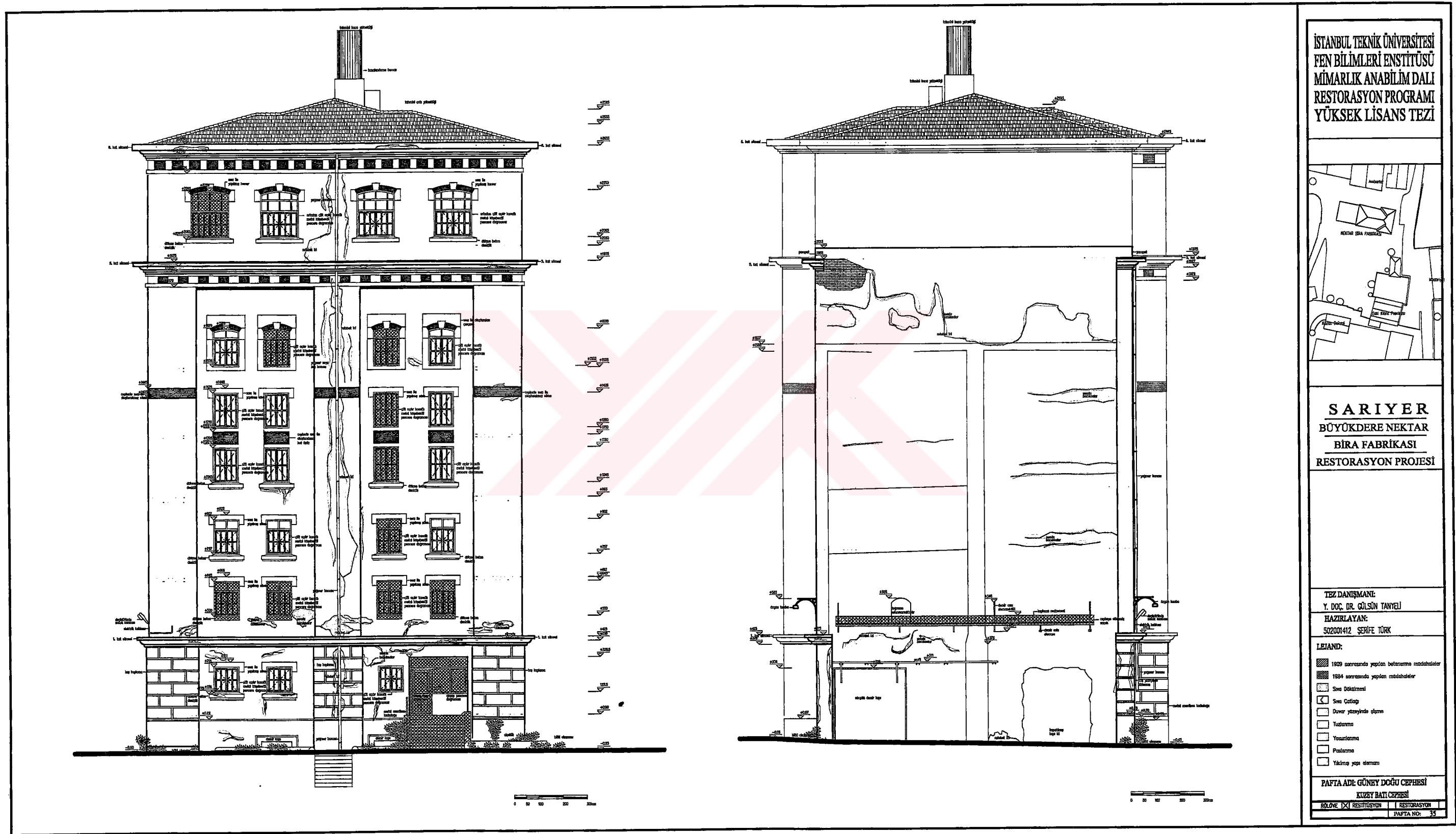
TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

- LEGİNDİ:
- 1909 sırasında yapılan betonarme yapılar
 - 1984 sırasında yapılan yapılar
 - Sıra Değişimi
 - Sıra Çekilmesi
 - Düvar yüzeyinde çatlama
 - Tuzlanma
 - Yasaklanma
 - Posta
 - Yüklem yapı elemanı

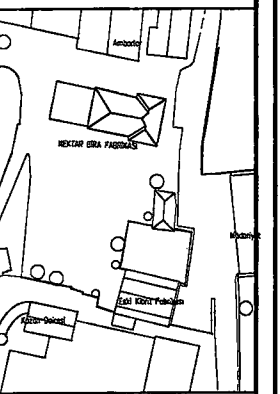
PAFTA ADI: GÜNEY BATI CEPHESİ
(Küçük ölçekli ve basit çizim)
ROLÖVE: ☒ RESTORASYON ☐ RESTORASYON
PAFTA NO: 34

Şekil E34. Ön cephe (Güney batı Cephesi), hasar tespit ve dönem analiz paftası

Şekil E35. Yan cepheler (Güney doğu-Kuzey batı Cephesi), hasar tespit ve dönem analiz paftası

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

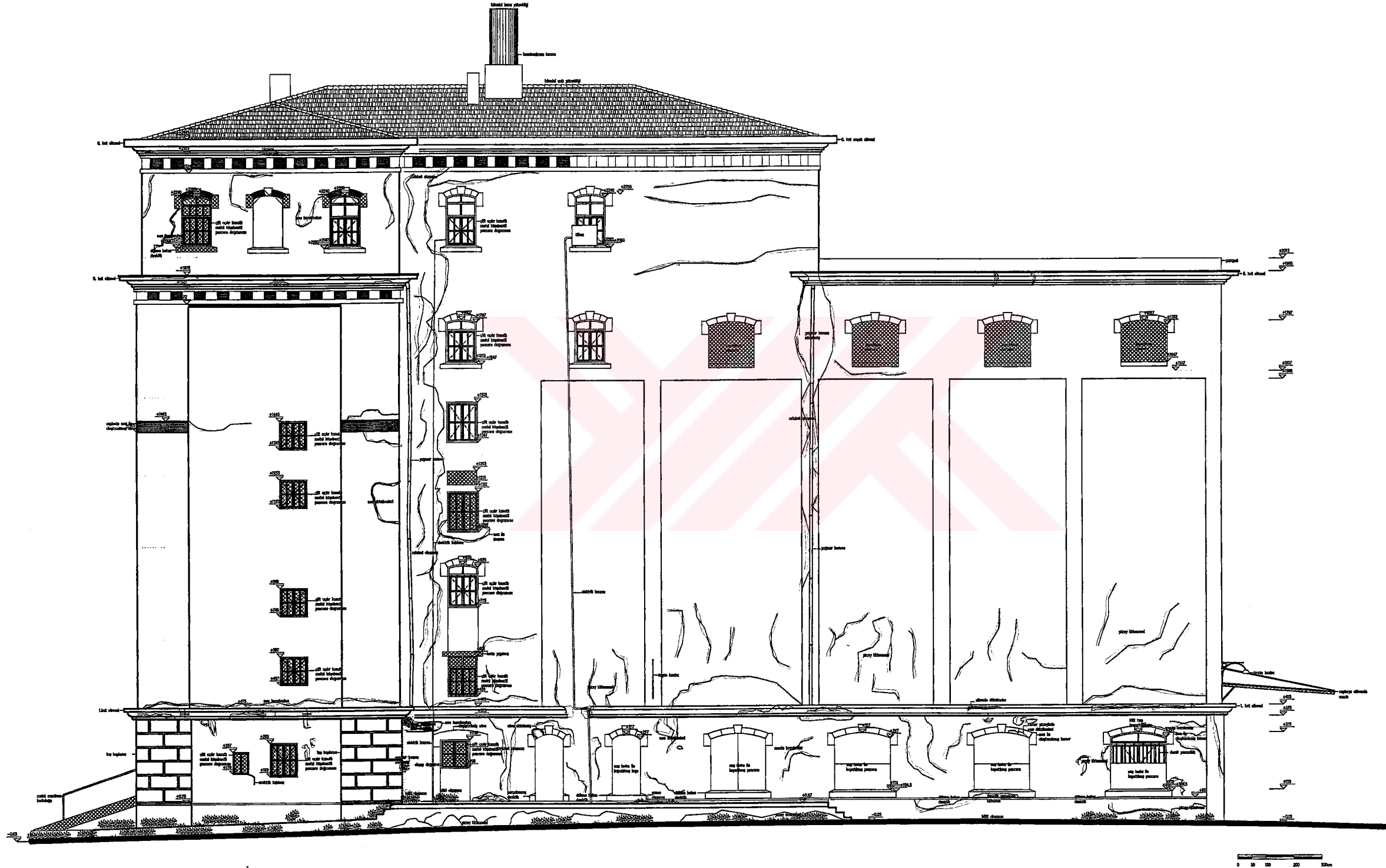
TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSİN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

- LEJAND:
- 1903 sırasında yapılan belanarın maddahatları
 - 1904 sırasında yapılan maddahatlar
 - Sıra Dakikası
 - Sıra Çatısı
 - Düver yüzünde sığın
 - Tuzaklar
 - Yanarlar
 - Pasajlar
 - Yüksek yapı alanları

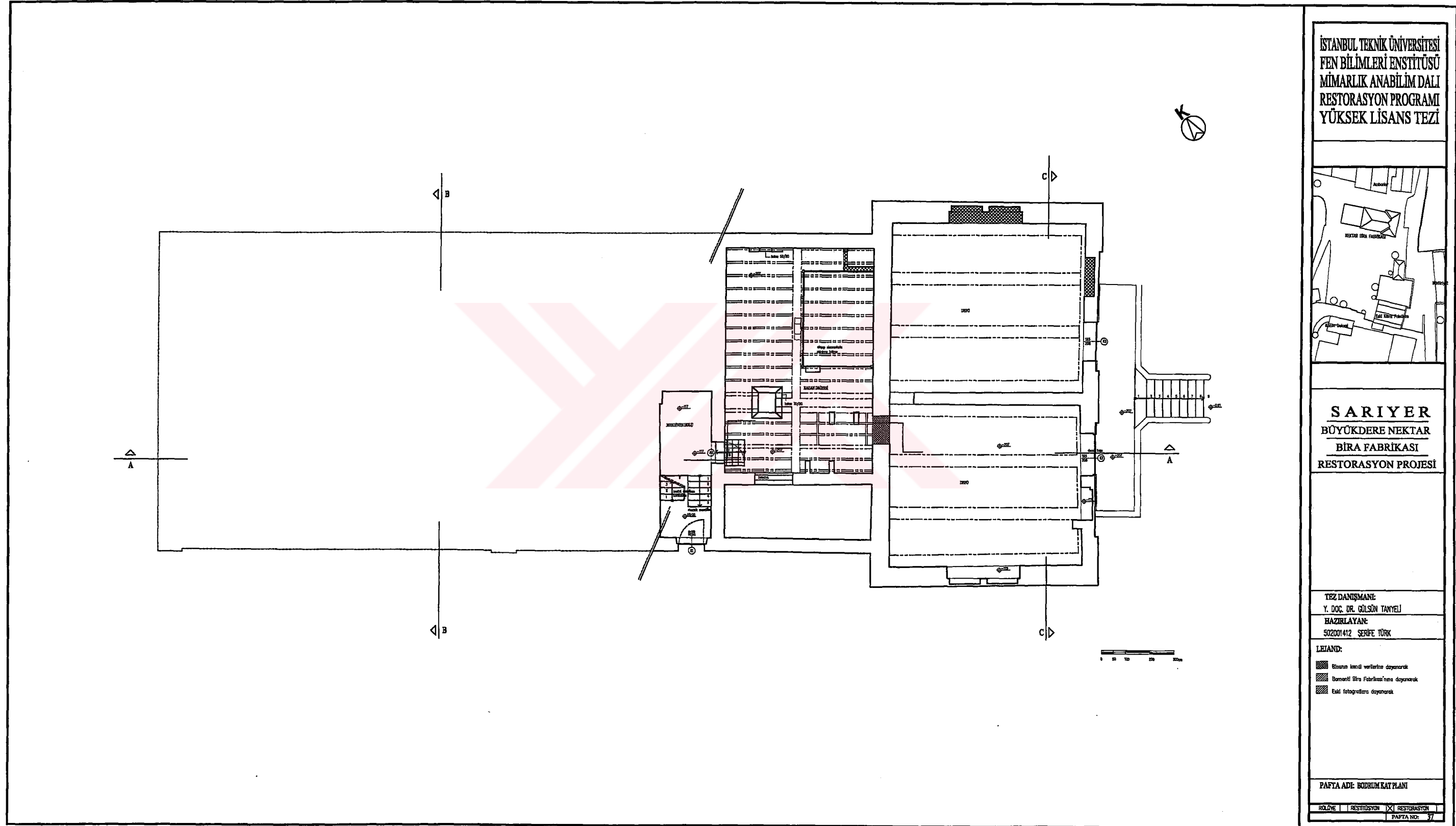
PAFTA ADI: KUZUY DOĞU CEPHESİ
(Kuzey tarafı ve hasar tespiti)

ROLÖVE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON

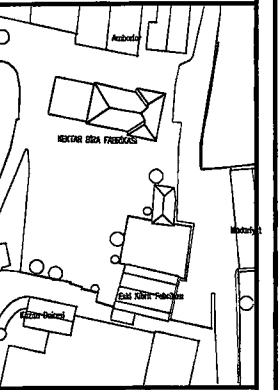
PAFTA NO: 36

Şekil E36. Arka cephe (Kuzey doğu Cephesi), hasar tespit ve dönem analiz paftası

Şekil E37. Bodrum kat planı, restitüsyon önerisi

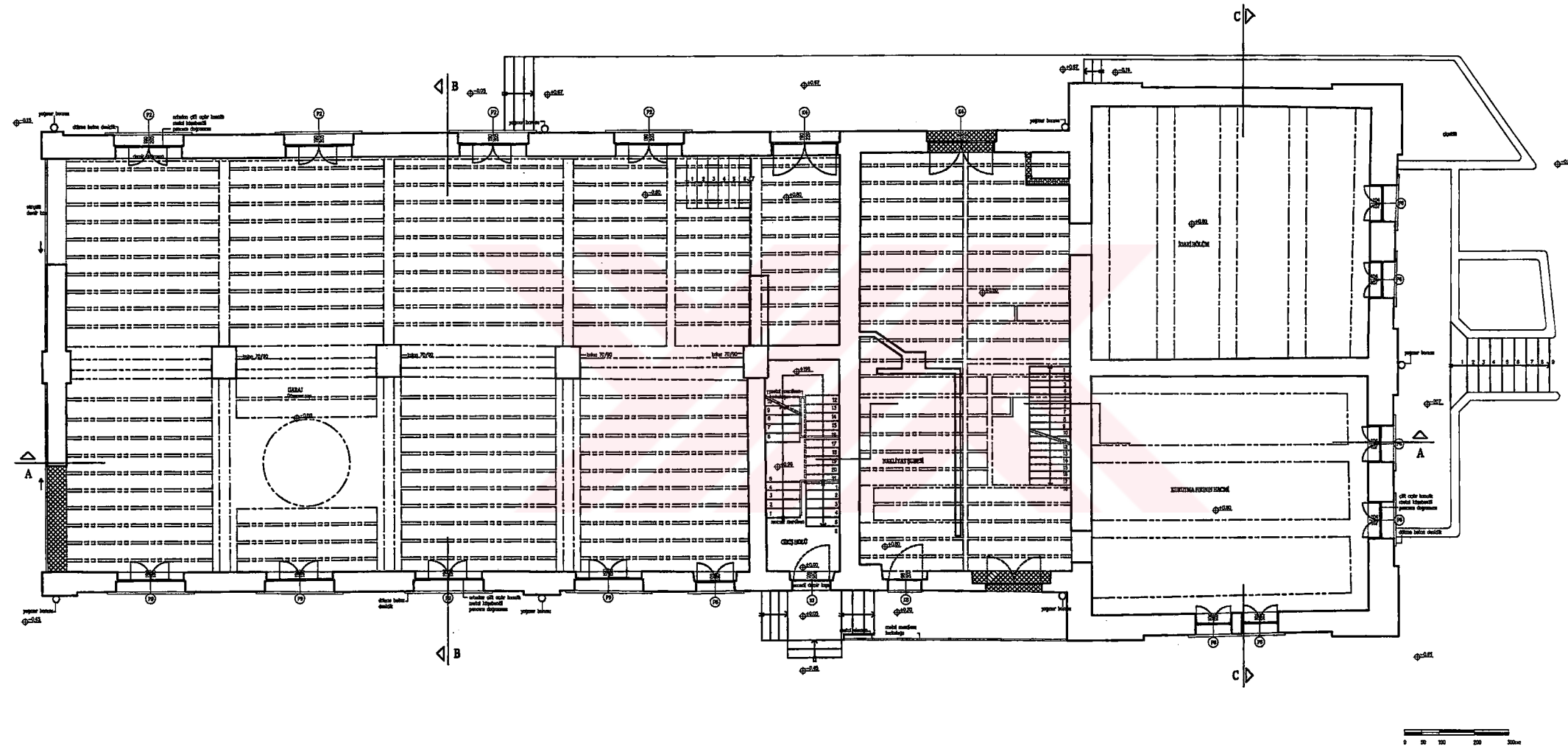
SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

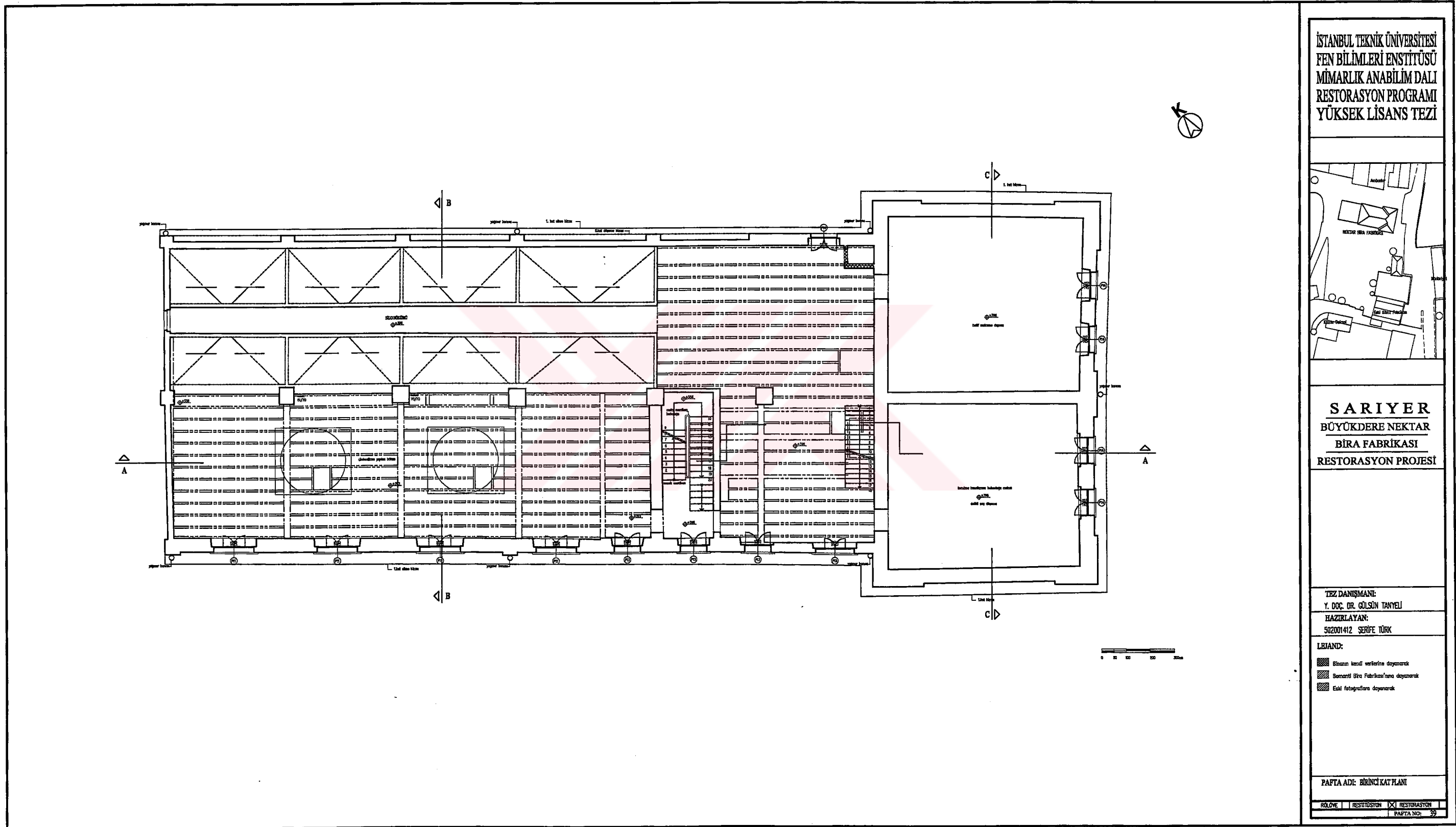
LEGJEND:
■ Şişme kendi verilerine dayanarak
■ Sarıyer Bira Fabrikası'na dayanarak
■ Eski fotoğraflara dayanarak

PAFTA ADE: ZEMİN KAT PLANI

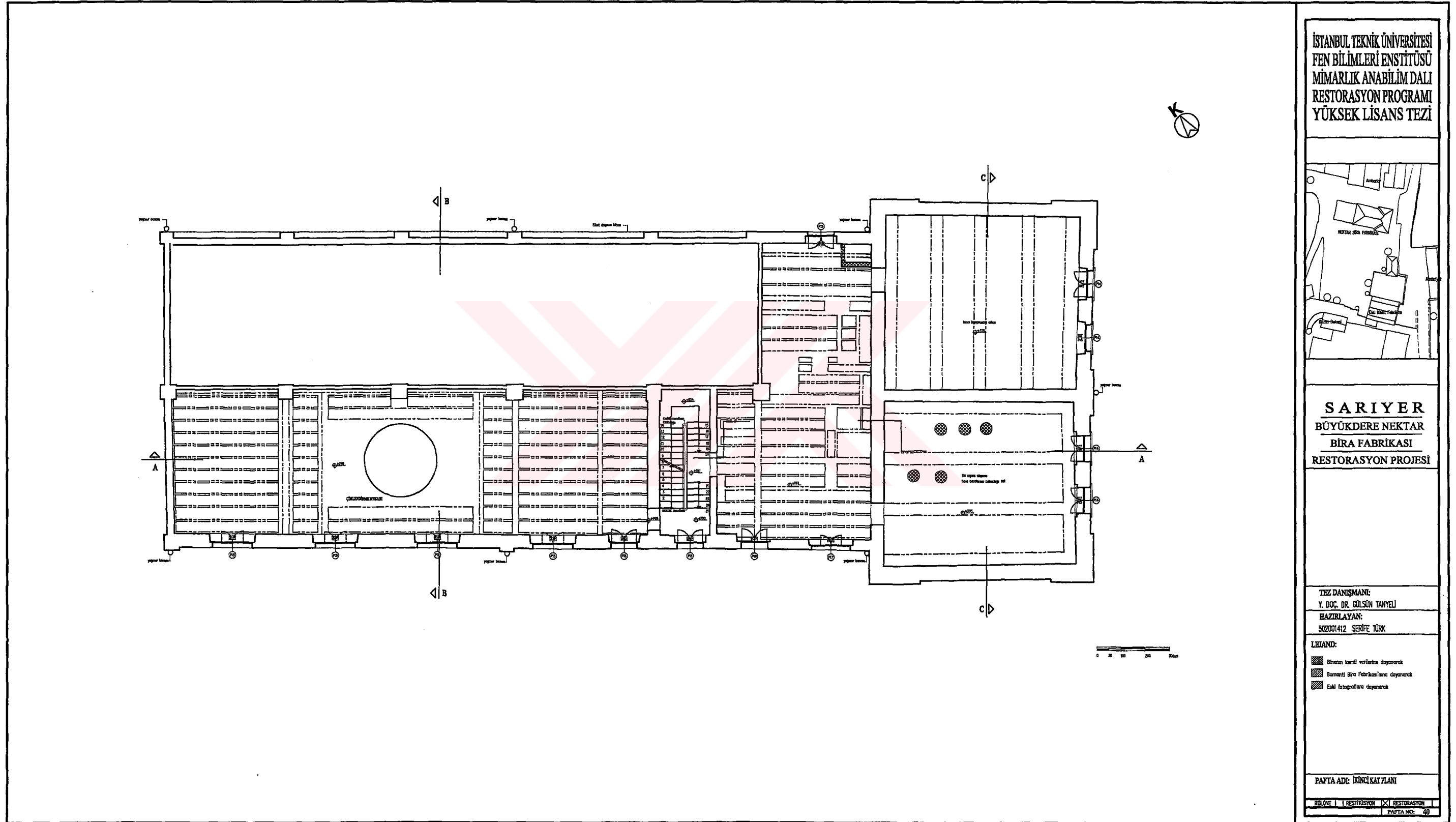
ROLÖVE: | RESTİTÜSYON | X RESTORASYON |
PAFTA NO: 38

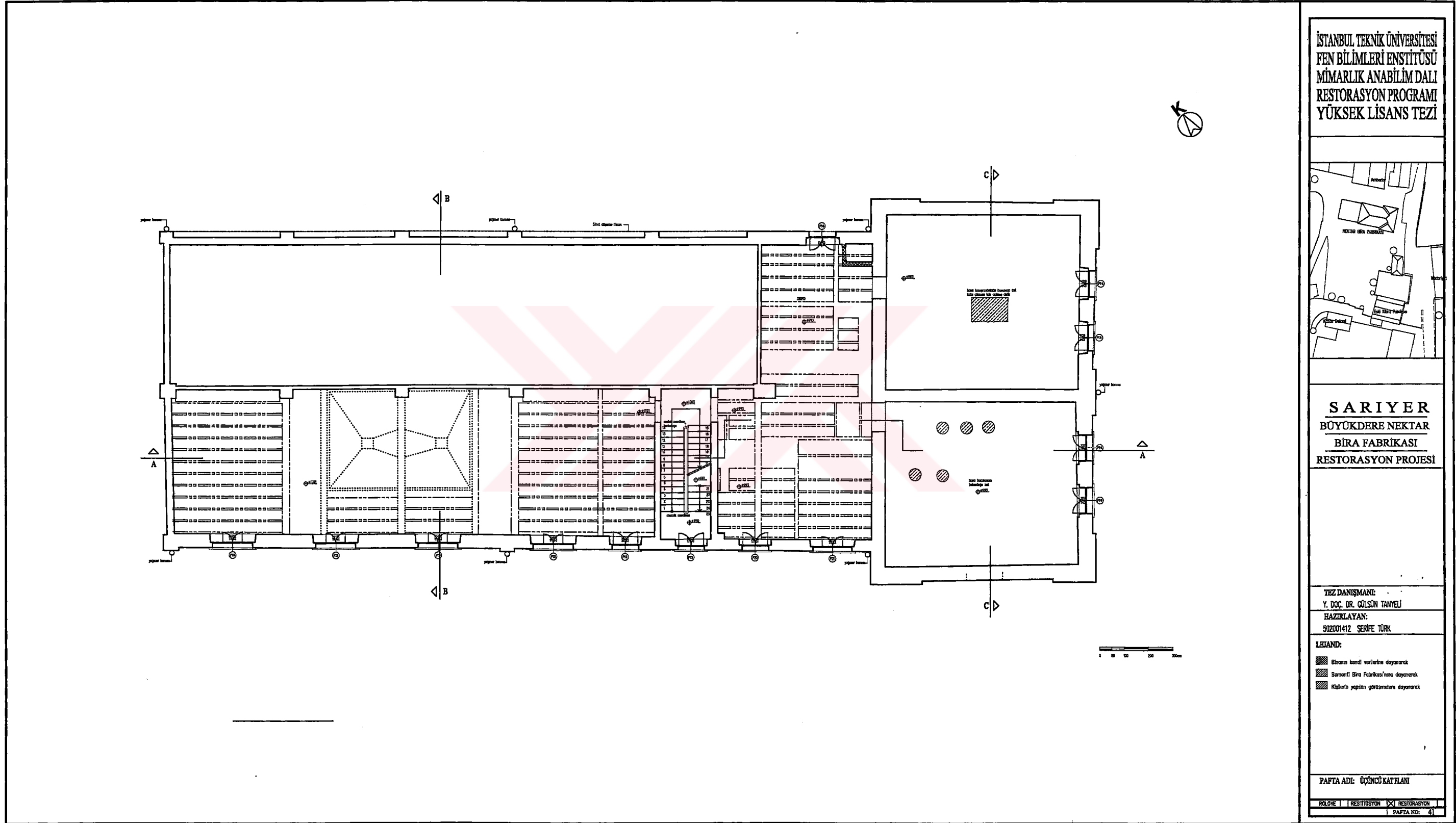
Şekil E38. Zemin kat planı, restitüsyon önerisi

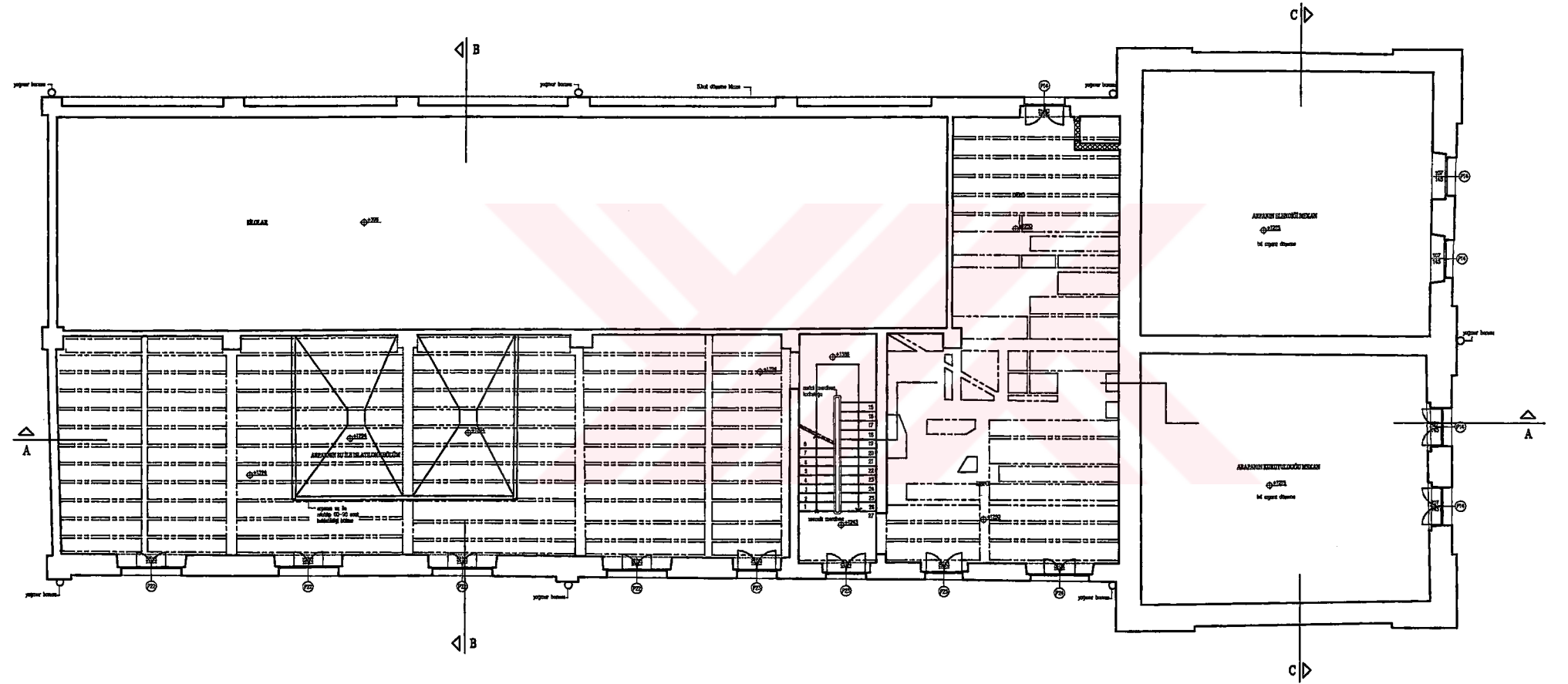
Şekil E39. Birinci kat planı, restitüsyon önerisi

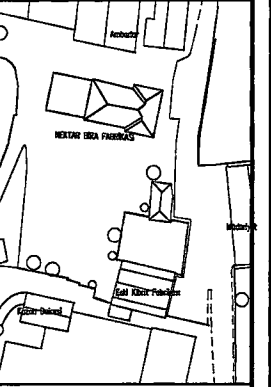
Şekil E40. İkinci kat planı, restitüsyon önerisi

Şekil E41. Üçüncü kat planı, restitüsyon önerisi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

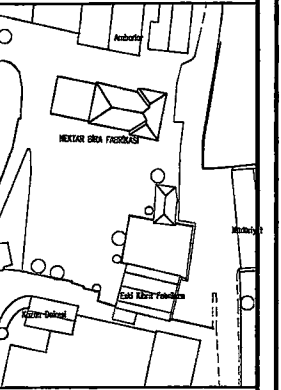
TEZ DANIŞMANI
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN
502001412 SERİFE TÜRK

LEJAND:
Gizli olan kısımların restitüsyon önerisi
Betonlu Bira Fabrikası'na dayanarak
Eski fotoğraflara dayanarak

PAFTA ADI: DÖRDÜNCÜ KAT PLANI

RÖLÖVE RESTORASYON X RESTORASYON
PAFTA NO: 42

Şekil E42. Dördüncü kat planı, restitüsyon önerisi

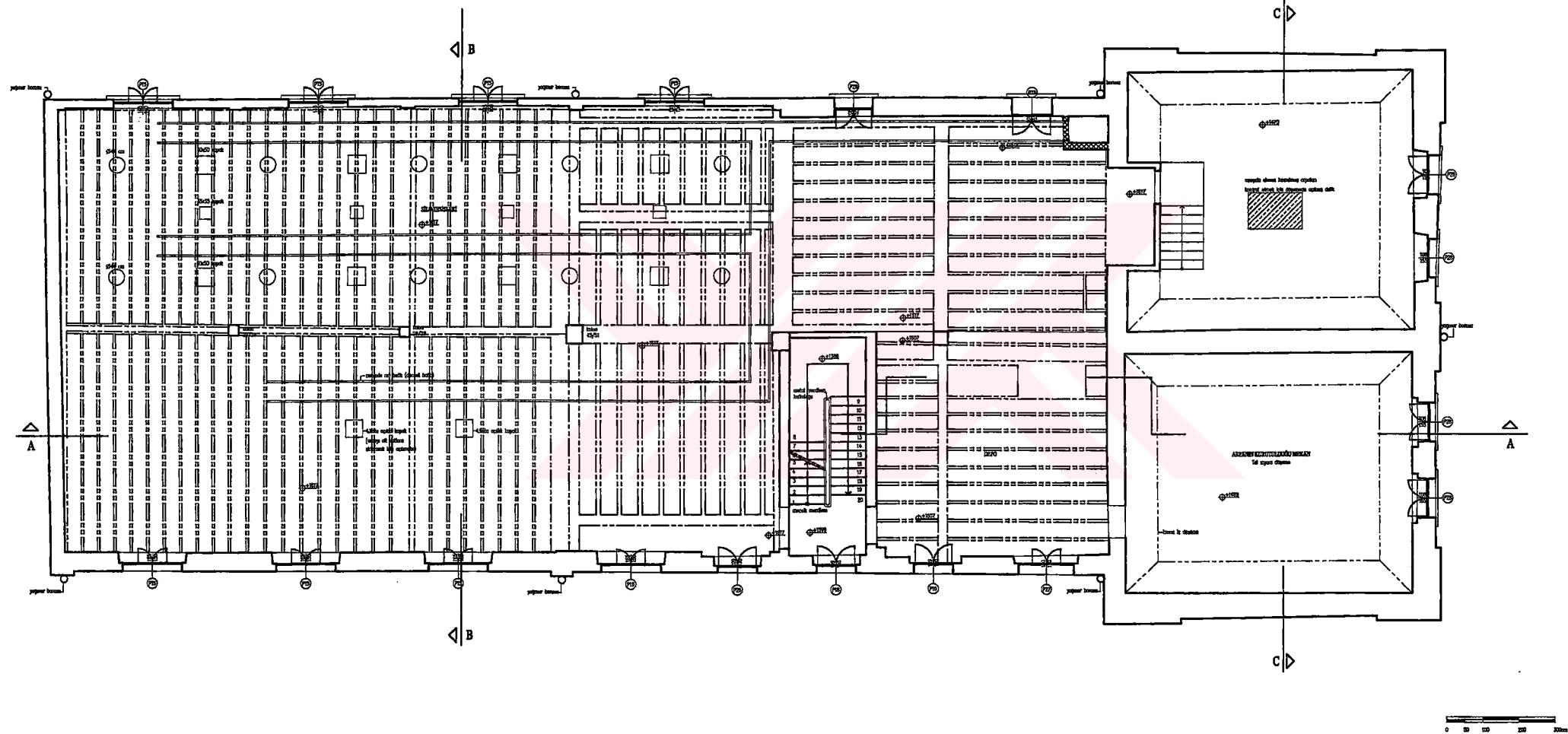
SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

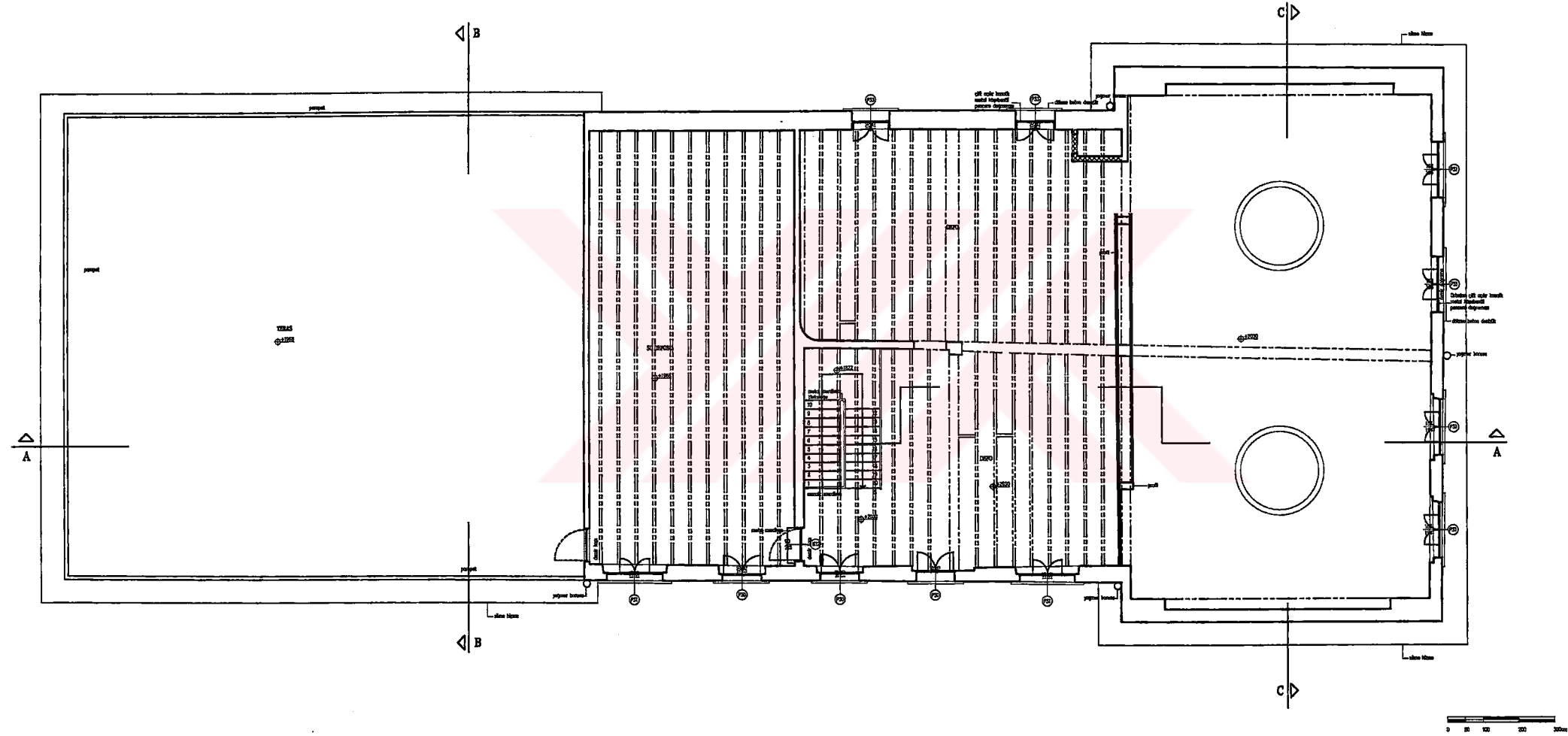
LEGJAND:
 Binanın kendi varlıklarına dayanarak
 Binanın Bira Fabrikası'na dayanarak
 Eski fotoğraflara dayanarak

PAFTA ADI: BEŞİNCİ KAT PLANI

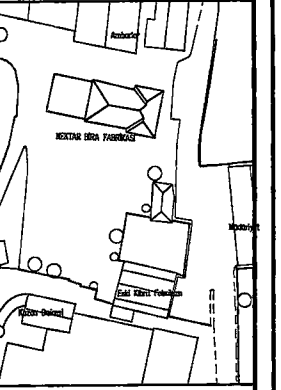
ROLÖVE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
		PAFTA NO: 43

Şekil E43. Beşinci kat planı, restitüsyon önerisi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

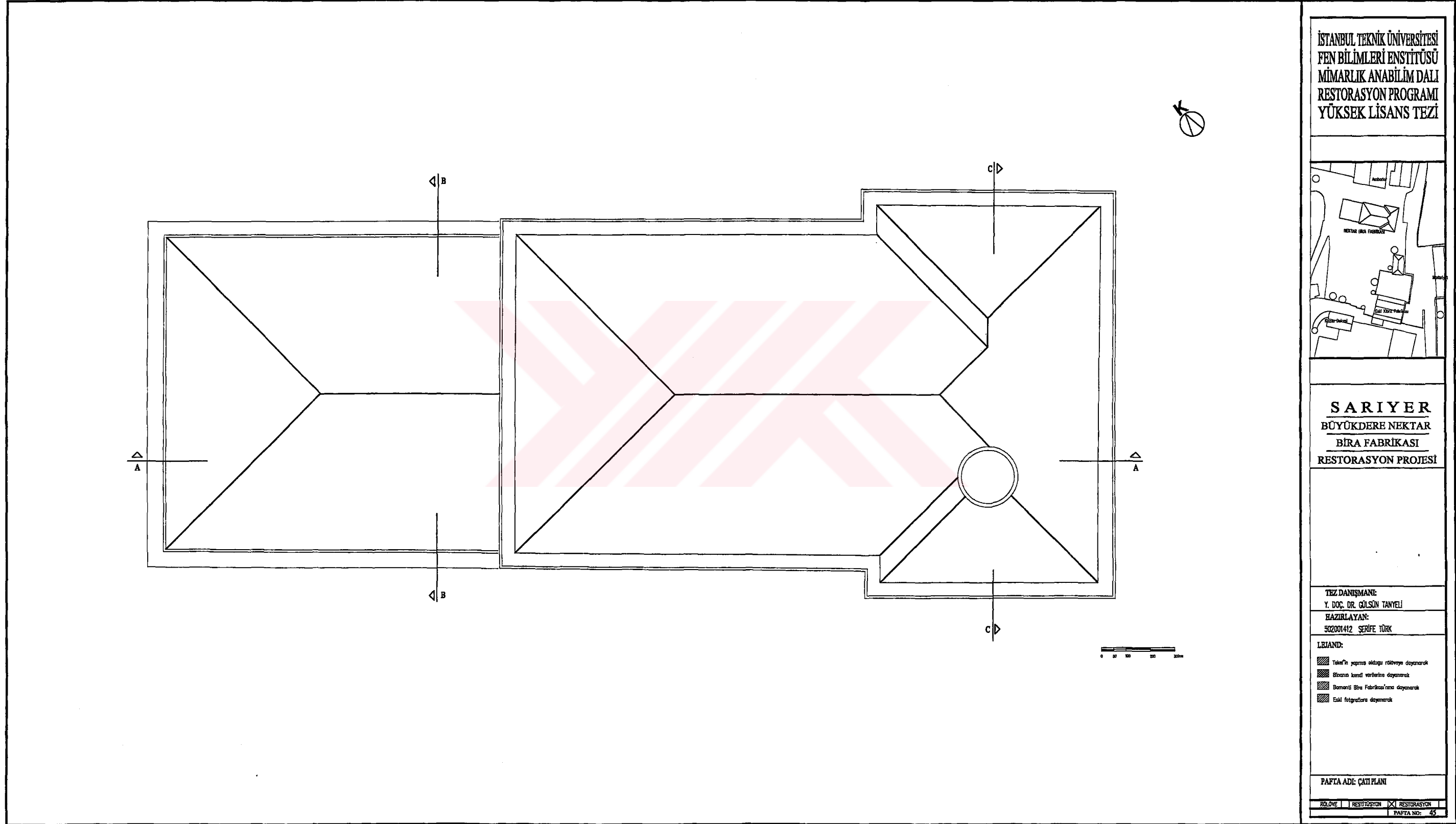
TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

LEGJEND:
■ Bina kendi verilerine dayanarak
■ Barınaklı Bira Fabrikası'na dayanarak
■ Eski fotoğraflara dayanarak

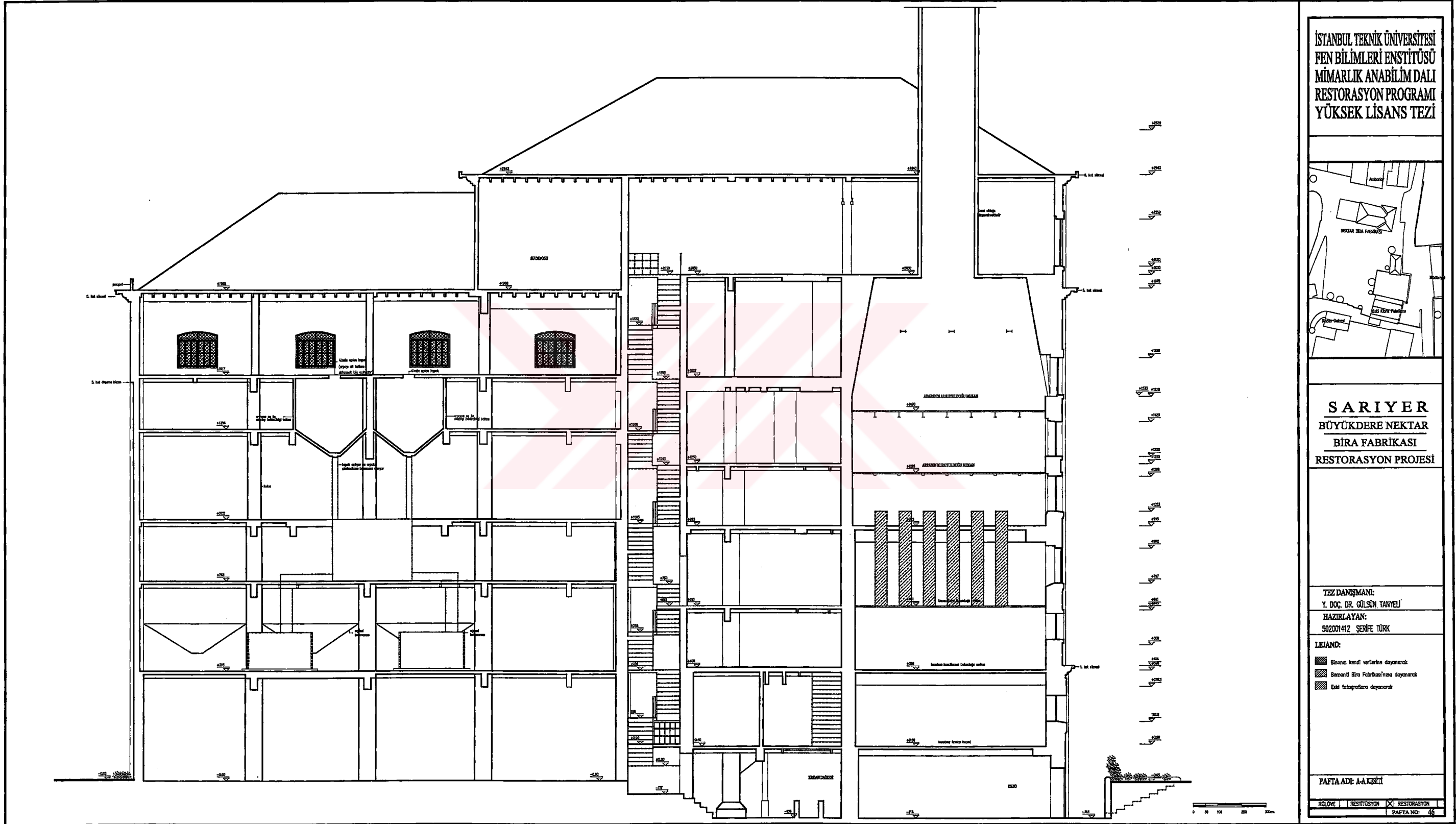
PAFTA ADI: ALTINCI KAT PLANI

RÖLÖYE | RESTİTÜSYON | ☒ RESTORASYON
PAFTA NO: 44

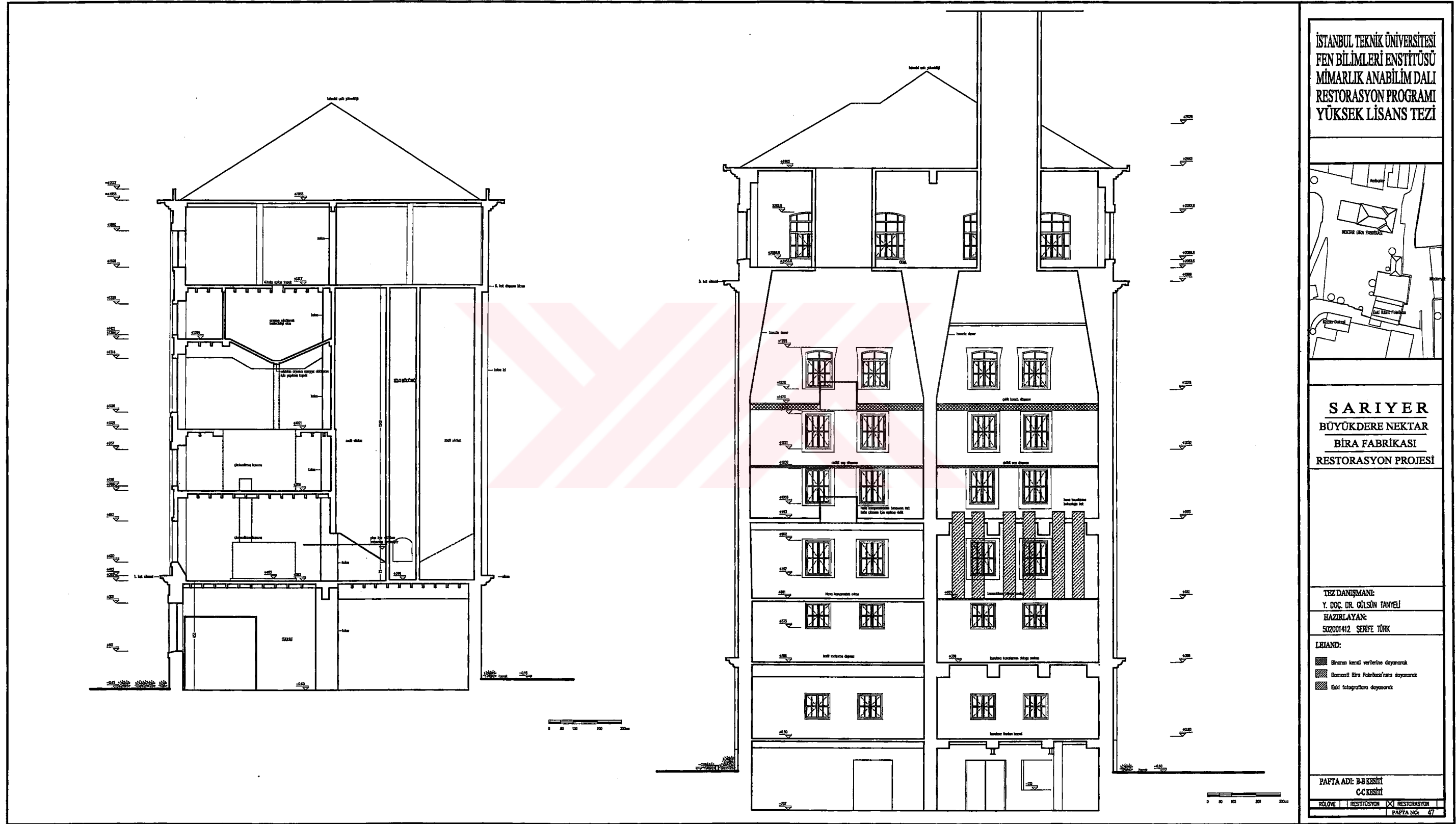
Şekil E44. Altıncı kat planı, restitüsyon önerisi

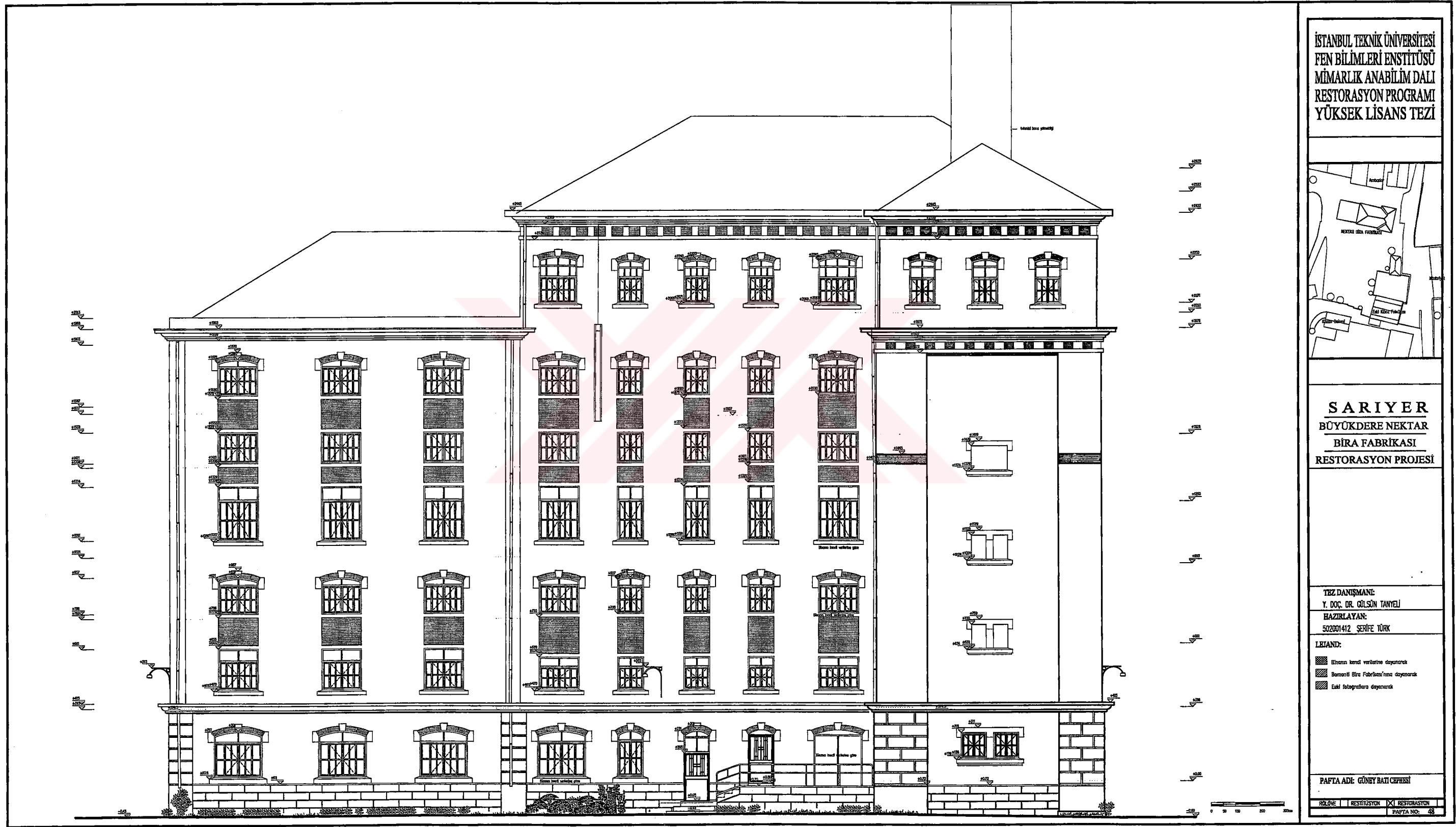
Şekil E45. Çatı planı, restitüsyon önerisi

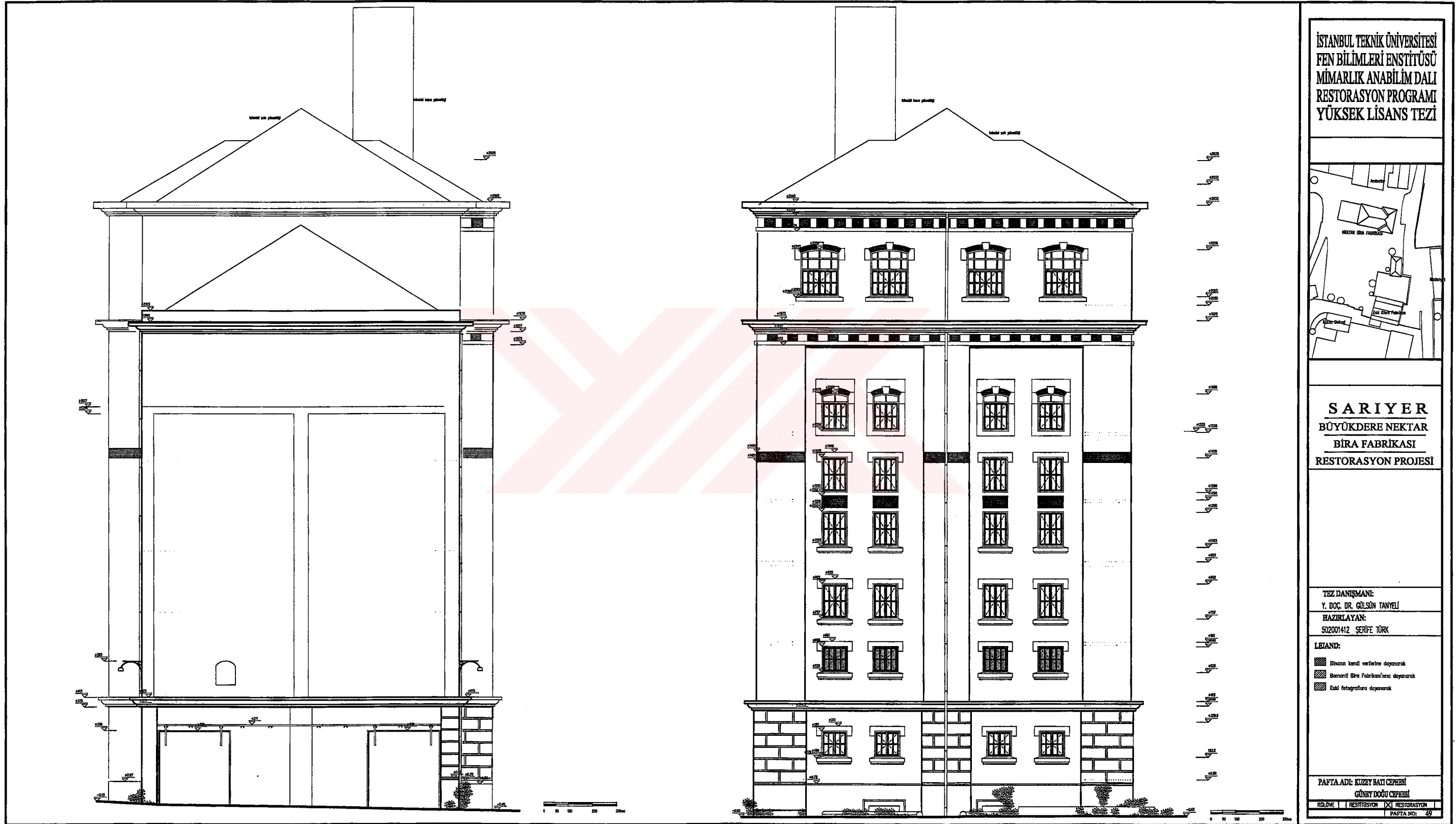
Şekil E46. A-A kesiti, restitüsyon önerisi

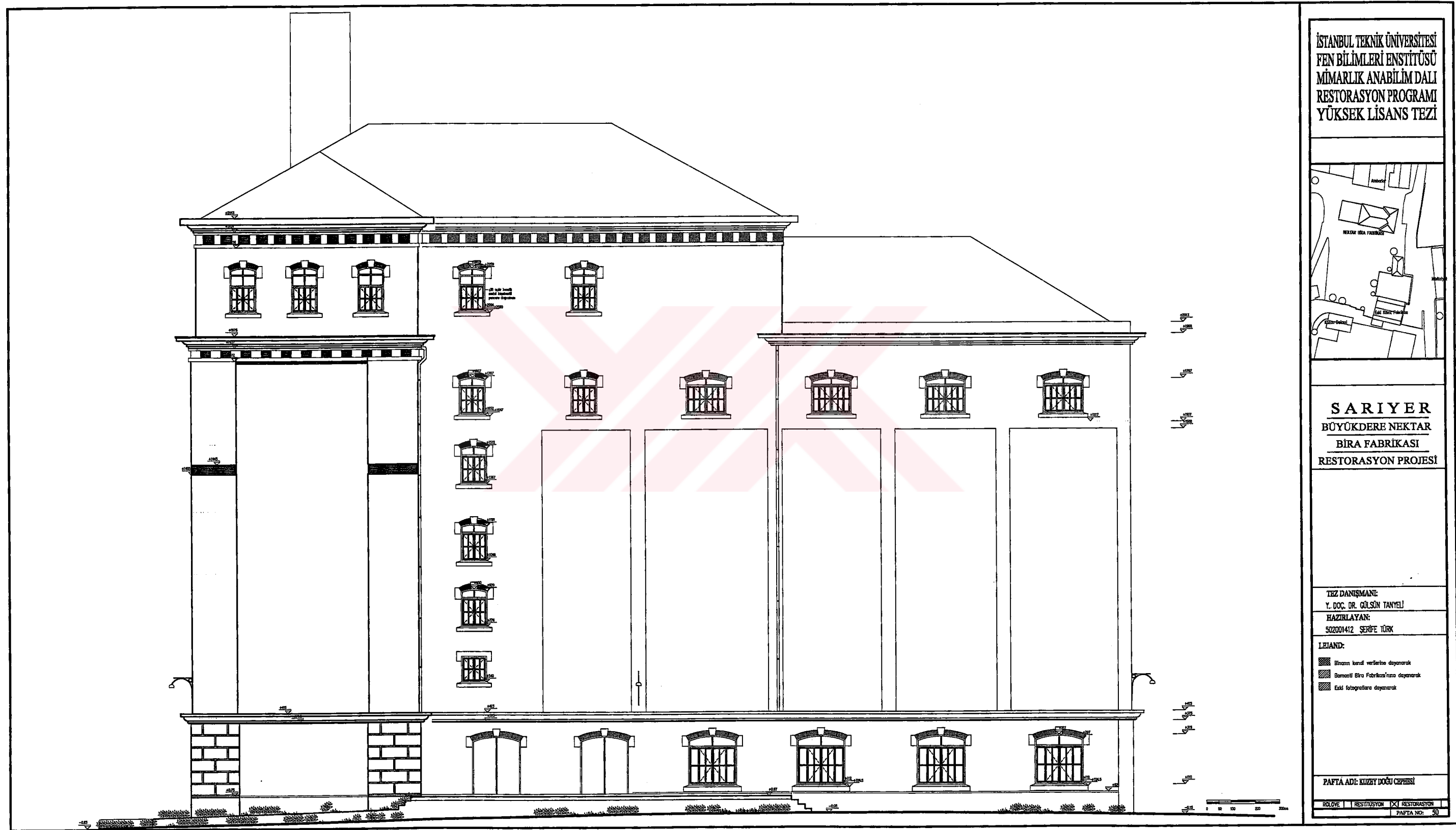
Şekil E47. B-B kesiti ve C-C kesiti, restitüsyon önerisi

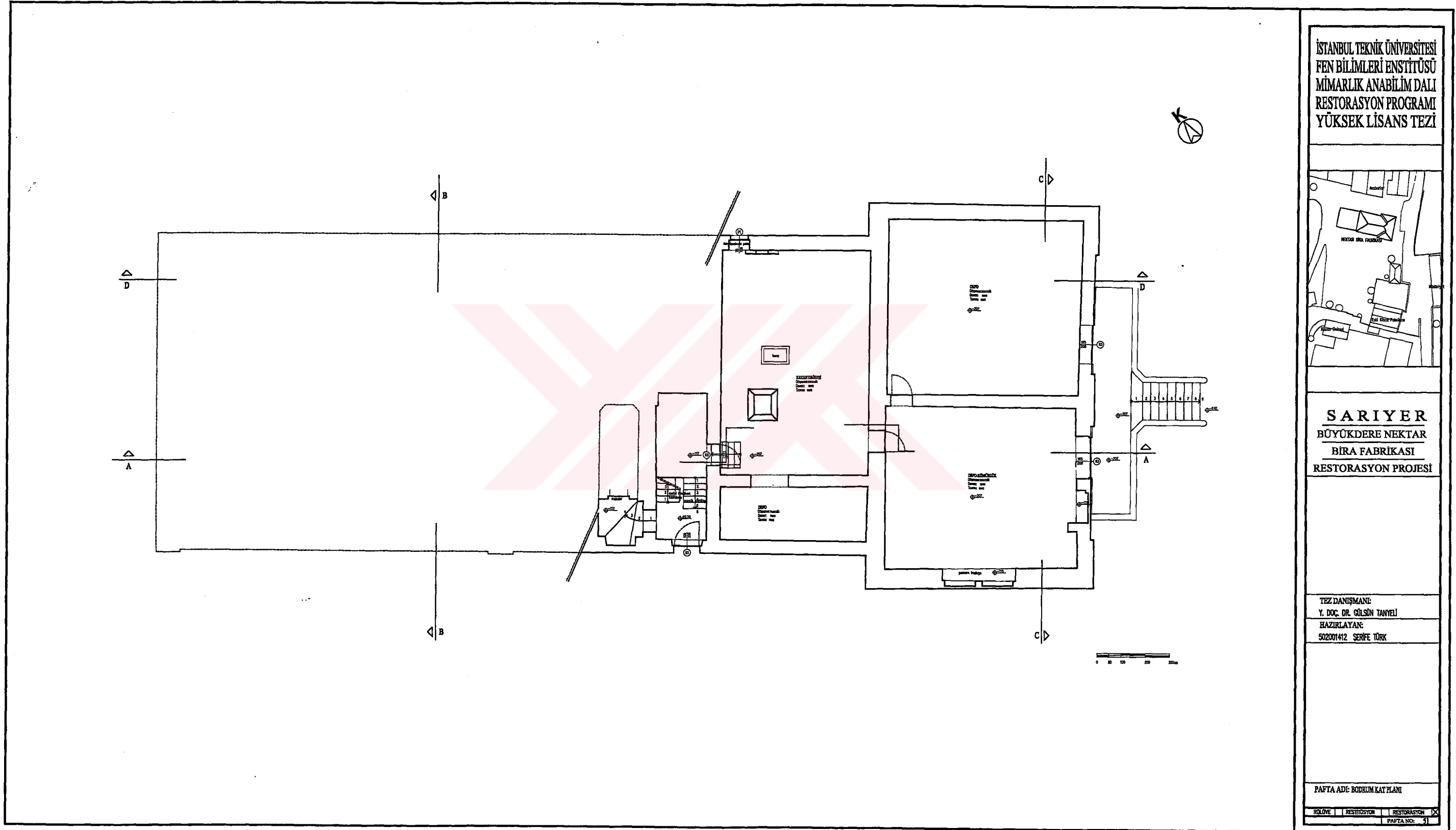
Şekil E48. Ön cephe (Güney batı Cephesi), restitüsyon önerisi

Şekil E49. Yan cepheler (Güney doğu-Kuzey batı Cephesi), restitüsyon önerisi

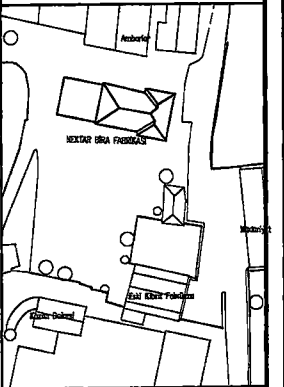

Şekil E50. Arka cephe (Kuzey doğu Cephesi), restitüsyon önerisi

Şekil E51. Bodrum kat planı, restorasyon projesi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

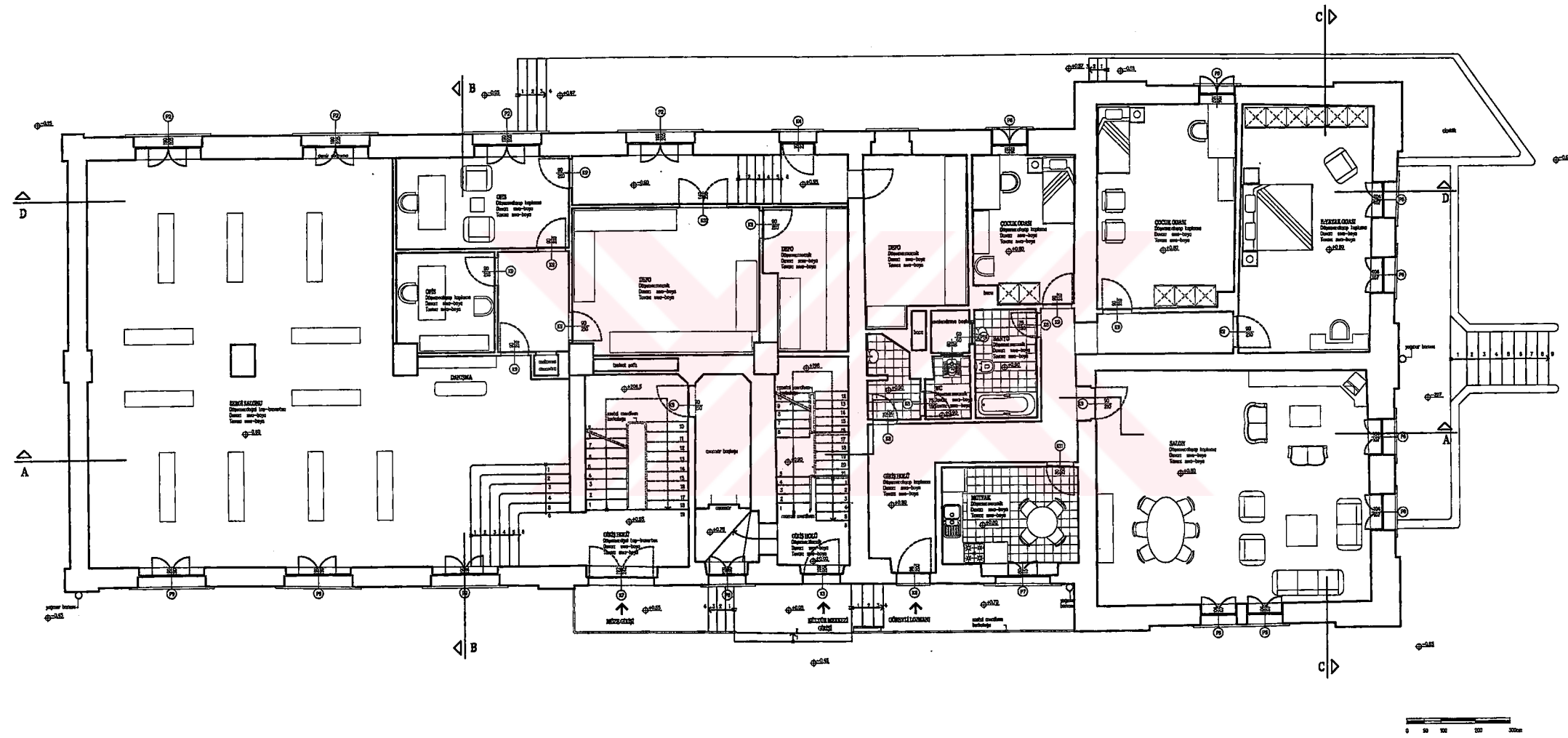
SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSİN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

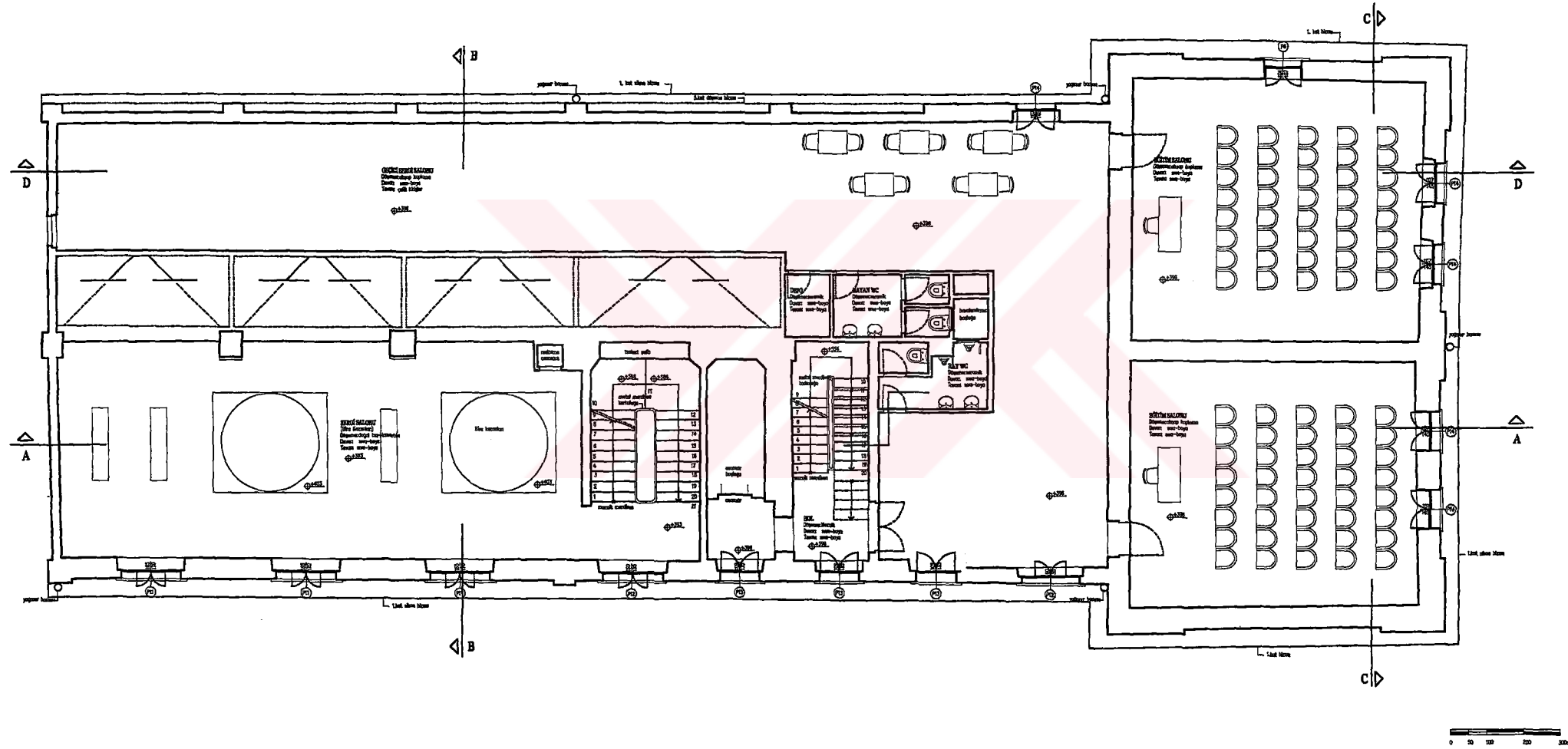
PAFTA ADI: ZEMİN KAT PLANI

ROLÜME	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
		X

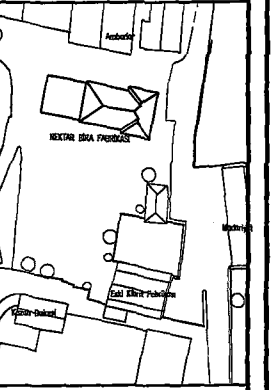
PAFTA NO: 52

Şekil E52. Zemin kat planı, restorasyon projesi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

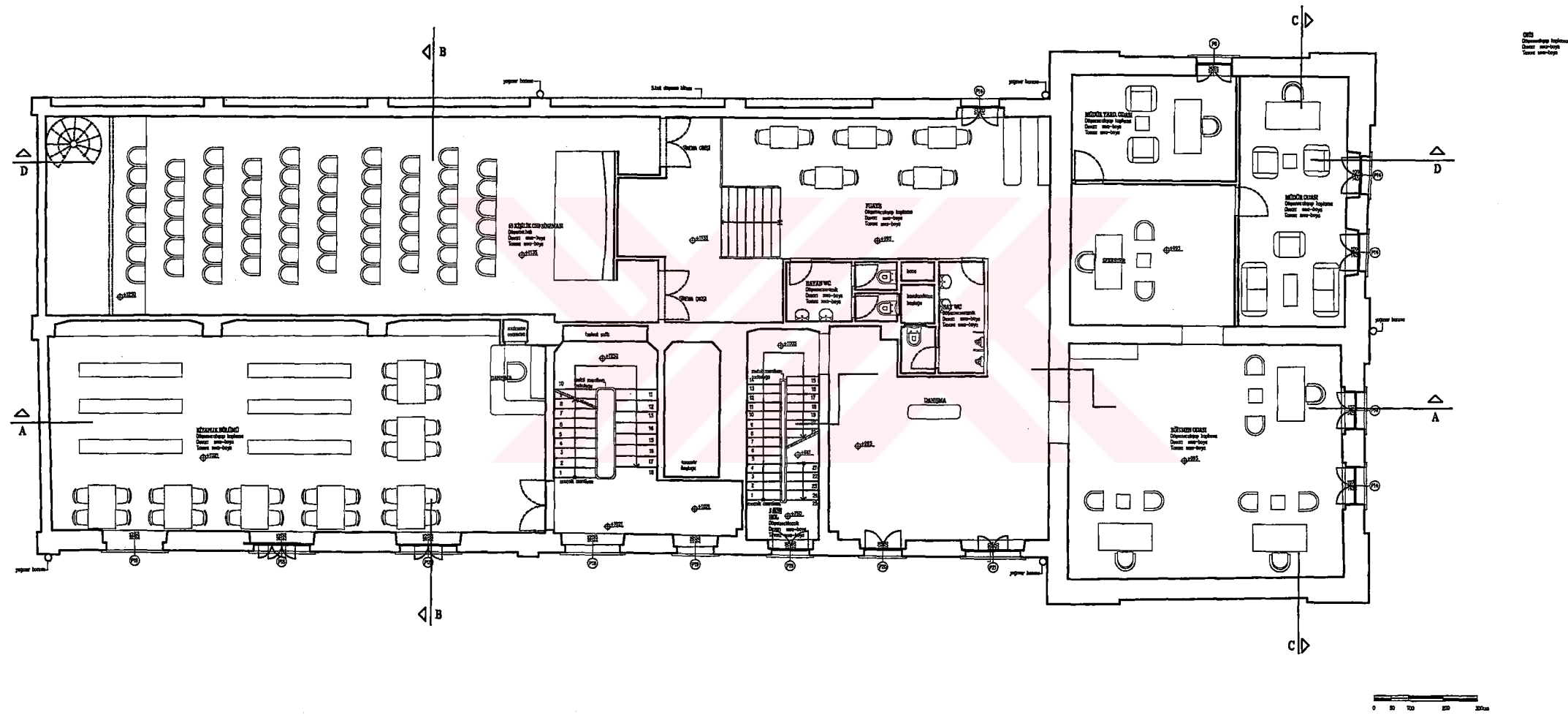
SARİYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

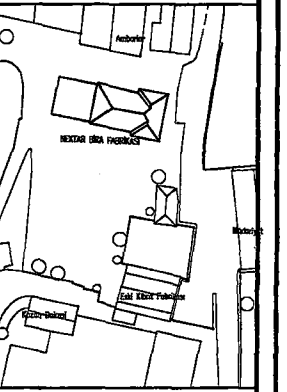
PAFTA ADI: BİRİNCİ KAT PLANI

ROLÜVE RESTORASYON RESTORASYON
PAFTA NO: 53

Şekil E53. Birinci kat planı, restorasyon projesi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

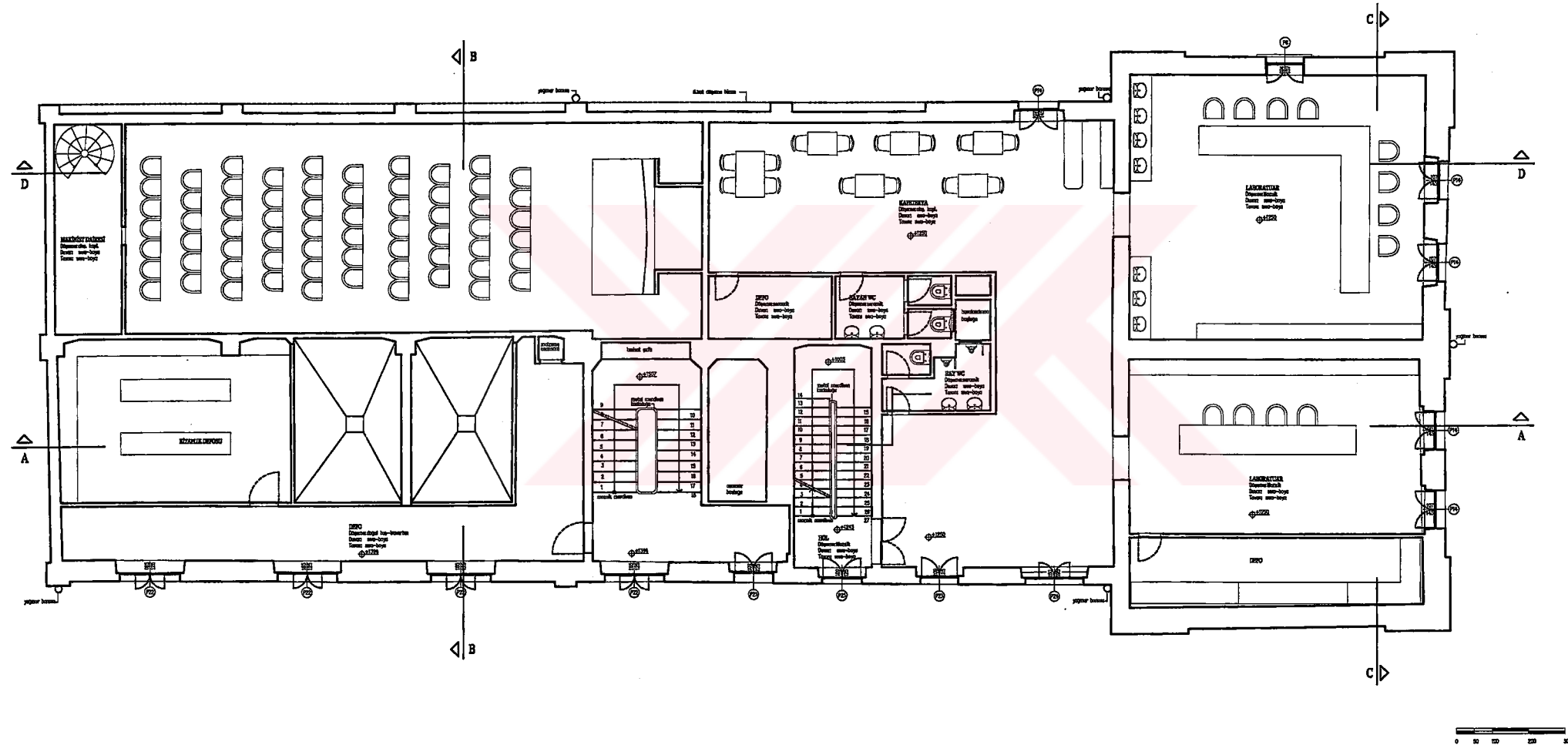
SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSİN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

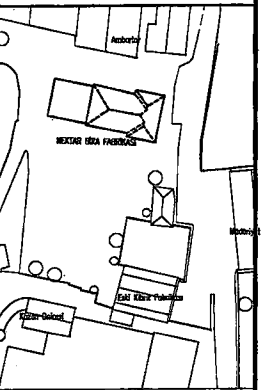
PARTİ ADE ÜÇÜNCÜ KAT PLANI

RÖLÖVE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON	X
PARTİ NO:			51

Şekil E55. Üçüncü kat planı, restorasyon projesi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

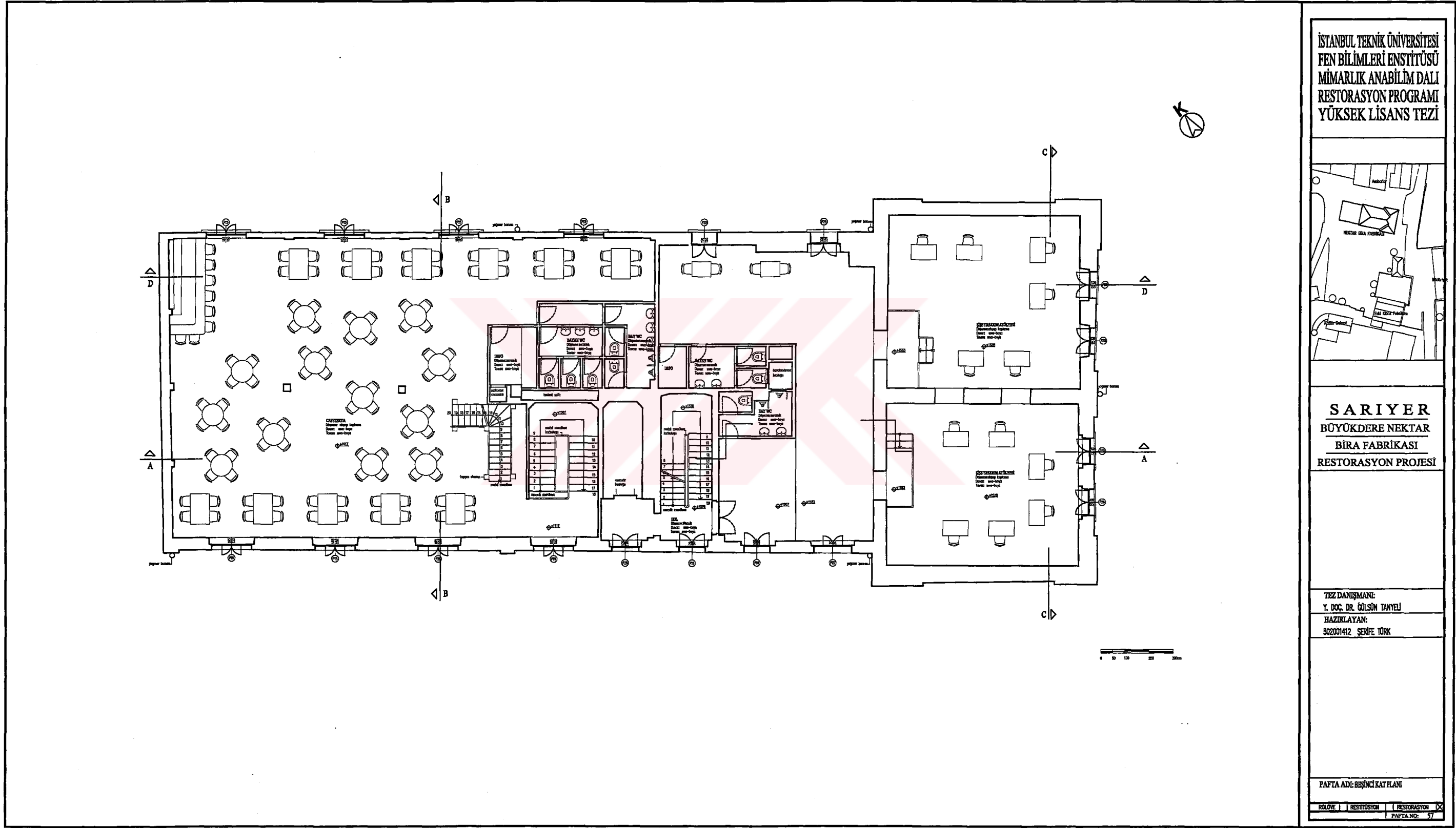
SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSİN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

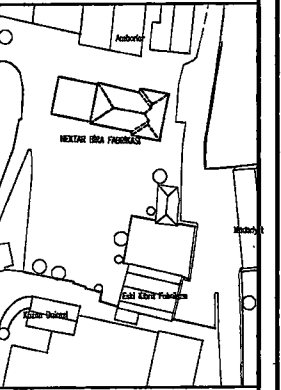
PAFTA ADI: DÖRDÜNCÜ KAT PLANI

ROLÖVE | RESTORASYON | RESTORASYON ☒
PAFTA NO: 56

Şekil E56. Dördüncü kat planı, restorasyon projesi

Şekil E57. Beşinci kat planı, restorasyon projesi

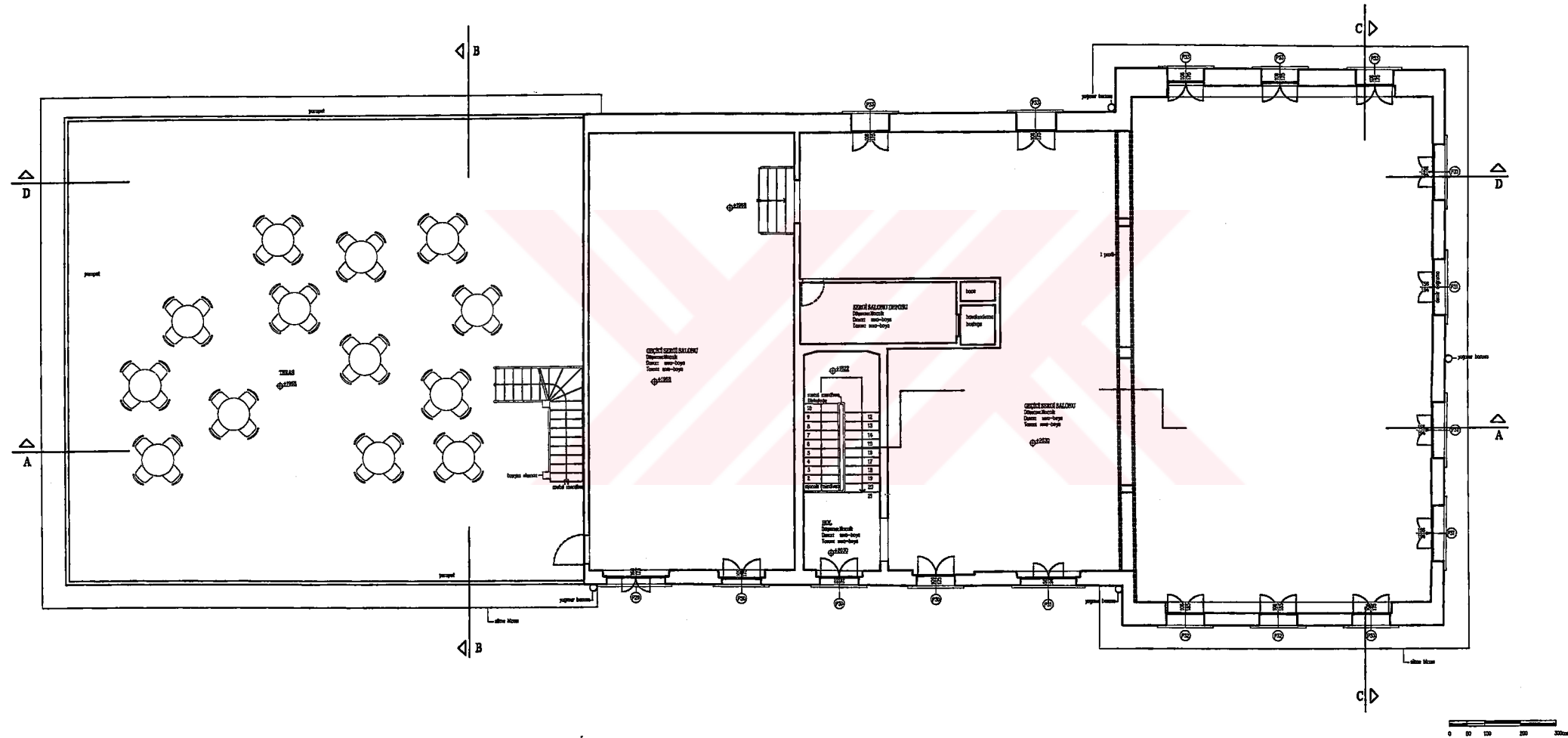
SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

PAFTA ADI: ALTINCI KAT PLANI

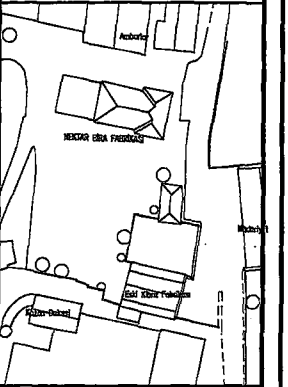
ROLÖME	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
		X

PAFTA NO: 58

Şekil E58. Altıncı kat planı, restorasyon projesi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

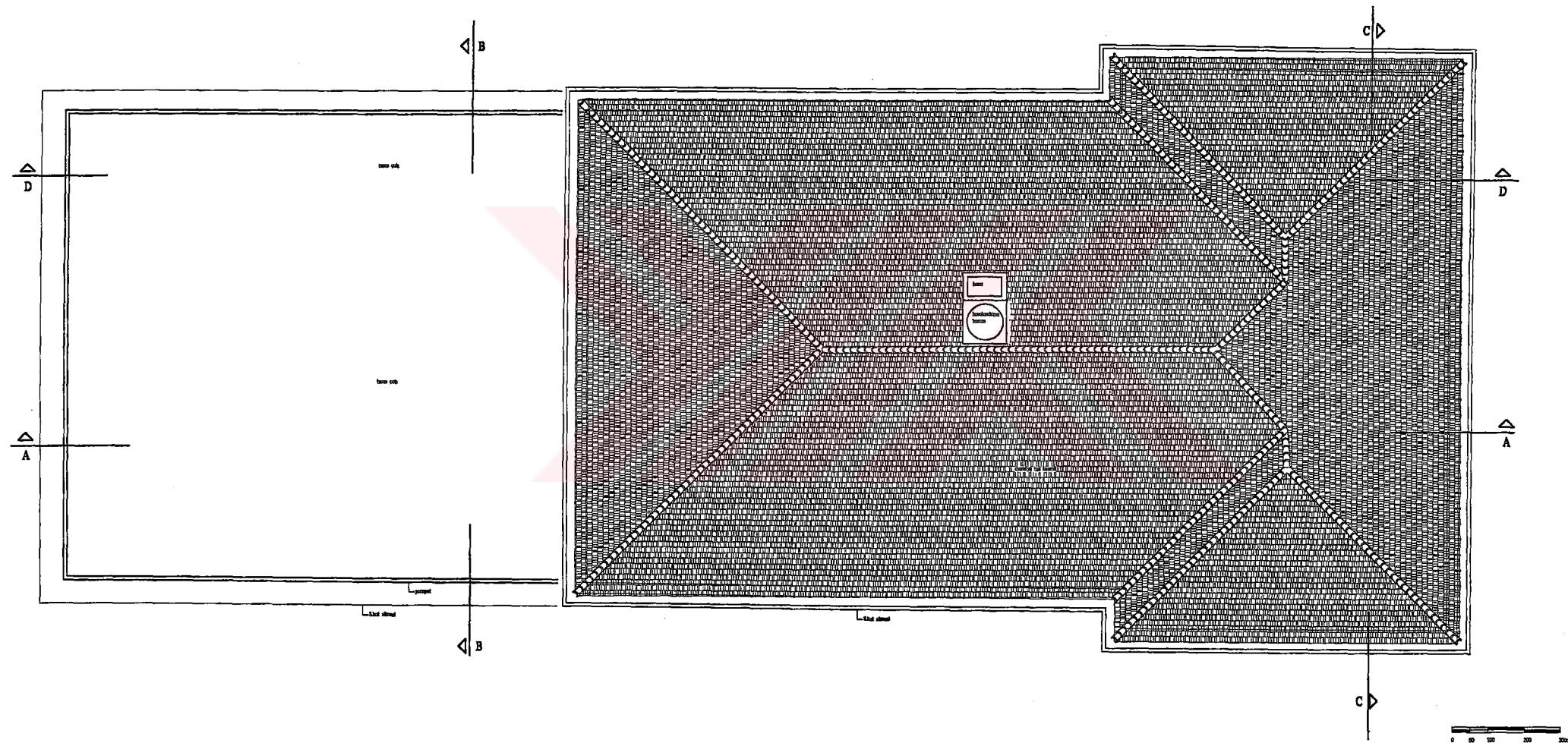

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

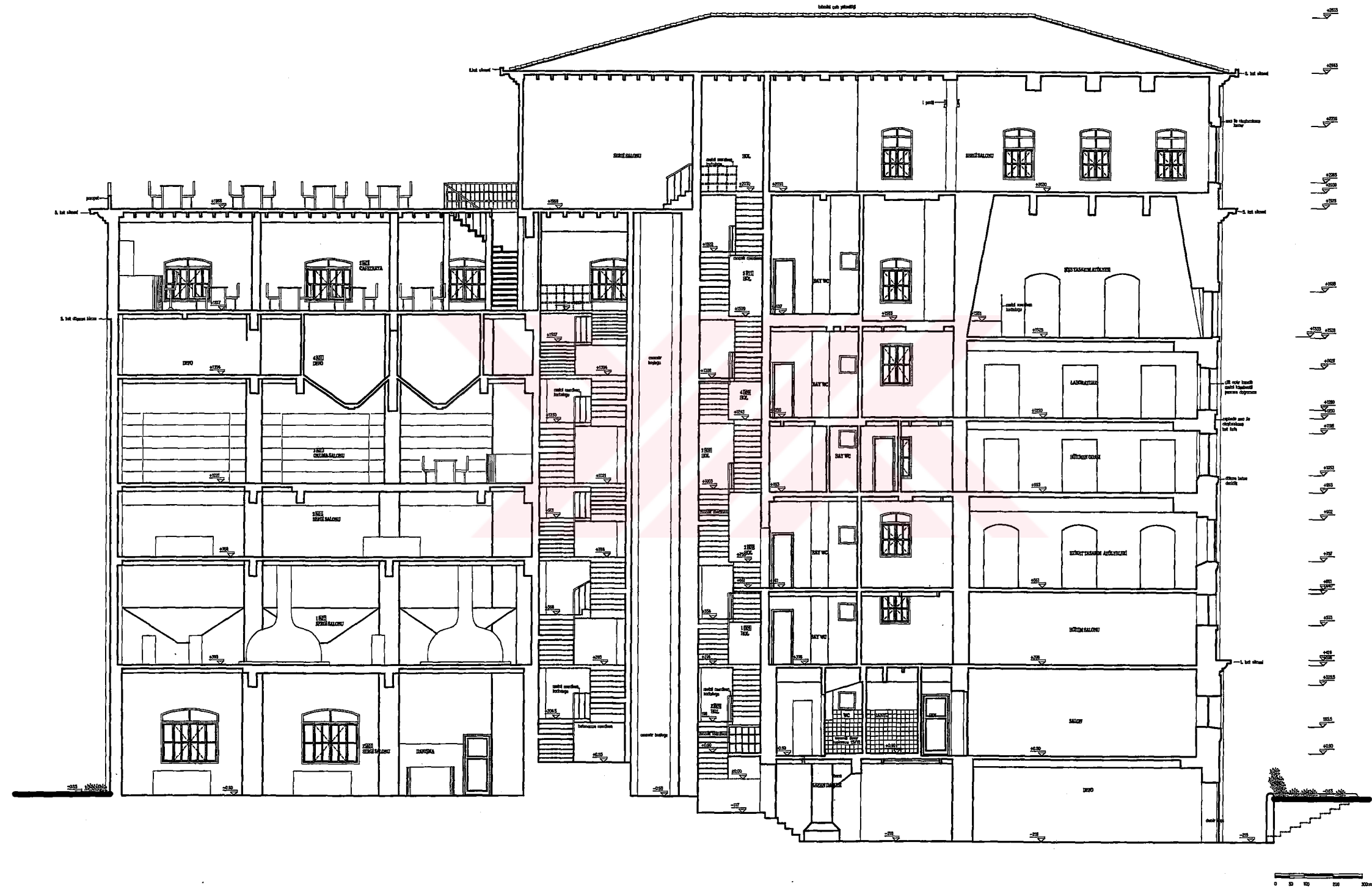
TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

PAFTA ADI: ÇATI PLANI

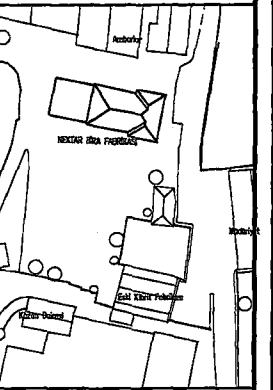
ROLÜNE: ☒ RESTİTÜSYON ☒ RESTORASYON ☒
PAFTA NO: 59

Şekil E59. Çatı planı, restorasyon projesi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

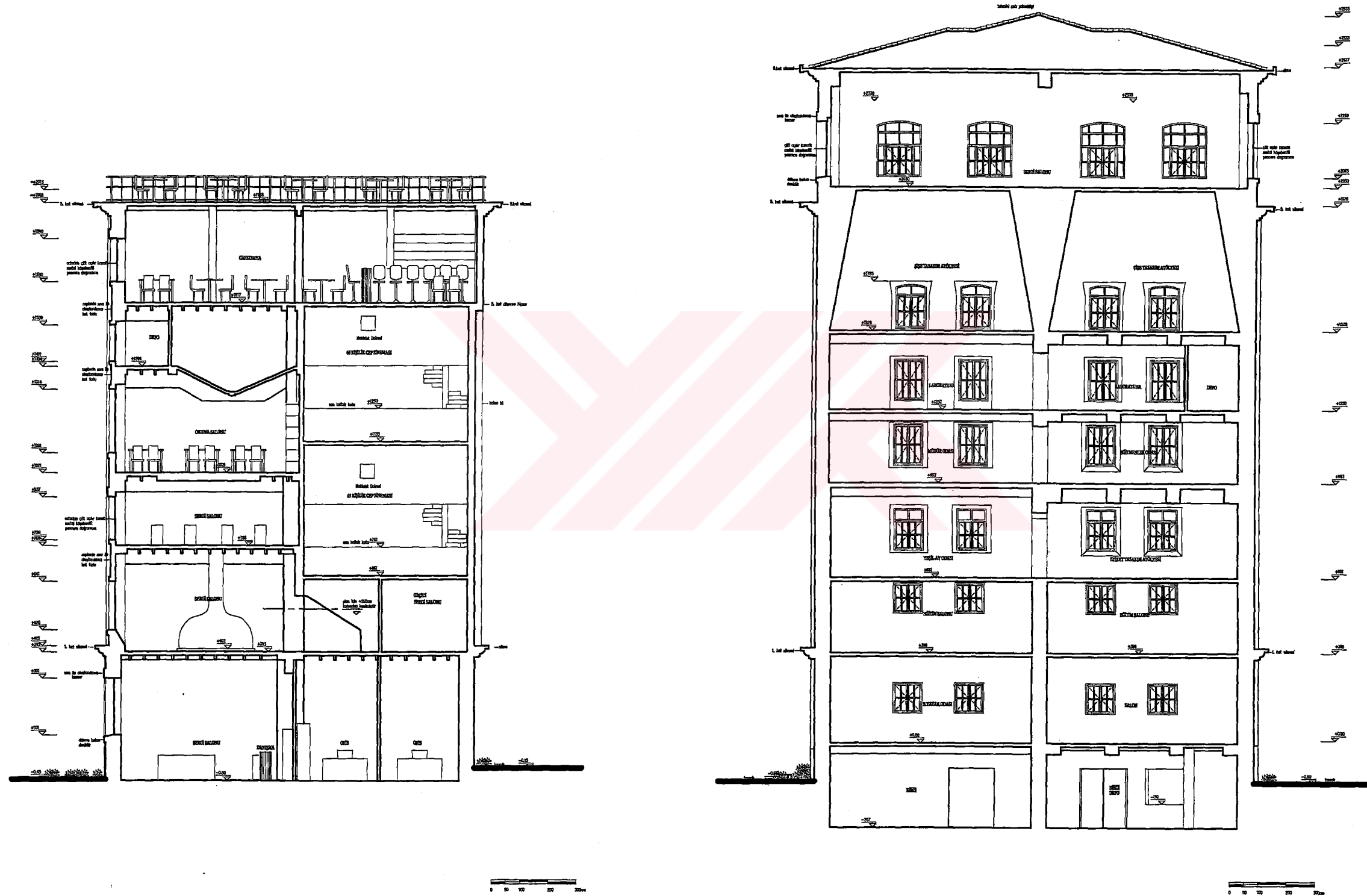
SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERFE TÜRK

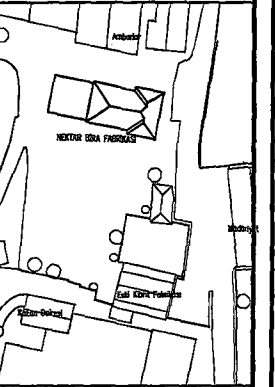
PAFTA ADI: A-A KESİTİ

ROLÖVE RESTORASYON RESTORASYON
PAFTA NO: 60

Şekil E60. A-A kesiti, restorasyon projesi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

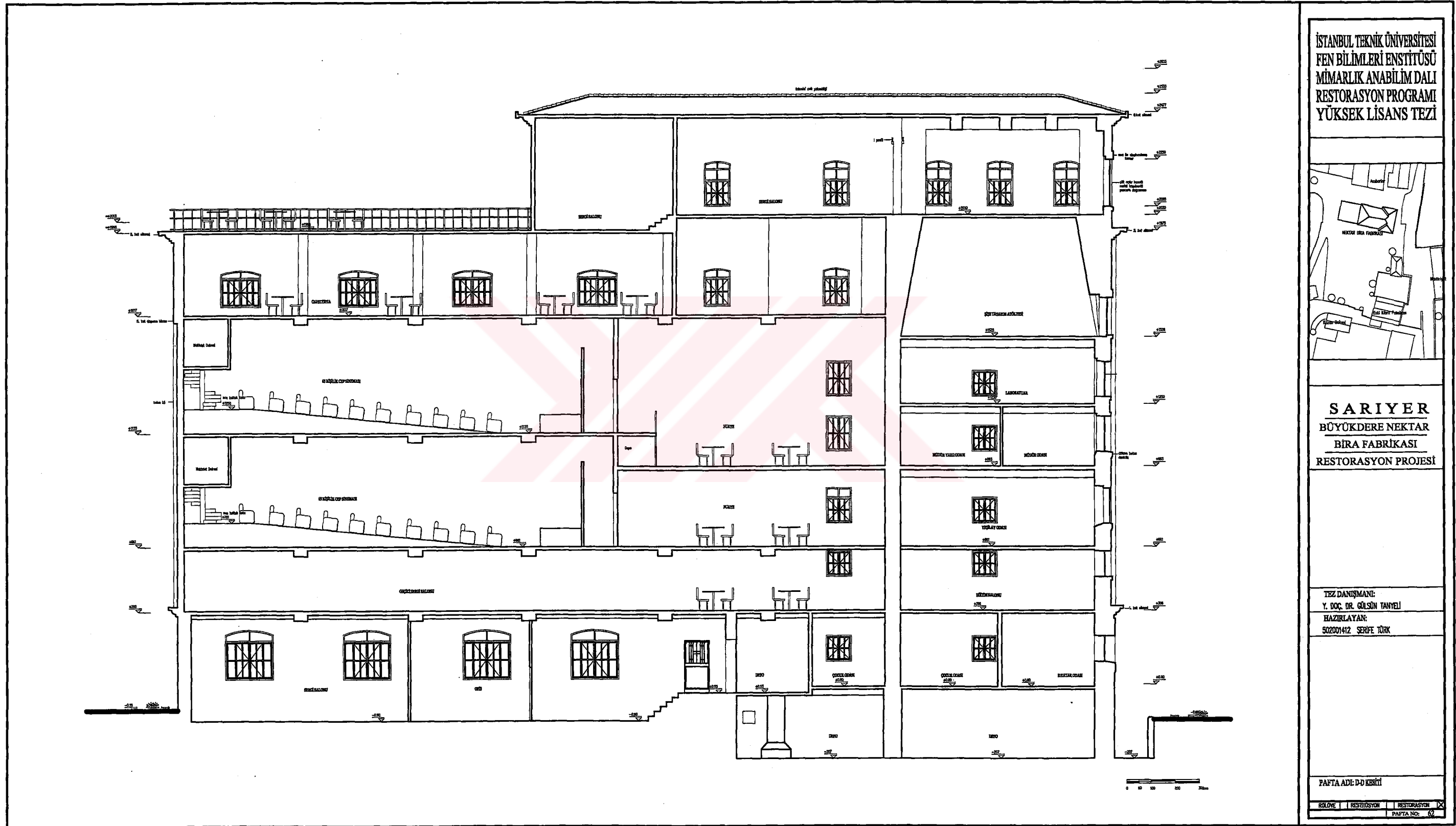
PAFTA ADI: B-B KESİTİ

C-C KESİTİ

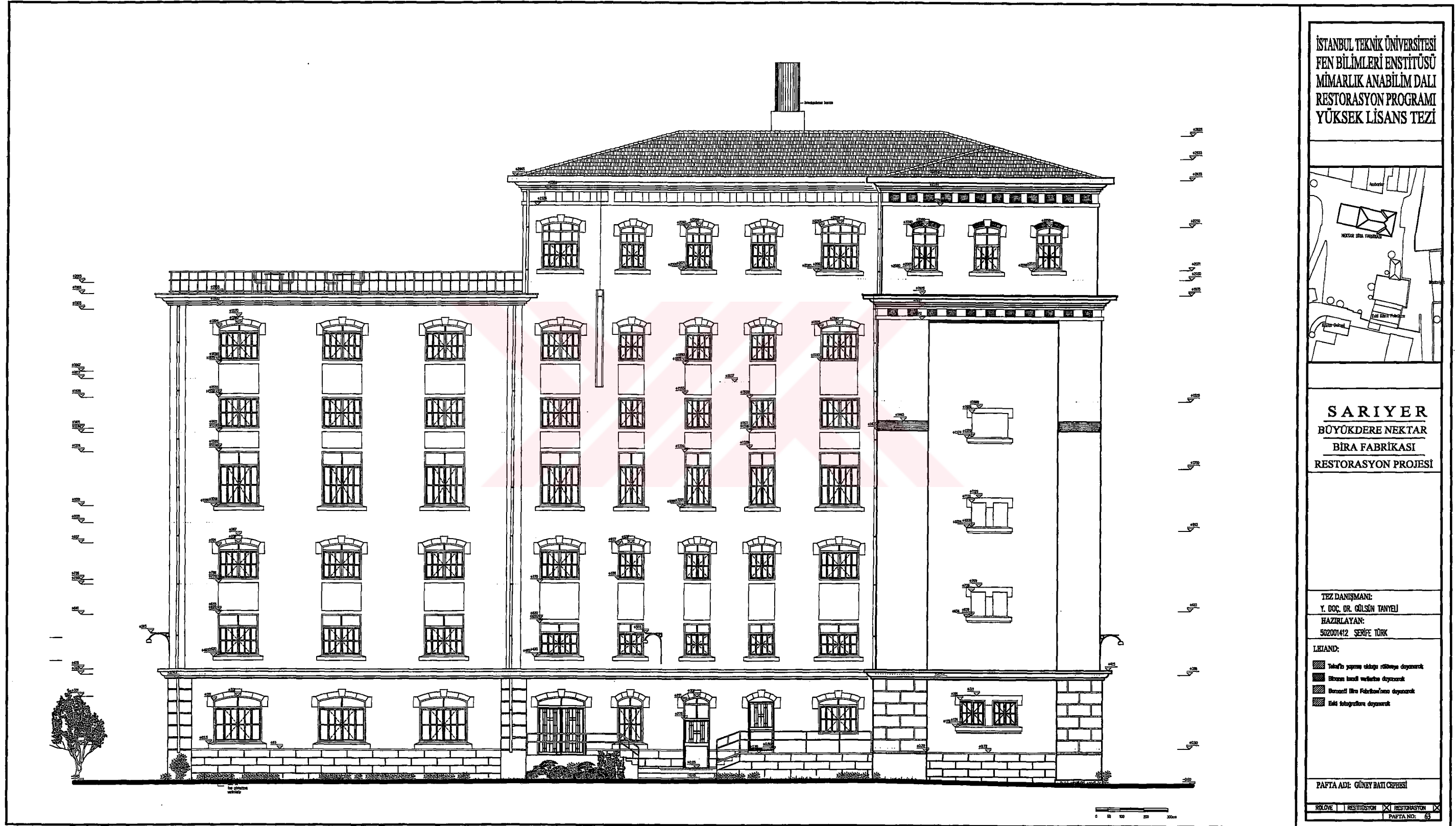
RÖLÖF RESTİTÜSYON RESTORASYON

PAFTA NO: 61

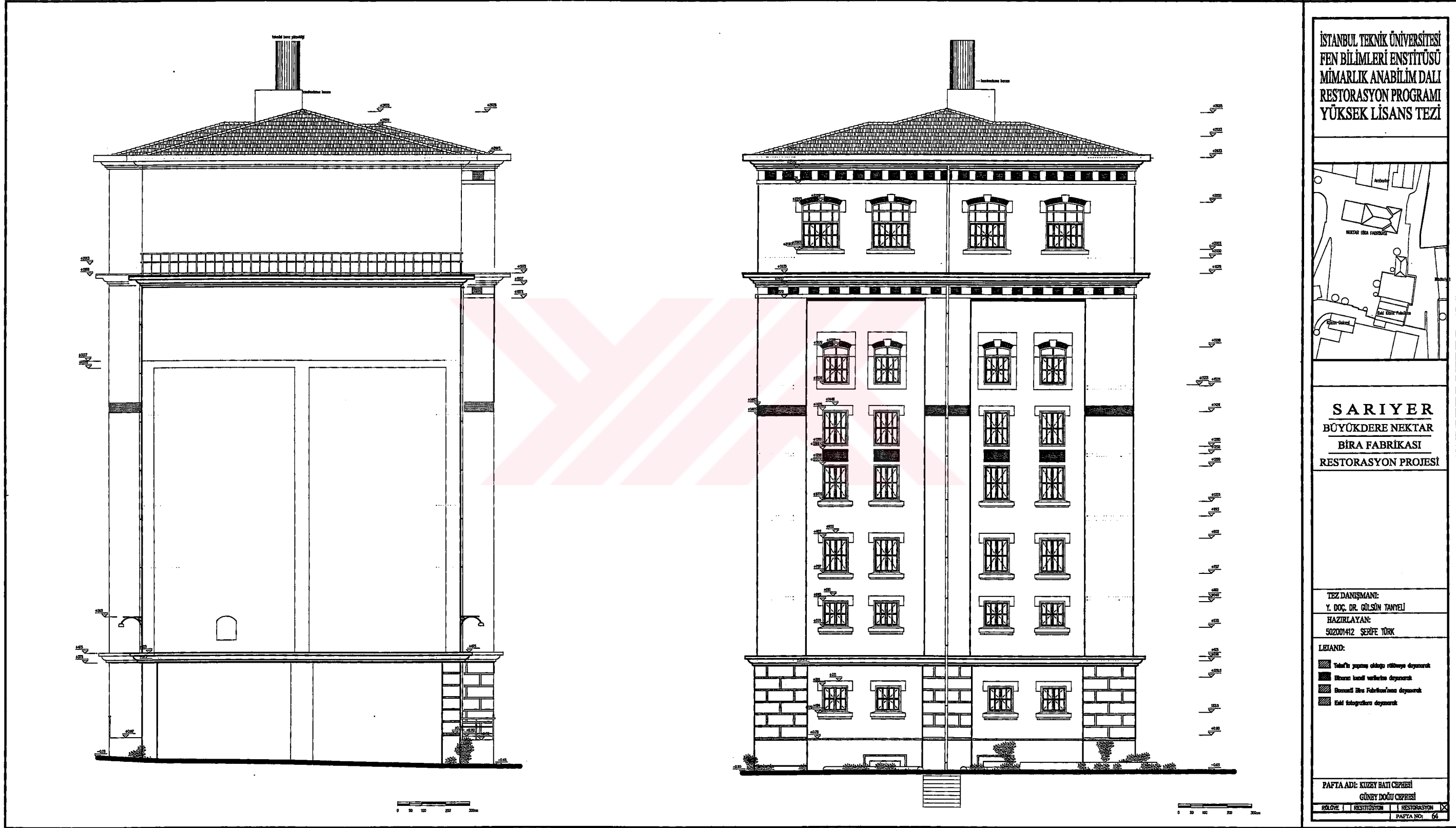
Şekil E61. B-B kesiti ve C-C kesiti, restorasyon projesi

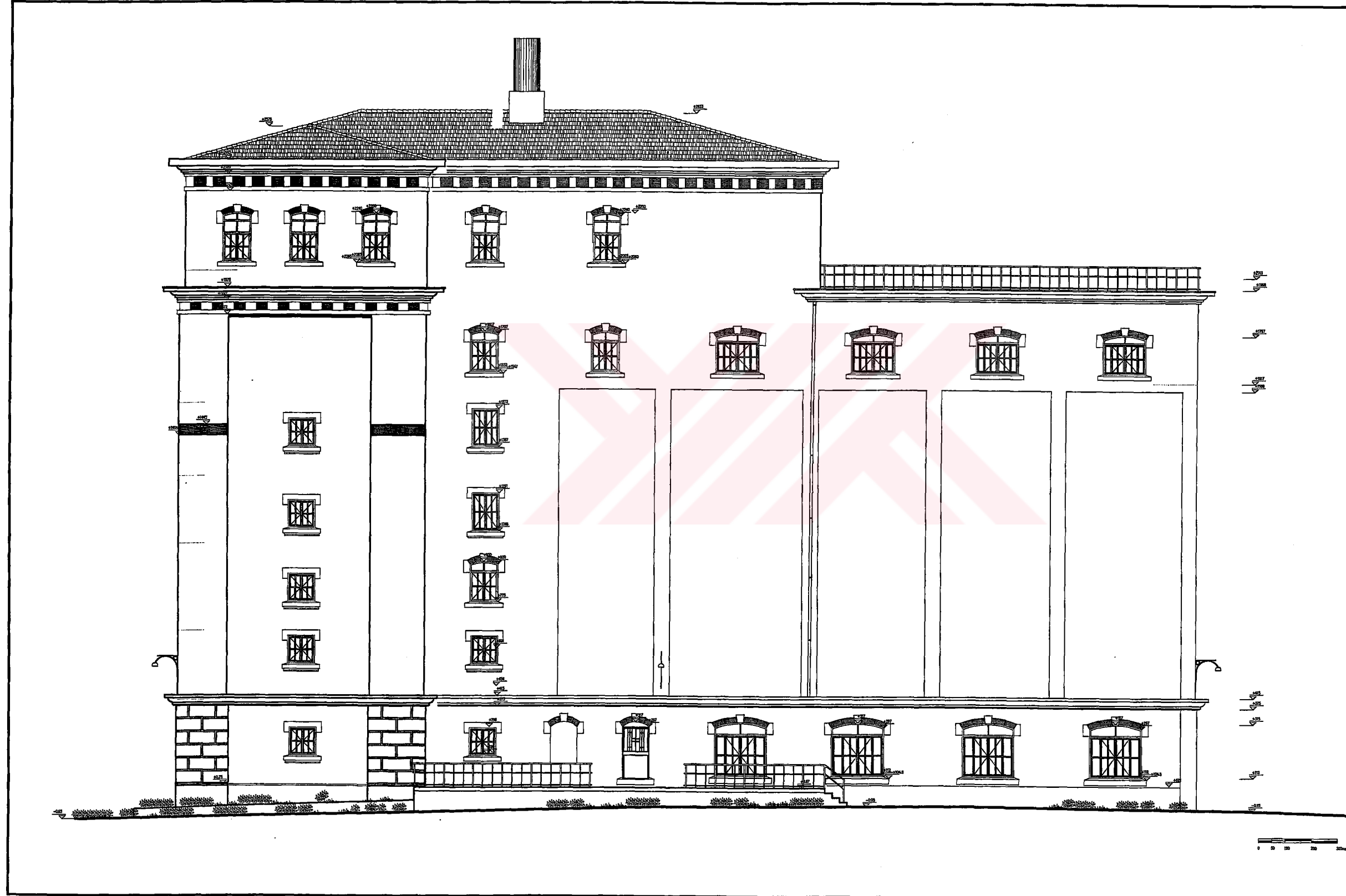
Şekil E62. D-D kesiti, restorasyon projesi

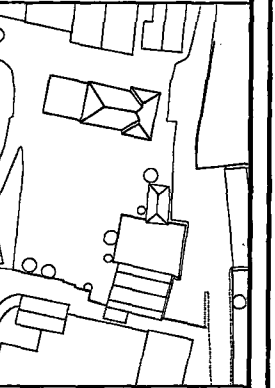
Şekil E63. Ön cephe (Güney batı Cephesi), restorasyon projesi

Şekil E64. Yan cepheler (Kuzey batı- Güney doğu Cephesi), restorasyon projesi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

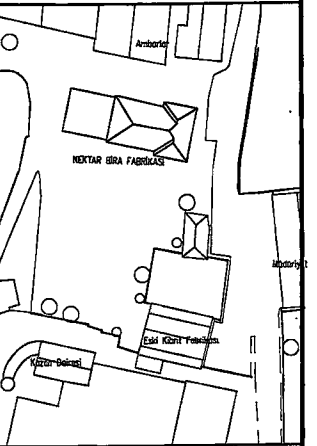
SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

PAFTA ADI: KUZAY DOĞU CEPHESİ

RÖLÖF	RESTORASYON	RESTORASYON	X
PAFTA NO:			63

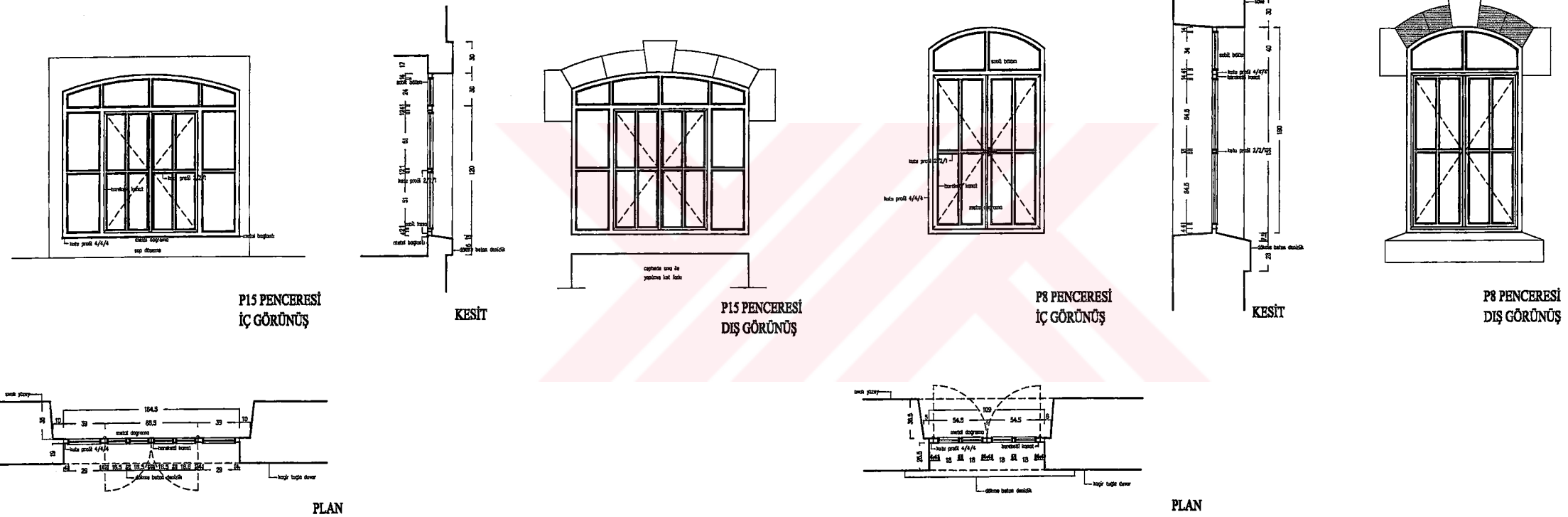
Şekil E65. Arka cephe (Kuzey doğu Cephesi), restorasyon projesi

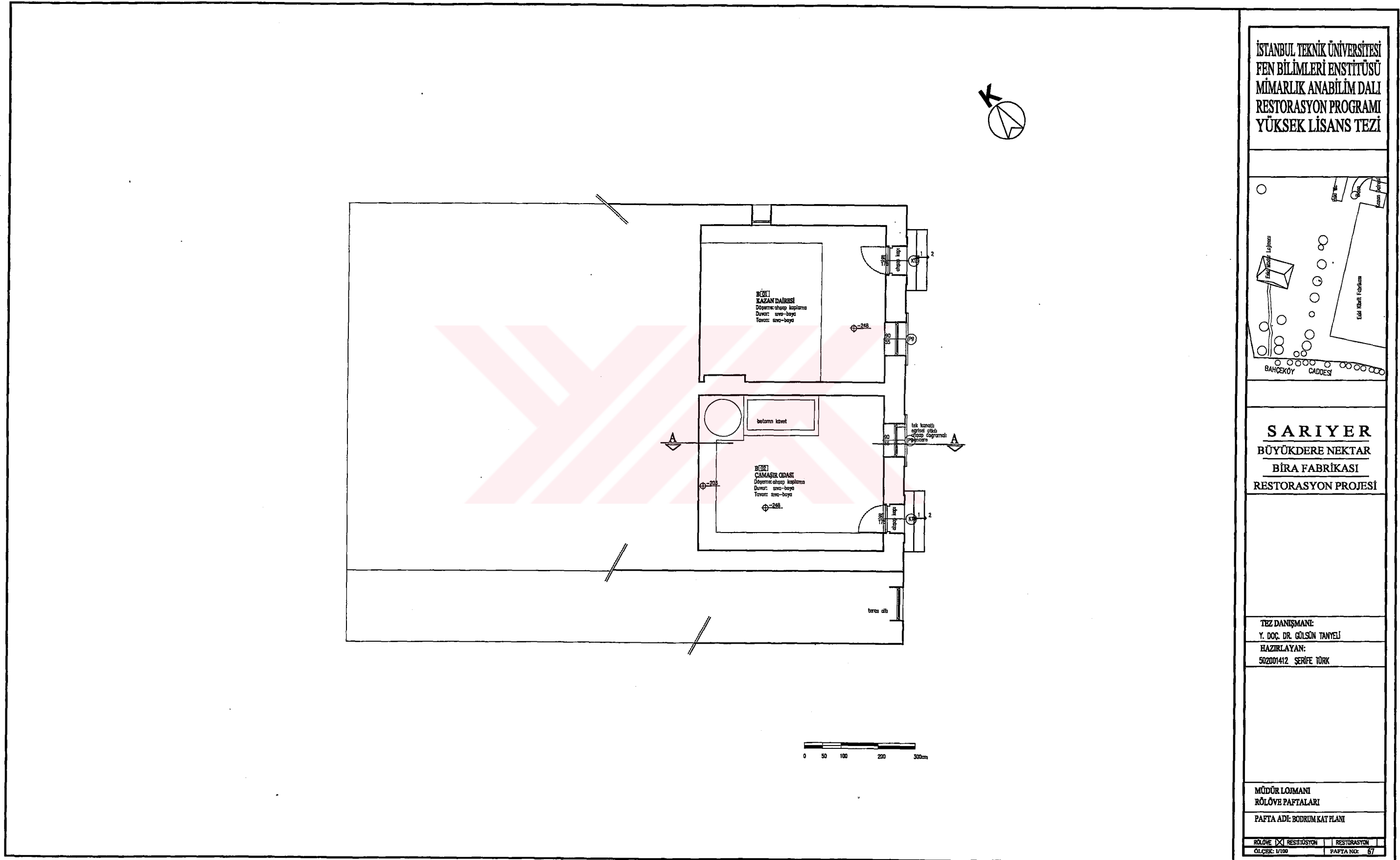
SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÖN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

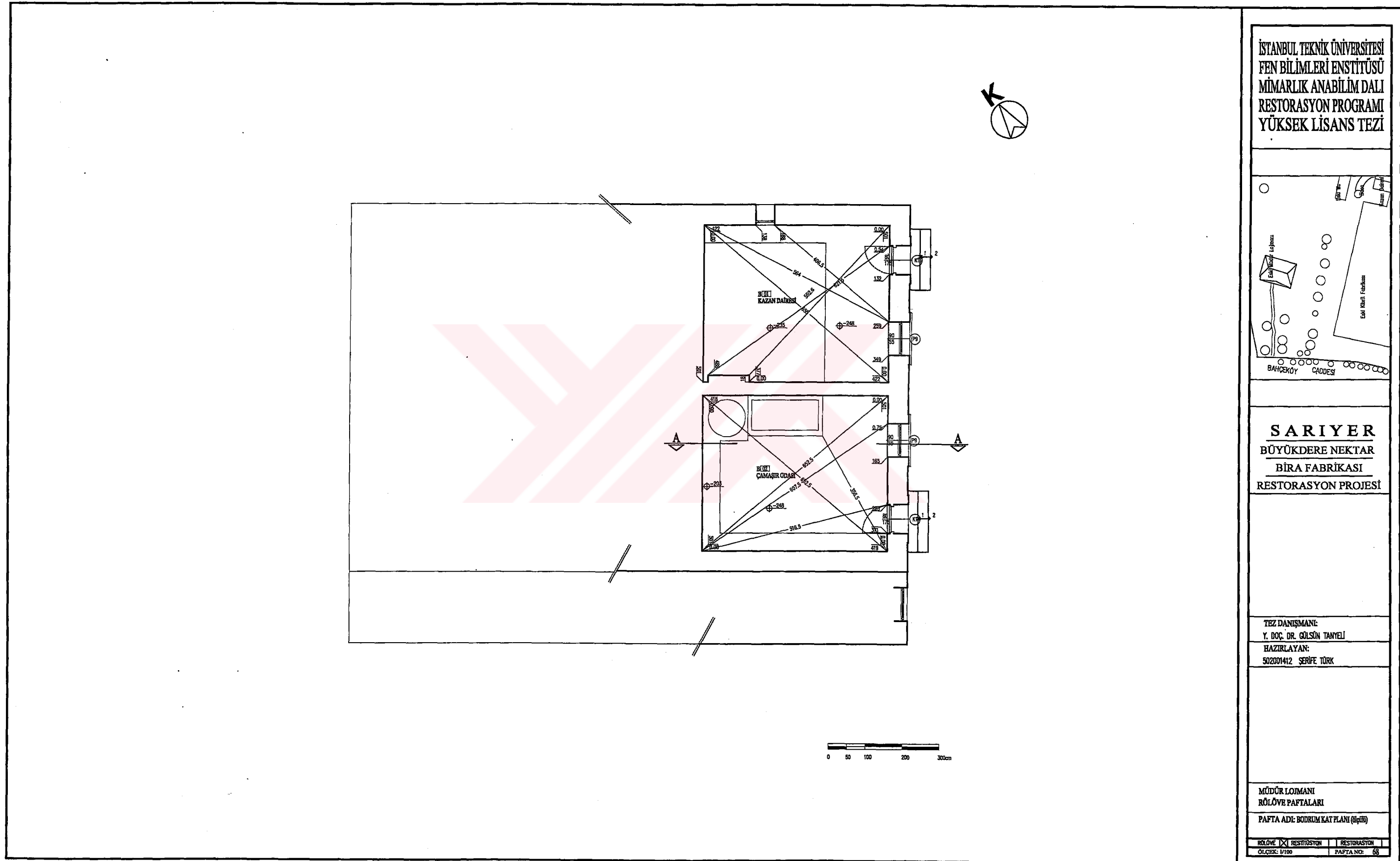
PAFTA ADI: P15-P8 PENCERESİ
PLAN-KESİT-GÖRÜNÜŞ
RÖLÖVE ☒ RESTİTÜSYON ☐ RESTORASYON ☐
PAFTA NO: 66

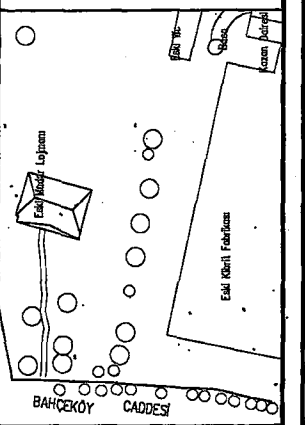
Şekil E66. P15 ve P8 penceresi plan, kesit ve görünüş

Şekil E66. Müdür Lojmanı, Bodrum kat plan rölövesi

Şekil E67. Müdür Lojmanı, Bodrum kat plan rölövesi (ölçülü)

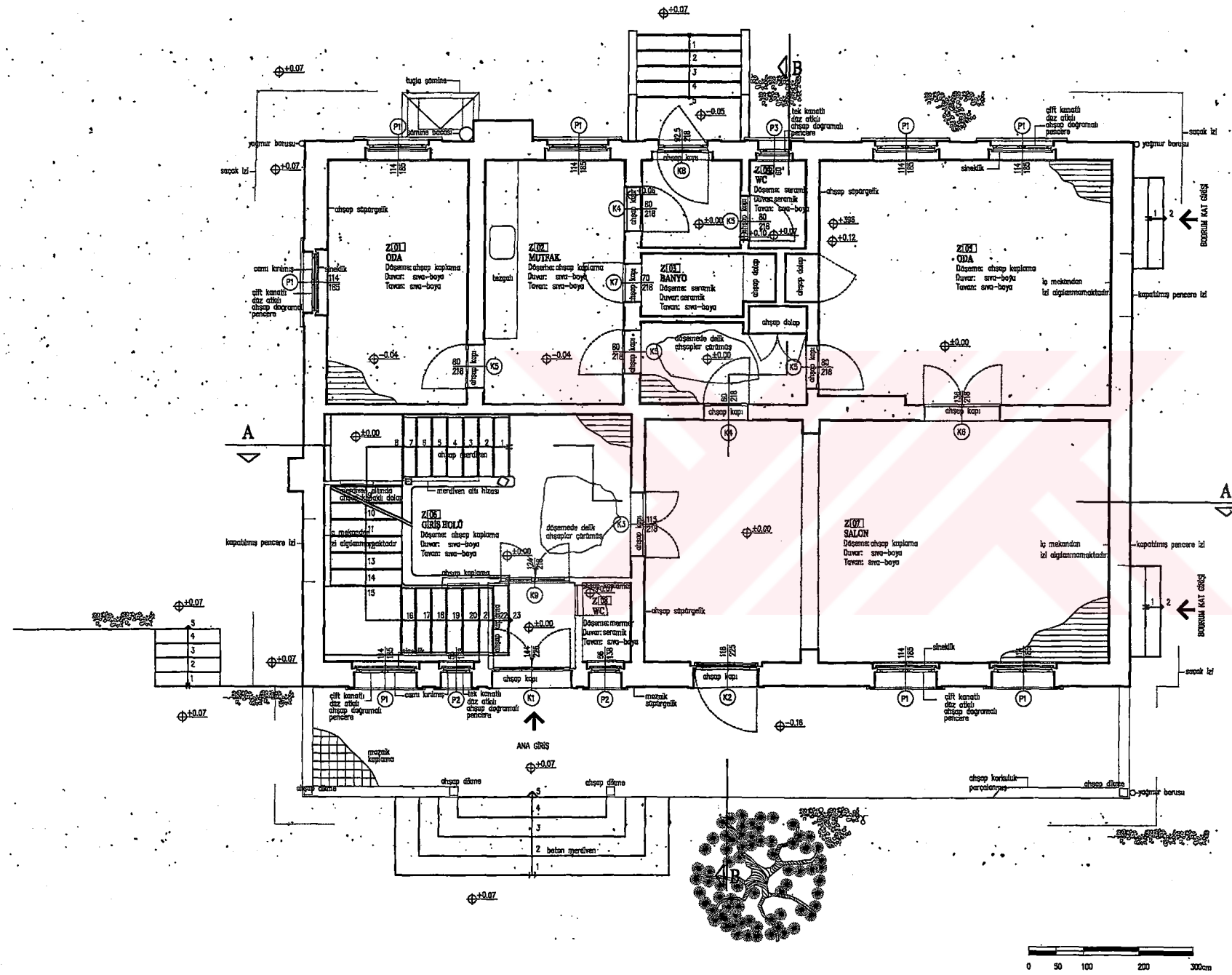

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

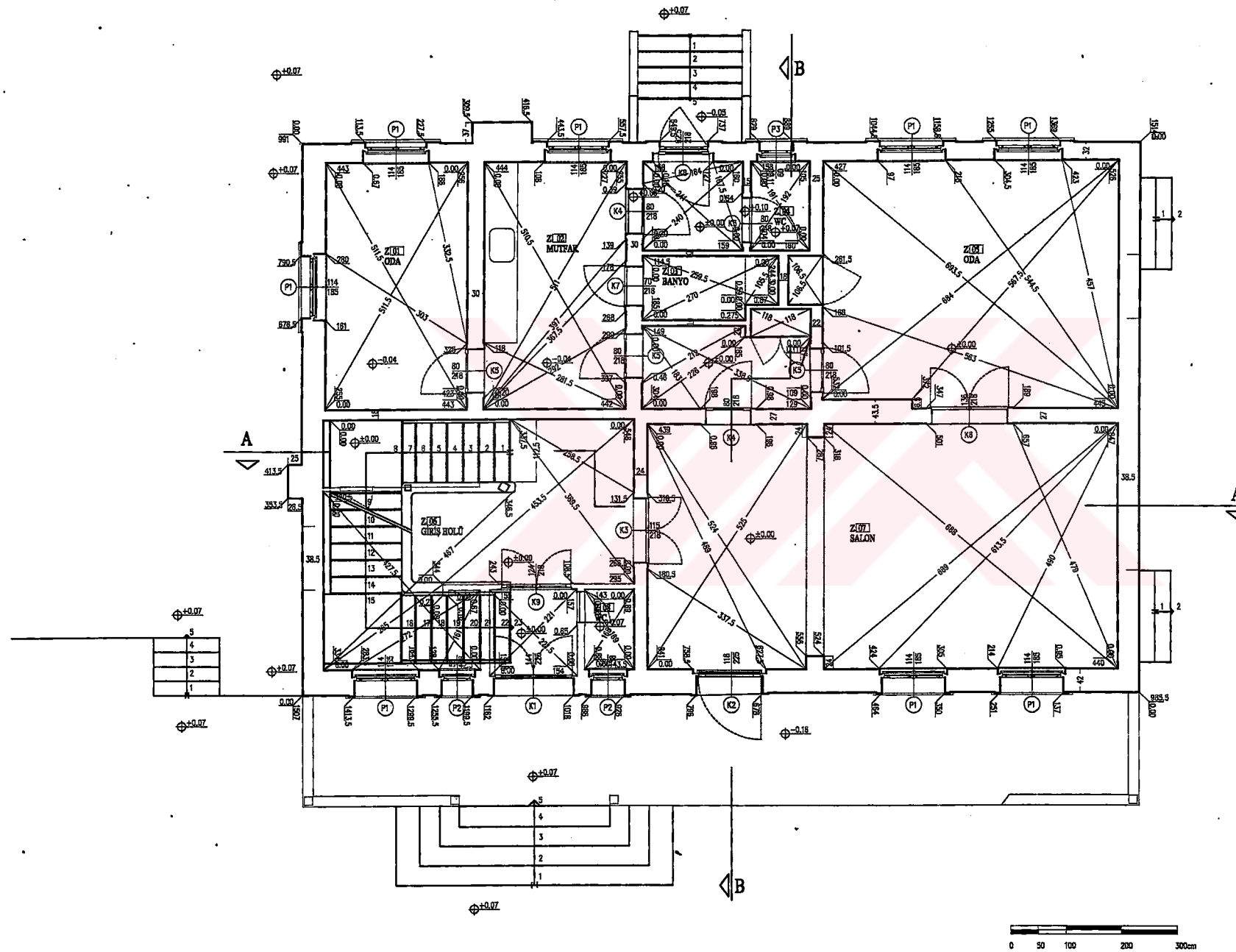
TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 SERİFE TÜRK

MÜDÜR LOJMANI
RÖLÖVE PAFTALARI
PAFTA ADI: ZEMİN KAT PLANI

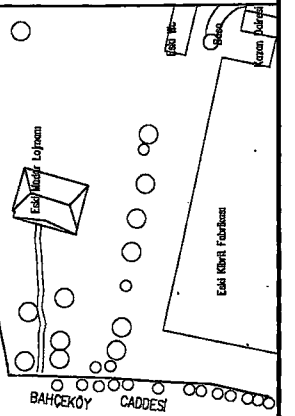
RÖLÖVE: ☒ RESTİTÜSYON: ☐ RESTORASYON: ☐
ÖLÇEK: 1/100 PAFTA NO: 69

Şekil E68. Müdür Lojmanı, Zemin kat plan rölövesi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

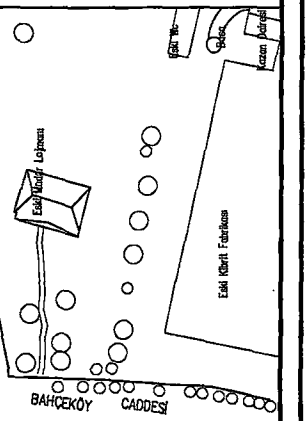
SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

MÜDÜR LOJMANI
RÖLÖVE PAFTALARI
PAFTA ADI: ZEMİN KAT PLANI (0/100)

RÖLÖVE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
ÖLÇEK: 1/100	PAFTA NO: 70	

Şekil E69. Müdür Lojmanı, Zemin kat plan rölövesi (ölçütlü)

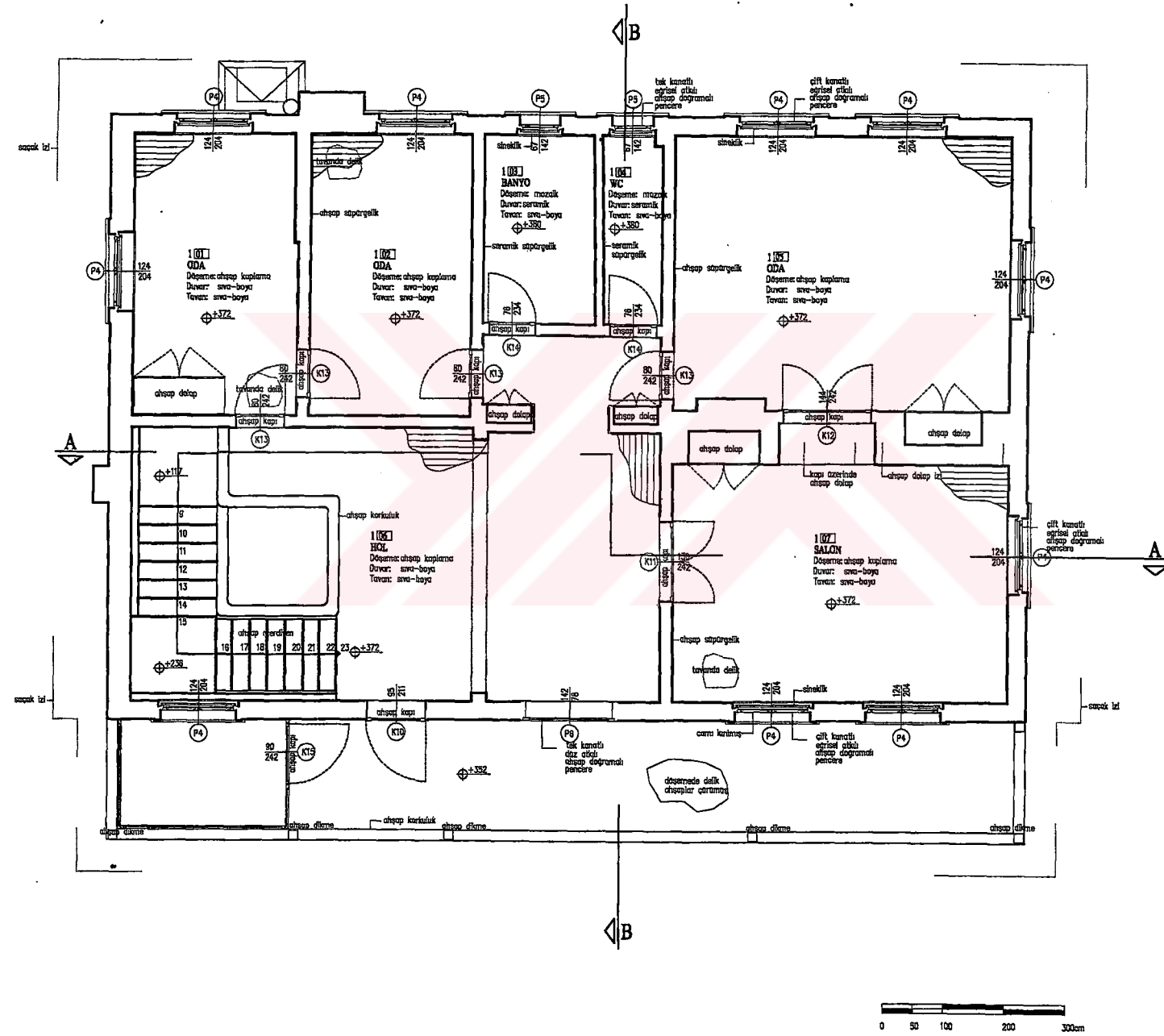

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

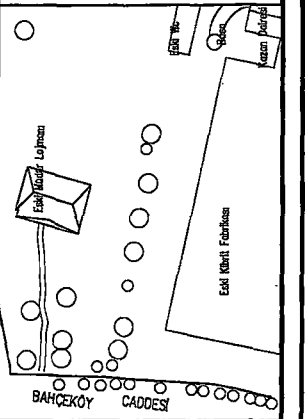
MÜDÜR LOJMANI
RÖLÖVE PAFTALARI
PAFTA ADI: BİRİNCİ KAT PLANI

RÖLÖVE: ☒ RESTORASYON ☐ RESTORASYON
ÖLÇEK: 1/100 PAFTA NO: 71

Şekil E70. Müdür Lojmanı, Birinci kat plan rölövesi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

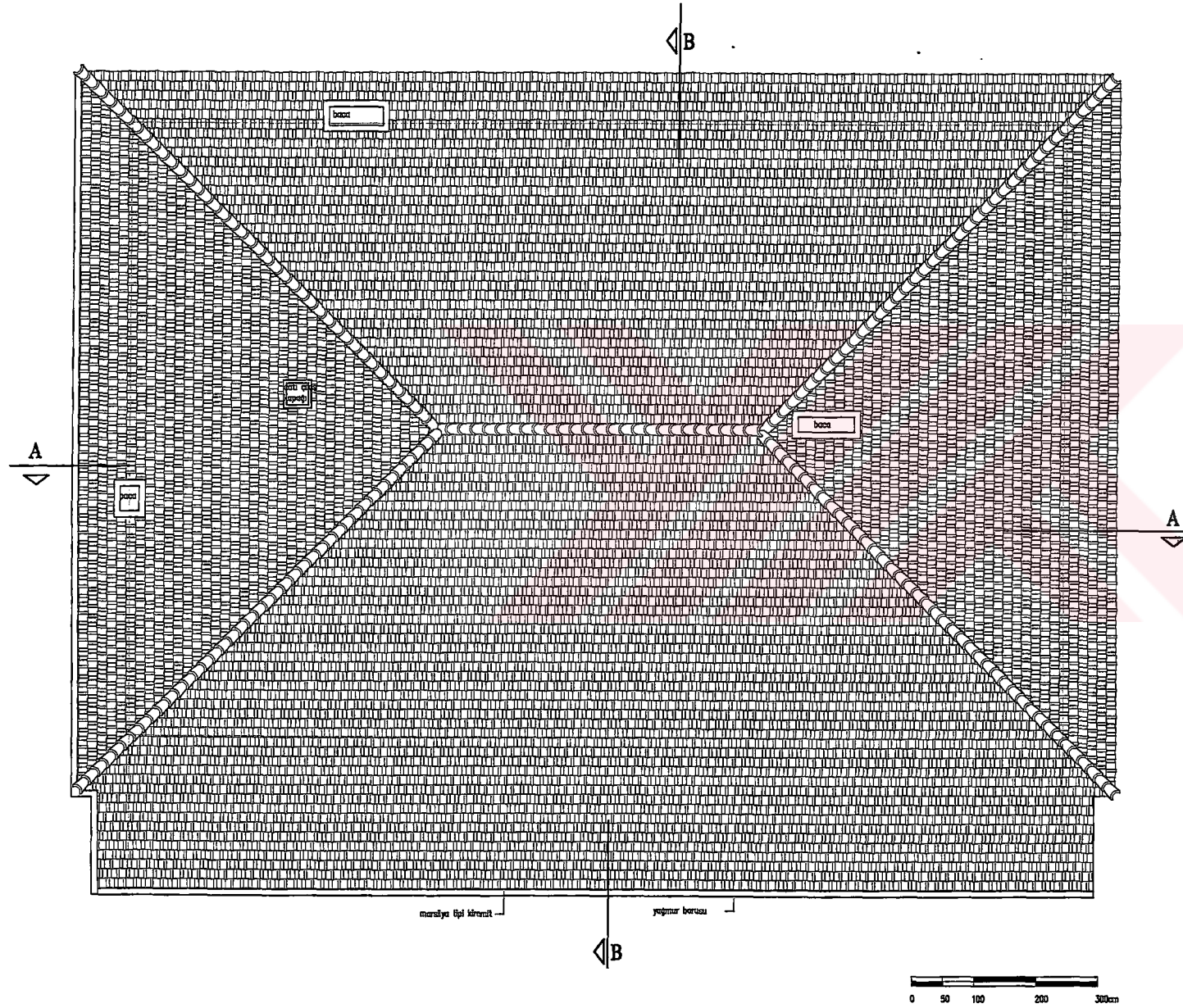

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

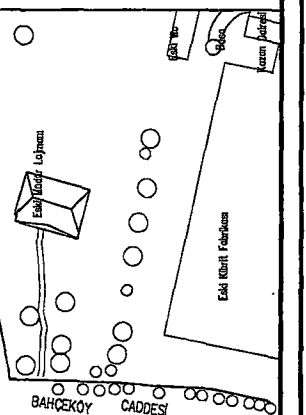
MÜDÜR LOJMANI
RÖLÖVE PAFTALARI
PAFTA ADI: ÇATI - PLANI

RÖLÖVE	☒	RESTORASYON	☐	RESTORASYON	☐
ÖLÇEK: 1/100	PAFTA NO: 73				

Şekil E72. Müdür Lojmanı, Çatı planı

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

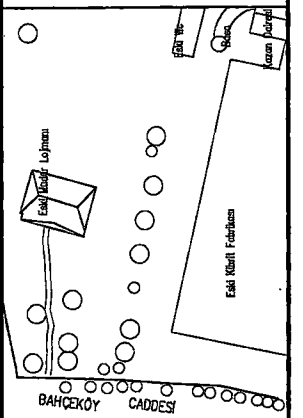
MÜDÜR LOJMANI
RÖLÖVE PAFTALARI
PAFTA ADI: A-A KESİTİ

RÖLÖVE	☒	RESTİTÜSYON	☐	RESTORASYON	☐
ÖLÇEK: 1/100		PAFTA NO: 74			

Şekil E73. Müdür Lojmanı, A-A kesiti rölövesi

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RESTORASYON PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

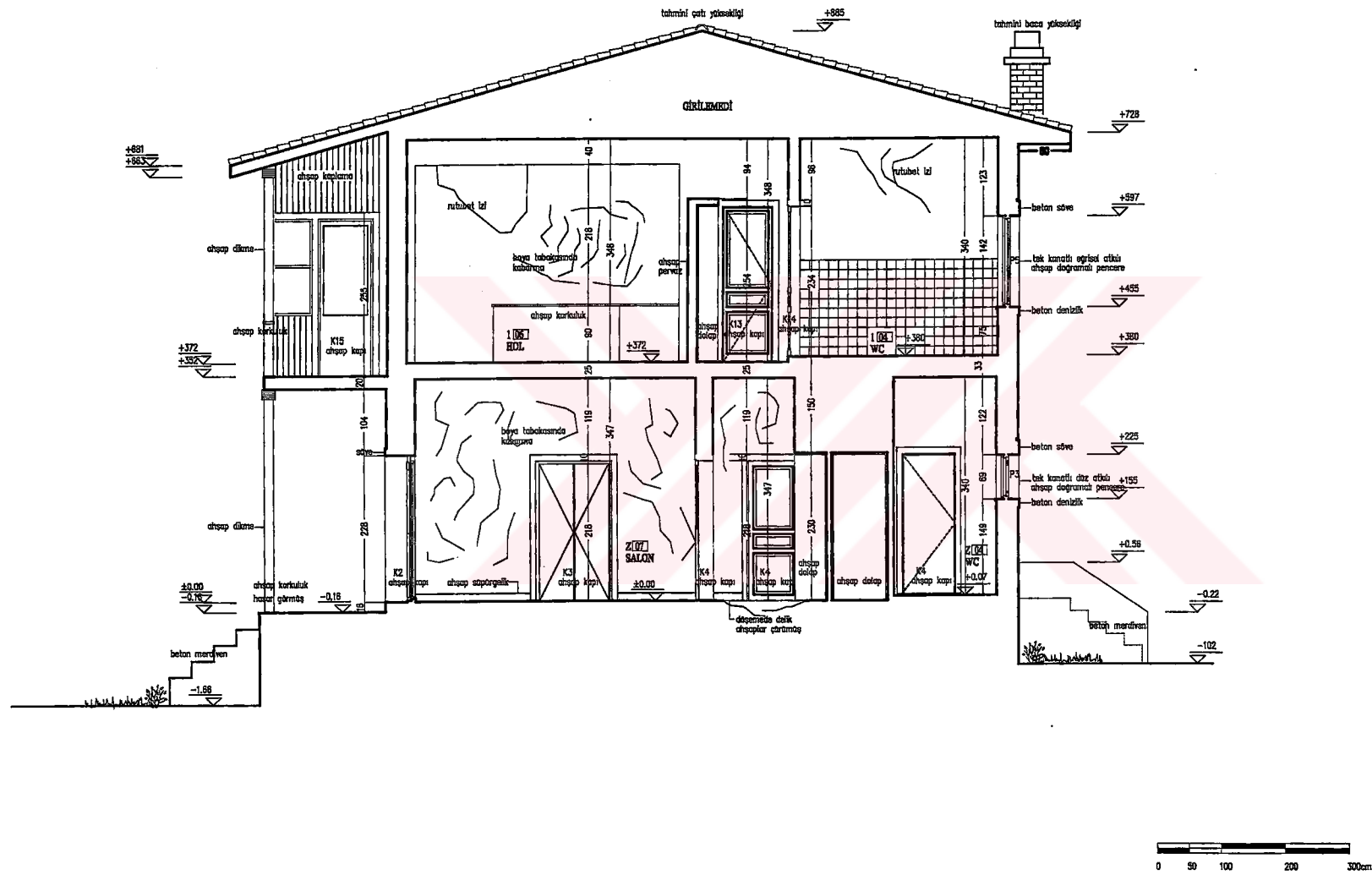

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

MÜDÜR LOJMANI
RÖLÖVE PAFTALARI
PAFTA ADE: B-B KESİTİ

RÖLÖVE	☒ RESTİTÜSYON	RESTORASYON
ÖLÇEK: 1/100	PAFTA NO: 75	

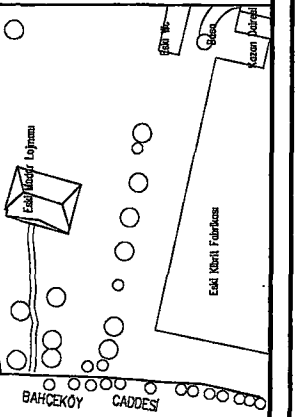

Şekil E74. Müdür Lojmanı, B-B kesiti rölövesi

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOĞ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

RÖLÖVE	☒ RESTİTÜSYON	RESTORASYON
ÖLÇEK: 1/100		PAFTA NO: 76

Şekil E75. Müdür Lojmanı, Güney batı Cephesi rölövesi

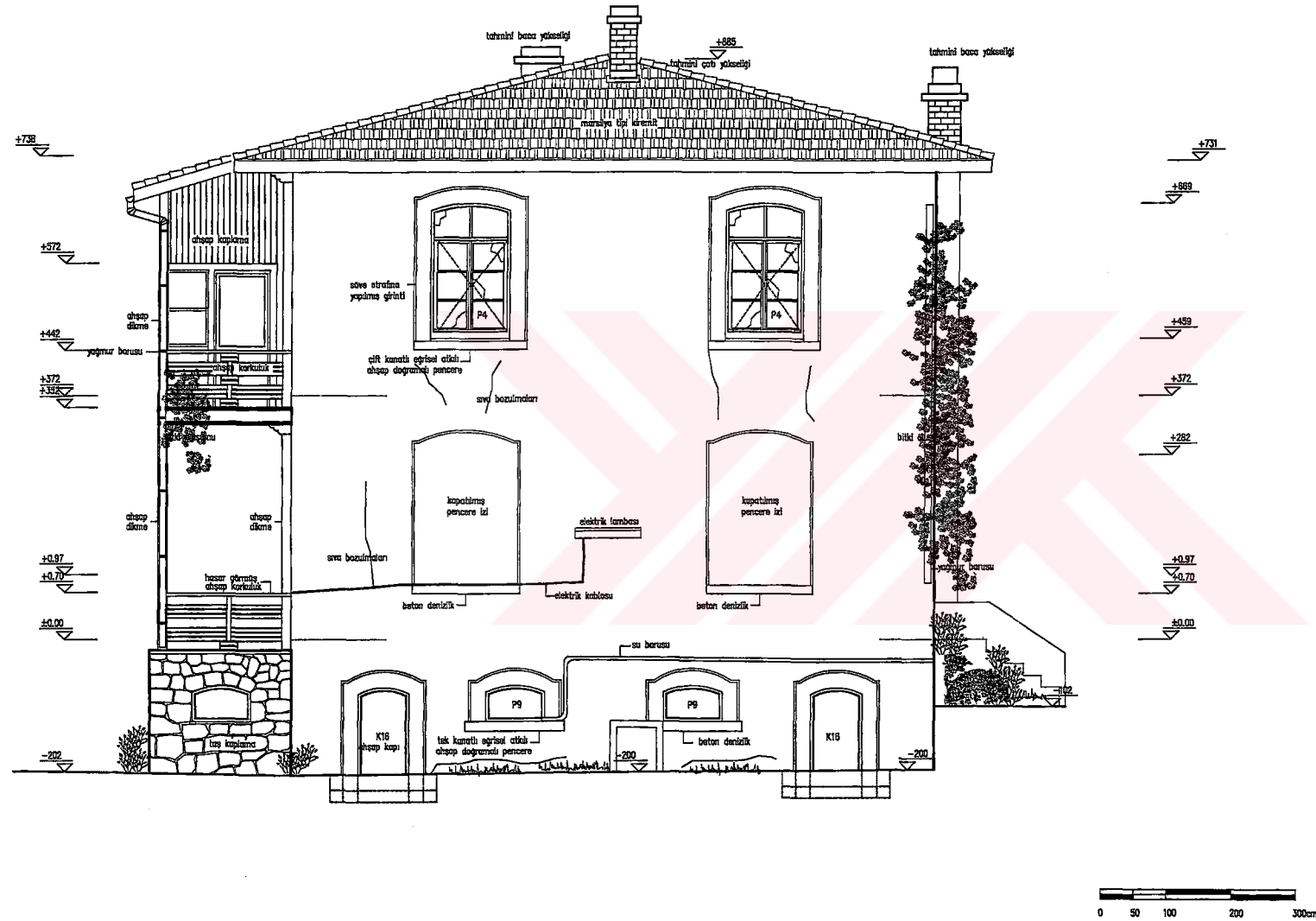

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

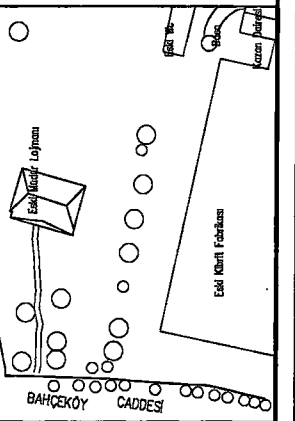
TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

MÜDÜR LOJMANI
RÖLÖVE PAFTALARI
PAFTA ADI: GÜNEY DOĞU CEPHESİ

RÖLÖVE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
ÖLÇEK: 1/100	PAFTA NO: 77	

Şekil E76. Müdür Lojmanı, Güney doğu Cephesi rölövesi

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

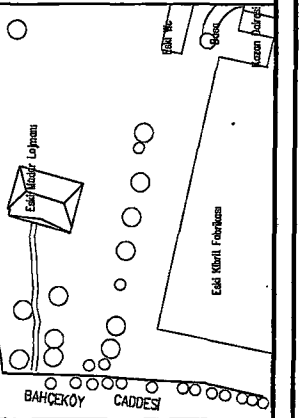
TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

MÜDÜR LOJMANI
RÖLÖVE PAFTALARI
PAFTA ADI: KUZUY BATI CEPHESİ

RÖLÖVE ☒ RESTİTÜSYON ☐ RESTORASYON ☐
ÖLÇEK: 1/100 PAFTA NO: 78

Şekil E77. Müdür Lojmanı, Kuzey batı Cephesi rölövesi

SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

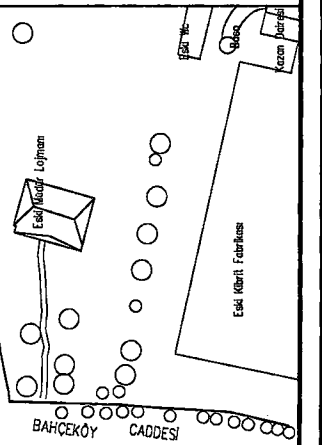
TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE YÜRK

MÜDÜR LOJMANI
RÖLÖVE PAFTALARI
PAFTA ADI: KUZAY DOĞU CEPHESİ

RÖLÖVE	RESTİTÜSYON	RESTORASYON
ÖLÇEK: 1/100	PAFTA NO: 79	

Şekil E78. Müdür Lojmanı, Kuzey doğu Cephesi rölövesi

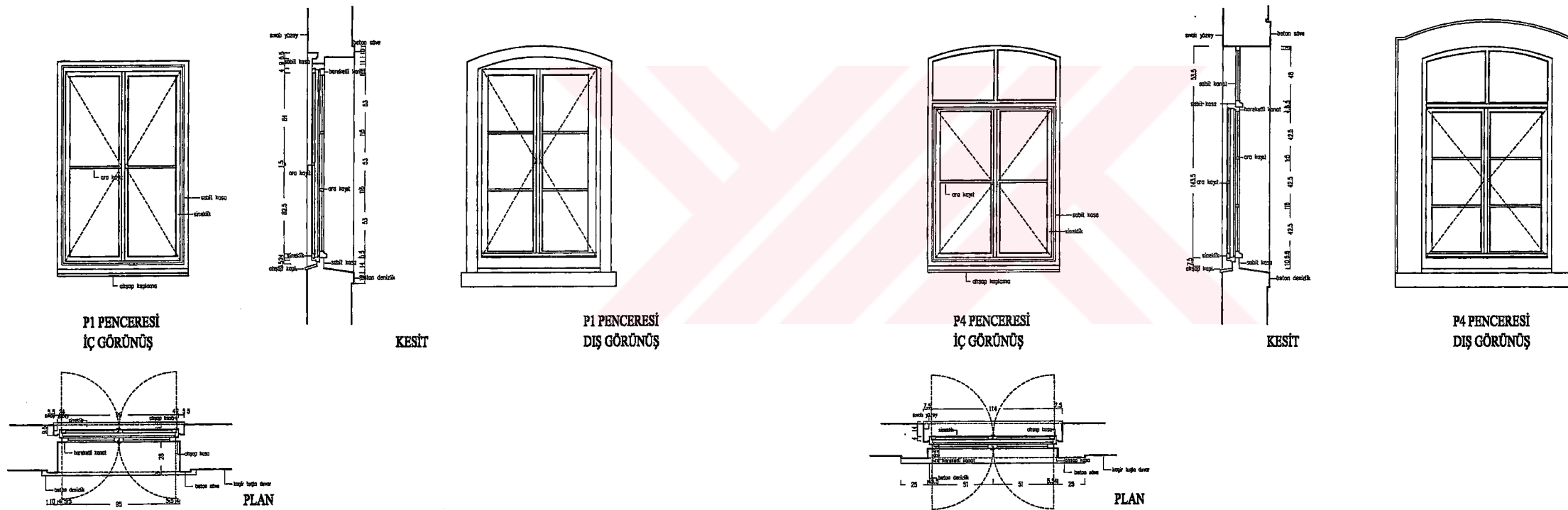
SARIYER
BÜYÜKDERE NEKTAR
BİRA FABRİKASI
RESTORASYON PROJESİ

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

MÜDÜR LOJMANI
RÖLÖVE PAFTALARI

PAFTA ADE: P1-P4 PENCERESİ
PLAN-KESİT-GÖRÜNÜŞ

RÖLÖVE	RESTORASYON	RESTORASYON
OLÇEK: 1/100	PAFTA NO: 80	

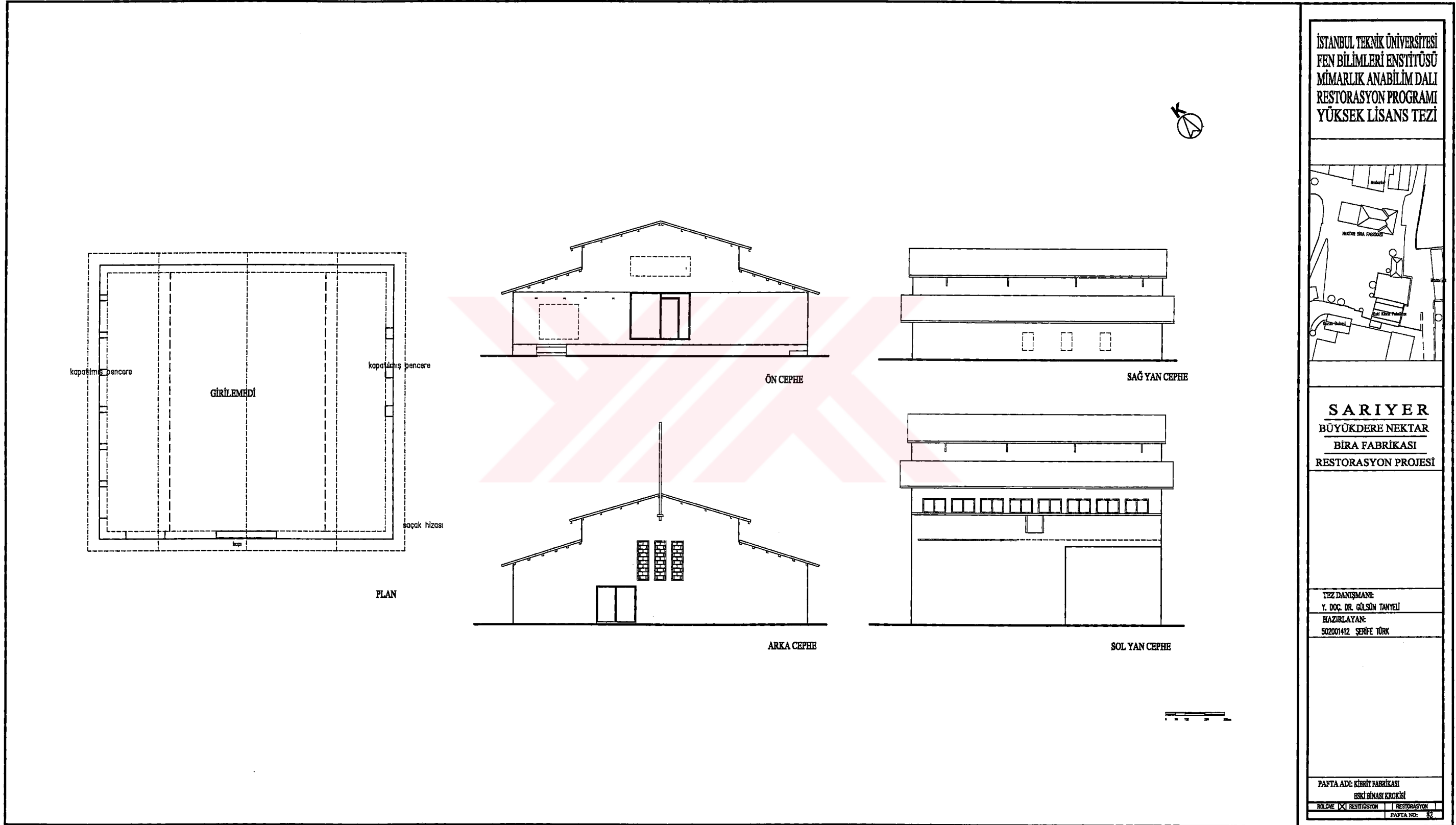

Şekil E79. Müdür Lojmanı, P1-P4 penceresi plan, kesit ve görünüşü

TEZ DANIŞMANI:
Y. DOÇ. DR. GÜLSÜN TANYELİ
HAZIRLAYAN:
502001412 ŞERİFE TÜRK

RÖLÖVE	☒ RESİTÜSYON	RESTORASYON
ÖLÇEK: 1/100		PAFTA NO: 81

Şekil E81. Kibrit Fabrikası eski binası krokisi

ÖZGEÇMİŞ

18.08.1979 tarihinde Bodrum'da doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Bodrum'da tamamladı. 1996 senesinde Bodrum Lisesi'ni ikincilikle bitirdi ve aynı sene Balıkesir Üniversitesi Mimarlık Fakültesini kazandı. Öğrencilik yıllarında dört sene boyunca Bodrum'da Ahmet Berk Mimarlık Bürosu'nda çalıştı. 2000 senesinde birincilikle mezun oldu ve aynı sene İ.T.Ü. Fen Edebiyat Fakültesi'nde İngilizce hazırlık okudu. 2001 senesinde İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Restorasyon Programında Yüksek Lisans eğitimine başladı. Katıldığı çalışmalar:

Özel bir mimarlık bürosunda, Çengelköy' de ahşap konut rölöve-restitüsyon-restorasyon projesinin çizimi, Kuzguncuk' da ahşap konut rölöve-restitüsyon-restorasyon projelerinin çizimi (Ocak 2002- Ağustos 2002); Prof. Nur Akın-Prof. Günkut Akın yürütücülüğünde İTÜ-TÜBA Ortaklığı – Urfa'da Kentsel Sit Arazi Çalışması (Ağustos – Eylül 2002); Prof. Nur Akın-Prof. Günkut Akın –Araş. Gör. Zeynep Eres yürütücülüğünde TÜBA-TÜKSEK Türkiye Kültür envanteri Pilot Bölge Çalışmaları-Birecik-Suruç-Büro Çalışması (Ekim 2002-Mart 2003); Yrd. Doç. Dr. Deniz Mazlum- Araş. Göv. Zeynep Eres Bursa- Orhangazi- Karsak Köyü Arazi ve Büro Çalışması (Arazi Çalışması:Haziran 2003-Büro Çalışması:Eylül-Kasım2003)